

План за възстановяване и устойчивост

НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

април 2021 г.

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Планът за възстановяване превръща огромното предизвикателство, пред което сме изправени, във възможност не само чрез оказването на подкрепа за възстановяването, но и чрез инвестиране в нашето бъдеще: Европейската зелена сделка и цифровизацията ще стимулират заетостта и растежа, устойчивостта на нашите общества и доброто състояние на околната ни среда. Това е часът на Европа. Нашата воля за предприемане на действия трябва да е на нивото на предизвикателствата, пред които всички ние сме изправени.

Урсула фон дер Лайен,
Председател на Европейската
комисия

В условия на висока степен на несигурност, породена от COVID-19 пандемията, ограничаването и контролът на разпространението ѝ, както и справянето с извънредните последици от нея са основни задачи на правителството. Настоящата ситуация изисква целенасочени мерки, като тяхното своевременно и ефективно изпълнение е от ключово значение за запазване на икономическия потенциал и конкурентоспособност на икономиката в последващото възстановяване. В краткосрочен план, правителствената политика е насочена към повишаване на устойчивостта на националната здравна система и смекчаване на социално-икономическите последици чрез мерки за подкрепа на предприятията и заетостта и за гарантиране на подходящи безопасни условия на труд с оглед възобновяването на икономическата дейност, като се използват пълноценно различните налични инструменти.

В средносрочен план, стратегията за възстановяване на страната стъпва на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Документът, обхващащ националните решения за растеж и развитие, определя три стратегически цели (ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата), за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области на развитие и издига 13 национални приоритета. Макар че БЪЛГАРИЯ 2030 е приета от правителството в началото на 2020 г., непосредствено преди разразяването на пандемията и съпътстващите я икономически турбуленции, стратегическият избор на цели и приоритети не просто остава актуален, а е допълнително аргументиран от проявилите се уязвимости и тесни места във функционирането на социално-икономическите системи. Същевременно, остротата на някои от проявилите се проблеми налага както търсене на допълнителни краткосрочни решения, така и изместване напред във времето (*frontloading*) на някои от предвидените интервенции.

Планът за възстановяване и устойчивост представя вижданията на правителството и обществото за начина, по който трябва да бъдат адресирани структурни проблеми в икономиката чрез вътрешно съгласувана и последователна комбинация от реформи и

инвестиции. В тази връзка обаче представените намерения не трябва да бъдат разглеждани изолирано, а в комбинация с паралелно планираните действия в рамките на Кохезионната политика на ЕС – както по линия на допълнителното финансиране за програмен период 2014-2020 г. (REACT EU), така и в пакета стратегически документи (Споразумение за партньорство и програмите към него) за следващия програмен период. Допълнителните усилия за преход към неутрална по отношение на климата икономика в контекста на амбициозните цели на Европейската зелена сделка, които ще бъдат финансирани през Механизма за справедлив преход на базата на Планове за справедлив преход, също следва да бъдат взети предвид.

ЦЕЛ: Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел правителството групира набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат, което да позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ 1: ОБЩИ ЦЕЛИ И СЪГЛАСУВАНОСТ НА ПЛАНА	10
1. Обща цел / Резюме.....	10
2. Връзка с Европейския семестър.....	14
Общи предизвикателства: Знакови европейски инициативи.....	20
3. Равнопоставеност на жените и мъжете и равни възможности за всички	30
4. Кохерентност	33
ЧАСТ 2: ОПИСАНИЕ НА РЕФОРМИТЕ И ИНВЕСТИЦИИТЕ.....	36
2.А ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ	37
2.А.1. Образование и умения.....	37
а) Описание на компонента.....	37
б) Основни предизвикателства.....	38
в) Цели.....	42
г) Планирани реформи и инвестиции	44
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	58
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	58
ж) Трансгранични и многонационални проекти	59
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	59
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	60
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	60
к) Финансиране и разходи	60
2.А.2. Научни изследвания и иновации.....	60
а) Описание на компонента.....	60
б) Основни предизвикателства.....	61
в) Цели.....	62
г) Планирани реформи и инвестиции	63
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	74
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	75

ж) Трансгранични и многонационални проекти	75
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	75
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	76
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	76
к) Финансиране и разходи	76
2.А.3. Интелигентна индустрия	76
а) Описание на компонента.....	76
б) Основни предизвикателства.....	77
в) Цели.....	78
г) Планирани реформи и инвестиции	79
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	84
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	84
ж) Трансгранични и многонационални проекти	85
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	86
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	87
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	87
к) Финансиране и разходи	87
2.Б ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ	88
2.Б.1. Нисковъглеродна икономика	88
а) Описание на компонента.....	88
б) Основни предизвикателства.....	90
в) Цели.....	92
г) Планирани реформи и инвестиции	94
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	112
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	113
ж) Трансгранични и многонационални проекти	113
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	113
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	115
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	115

к) Финансиране и разходи	115
2.Б.2. Биоразнообразие	115
а) Описание на компонента.....	115
б) Основни предизвикателства.....	116
в) Цели.....	116
г) Планирани реформи и инвестиции	117
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	119
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	119
ж) Трансгранични и многонационални проекти	119
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	120
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	121
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	121
к) Финансиране и разходи	121
2.Б.3. Устойчиво селско стопанство	121
а) Описание на компонента.....	121
б) Основни предизвикателства.....	122
в) Цели.....	123
г) Планирани реформи и инвестиции	124
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Общата селскостопанска политика.....	127
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	128
ж) Трансгранични и многонационални проекти	128
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	129
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	130
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	130
к) Финансиране и разходи	130
2.В СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ	131
2.В.1. Цифрова свързаност.....	131
а) Описание на компонента.....	131
б) Основни предизвикателства.....	132

в) Цели.....	132
г) Планирани реформи и инвестиции.....	134
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	140
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	141
ж) Трансгранични и многонационални проекти	141
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	142
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	143
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	143
к) Финансиране и разходи	143
2.В.2.Транспортна свързаност	143
а) Описание на компонента.....	143
б) Основни предизвикателства.....	145
в) Цели.....	145
г) Планирани реформи и инвестиции.....	147
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	158
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	158
ж) Трансгранични и многонационални проекти	159
е) Зелени и цифрови измерения на компонента	159
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	160
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	161
к) Финансиране и разходи	161
2.В.3. Местно развитие.....	161
а) Описание на компонента.....	161
б) Основни предизвикателства.....	162
в) Цели.....	163
г) Планирани реформи и инвестиции.....	164
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	171
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	172

ж) Трансгранични и многонационални проекти	172
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	173
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	174
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	174
к) Финансиране и разходи	174
2.Г СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ	175
2.Г.1. Бизнес среда.....	176
а) Описание на компонента.....	176
б) Основни предизвикателства.....	178
в) Цели.....	178
г) Планирани реформи и инвестиции	180
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	201
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	201
ж) Трансгранични и многонационални проекти	201
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	202
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	204
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	204
к) Финансиране и разходи	204
2.Г.2. Социално включване	204
а) Описание на компонента.....	204
б) Основни предизвикателства.....	205
в) Цели.....	206
г) Планирани реформи и инвестиции	207
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	216
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	217
ж) Трансгранични и многонационални проекти	218
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	218
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	219
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	219

к) Финансиране и разходи	219
2.Г.3. Здравеопазване	219
а) Описание на компонента.....	219
б) Основни предизвикателства.....	220
в) Цели.....	221
г) Планирани реформи и инвестиции	222
д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика	233
е) Стратегическа автономност и сигурност.....	234
ж) Трансгранични и многонационални проекти	234
з) Зелени и цифрови измерения на компонента	234
и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“	235
й) Ключови етапи, цели и времеви план.....	236
к) Финансиране и разходи	236
ЧАСТ 3: ДОПЪЛНЯЕМОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА.....	237
1. Предварително финансиране.....	237
2. Съгласуваност с други инициативи	237
3. Допълняемост на финансирането	243
4. Прилагане	245
4.1. Ефективно изпълнение.....	245
4.2. Несигурности	249
4.3. Административни механизми	250
5. Процес на консултации	256
6. Контрол и одит	259
7. Комуникация	284
ЧАСТ 4: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	287
1. Укрепване на икономическата и социална устойчивост	287
Макроикономически перспективи.....	287
Макроикономически ефекти.....	290
2. Сравнение с инвестиционния базов сценарий	294

ЧАСТ 1: ОБЩИ ЦЕЛИ И СЪГЛАСУВАНОСТ НА ПЛАНА

1. Обща цел / Резюме

COVID-19 пандемията доведе до дълбока рецесия в целия свят. Решителната, координирана и навременна реакция на българското правителство омекоти неблагоприятните икономически последици в страната, като предварителните макроикономически данни сочат, че през 2020 г. българската икономика се е свила с 4.2%, сравнено с 6.2%¹ за целия ЕС. Нивото на безработица за годината е 5.1% (7.7% в ЕС), зад което стои 2.5% средногодишно намаление на заетостта. Предприетите мерки в подкрепа на заетостта запазиха около 240 000² работни места за периода март-декември 2020 г. и предотвратиха по-неблагоприятни развития на пазара на труда. Прогнозите при непроменени политики обаче сочат, че икономиката ще възстанови загубените си позиции едва през втората половина на 2022 г., а заетостта ще достигне предкризисните си нива едва през 2023 г.

В този контекст, основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства **икономическото и социално възстановяване** от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел правителството групира набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият и повишат, което да позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка.

Цел: Кумулативен растеж на БВП за периода 2021-2025 г. – 21.7%³

¹ Източник: Евростат.

² Оценка на Министерството на финансите.

³ При определянето на степента на амбиция на целите следва специално да бъдат подчертани два ограничаващи фактора: от една страна, за пълното проявление на очакваните ефекти както от реформаторските намерения, така и от инвестиционните проекти е необходим поне средносрочен хоризонт; същевременно, дизайнът на Механизма за възстановяване и устойчивост е

Цел: БВП на глава от населението в СПС за 2025 г. – 62% от средния за ЕС

Цел: Коефициент на безработица през 2025 г. – 3,5%

Зеленият преход заема водещо място в Плана за възстановяване и устойчивост, като концентрира 40.2% от общите предвидени разходи. По този начин България допринася за изпълнение на общоевропейските цели за постепенна декарбонизация. При това, усилията са насочени в три основни направления: (i) създаване на условия за ускорено внедряване на възобновяеми енергийни източници и водород; (ii) засилени действия за повишаване на енергийната ефективност на икономиката; (iii) устойчива мобилност.

Делът на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия възлиза на 21.6% през 2019 г., като този показател страната продължава да се представя по-добре от ЕС (18.9% средна стойност за ЕС през 2019 г.), надхвърляйки значително и националната цел по стратегия „Европа 2020“ (16% за 2020 г.). Стремешът за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. обаче предполага значителни допълнителни усилия за повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия.

Паралелните усилия за повишаване на енергийната ефективност са също толкова необходими предвид високите нива на енергийна интензивност на икономиката, надвишаващи 3.5 пъти енергийния разход за производство на единица БВП средно в ЕС, както и предвид изключително неблагоприятните енергийни характеристики на сградния фонд в страната с преобладаващи класове на енергопотребление E, F и G. Усилията за обновяване на сградния фонд ще бъдат от съществено значение за подпомагане на икономическото възстановяване чрез създаване на работни места в

такъв, че постигането на целите трябва да е информационно и статистически обезпечено към средата на 2026 г., което предполага докладване на резултати, наблюдавани в най-добрия случай към края на 2025 г. Тези ограничения означават, че посочените целеви стойности подценяват значително пълните ефекти от предложените мерки, които ще бъдат наблюдавани в средносрочен и дългосрочен хоризонт.

строителния сектор, икономии на енергия, по-здравословни условия на живот и намаляване на енергийната бедност.

Въглеродната интензивност на транспортния сектор в страната е 3.5 пъти по-висока от средната стойност в ЕС, достигайки 2.8 кг парникови газове за 1 евро брутна добавена стойност през 2019 г. Секторът е един от основните емитенти на парникови газове и се свързва с 14% от общото им количество. Ето защо в контекста на усилията за декарбонизация на икономиката е налице необходимост от интензифициране на инвестициите в устойчив транспорт за намаляване на въглеродния отпечатък на сектора.

В допълнение към усилията за декарбонизация на икономиката, в контекста на целите на Зелената сделка ключови ще бъдат и усилията в областта на управлението на водите и опазването и възстановяването на биологичното разнообразие.

Цел: Дял на енергията от възобновяеми източници в брунтното крайно потребление на енергия през 2024 г. – 24%

Цел: Кумулативно намаление на енергийната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г. – 10%

Цел: Кумулативно намаление на въглеродната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г. – 10%

Планът за възстановяване и устойчивост поставя високо равнище на амбиция и по отношение на **цифровия преход**, като концентрира в тази област почти 1/3 (32%) от общите предвидени разходи. При това, усилията са насочени в четири основни направления: (i) разгръщане на широколентова инфраструктура; (ii) повишаване на цифровите умения на населението; (iii) ускоряване внедряването на цифрови технологии в предприятията; (iv) разгръщане на електронното управление и електронни услуги.

Разгръщането на мрежи с много голям капацитет, което да гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност, е в основата на развитието на динамична и иновативна икономика и осигурява по-добър достъп на предприятията до разнообразни, висококачествени и иновативни цифрови услуги. Към 2020 г., едва 58% от домакинствата имат

абонамент за ширококолов достъп до интернет (при 78% средно за ЕС), а разпространението на фиксиран ширококолов достъп до интернет със скорост поне 100 Mbps е само 11% (26% за ЕС). В допълнение, страната изостава по отношение на показателя за готовност за навлизане на 5G, като по данни на DESI 2020 е разпределила само 14% от спектъра за безжична ширококоловата връзка.

Една от основните причини за забавянето на цифровизацията в България (наред с недостатъчните инвестиции в цифровата инфраструктура и недостига на ИКТ специалисти) е ниското ниво на цифрови умения сред населението. Едва 11% притежават умения над основните, а повече от 2/3 нямат дори и основни цифрови умения. Планът предвижда значителни, в т.ч. реформаторски, усилия в системите на основното и висшето образование, ученето през целия живот, както и в активните мерки на пазара на труда за адресиране на това структурно предизвикателство предвид ключовата роля на този аспект по отношение на цифровия преход.

Специални усилия ще бъдат положени за подкрепа на българския бизнес в процеса на цифрова трансформация. Компаниите се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от новите цифрови технологии — едва 6% от МСП продават онлайн (средната стойност за ЕС е 17%), 3% от МСП продават зад граница и едва 2% от техния оборот идва от търговията онлайн.

Принудителното физическо дистанциране в резултат от разпространението на COVID-19 подчерта важността от изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които цифровите технологии предоставят, като изведе на преден план нуждата от ускорение и финализиране на цифровизацията на публичните услуги. Същевременно, ефективното оползотворяване на предимствата на електронното управление и възползването на населението от цифровите административни услуги изисква ускорено въвеждане на национална схема за електронна идентификация. Преобразуването на публичната администрация, включително цифровизацията на правосъдните системи, чрез използването на нови поколения цифрови инструменти ще подобри административните процеси и ще улесни онлайн взаимодействието с гражданите и предприятията.

Цел: Високоскоростна цифрова свързаност през 2025 г. – достъп на 100% от домакинствата

Цел: Дял от населението с поне основни умения в областта на цифровите технологии през 2025 г. – 50%

Цел: Внедряване на цифрови технологии в предприятията (DESI) през 2025 г. – 35%

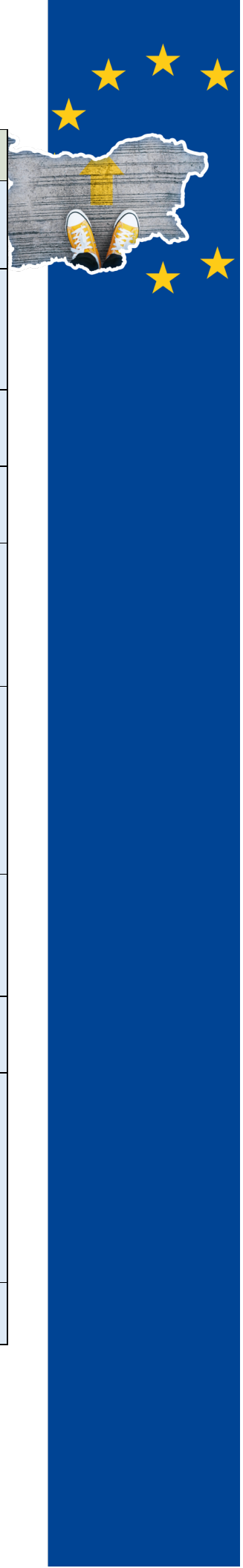

2. Връзка с Европейския семестър

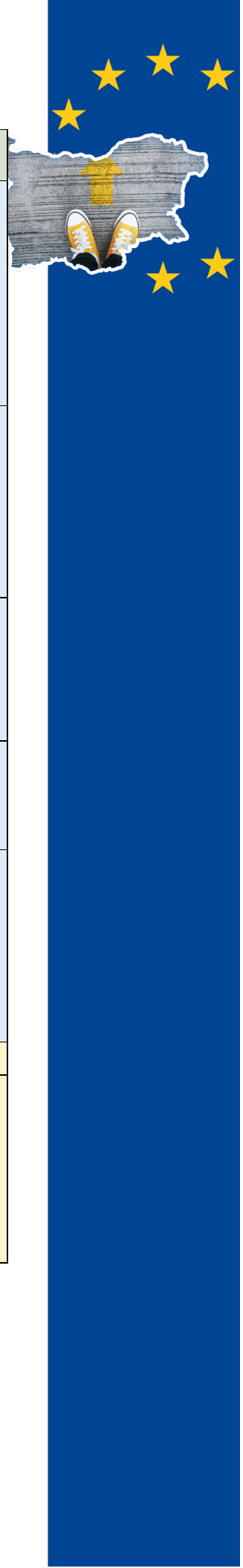
В таблица 1 по-долу е илюстрирана връзката на отделните елементи на Плана със Специфичните препоръки на Съвета от последните два цикъла на Европейския семестър.

Табл. 1: Специфични препоръки на Съвета (2019-2020 г.) и План за възстановяване и устойчивост

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
2019		
1. Да подобри събирането на данъците чрез целенасочени мерки в области като данъците върху горивата и труда. Да модернизира корпоративното управление на държавните предприятия чрез приемането и привеждането в действие на бъдещото законодателство.	Да подобри събирането на данъците чрез целенасочени мерки в области като данъците върху горивата и труда.	-
	Да модернизира корпоративното управление на държавните предприятия чрез приемането и привеждането в действие на бъдещото законодателство.	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 7: Подобряване на рамката за управление на държавните предприятия
2. Да гарантира стабилността на банковия сектор чрез засилване на надзора, насърчаване на адекватната оценка на активите, включително банковите обезпечения, и насърчаване на функциониращ вторичен пазар за необслужваните заеми. Да гарантира ефективен надзор и прилагане на нормативната уредба за борба с изпирането на пари. Да укрепи небанковия финансов сектор чрез ефективно прилагане на основан на риска надзор, изпълнение на приетите наскоро насоки за оценка и осъществяване на надзор на	Да гарантира стабилността на банковия сектор чрез засилване на надзора	-
	насърчаване на адекватната оценка на активите, включително банковите обезпечения	-
	насърчаване на функциониращ вторичен пазар за необслужваните заеми	-
	Да гарантира ефективен надзор и прилагане на нормативната	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 8: Рамка за борба с изпирането на пари

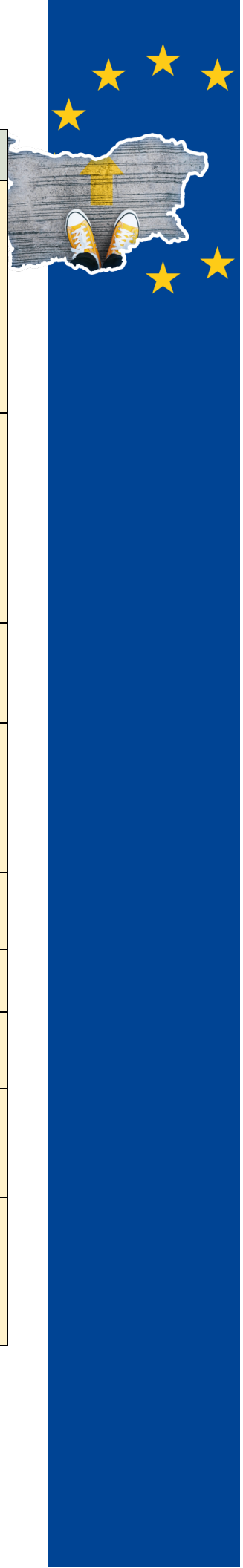

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
<p>групово равнище. Да изпълни предстоящата пътна карта за справяне с установените пропуски в нормативната уредба за обявяване в несъстоятелност. Да насърчава стабилността на сектора на автомобилното застраховане чрез преодоляване на пазарните предизвикателства и оставащите структурни слабости.</p>	уредба за борба с изпирането на пари	
	Да укрепи небанковия финансов сектор чрез ефективно прилагане на основан на риска надзор	-
	изпълнение на приетите наскоро насоки за оценка	-
	осъществяване на надзор на групово равнище	-
	Да изпълни предстоящата пътна карта за справяне с установените пропуски в нормативната уредба за обявяване в несъстоятелност	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация
	Да насърчава стабилността на сектора на автомобилното застраховане чрез преодоляване на пазарните предизвикателства и оставащите структурни слабости	-
<p>3. Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите, транспорта, по-специално към неговата устойчивост, водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия и подобрява бизнес средата.</p>	Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към научните изследвания и иновациите	Компонент 2: Научни изследвания и иновации
	транспорта, по-специално към неговата устойчивост	Компонент 8: Транспортна свързаност
	водите, отпадъците и енергийната инфраструктура и енергийната ефективност, като отчита регионалните различия	Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени; Компонент 9: Местно развитие
	и подобрява бизнес средата	Компонент 10: Бизнес среда

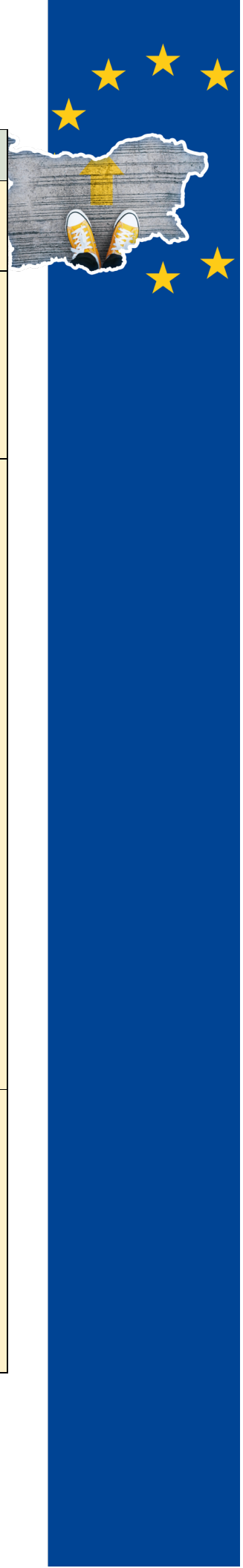

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
<p>4. Да подобри пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения. Да повиши качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение. Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта и по-ефективно подпомагане на минималните доходи. Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на преките плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти.</p>	<p>Да подобри пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Дигитализация на процесите от фермата до трапезата; Компонент 11: Социално включване, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения</p>
	<p>Да повиши качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в неравностойно положение</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения;</p>
	<p>Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта</p>	<p>Компонент 11: Социално включване</p>
	<p>по-ефективно подпомагане на минималните доходи</p>	<p>Компонент 11: Социално включване, РЕФОРМА 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба</p>
	<p>Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на преките плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти</p>	<p>Компонент 12: Здравеопазване</p>
2020		
<p>1. В съответствие с общата клауза за дерогация, да предприеме всички необходими мерки за ефективно справяне с пандемията, поддържане на икономиката и подпомагане на последващото възстановяване. Когато</p>	<p>В съответствие с общата клауза за дерогация, да предприеме всички необходими мерки за ефективно справяне с пандемията, поддържане на икономиката и подпомагане на последващото възстановяване</p>	<p>Всички компоненти</p>

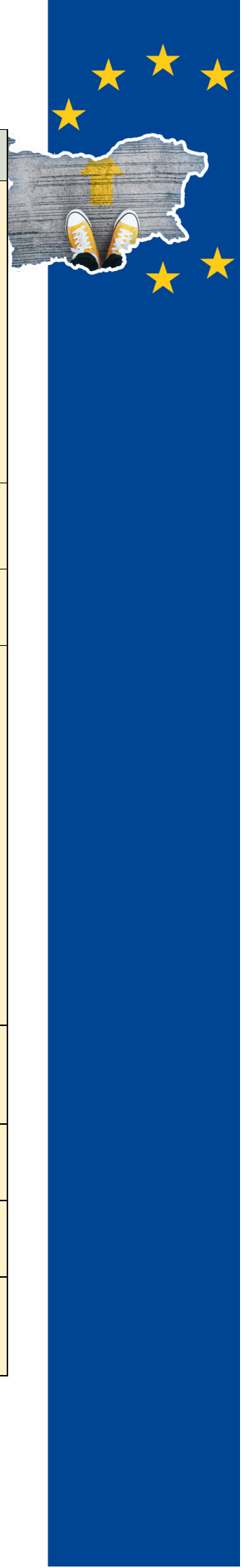

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
<p>икономическите условия позволяват това, да провежда фискални политики, насочени към постигане на благоразумни средносрочни фискални позиции и гарантиране на устойчивостта на дълга, като същевременно засили инвестициите. Да мобилизира достатъчно финансови ресурси за укрепване на устойчивостта, достъпността и капацитета на здравната система и да гарантира балансирано географско разпределение на здравните работници.</p>	<p>Когато икономическите условия позволяват това, да провежда фискални политики, насочени към постигане на благоразумни средносрочни фискални позиции и гарантиране на устойчивостта на дълга, като същевременно засили инвестициите</p>	<p>Всички инвестиции</p>
	<p>Да мобилизира достатъчно финансови ресурси за укрепване на устойчивостта, достъпността и капацитета на здравната система и да гарантира балансирано географско разпределение на здравните работници</p>	<p>Компонент 12: Здравеопазване</p>
<p>2. Да осигури подходяща социална закрила и основни услуги за всички и да засили активните политики по отношение на пазара на труда. Да подобри достъпа до работа от разстояние и да насърчи цифровите умения и равния достъп до образование. Да отстрани недостатъците по отношение на адекватността на схемата за минимален доход.</p>	<p>Да осигури подходяща социална закрила и основни услуги за всички</p>	<p>Компонент 11: Социално включване</p>
	<p>да засили активните политики по отношение на пазара на труда</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни</p>
	<p>Да подобри достъпа до работа от разстояние</p>	<p>Компонент 7: Цифрова свързаност</p>
	<p>да насърчи цифровите умения</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения</p>
	<p>да насърчи равния достъп до образование</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения</p>
	<p>Да отстрани недостатъците по отношение на адекватността на схемата за минимален доход</p>	<p>Компонент 11: Социално включване, РЕФОРМА 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба</p>
<p>3. Да рационализира и да ускори процедурите за предоставяне на ефективна подкрепа за малките и средните предприятия и самостоятелно заетите лица,</p>	<p>Да рационализира и да ускори процедурите за предоставяне на ефективна подкрепа за малките и средните предприятия и самостоятелно заетите лица</p>	<p>Компонент 3: Интелигентна индустрия, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за икономическа трансформация</p>

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
<p>като гарантира също така, че те имат непрекъснат достъп до финансиране и гъвкави условия за плащане. Да даде приоритет на готови за изпълнение публични инвестиционни проекти и да стимулира частните инвестиции, за да се ускори икономическото възстановяване. Да съсредоточи инвестициите в областта на зеления и цифровия преход, по-специално в областта на чистото и ефективно производство и използване на енергията и ресурсите, екологичната инфраструктура и устойчивия транспорт, като допринася за постепенната декарбонизация на икономиката, включително във въгледобивните региони.</p>	<p>достъп до финансиране и гъвкави условия за плащане</p>	<p>-</p>
	<p>Да даде приоритет на готови за изпълнение публични инвестиционни проекти и да стимулира частните инвестиции, за да се ускори икономическото възстановяване</p>	<p>Всички инвестиции</p>
	<p>Да съсредоточи инвестициите в областта на чистото и ефективно производство</p>	<p>Компонент 2: Научни изследвания и иновации, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация, РЕФОРМА 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия, РЕФОРМА 5: Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход, ИНВЕСТИЦИЯ 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 6: Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород, ИНВЕСТИЦИЯ 5: Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива, ИНВЕСТИЦИЯ 6: Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз</p>
<p>ефективно използване на енергията и ресурсите</p>	<p>Компонент 2: Научни изследвания и иновации, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии; Компонент 3: Интелигентна индустрия, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за икономическа трансформация; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика, РЕФОРМА 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация, РЕФОРМА 2: Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност,</p>	

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
<p>4. Да сведе до минимум административната тежест за предприятията чрез подобряване на ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление. Да гарантира ефективното функциониране на рамката за несъстоятелност. Да увеличи</p>		<p>ИНВЕСТИЦИЯ 1: Енергийна ефективност в сграден фонд, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Програма за финансиране на единични мерки за енергийна ефективност в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление, РЕФОРМА 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия, РЕФОРМА 4: Обслужване на едно гише; Компонент 5: Биоразнообразие; Компонент 6: Устойчиво селско стопанство;</p>
	<p>инвестиции в екологичната инфраструктура</p>	<p>Компонент 9: Местно развитие</p>
	<p>инвестиции в устойчивия транспорт</p>	<p>Компонент 8: Транспортна свързаност</p>
	<p>постепенна декарбонизация на икономиката, включително във въгледобивните региони</p>	<p>Компонент 1: Образование и умения, ИНВЕСТИЦИЯ 2: Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации, Компонент 2: Научни изследвания и иновации; Компонент 3: Интелигентна индустрия; Компонент 4: Нисковъглеродна икономика; Компонент 8: Транспортна свързаност; Компонент 11: Социално включване, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания; Компонент 12: Здравеопазване, ИНВЕСТИЦИЯ 1: Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения, ИНВЕСТИЦИЯ 3: Модернизация и развитие на психиатричната помощ</p>
	<p>Да сведе до минимум административната тежест за предприятията</p>	<p>Компонент 10: Бизнес среда</p>
	<p>подобряване на ефективността на публичната администрация</p>	<p>Компонент 10: Бизнес среда</p>
	<p>укрепване на електронното управление</p>	<p>Компонент 10: Бизнес среда</p>
	<p>Да гарантира ефективното функциониране на рамката за несъстоятелност</p>	<p>Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация</p>

Специфични препоръки на Съвета	Част от Специфична препоръка	План за възстановяване и устойчивост
усиления за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари.	Да увеличи усилията за осигуряване на адекватна оценка и намаляване на риска, ефективен надзор и прилагане на рамката за борба с изпирането на пари	Компонент 10: Бизнес среда, РЕФОРМА 8: Рамка за борба с изпирането на пари

Общи предизвикателства: Знакови европейски инициативи

Инициатива	Национална стратегическа рамка	Инвестиции	Реформи	Очакван принос за постигане на европейската цел
Ускоряване	<p>- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. (ИПЕК). В ИПЕК са определени основните цели на страната за стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката, развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика и намаляване зависимостта от внос на горива и енергия. За изпълнение на целите заложи в ИПЕК са необходими комплексни действия във всички области на обществено-икономическите отношения. С особена сила това се отнася до икономическите сектори, където трябва да се използва оптимално потенциала на съществуващите производства за навлизане на нови технологии, осигуряващи плавен и справедлив преход към неутрална по отношение на климата кръгова икономика, каквато е водородната икономика. В тази връзка в ИПЕК е предвидено потребление на зелен водород, произведен чрез използването на енергия от ВИ, в т.ч. електрическа енергия, произведена от вятърна и слънчева енергия. Като основа за развитието на водородните мощности в България в ИПЕК е поставена цел до 2030 г. да се разработи пилотен проект за производство на водород с обща инсталирана мощност от 20 MW. Определената национална цел за дял на енергията от възобновяеми източници (ВИ) в брутно крайно потребление на енергия до 2030 е 27,09%. За сектор електроенергия е определен 30,33% дял за постигане на тази цел. Прогнозите са този дял да бъде постигнат чрез увеличаване на инсталираните мощности на ВЕИ централи с до 3 000 MW, като към 2030</p>	<p>- Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива; - Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз; - Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи; - Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСO в условията на</p>	<p>- Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород; - Подпомагане на производители на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход</p>	<p>Изпълнението на проектите предвижда изграждането на 85 MW електролизатори, производството на 12 000 т зелен водород годишно, изграждането на инфраструктура, пригодна за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива. Планираните инвестиции допринасят за постигането на целите на ЕС за инсталирането на капацитет от 6 GW електролизатори и производството и транспортирането на 1 милион тона възобновяем водород, определени в европейската водеща инициатива „Ускоряване“ до 2025 г. В допълнение проектното предложение за Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива ще подпомогне изпълнението на европейската водеща инициатива „Зареждане и презареждане“ за изграждането до 2025 г. на половината от необходимите 1 000 водородни станции. Националната пътна карта ще предостави анализ на текущата ситуация и</p>

	<p>г. се прогнозира към електроенергийната система да са присъединени 6 973 MW ВЕИ централи. За постигане на националната цел е посочена необходимостта от целенасочени инвестиции в преносната електроенергийна мрежа на страната, които да позволят техническото присъединяване и интегриране на тази енергия в електроенергийната система при запазване критериите за сигурност.</p> <p>Заложена е национална цел от 15% за електроенергийна свързаност до 2030 г. Изпълнението на тази цел също изисква съществени инвестиции както в междусистемна и вътрешна преносна инфраструктура (включително 5 проекта от Общ интерес, увеличаващи капацитета за пренос на електроенергия на границите между България и Румъния и между България и Гърция), така и в модернизация и дигитализация на процесите по управление на електроенергийната система с оглед максимално използване на съществуващия мрежови ресурс.</p>	<p>нисковъглерод на икономика;</p>		<p>барьерите, пред които е изправено развитието на зелен водород в България, включително мерки в различни области (регулиране, стимули др.)</p> <p>Развитието на производството на зелен водород ще допринесе за изпълнение на целите, поставени във водещата инициатива „Ускоряване“ за разработването и използването на възобновяеми енергийни източници, за увеличаване на инсталираните мощности на електролизатори и полагане на основите за развитие на пазара на водород и свързаната с това инфраструктура.</p>
<p>Обновяване</p>	<p>- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г. Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България включва разработен интегриран модел за прогнозиране в областта на енергетиката и климата и разработване на Дългосрочна стратегия в областта на климата.</p> <p>- Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г.</p> <p>- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата, която очертава стратегическата рамка и приоритетите по отношение на адаптацията към изменението на климата до 2030 г.</p> <p>- Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. Документът определя стратегическата визия и приоритети на страната за постигане на енергийно-ефективен и декарбонизиран сграден фонд до 2050 г. В съответствие с Директива (ЕС) 2018/844 в стратегията е разработена пътна карта с индикативните етапни цели за 2030 г., 2040 г. и 2050 г. по отношение на обновяването на жилищните и нежилищните сгради в Република България. Индикативната цел за периода 2021 г. – 2030 г. е</p>	<p>- Енергийна ефективност в сграден фонд;</p> <p>- Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации;</p> <p>- Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания и повишаване на енергийната ефективност на социалната инфраструктура за предоставяне на социални услуги, делегирани от държавата дейности;</p> <p>- Повишаване на енергийната</p>	<p>- Създаване на Национален фонд за декарбонизация;</p> <p>- Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност;</p> <p>- Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия;</p> <p>- Обслужване на едно гише на потребители, с цел улесняване на реализацията на проекти за</p>	<p>Очакванията, свързани с изпълнението на програмата за енергийна ефективност в сграден фонд са до 2026 г. да се постигне индикативно спестяване на енергия от 131 GWh/y. Чрез изпълнението на компонент 1 „Подкрепа за енергийна ефективност в жилищния сграден фонд“ в периода 2021 г. – 2026 г. се очаква да бъдат обновени жилищни сгради с разгъната застроена площ над 6,8 млн. м2.</p> <p>Програмата ще повиши информираността на потребителите и собствениците за ефекта от подобряване на енергийната ефективност и ползите в по-широк смисъл и ще активизира търсенето на енергийно-ефективни услуги.</p> <p>Моделът за обслужване на принципа на „едно гише“ чрез изпълнението на реформата ще осигури засилено търсене на енергийно-ефективни услуги чрез увеличаване на осведомеността за ползите, доверието и мотивацията</p>

	<p>обновяване на жилищни и нежилищни сгради с обща площ над 22 млн. м2, като очакваните спестявания на потребна енергия се оценяват на 2 917 GWh/годишно, а на въглеродни емисии - 1 306 ktCO₂/годишно. В стратегията са предвидените политики и мерки за дългосрочно развитие по отношение на повишаване на енергийната ефективност на сградния фонд в страната.</p> <p>- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030.</p> <p>- Допълнителни действащи мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд:</p> <p>През 2015 година е стартирана Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради (НПЕЕМЖС), която се изпълнява децентрализирано и със 100% административно управление на процеса и публичен ресурс. Ползите от Програмата са безспорни от гледна точка на подобряване на енергийните характеристики и цялостното състояние на жилищния сграден фонд, като същевременно тя допринася за опазване чистотата на въздуха, намаляване на емисиите парникови газове и се явява катализатор на целенасочена дългосрочна жилищна политика. Към 31.12.2020 г. по НПЕЕМЖС са завършени и въведени в експлоатация 1921 сгради с обща разгъната застроена площ 10 855 018 м2.</p>	<p>ефективност и модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения</p>	<p>енергийно обновяване в сградния фонд;</p> <p>- Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти.</p>	<p>сред собствениците на сгради и предоставяне на структуриран механизъм за получаване на цялостна информация.</p> <p>Допълващи мерки за повишаване на енергийната ефективност в сграден фонд, извън НПВУ, които предстои да бъдат изпълнени:</p> <p>Предвидените за подкрепа мерки по Програмата за енергийна ефективност в сграден фонд ще допълнят и надградят постигнатите резултати от реализираните мерки по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност, Оперативна програма „Околна среда“ и Оперативна програма „Региони в растеж“ през програмен период 2014-2020.</p> <p>Програмата ще допълва мерките по Програма за развитие на регионите 2021-2027, включващи мерки за енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради, както и мерки, насочени към подобряване на енергийната ефективност в предприятията и насърчаване нарастването на дела на енергията от възобновяеми източници.</p>
<p>Зареждан е и презаждане</p>	<p>- Национална рамка за политика за развитие на пазара на алтернативни горива в транспортния сектор и за разгръщането на съответната инфраструктура – предложени са прогнозни цели, възможности и потенциални мерки по отношение на зарядната инфраструктура за превозните средства с електрическо и водородно задвижване.</p> <p>- Интегрирана транспортна стратегия в периода до 2030 г. – към стратегически приоритет 5 „Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта“ е набелязана цел „Насърчаване на използването на алтернативни горива“ с предвидени мерки за нейното постигане.</p> <p>- Национална програма за развитие България 2030 – в Приоритет 7 „Транспортна свързаност“ е включена</p>	<p>- Подкрепа за устойчива градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи</p>	<p>- Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическия о планиране на регионалното и пространствено развитие</p>	<p>В изпълнение на европейските цели реализацията на пилотната схема за подкрепа за устойчива градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи ще допринесе за изграждане на 27 бр. зарядни станции за превозни средства на публичния транспорт, както и за изпълнение на националните цели за декарбонизация и енергийна ефективност.</p> <p>Допълващи мерки, извън НПВУ, които предстои да бъдат изпълнени:</p> <p>- Оперативна програма „Околна среда“ – сключени</p>

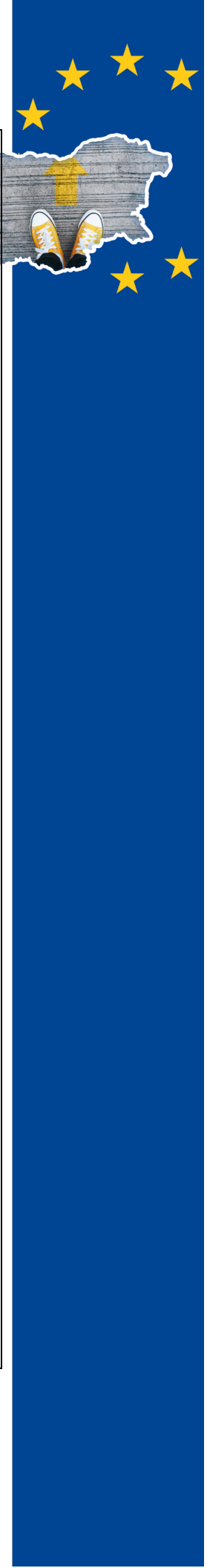

	<p>област на въздействие „Въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората“, към която ще бъдат набелязани мерки за насърчаване употребата на горива и енергия от алтернативни и възобновяеми енергийни източници.</p> <p>- Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. – заложен е прогнозен 14,2% дял на енергията от възобновяеми източници в сектор „Транспорт“, за чието постигане ще се насърчава навлизането на водорода и възобновяемата електрическа енергия. Усилията ще бъдат насочени към разгръщане на електрическата мобилност, развитие и стимулиране използването на обществения електрически транспорт, както и на зарядната инфраструктура в градските райони. Предвижда се да бъде регламентирана отговорността на местните власти да въвеждат в своите краткосрочни и дългосрочни програми специфични мерки за стимулиране на електрическата мобилност.</p> <p>- Наредба № РД-02-20-2 от 28.09.2020 г. за условията и реда за проектиране, изграждане, въвеждане в експлоатация и контрол на станции за зареждане на автомобили, задвижвани с гориво водород – разработена съгласно препоръки от анализ в Националната рамка.</p>			<p>са 12 договори с 10 общини за доставка на електробуси и монтаж на зарядни станции за тях. Размер на БФП – 500 млн. лв., срок за изпълнение: 2023 г.</p> <p>-- Оперативна програма „Региони в растеж“ - 4 общини изпълняват проекти за доставка на електробуси и монтаж на зарядни станции, срок за изпълнение: 2021 – 2022 г.</p> <p>-- Инициатива JESSICA и Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020: Изпълнените зарядни станции към 31.12.2020 г. по четири проекта с финансиране чрез финансови инструменти и/или по линия на инструмента JESSICA, са общо 128 броя. Очаква се след приключване на проектите (към края на 2022 г.) да бъдат изградени общо 199 бр. зарядни станции.</p> <p>-- Програма „Транспортна свързаност“ – изграждане на инфраструктура за алтернативни горива по основни направления на републиканската пътна мрежа и в пристанища с национално значение с индикативен бюджет от 40 млн. евро.</p> <p>-- Програма „Развитие на регионите“ - ще се финансира изграждането на инфраструктура за алтернативни горива, но за нуждите на обществения градски транспорт. Индикативният бюджет за зарядна инфраструктура е 24 млн. евро.</p>
<p>Свързване</p>	<p>- Актуализиран национален план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение „Свързана България“ - очертава националните цели и приоритети и е обвързан с целите на европейското ниво до и след 2025, мерки в тази област, които са концентрирани в подобряване на достъпа до високоскоростен интернет в по-слабо населените региони и неговото активно използване от населението и бизнеса, както и в развитието на високоскоростния мобилен интернет в страната.</p>	<p>- Широкомасщабно разгръщане на цифрова инфраструктура</p>	<p>- Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка</p> <p>- Ефективно използване на радиочестотния спектър</p> <p>- Създаване на благоприятна инвестиционна среда</p>	<p>С проекта по НПВУ ще се допринесе за изпълнението на следните европейските стратегически цели:</p> <p>(1): гигабитова интернет свързаност за всички основни средища, движещи социално-икономическото развитие, като например училища, транспортни центрове и основни доставчици на обществени услуги, както и за предприятията, използващи активно цифрови технологии;</p>

	<p>- Приоритет 8 „Цифрова свързаност“ на Национална програма за развитие България 2030 – включени са цели за изграждане на високоскоростна свързаност и 5G мрежи, осигуряване на свързаност за центровете на социалния живот и безплатен интернет за всички.</p> <p>- Национален стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030“, в който е включена като приоритет адекватната цифрова свързаност. Разгръщането на мрежи с много голям капацитет, което да гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност е в основата на развитието на динамична и иновативна икономика и осигурява по-добър достъп на предприятията до разнообразни, висококачествени и иновативни цифрови услуги.</p> <p>- Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения (ЗИД на ЗЕС) - с предложени проект на ЗИД на ЗЕС, въвеждащ в българското законодателство изискванията Европейски кодекс за електронни съобщения, ще се постигне:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряване на по-ефективно, ефикасно и координирано използване на радиочестотния спектър; • развитие на пазара на електронните съобщения; • създаване на условия за изграждане и развитие на мрежи с много голям капацитет, включително 5G мрежи. 			<p>Основна цел на проектното предложение е изграждане на симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна и създаване на условия за свързването им с европейски мрежи.</p> <p>Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. Ще се създадат предпоставки за подобряване на процесите по цифровизация и разширяване на достъпността до административното, здравното и социалното обслужване в страната.</p> <p>(2): осигуряване на непрекъснато 5G покритие за всички градски райони и всички основни сухопътни транспортни маршрути; Основната пътна мрежа ще бъде обхваната от сигурна 5G свързаност, която да гарантира високоскоростно покритие със скорости, достигащи 1 Gbps за основните пътища, включени в TEN-T мрежата – магистрали Тракия, Хемус, Струма, както и връзката с Румъния и Турция. Ще се създадат условия за осигуряване високоскоростна свързаност, както и да се насърчи съвместното ползване на инфраструктура; ще се осигури 5G свързаност по транспортни коридори, като така се създадат условия за ефективно използване на интелигентни системи, с цел насърчаване на иновациите и инвестициите чрез прилагане на способности за повишена гъвкавост при използването на радиочестотния спектър и ще бъде модернизирана съществуващата</p>
--	---	--	--	---

			<p>инфраструктура като магистрала и основни пътища като ще бъдат разполагани нови обекти с цел преминаване с непрекъсната свързаност, за да постигне непрекъснато покритие и достатъчен капацитет. Изградените на национално ниво коридори ще създадат необходимите условия за свързване с тези в съседните държави.</p> <p>(3): Достъп до скорости на изтегляне от най-малко 100 Mbps, които ще бъдат повишени до 1 Gbps за всички домакинства в Европа;</p> <p>С проектното предложение се цели да се преодолее в максимална степен цифровото разделение чрез разгръщане на цифрова свързаност в отдалечените и слабо населени райони и повишаване на достъпа до цифровите решения за населението чрез осигуряване на достатъчен капацитет и скорости до 1 Gbps за крайни клиенти посредством различни технологии като оптика и 5G. Ще се гарантира възможността за свързване на ниво „последна миля“ с високоскоростен оптичен интернет, предоставяйки скорост до 1Gbps към крайни клиенти, за да се осигури бързо национално покритие с 5G и да се гарантира свръх високоскоростен широколентов достъп на максимален брой жители.</p>
<p>Модернизирани</p>	<p>- Приоритет 10 на Националната програма за развитие „България 2030“ очертава предизвикателствата пред цифровизацията на публичната администрация и персонализираните електронни административни услуги като особено значими за развитието на икономиката и за държавно управление, фокусирано върху нуждите на гражданите и бизнеса. Поставените цели в НПР България 2030 по подприоритет 10.3 „Електронно управление“ са свързани с подобряване на позициите на Република България по отношение на публичните услуги в Индекс за навлизането на цифровите</p>	<p>- Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни;</p> <p>- Изграждане на национална схема за електронна идентификация</p>	<p>- Регистрова реформа за разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата;</p> <p>- Реформи в публичната администрация;</p> <p>- Обществени поръчки;</p> <p>- Цялостно внедряване на Национална</p> <p>В контекста на Годишната стратегия за устойчив растеж реформата и инвестициите пряко допринасят възловите цифрови обществени услуги да бъдат модернизирани и да са достъпни за всички - оперативно съвместими, персонализирани и лесни за ползване цифрови публични услуги, както и за цифровизацията на публичната администрация и обществените услуги,</p>

<p>технологии в икономиката и обществото (DESI). Постигането на целите е предвидено чрез редица мерки за дигитализация и управление на данни, създаване на модели от данни с оглед осигуряване на условия за предоставяне на електронни административни услуги, реализация на ключови услуги от типа „епизоди от живота/бизнеса“ и проактивни услуги, и др. Особено важен приоритет е и внедряването на националната схема за електронна идентификация, както и разширяване на алтернативните средства, с които да се предоставя възможност за електронна идентификация.</p> <p>Поставените цели в подприоритет 12.2. „Спешна помощ“ са свързани с гарантиране на качеството на предоставяната спешна медицинска помощ, основано на въвеждането на отдалечени консултации и бърз пренос на данни в помощ на спешните екипи и усъвършенстването на информационната свързаност между информационните системи на ЦСМП и Националната система за спешни повиквания тел. 112.</p> <p>Поставените цели в подприоритет 12.3. „Електронно здравеопазване“ са свързани с приложението на цифровите технологии за подобряване качеството на здравните услуги и подобряване достъпа до медицински услуги. Изпълнението на целите ще се постигне чрез внедряване на централизирани услуги за електронно здравеопазване, включително здравна информационна система, здравен профил, здравно досие и мониторинг на състоянието, телемедицина, лекарствени предписания и административни услуги.</p> <p>- Националният стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030 г.“ съдържа две цели, които са насочени към цифровизация и стандартизация на данните в публичния сектор, като основен актив за постигане на цифровизация на публичната администрация и към осигуряване и гарантиране на оперативна съвместимост с оглед използване и преизпълване на цифрови данни за предоставянето на обществени услуги по електронен път.</p> <p>- Стратегията за развитие на електронното управление в Република България 2019 – 2023 г. предвижда до 2023 г. постигането на необратима цифрова трансформация на държавната администрация в Република България,</p>	<p>ия и персонализацията ѝ в българските лични документи;</p> <p>- Единна информационна система по устройство на територията инвестиционното проектиране и разрешаване на строителството;</p> <p>- Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата;</p> <p>- Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване;</p> <p>- Трансформация на съществуващата в Прокуратура на Република България информационна и комуникационна инфраструктура;</p> <p>- Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението;</p> <p>- Развитие на национална система за спешни повиквания с единен</p>	<p>здравно информационна система</p>	<p>включително правосъдието и здравеопазването</p> <p>Реализирането на Националната схема за eID ще осигури:</p> <ul style="list-style-type: none">• повече от 1 000 000 издадени БЛД с eID за периода 2023 г. – 2025 г.;• изградена инфраструктура, техническа възможност и услуги с достъпност за всеки гражданин, желаещ да разполага с eID;• интегрираност на националната схема с eIDAS възела;• трансгранична оперативна съвместимост на схемата чрез eIDAS възела, който осигурява сигурен достъп, както на български граждани до електронните услуги в държавите членки, така и на граждани на държави членки до услуги, предоставяни в България. <p>Националната схема за eID ще допринесе „до 2025 да се гарантира издаването на европейска цифрова идентичност (e-ID)“ и за „сигурната и обхващаща целия ЕС електронна идентификация и електронно удостоверяване пред правителствата и частните субекти“, и ще бъде нотифицирана съгласно изискванията на Регламент (ЕС) No 910/2014 .</p>
--	--	--------------------------------------	--

	<p>като част от цели за това са насочени към електронно административно обслужване, ориентирано към потребителя, оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default) и осигуряване на оперативна съвместимост на информационните ресурси по подразбиране.</p>	европейски номер 112		
Разрастване	<p>1. Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2014-2020 Информатика и ИКТ формират една от четирите приоритетните тематични области, идентифицирани в Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС) 2014-2020 г. За периода от 2014 до 2020 инвестициите за създаване и развитие на нови технологии, водещи към конкурентни предимства и повишаване на добавена стойност на националните продукти и услуги, се фокусираха върху развитието на иновационния потенциал в приоритетна тематична област Информатика и Информационни и комуникационни технологии. Текущо положение: - 8% от предприятията използват облачни технологии; - 6% използват сложни облачни технологии (за изнасяне на данни и услуги). Данните показват наличен капацитет развитие на облачни услуги, насочени към вътрешния пазар. В процес на подготовка е актуализация на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 Дигитализацията в контекста на Индустрия 4.0 ще се включи като хоризонтален приоритет и ще присъства във всички пет тематични области на интелигентна специализация.</p> <p>2. Национална програма за развитие България 2030 Дигитализацията на предприятията ще бъде осъществявана чрез въвеждане на водещи технологии, като максимална ефективност ще се търси чрез технологиите от Индустрия 4.0. Свързването на физическите с цифровите системи, използването на индустриален интернет (Интернет на нещата), 3D принтиране, Големи данни (Big Data), изчисления в облак, добавена реалност, използването на изкуствен интелект и системи за киберсигурност, машинното обучение, роботиката и т.н. ще бъдат приоритетно подкрепяни за</p>	- Програма за икономическа трансформация	-	Обединяване на ресурсите на ЕС и национални ресурси на страните членки в областта на високопроизводителните компютри, с цел развитие на паневропейска суперкомпютърна инфраструктура. Изграждане на регионални дигитални иновационни хъбове, които да са част от Европейската мрежа от иновационни хъбове ще повиши иновационния капацитет на МСП за разработване и внедряване на съвременни технологии за обработка на данни, като се допринесе към общия принос за повишаване капацитета на ЕС за технологичен суверенитет, конкурентоспособност и доставка на надеждни, сигурни и устойчиви компоненти и услуги в реално време за гражданите, обществеността, предприятията и социалните партньори.

	<p>повишаване конкурентоспособността на българските предприятия и създаваната добавена стойност. Ще бъде стимулирано създаването на иновационни клъстери, Центрове за компетентност, Центрове за върхови постижения, Дигитални иновационни хъбове, Регионални иновационни центрове, Центрове за апробация на нови разработки и технологични паркове, вкл. и развитие и надграждане на София Тех Парк. Приоритетна цел на интервенциите е превръщането на България в регионален цифров център, вкл. и чрез подпомагане изграждането на система за суперкомпютър с производителност от порядъка на петафлопс. Суперкомпютърът с производителност от 6 петафлопса ще бъде разположен в „София Тех Парк“ след изпълнение на проекта на ЕугоНРС и ще бъде един от петте суперкомпютъра с производителност от порядъка на петафлопс за увеличаване на изчислителната мощ на Европа.</p> <p>3. Концепция за цифрова трансформация на индустрията Визия: Към 2030г. България да се разпознава като регионален център на цифровата икономика чрез внедряване на продукти, технологии, бизнес модели и процеси от Индустрия 4.0.</p>			
<p>Преквалификация и повишаване на квалификацията</p>	<p>1. Стартирали реформи, вкл. разработени инструменти и механизми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приета национална квалификационна рамка; - Стартирал преход към компетентностен подход (по отношение на учебно съдържание и оценяване на постиженията); - Разработен и функциониращ механизъм за обхващане и задържане на учениците и други приобщаващи политики; - Стартирал процес на модернизиране на образователната среда; - Повишен прием в професионално образование – 56.83% през 2020-21 (51.69 % през 2018-19), като 10.19% от приетите ученици в 8-ми клас се обучават в дуална форма; - Финансиране на защитени специалности и специалности с недостиг от специалисти; - Разработен прототип на механизъм за проследяване реализацията на завършилите; - Стартирали реформи по отношение на квалификацията на педагогическите специалисти; - Създадени структури, мрежа от организации за учене на възрастни и 	<p>- Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации;</p> <p>- Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден;</p> <p>- Обучения за цифрови умения и изграждане на виртуална платформа за обучение на възрастни (лица над 16 г.) в електронна среда;</p> <p>- Изграждане на центрове за развитие на ученици и</p>	<p>- Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот</p>	<p>Реформите и предвидените инвестиции се очаква да допринесат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Намаляване дела на учениците във възрастовата група 13-14 г., които имат ниска компютърна грамотност; - Повишаване на дела на хората на възраст 16-74 години, които притежават основни цифрови умения; - Повишаване на дела на възрастното население, участващо в обучения всяка година; - Увеличаване на дела на завършилите ПОО, които са постъпили на работа; - Увеличаване на дела на включените в обучение чрез работа в професионалното образование и обучение.

<p>информационен портал (ЕПАЛЕ), база данни и аналитичен капацитет;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Провеждане на обучителни програми за възрастни с ниски нива на грамотност, умения и професионална квалификация - Въведена дуална форма в професионалното образование и обучение; - Стартирал процес на регулярно проучване на потребностите от работна сила; разработен модел и изготвени средносрочни и дългосрочни прогнози за търсенето и предлагането на труд; - Разработена национална информационна система за оценка на компетентностите MyCompetence; - Регламентирани и въведени процедури за валидиране на професионални знания, умения и компетентности <p>2. Предизвикателства</p> <ul style="list-style-type: none"> - ниско равнище на участие на населението (25-64г.) в учене през целия живот; - ниско равнище на дигиталните умения на населението; - усложнена процедура за валидиране на професионални знания, умения и компетентности и липса на процедура за валидиране на умения <p>3. Краткосрочни, средносрочни и дългосрочни реформени процеси в стратегическата и нормативната рамка на Р България и инструменти и механизми за реализация чрез национален бюджет и ЕСИФ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегическа рамка за образованието, обучението и ученето в Република България, 2021-2030 г., приета през 2021 г. - Стратегия за уменията (в партньорство с ОИСР), 2023 г.; - Стратегия по заетостта 2021-2030 г., 2021 г. <p>Нормативни промени:</p> <p><i>Промени в Закона за насърчаване на заетостта – 2021 г.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Регламентиране на възможността за съчетаване на обучение за придобиване на професионална квалификация с участие в курс за ограмотяване на лица над 16 години; • Регламентиране на финансирането със средства за активна политика на пазара на труда на процедури по валидиране на професионални знания, умения и компетентности <p><i>Нов/актуализиран Закон за професионално образование и обучение, 2022 г.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Приемане на нов Списък на професиите и прием в гимназиален етап 	<p>младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините</p>		
--	---	--	--

<p>по широкоспектърни професии, осигуряващ възможности за надграждане на умения за гъвкав преход към и на пазара на труда, вкл. между професии</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регламентиране на възможности за различни по продължителност и насоченост образователни пътеки - Подготовка, насочване и мотивация за включване в професионално обучение, вкл. и за отпаднали от системата и завърнали се след прекъсване; - Регламентиране създаването на центрове за високи постижения, регионални образователни екосистеми; - Регламентиране на надграждането / разработването на нов / актуализиран инструментариум за УЦЖ (система за качество, система за валидиране, кредитна система и др.) и на координационните механизми в сектора. <p><i>Надграждане и разработване на нови инструменти и механизми:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Разработване на инструментариум за по-тясно обвързване на образованието и обучението с потребностите на пазара на труда – 2022 г.; - Създаване на нови формати и инструменти на партньорство с бизнеса относно уменията: Секторни съвети и фондове (DG Reform)-2023 г.; - разработване на ДОС и учебното съдържание за новите професии в СППОО и модернизиране на предлагането в ПОО (ЕСФ), вкл. с надграждане на умения за дигитална и зелена трансформация 2022-2023 г.; - Създаване на клъстери на регионален и секторен принцип – образователни екосистеми (ЕСФ) -2023-2025 г.; - Разработване на унифицирани профили за дигитални умения по ключови професии (ЕСФ)- 2021-2023 г. 			
--	--	--	--

3. **Равнопоставеност на жените и мъжете и равни възможности за всички**

Основен стратегически документ в областта на равнопоставеността на жените и мъжете е Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2021-2030 г. В нея като приоритетни области са посочени - равнопоставеността на жените и мъжете на пазара на труда и равна степен на икономическа независимост; намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите; насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете в

процесите на вземане на решения; борбата с насилието и защита и подкрепа на жертвите; и преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот и на сексизма. За всяка една приоритетна областта са посочени ключови действия за постигане на напредък.

Предизвикателствата за постигане на равнопоставеността на жените и мъжете на пазара на труда изискват мерки за повишаване на заетостта; достъп до образование, професионално обучение и различни форми на учене през целия живот; повишаване на професионалната квалификация и ключови компетентности; преодоляване на сегрегацията по пол в заетостта; повишаване ефективността на контрола за спазване на трудовото законодателство; равно заплащане за равностоен труд; подкрепа за жените, съобразена със специфичните трудности, които те срещат на пазара на труда; преодоляване на стереотипите по пол; предоставяне на специална закрила на определени категории работещи жени; подобряване на качеството на работните места; развиване на възможности за гъвкава заетост, дистанционна работа и професионална мобилност; насърчаване на самостоятелна заетост и предприемачество; повишаване на информираността при заплащането; и др. Участието на жените на пазара на труда въздейства положително както върху икономиката, така и върху техния живот. Икономическото овластяване на жените е основна предпоставка за постигане на фактическа равнопоставеност между двата пола и има потенциал да допринесе за напредък в процесите на овластяване на жените и борбата с насилието.

Неравномерна е концентрацията на жените и мъжете в различните сектори на пазара на труда, като жените преобладават сред заетите в икономическите дейности образование (80%) и хуманно здравеопазване и социална работа (78%) по данни на НСИ за 2019 г. Жените посвещават средно два пъти повече време на ден за грижи за домакинството и семейството отколкото мъжете и отделят за почивка, спортни и физически мероприятия, хобита и игри половината от времето, което мъжете отделят на такива занимания (по данни на НСИ). По-честите прекъсвания в кариерата или отсъствия от работа на жените се отразяват неблагоприятно върху кариерното им развитие. Данните показват, че жените продължават да печелят средно по-малко от мъжете в България, като разликата в заплащането по пол

е 14.1% в полза на мъжете за 2019 г. (по предварителни данни на Евростат). Новите предизвикателства пред динамично развиващата се цифровизация на икономиката и обществото правят необходимо привличането на повече студенти по ИКТ.

Разликата между равнището на заетост на жените и мъжете в България през 2019 г. за възрастовата група 20-64 навършени години е 8.6% в полза на мъжете. Жените все още срещат пречки от различно естество в достъпа до пазара на труда и реализацията си на него. Още по-големи са трудностите пред някои групи жени, като например: самотни майки, бременни, с малки деца, както и жени с увреждания, принадлежащи към етническо малцинство, мигрантски произход и др. Въпреки че на пазара на труда жените с висше образование са повече от мъжете, жените продължават да съставляват по-голям дял от работната сила в по-нископлатени сектори и на по-ниски длъжности, да бъдат по-слабо представени в професии с по-високо заплащане и на позиции, свързани с вземането на решения. Коефициентът на икономическа неактивност е по-висок за жените, като за това най-често се изтъкват лични и семейни причини. Домашното натоварване на жените се увеличи по време на пандемията от Ковид-19, наред с тяхната работа на предната линия в системите на здравеопазването, социалните услуги и образованието.

Съвременните процеси на развитие, които се изразяват в динамични технологични и демографски промени, бурен процес на цифровизация, навлизане на изкуствения интелект, нарастване на продължителността на живота и застаряване на населението, засилени миграционни процеси, задълбочаване на социалните неравенства, заплахи и последици от пандемични ситуации, като тази с разпространението на Ковид-19 и др., поставят пред нас непознати до сега предизвикателства. Тези промени засягат жените и мъжете по различен начин. Възможно е да бъдат изострени съществуващите проблеми, но и да бъдат създадени нови възможности. Затова са необходими адекватни политики в отговор на възникващите предизвикателства и използване на потенциала на новите възможности, които се откриват.

В рамките на проектите, включени в Плана за възстановяване и устойчивост ще се насърчават равните възможности за всички лица. Ще се съблюдава осигуряване на равно участие на мъже и жени, когато

това е възможно, както и недопускане на дискриминация по пол, раса, етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст и сексуална ориентация. Отчитането на микроданните и целевите групи по отделните проекти ще се отчита сегрегирано по пол, възраст, увреждане и етнически произход, когато е възможно.

4. Кохерентност

Планът за възстановяване и устойчивост представя вижданията на правителството и обществото за начина, по който трябва да бъдат адресирани структурни проблеми в икономиката чрез вътрешно съгласувана и последователна комбинация от реформи и инвестиции. Планът включва 49 инвестиции и 36 реформи. Концентрацията на реформаторските усилия е най-висока в компонентите „Бизнес среда“ и „Нисковъглеродна икономика“.

Фокусът върху по-нататъшното подобряване на средата за правене на бизнес в страната е логичен, предвид икономическите турбуленции, свързани с пандемията COVID-19. Освен прякото подпомагане, което правителството предоставя на бизнеса в хода на икономическата криза, мощен инструмент за подкрепа е именно облекчаването на условията, при които той оперира. Своевременните усилия и резултати в тази посока са важни и защото имат потенциала да привлекат чуждестранни инвестиции във времена, в които мултинационалният капитал изгражда стратегии за преодоляване на смущенията във веригата на доставките, включително чрез преалокиране на мощности и ресурси. Не на последно място, ползотворните усилия за подобряване на бизнес средата са предпоставка за допълнително нарастване на ефективността на всички останали инвестиции, включени в Плана. Ето защо, за повишаване на потенциала за устойчив растеж на икономиката и подобряване на нейната устойчивост на шокове структурните предизвикателства, свързани с инвестиционната среда, се разглеждат от правителството като приоритетни за адресиране.

Сериозното присъствие в Плана на темата „нисковъглеродна икономика“ дава ясен знак за мястото, което тя заема в йерархията на правителствените приоритети. Усилията за декарбонизация, освен като знак за осъзната отговорност към бъдещите поколения и съпричастност към общоевропейските цели, трябва да бъдат

разглеждани и през призмата на националния интерес. Високата зависимост от внос на (изкопаеми) енергийни ресурси предоставя и икономически аргументи за интервенции, насочени към оползотворяване на местния потенциал за „чисто“ производство. Същевременно, интензифицирането на усилията за повишаване на енергийната ефективност би довело до нарастване и на икономическата (заради подобрена конкурентоспособност), и на социалната (повишен жизнен стандарт) устойчивост на шокове.

Свързаността (в различните ѝ измерения – цифрова, транспортна) е друга приоритетна тема в Плана за възстановяване. При това, гореспоменатите два приоритета са втъкани в стратегическия подход към свързаността – интервенциите в транспортна свързаност са планирани така, че да допринасят за декарбонизацията на сектора, а реформаторските и инвестиционни намерения както по отношение на цифрова, така и за транспортна свързаност, имат за опосредствана цел подобряването на бизнес средата.

Подобряването на свързаността, освен пряк ефект по отношение на устойчивостта на шокове (на икономиката и обществото), има значим ефект и по отношение на териториалното сближаване – тема, която на пръв поглед не присъства значимо в Плана за възстановяване и устойчивост, но всъщност е вплетена хоризонтално във всички негови компоненти и стълбове: транспортните връзки са с акцент върху Северна България, предвид изоставането ѝ в инфраструктурен план; основна цел на цифровата свързаност е преодоляването на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп; привидно секторният компонент „Устойчиво селско стопанство“ интервенира и в посока намаляване на различията по оста градски-селски райони; една от реформите на компонент „Здравеопазване“ е насочена към елиминиране на небалансираното географско разпределение на здравните работници и т.н. Икономическата теория и практика са доказали, че инвестициите в териториално сближаване, освен очевидната връзка със социалната устойчивост, имат позитивен ефект и в икономически план – при това, не само в изоставашите райони, предмет на интервенциите.

Човешкият фактор е друг, хоризонтално втъкан във всички компоненти на Плана елемент, като заема централно място в поне три от тях. Основен принцип при изготвянето на документа и стремеж при разработването на политиките е осигуряването на равен достъп на всички членове на обществото до обществени блага (образование, здравеопазване, и т.н.). Нарочни усилия са посветени на уязвимите групи, които са застрашени от социално изключване и които поради социалния си статус имат най-ниска социална устойчивост към шокове.

Ясно изразен в документа е и фокусът към двойния преход. При това, този фокус е обусловен не толкова от наложената в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост тематична концентрация, колкото от стремежа да се отговори на предизвикателствата на кризата. Аргумент в тази посока е фактът, че поставените в Регламента цели са надхвърлени значително, като зелените и цифровите измерения на Плана достигат, съответно, 40.2% и 32% от общите ресурси. Освен усилията за намаляване на въглеродния отпечатък, Планът отделя внимание и на други аспекти от зеления преход, като управлението на водите и борбата с климатичните промени, съхранението на биологичното разнообразие, фокусиране на научно-изследователската дейност върху климатичните и екологични предизвикателства и др. От друга страна, в контекста на цифровия преход, планираните интервенции в почти всички области на политиката предвиждат елементи, опосредстващи цифровата трансформация. Следва специално да бъде споменато, например, усилието за повишаване на цифровите умения на населението, което присъства и като нарочна интервенция, и като налаган реформаторски модел в системата на образованието, и като допълващ нюанс в планираните интервенции в други области на политиката (от култура до земеделие).

ЧАСТ 2: ОПИСАНИЕ НА РЕФОРМИТЕ И ИНВЕСТИЦИИТЕ

Планът е структуриран в четири стълба:

- **Иновативна България** – целящ повишаването на конкурентоспособността на икономиката и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж – **26%** от ресурсите по Плана;

- **Зелена България** – с фокус върху устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план – **35.6%** от ресурсите по Плана;

- **Свързана България** – акцентиращ на осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал – **21.9%** от ресурсите по Плана;

- **Справедлива България** – със специален фокус върху групите и индивидите в неравностойно положение за постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички, както и с акцент върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите – **16.5%** от ресурсите по Плана.

2.А ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Компоненти	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Образование и умения- Научни изследвания и иновации- Интелигентна индустрия	Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот; Реформа във висшето образование; Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на ускорено икономическо и обществено развитие на страната; Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми

2.А.1. Образование и умения

а) Описание на компонента

Резюме ОБРАЗОВАНИЕ И УМЕНИЯ

Област на политиката: образование, пазар на труда.

Цел: Целта на политиката е повишаване на качеството и обхвата на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда. Ускорено модернизиране и цифровизиране на образователните подходи, методи и практики. Повишаване на цифровите умения на работната сила и фокусиране на активните мерки на пазара на труда за повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда.

Реформи и/или инвестиции:

- Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и ученето през целия живот;
- Реформа във висшето образование;
- Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден;
- Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации;
- Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни;
- Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 596.4 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията и предприетите мерки за ограничаване на разпространението ѝ поставиха сериозно предизвикателство пред системата на образование и обучение в страната. В условията на извънредно положение и с наложени ограничения за придвижване и социални контакти училищното образование трябваше да премине в дистанционен режим през пролетта на 2020 г. Противоепидемичните мерки наложиха и промени в обучението във висшите училища и в центрове за квалификация и личностно развитие, които също преминаха на дистанционен режим. Това създаде нови предизвикателства при осигуряването на равни възможности за квалификация и професионално развитие. Всички училища въведоха обучение от разстояние чрез облачни платформи или други средства за взаимодействие, комбинирайки синхронно и асинхронно обучение. Беше създадена национална цифрова библиотека, подпомагаща учителите да споделят уроци и учебни материали. За приспособяване на учебния процес към новата действителност бяха закупени и предоставени за ползване преносими компютри, устройства за достъп и предплатени пакети за интернет. Част от учениците в страната не

бяха обхванати в обучение от разстояние, т.к. не разполагат с устройства, които да им позволят пълноценно включване в учебния процес, затова тази дейност остава приоритет за финансиране по REACT-EU. Освен мерките за осигуряване на достъп до учене в онлайн среда, бяха осигурени редица компенсаторни действия за наваксване на пропуските, като подкрепа за всеки нуждаещ се ученик чрез занимания през лятната ваканция, консултации с различни учители и образователни ментори. След отмяната на ограничителните мерки, учебната 2020/2021 година започна присъствено, но динамиката на разпространението на заразата през месец ноември наложи повторно преминаване на системно ниво към обучение от разстояние. Законодателните промени направиха възможно плавното преминаване от присъствено към обучение в електронна среда, както за отделен ученик, така и на ниво отделна паралелка, училище, цялата система. По отношение на детските градини беше регулирана възможността за обучение от разстояние в електронна среда с участието на родителите. Това позволи да не се губи връзката със семействата и да бъде осигурявана постоянна подкрепа за всяко дете. Бяха предвидени увеличен брой часове за допълнителна подкрепа през неучебното време на 2019/2020 година, както и индивидуална работа с децата със специални образователни потребности.

COVID-19 пандемията при обучението на възрастни се отрази в прекратяване провеждането на присъствени курсове за обучения на безработни и заети лица за времето на извънредното положение и невъзможност за организиране на онлайн обучения поради липсата на единна уеб-платформа, електронни ресурси, учебно съдържание, инструменти за провеждане и оценка на онлайн обучение в електронна форма, както и инструменти за осъществяване на мониторинг и контрол на качеството на провежданото обучение в електронна среда.

Следващите години са ключови за адаптиране на системата на образование и обучение към индустриалната трансформация и посрещане на редица социално-обществени предизвикателства, породени от COVID-19 кризата. Това налага по-ефективно прилагане на обучението в електронна среда от разстояние, комбинирано с екипна работа в обучаващите институции, както и за истинското разгръщане на заложената в нормативната уредба дистанционна форма на обучение, което налага промяна на модела за учене и

придобиване на практически знания и умения и изграждане и развитие на дигитални умения за всички участници в процеса.

В допълнение към срещнатите в кризата трудности, редица социално-икономически фактори също поставят предизвикателства пред системата за образование и обучение, като например:

- Сравнително високия процент на ниско-квалифицирани лица и лица с ниско равнище на умения и ниско равнище на участие на населението (25-64г.) в учене през целия живот (по данни на Евростат 2.0% през 2019 г. за България при 11.3% за ЕС-28);
- Ниско равнище на основни умения в областта на цифровите технологии, като според Индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото DESI за 2020 г., делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии е около 29% от българското население на възраст 16-74 г., докато средно за ЕС този дял е 58%. Едва 11% от лицата притежават умения над основните, което представлява една трета от средната стойност за ЕС;
- Липса на съгласуван стратегически подход за развитие на уменията в контекста на ученето през целия живот, вкл. и на сектора за обучение на възрастни, който е в обхвата на дейност на различни министерства и институции и ограничава постигането на по-висока ефективност на прилаганите мерки;
- Демографски и социални предизвикателства – вътрешна миграция към големите градове, която оказва натиск върху съществуващите образователни институции и създава необходимост от допълнителни места в детските градини и училищата в големите градове, както и осигуряването на подготвени педагогически специалисти. Като цяло достъпът до качествено образование за децата от уязвими групи, включително ромите, остава затруднен поради съществуваща на места сегрегация и вторична сегрегация на тези деца;
- Липса на холистичен подход за ранно детско развитие – степента на участие в обучение в ранна детска възраст в

България все още е по-ниска от средното за ЕС, което е обусловено и от нуждата от разкриване на допълнителни места в детските градини, както и на мерки като отпадане на таксите за тях. Проблем в системата на образование и грижи в ранна детска възраст (ОГРДВ) е и липсата на индикатори и показатели за качеството на ОГРДВ, както и на различните изисквания към системата, която функционира като разделена между ресорите на здравеопазването и образованието. В тази връзка в рамките на програмата за подкрепа на структурните реформи на Европейската комисия стартира разработването на Национална рамка за качество на ОГРДВ, чието апробиране предстои през 2022/23 година.

Нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс, както и за възможностите на страната за бърза конвергенция към икономическото и социалното състояние на ЕС и бързото адаптиране и възстановяване на икономиката от кризисни ситуации и шокове. Въпреки продължаващите усилия за модернизирание на системата за образование и обучение, подобряването на нейното качество, приложимост за пазара на труда и приобщаващ характер продължава да бъде предизвикателство в България. През последните години се наблюдава подобряване на образователната структура на населението, при нарастване на дела на завършилите висше образование и намаляване на броя на хората с основно и по-ниско образование, но постигнатият дял на завършилите висше образование сред лицата на възраст 30-34 години остава все още под средното за ЕС (32.5% за 2019 г. за РБ при средно за ЕС 41.6%). Средните резултати на учениците в България по четене, математика и природни науки (PISA) остават значително под средните за ЕС, като страната има един от най-високите дялове на ученици със слаби резултати в трите области. Това налага да се надградят положените усилия, като все повече се ориентира обучението към придобиване на комплекс от ключови компетентности и да се смени фокуса към овладяването на знания и умения и прилагането им в живота.

През 2019 г. процентът на преждевременно напусналите системата на образованието и обучението е 13.9%, което все още е над средното за ЕС равнище от 10.6%. Делът на преждевременно напусналите училище е особено голям в селските райони и сред

ромите. За обхващането, включването и предотвратяването на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст бе създаден постоянно действащ Механизъм, който регламентира дейността на екипите за обхват и функциите на отделните институции на национално, регионално и общинско ниво в процеса на издирване и включване на необхванатите в образование деца и ученици. В резултат на дейността по Механизма делът на необхванатите ученици на възраст от 5 до 16 години през 2019/2020 учебна година намалява почти два пъти в сравнение с предходната 2018/2019 година (от 8.47% на 4.73%).

Същевременно предизвикателства, свързани с приложимостта на образованието и обучението за реализация на пазара на труда, ниската степен на участие на възрастното население (лицата над 16 г.) в обучения за квалификация и преквалификация, незадоволителното ниво на дигитални умения на работната сила и т.н. възпрепятстват способността на икономиката бързо да се приспособи към новите условия, които са резултат от кризата, както и да се гарантира бързо възстановяване на икономиката. Повишаването на съответствието на учебните планове и програми в областта на професионалното образование и обучение с потребностите на работните места, и прилагането на гъвкави и индивидуализирани пътеки за учене, вкл. улесняване на процедурата за валидиране на професионални знания, умения и компетентности са предизвикателства, които следва да се адресират през следващите години.

Налагащият се извод е, че предизвикателствата, свързани с кризата, заедно със структурните проблеми, демографските тенденции и увеличаващият се недостиг на умения, свързани с дигиталната и зелена трансформация, включително по-слаб фокус на мерките към ограмотяване и преквалификация на възрастни изискват по-високи и ефективни инвестиции в квалификацията и уменията на настоящата и бъдещата работна сила в България.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Реформа 1 и 2 целят повишаване на качеството на образователната

система и приложимостта на образованието за реализация на пазара на труда. Инвестиция 3 предоставя нов инструмент в палитрата на активните мерки на пазара на труда. Същевременно, отделни елементи от реформаторските усилия (ориентацията към STEM и развитието на когнитивните умения в училищното образование, както и избрания модел на реформата на висшето образование) създават предпоставки за разгръщане на научно-изследователска и иновационна дейност, като по този начин адресират косвено и СП 3/2019. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, напр. повишаване на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020), като по този начин ще способства постигането на задачите на зеления преход. Хоризонтален елемент, застъпен в почти всички мерки в рамките на компонента, е изграждането на цифрови умения, необходими за посрещане предизвикателствата на цифровия преход.

Инвестициите в образователната система създават условия за едновременно постигане на целите за повишаване на икономическата и социалната устойчивост на шокове. От една страна, те са мощен инструмент за социално включване, а същевременно водят до натрупване на човешки капитал и умения, позволяващи както реализация на пазара на труда от гледна точка на индивида, така и растеж на производителността на труда в макроикономически план. При това, планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните проекти. Повишаването на обхвата в образователната система, което експлицитно или имплицитно се цели с реформа 1, инвестиция 2 и инвестиция 4, е инвестиция с икономическа и обществена полза.

Компонентът е в унисон с една от общоевропейските знакови инициативи – „Преквалификация и повишаване на квалификацията“ (Reskill and Upskill), като основен принос в постигането на целите на ниво ЕС се очаква от инвестиции 3 и 1, както и от изразените реформаторски намерения, докато инвестиция 2 ще има предимно косвен принос в тази посока.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.2% по-високо спрямо базисен

сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.6% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.1% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.3% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Комплексна образователна реформа в предучилищното и училищното образование и учене през целия живот**

За подобряване качеството и приложимостта на образованието се изпълнява комплексна и многоаспектна образователна реформа, засилваща фокуса върху изграждане на умения и ключови компетентности от ранна възраст.

1. Разработване и приемане на изменения и допълнения в Закона за предучилищното и училищното образование (Q3/2020)

Приетите изменения в нормативната уредба представляват част от комплексна образователна реформа за ориентиране на системата на образование към усвояване на компетентности и прилагането им в практиката, актуализация на учебните програми, създаване, приложение и разпространение на иновациите, разширяване на обхвата на образованието, умения за дистанционно обучение, ориентация към STEM и развитие на когнитивните умения. Въвежда се задължително предучилищно образование от 4-годишна възраст, с което се създават условия за формиране на познавателни и социално-емоционални умения, необходими за училищно обучение и в тази връзка – за превенция на отпадането и повишаване на образователните резултати. Същевременно се създават условия за по-голяма гъвкавост при използването на иновативни методи и на технически средства за различни форми на обучение от разстояние в електронна среда с цел превенция по време на извънредни обстоятелства и възможности за непрекъсваемост на учебния процес;

2. Разработване и приемане на изменения и допълнения в подзаконовата нормативна уредба (Q4/2020)

Измененията в Наредба № 9 от 2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование разширяват възможностите за създаване на иновативни училища, което позволява подобряване качеството на образованието чрез разработването на нови средства, методи, дейности, организация и среда;

Актуализацията на Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование създава условия за разширяване възможностите за учене в електронна среда, с което подобряват достъпа и качеството на образованието;

Промените в Наредба № 7 от 2016 г. създават условия за профилираната подготовка;

Наредба № 24 от 2020 г. за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие променя изискванията към физическата среда в образователните институции, като поставя изисквания за осигуряване на качествено и включващо образование;

Предстои обществено обсъждане на проект на нова наредба за управление на качеството, с която да се определя държавният образователен стандарт за управление на качеството в институциите на образованието;

3. Разработване и приемане на Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) (Q1/2021)

В стратегическия документ са заложили основни принципи и приоритети в развитието на образователната система до 2030 г. Те са ориентирани към осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование на всички деца/ученици и намаляване дела на отпадналите и преждевременно напусналите образователната система, към десегрегация и намаляване на социалното изключване, подобрена работа с родителите и образователна интеграция, към приобщаващо образование с фокус върху уязвимите групи, в т.ч. роми, към повишаване на обхвата и качеството на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативно мислене. Формулирани са конкретни

цели и мерки за повишено качество, кариерно ориентиране, дигитализация на учебния процес, развити иновативни дейности, устойчиво и екологично развитие, формирани нагласи за учене през целия живот, високо квалифицирани педагогически специалисти, развита модерна и иновативна образователна среда, както и образователна подготовка, отговаряща на нуждите на пазара на труда.

4. Разработване на Стратегия на уменията в контекста на ученето през целия живот, подпомогнато от ОИСР, насочена към реализиране на синхронизирани национални и регионални политики и еко-системи за идентифициране, развиване и използване на уменията (Q1/2023)

В резултат ще бъде разработен нов инструментариум за учене през целия живот, премахване на бариерите пред учене и създаване на благоприятна среда за превръщането на ученето през целия живот в реалност: развитие на системите за кариерно ориентиране, за качество, за валидиране, за прогнозиране на уменията; изграждане на секторни съвети за умения, въвеждане на секторни фондове за обучение, индивидуални сметки за обучение; реализиране на нови формати на партньорство с бизнеса и др.

5. Модернизирана нормативна рамка в сферата на професионалното образование и обучение (Q3/2022)

Новият закон за ПОО ще включва (а) промени в Списъка на професиите за ПОО; (б) обучение в по малко на брой, широкоспектърни професии с цел създаване на условия за заетост в сходни професии, вкл. и проходимост към сходни сектори; (в) подготовка, насочване и мотивация за включване в професионално обучение, вкл. и за отпаднали от системата; (г) определяне и прилагане на гъвкави пътеки и форми за обхващане и обучение на различни групи учащи, вкл. – предлагане на онлайн и дистанционно обучение; (д) реформа в съдържанието и актуализиране на държавни образователни стандарти и планове и програми с включване и надграждане на изисквания за знания и умения за професиите на 21-ви век: дигитални, зелени, преносими, ключови компетентности;

6. Актуализирана нормативна рамка в сферата на насърчаване на заетостта (Q4/2021)

Новата законодателна рамка ще включва регламентиране на възможност за съчетаване на обучение за придобиване на професионална квалификация с участие в курс за ограмотяване на лица над 16 години; предлагане на нов вид комплексни индивидуализирани обучения за лица с ниско образование, съчетаващи придобиване на базови умения и основни практически умения по професия, развитие на дейностите по признаване и валидиране на професионални умения и ключови компетентности, придобити чрез неформално обучение или самостоятелно учене, с цел осигуряване на по-широк достъп на всички лица до възможности за учене във всеки етап и преход в кариерата и в живота, независимо от възрастта, и осигуряване на гъвкави възможности за обучение, адаптирани към индивидуалните потребности на лицата.

Държавна помощ: Настоящата реформа не представлява държавна помощ. Услугите, предоставяни в образователните институции, ще са безплатни за всички ученици и младежи, т.е. ще бъдат общодостъпни за всички ползватели. Дейностите на институциите не носят икономическа изгода на предприятия и се предоставят неизбирателно – безплатно на всички крайни ползватели (ученици и младежи).

Услугите, предоставяни в подкрепа на насърчаване на заетостта ще са безплатни и със свободен достъп за всички лица и организации, в тази връзка не е налице селективност и основания за прилагане на разпоредбите за държавна помощ. Обученията няма да са свързани с конкретни работни места и няма да доведат до нарушаване на конкуренцията.

- **Реформа 2: Реформа във висшето образование**

Реформата предвижда промени в нормативната и стратегическата рамка на висшето образование:

1. Разработване и приемане на изменения и допълнения в Закона за висшето образование (Q1/2020)

Заложените реформи поставят за цел споделяне на отговорността за развитието на висшето образование и висшите училища между Министерството на образованието и науката, от една страна, и ректорските ръководства - от друга, като стимулират модернизирването на висшите училища и създаването на условия за активна научно-изследователска дейност, трансфер и комерсиализация на знания и технологии,

подмладяване на преподавателския състав и привличане и оставане на млади учени, повишаване на качеството на преподаването и увеличаване на изискванията към студентите. В резултат на нормативните промени бяха сключени договори между министъра на образованието и науката и ректорите на всички държавни висши училища, чрез които са утвърдени политики за развитие на съответната институция, съдържащи стратегически цели, задачи, целеви стойности и показатели за изпълнението им. Нормативно е регламентиран и редът за осъществяване на предвидената в Закона за висшето образование възможност със средства от държавния бюджет да се осигурява напълно или частично заплащането на разходите за обучение на студенти, които имат сключен договор с работодател за осигуряване на стаж на студента за периода на обучението и на работно място след успешното му дипломиране. Това не само ще насърчи сътрудничеството между академичните ръководства, преподавателите, студентите и работодателите, но и ще гарантира кадровото обезпечаване на определени сектори с доказан недостиг на кадри.

В процес на изготвяне е и Националната карта на висшето образование в Република България, която след съгласуване с национално представителните синдикални и работодателски организации ще бъде внесена за приемане от Министерския съвет. Тя ще определя профилната и териториалната структура на висшето образование в страната по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

2. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021-2030 г. (Q4/2020)

Политиките, заложи в Стратегията за развитие на висшето образование, са ориентирани към осигуряването на постоянна адаптация към актуалните предизвикателства пред обучението и по-конкретно дигитализацията и последващата професионална реализация и развитие. Приоритетни теми стават какво и как учат студентите, свързаността на висшите училища чрез изграждането на мрежи и насърчаване на научната дейност и международното сътрудничество.

Университетите се насърчават да намаляват бакалавърски степени за сметка на по-задълбочени магистратури и да завишават изискванията за учене, наред с осигуряване на достъп до висше образование и учене през целия живот, което подпомага личностното развитие и професионалната реализация. Водеща цел на Стратегията е обвързване на приема с пазара на труда и разработване на устойчив механизъм за осъвременяване на съществуващите и създаване на нови учебни програми. Наред със създаването на редица стимули за интензифициране на научноизследователската дейност и свързването в международни мрежи на висшите училища, се предвиждат конкретни стимули за изграждане на ефективна връзка образование-наука-бизнес. Визията на Стратегията е свързана с развитието на диференцирана и гъвкава система от висши училища, които функционират като успешни партньори и конкуренти на европейските университети и изпълняват образователна, изследователска и културна мисия в полза на обществото и на отделните индивиди чрез провеждане на фундаментални и приложни научни изследвания и чрез осигуряване на качествено, достъпно и продължаващо през целия живот образование и обучение за успешна личностна, професионална и обществена реализация.

Държавна помощ: Настоящата реформа не представлява държавна помощ. Образователните и научноизследователски дейности, изпълнявани от висшите училища, се считат за неикономически дейности. Финансираните висши училища отговарят на определението за научноизследователска организация.

Дейностите, изпълнявани в подкрепа на насърчаване на връзката научни изследвания – иновации не носят икономическа изгода на предприятия и се предоставят неизбирателно – всеки публичен субект може да се ползва от постигнатите резултати. До степента, в която реформата и отделните ѝ компоненти са насочени към структурни, законодателни и политически промени и подобрения в условията и средата за развитие на научните изследвания и иновациите, няма основания за прилагане на правилата за държавна помощ, при условие, че няма наличие на трансфер на

публични ресурси в полза на определени икономически субекти.

- **Инвестиция 1: Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден**

Проектът⁴ цели изграждане на цялостна образователна STEM среда в българските училища, включваща обновяване, модернизиране и създаване на ново пространство, което позволява качествено образование – лабораторен комплекс и среда за проектна компетентност и работа в екип извън класическата система на класната стая. Проектът надгражда постигнатото след успешния старт на Националната програма „Изграждане на училищна STEM среда“. В образователната среда ще се развиват и надграждат лаборатории за придобиване на умения и работа по проекти чрез съвременно оборудване за експериментална работа във всички STEM области и внедряване на дигитални технологии, включително такива, които позволяват да се работи интердисциплинарно, синхронно и асинхронно и основно с цел да се повиши дигиталната грамотност и мотивацията за учене и да насърчи интереса и умения в дисциплините и областите, свързани с природни и инженерни науки, изкуствен интелект, роботика, ИТ, природни науки, но също така и лингвистични познания, в областта на изкуствата и др. Ще бъде разширен комбинираният метод за преподаване (лице в лице и от дистанция) чрез разработване на иновативни учебни единици и въвеждане на нови методи на преподаване (проектно и проблемно-базирано, изследователско обучение и др.), които позволяват висока ефективност на образователния процес в различни условия на провеждане (синхронно и асинхронно, в комбинация от присъствено, в електронна среда или комбинирано). Паралелно е предвидена нарочна дейност по проекта за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, насочена към усъвършенстване на дигиталните умения и на уменията за иновативно преподаване в контекста на прилагането на компетентностния подход. Целта е придобиване на практически умения с разработване и прилагане на иновативни учебни часове и учебни предмети,

⁴ Вж. приложение № П1

въвеждане на нови интегрирани учебни предмети (физико-химия, екология, изкуствен интелект, роботика и др.) и въвеждане на нови методи на преподаване (проектно и проблемно-базирано преподаване, изследователско обучение и др.). Проектът ще допринесе за насърчаване на цифровите умения и равния достъп до образование. Общият планиран ресурс е 552.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Мярката не представлява държавна помощ. Услугите, предоставяни в образователните институции, ще са безплатни за всички ученици и младежи, т.е. ще бъдат общодостъпни за всички ползватели. Дейностите на институциите не носят икономическа изгода на предприятия и се предоставят неизбирателно – безплатно на всички крайни ползватели (ученици и младежи). Подборът за финансиране ще се извърши чрез конкурсна процедура, следваща добрите практики и нормативната база за получаване на външно финансиране със състезателен характер. Конкретният размер на средствата за всеки проект ще бъде определен на базата на всяко проектно предложение.

- **Инвестиция 2: Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации**

Проектът⁵ цели създаване на условия за равен достъп до образование чрез изграждане на благоприятна, включваща, иновативна, подкрепяща и мотивираща образователна среда. За осигуряване на цялостен обновен облик на образователните институции и създаване на по-привлекателни условия за учене, дейности по интереси, спорт и отдих на учащите ще бъдат осъществени дейности за ремонт, реконструкция, обновяване, изграждане на инсталации за използване на алтернативни източници на енергия, отопление, вентилация и охлаждане на сградния фонд, озеленяване и други. Приоритетно ще бъде финансирано и извършването на цялостни ремонти и изграждане на детски градини, училища и общежития и кампуси за осигуряване на благоприятни условия за живеене, за обучение, възпитание, социализация и развитие на учащите.

⁵ Вж. приложение № П2

Мярката надгражда усилията, които Министерството на образованието и науката полага за превръщането на образователните институции в модерна, безопасна и благоприятна среда, съдействаща за подобряване на образователните резултати и мотивацията за учене и за осъществяване на комплексната образователна реформа в страната, сред които Програмата за изграждане, пристрояване надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020-2022, Националната програма „Предоставяне на съвременни условия за работа на децата и учениците в центрове за подкрепа на личностно развитие“, предприетите действия в изпълнение на ПМС № 219 от 17 август 2020 г. за саниране, ремонт и обзавеждане на студентски общежития и др. Проектът стъпва на извършен анализ на Министерството на образованието и науката на нуждите от модернизация на образователната инфраструктура и картографиране на вече изпълнените в системата ремонти. Проектът планира да отвори около 2 000 нови места в детските градини и още толкова в училищата. Общият планиран ресурс е 604.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Мярката не представлява държавна помощ. Услугите, предоставяни в образователните институции, ще са безплатни за всички ученици и младежи, т.е. ще бъдат общодостъпни за всички ползватели. Дейностите на институциите не носят икономическа изгода на предприятия и се предоставят неизбирателно – безплатно на всички крайни ползватели (ученици и младежи). Подборът за финансиране ще се извърши чрез конкурсна процедура, следваща добрите практики и нормативната база за получаване на външно финансиране със състезателен характер. Конкретният размер на средствата за всеки проект ще бъде определен на базата на всяко проектно предложение.

- **Инвестиция 3: Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни**

Проектът⁶ ще се реализира в два компонента, предвиждащи, от една страна, предоставяне на обучения за базово и за средно

⁶ Вж. приложение № ПЗ

равнище на дигитални умения и компетенции от работната сила в съответствие с новите потребности на пазара на труда и навлизането на цифровите технологии в социално-икономическите процеси, както и разработването и внедряването на виртуална платформа за онлайн обучение – от друга.

Безвъзмездното и общодостъпно обучение за лицата от целевата група (безработни и заети лица) за постигане на необходимите цифрови умения и компетенции е мотивирано от изключително ниските понастоящем нива на тези умения в национален план. За нуждите на обученията ще бъдат разработени две учебни програми, съответно за придобиване на базово равнище и за придобиване на средно равнище на дигитални умения и компетенции в съответствие с Европейската рамка за дигитални компетенции DigComp2.1, както и единни ресурси за обучение и инструменти за оценка, съгласно Европейската рамка за дигитални компетенции DigComp2.1. Обученията ще се предоставят от обучаващи организации, регистрирани в електронния модул на виртуалната платформа за електронно обучение (която се създава паралелно). Регистрацията на доставчиците на обучение ще става след попълване на заявление и проверка на обстоятелствата. Лицата от целевите групи, желаещи да се обучават за придобиване на базови цифрови умения и компетенции, ще се регистрират в електронния модул на виртуалната платформа за електронно обучение. След одобрение на лицето ще се генерира „електронен ваучер“ за обучение, който ще даде възможност на лицето да се включи в обучение за базови цифрови умения и компетенции в избрана от него обучаваща организация от списъка на обучаващите организации в модула. За лицата, които нямат достъп до интернет или имат затруднения с регистрацията, ще се оказва съдействие на място в дирекции „Бюро по труда“.

Включването в курс за обучение за придобиване на средно равнище на дигитални умения и компетенции ще става след придобито базово равнище на дигитални умения и компетенции в резултат на обучение и/или след валидиране, като отново включването в обучението ще става чрез заявяване на желание в електронния модул на виртуалната платформа за

електронно обучение и генериране „електронен ваучер“ за обучение.

Компонентът предвижда и механизъм за сертифициране на придобитите умения и компетенции чрез полагане на изпит по разработените единни инструменти за оценка в сертифициращ център, избран от обучаваното лице на случаен принцип от списъка на сертифициращите центрове в електронния модул във виртуалната платформа за електронно обучение. Сертифициращите центрове няма да имат право да валидират цифрови умения и компетенции на лица, участващи в обученията, организирани от тях. Изграденият механизъм за сертифициране на цифрови умения и компетенции може да бъде използван и за валидиране на умения, придобити чрез самостоятелно учене. Данните за лицата, на които са издадени сертификати, ще се вписват в електронния модул на виртуалната платформа. По този начин ще може да се проследи каква част от регистрираните за обучение лица са придобили успешно базови цифрови умения и компетенции и са получили сертификат (ефект от обучението), както и ще може да се проследи степента на валидиране на цифрови умения и компетенции като цяло. В електронния модул ще се поддържа и електронен архив на издадените сертификати. Общият планиран ресурс за компонента е 292 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Изграждането на виртуалната платформа за онлайн обучение цели повишаване на качеството и пригодността за заетост на работната сила чрез разширяване на достъпа и предоставяне на повече възможности за качествено обучение, използвайки възможностите на цифровите технологии. Предвидените основни дейности включват: изграждане и развитие на виртуална платформа за електронно обучение, разработване на методики и електронно учебно съдържание, провеждане на обученията за обучители, изграждане и администриране на системна среда, изграждане и поддръжка на мрежа от дигитални клубове с осигуряване на съвременен оборудване с компютри и друга техника и достъп до интернет, където лицата ще могат да се включат в електронно обучение, подпомагани от наставници. Дигиталните клубове ще бъдат изградени/адаптирани в сгради на общини, областни

информационни центрове, библиотеки, читалища, дирекции „Бюро по труда“, и др. по места на цялата територия на страната. Дигиталните клубове ще бъдат със свободен безплатен достъп за всички заинтересовани лица, като с предимство ще се ползват от лица, които не притежават собствено оборудване и интернет. Ще бъде създадена интерактивна карта на дигиталните клубове, която ще бъде публикувана на виртуалната платформа за електронно обучение. Ще бъде създадена единна информационна база данни за онлайн курсове за обучение, а платформата ще бъде интегрирана с националната база данни на пазара на труда, информационната система за оценка на компетенциите, платформата за доставчиците на обучение на Агенцията по заетостта, електронния регистър на центровете за професионално обучение на Националната агенция за професионално образование и обучение и др. Общият планиран ресурс за компонента е 87.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Общият планиран ресурс за целия проект е 379.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Обучението на заети и безработни лица няма да се счита за държавна помощ по смисъла на чл. 107 и 108 от ДФЕС, тъй като тези обучения няма да са свързани с конкретни работни места и няма да доведат до нарушаване на конкуренцията. Списъците на обучаващи организации и на сертифициращи центрове ще бъдат отворени за нови организации, поради което не е налице селективност при вписването на гореизброените организации в списъците и съответно не е налице държавна помощ по смисъла на чл. 107 и 108 от ДФЕС. Платформата ще бъде отворена за ползване от всички лица и организации. В тази връзка не е налице селективност и основания за прилагане на разпоредбите за държавна помощ по смисъла на чл. 107 и 108 от ДФЕС. Инвестициите в реновиране и оборудване на „дигиталните клубове“ ще представлява помощ „де минимис“, в случай че тези клубове извършват икономическа дейност.

- **Инвестиция 4: Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините**

Мярката⁷ ще подкрепя формирането, развитието и реализацията на учениците и младите хора чрез изграждането на мултифункционални центрове, които осигуряват както съвременна материалната база, така и прилагането на иновативни подходи в работата с тези възрастови групи. Ще бъде следван и надграден моделът за изграждане на младежки центрове в градовете Пловдив, Стара Загора, Добрич и Враца с подкрепата на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Ще бъдат разработени и следвани конкретни дейности и политики, насочени към младите хора в посока повишаване на цифровите умения, развитие на предприемаческата грамотност, на общата и финансовата грамотност, развиване на специфични меки умения, които подпомагат социалното включване и пригодността за заетост. Поддържането на интереса на учениците и младите хора към образованието и придобиването на нови умения, участие в съвместни инициативи и споделяне на общи ценности с техни връстници, вкл. участие в национални и международни инициативи, ще спомогне не само за интеграцията и социализацията на младежи от уязвими групи, но ще позволи формирането на положителна нагласа сред младите хора за развитие и реализация в България. Проектът предвижда включването на поне 15 000 ученици и младежи в дейностите на централите, както и поне 5 000 млади хора, преминали през специализирани обучения за повишаване на професионалната им компетентност, включително дигитална, финансова, за предприемачество. Допълнително тази програма би имала реален ефект върху създаването на нови работни места в общините, като за целия проект се предвиждат поне 170 на брой. Общият планиран ресурс е 60.0 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: мярката не представлява държавна помощ, тъй като краен бенефициент ще бъдат общините. Общините и районите на общини са създадени като териториални органи на изпълнителната власт за изпълнение на държавната политиката в интерес на териториалната общност от местно

⁷ Вж. приложение № П4

значение. Общините и районите на общини (с изключение на общинските предприятия със самостоятелна юридическа правосубектност) представляват публични субекти – структури на местната власт и основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление.

При реализирането на местната политика, общините и районите на общини подпомагат дейността на централната изпълнителна власт при упражняването на публични правомощия и изпълняват функции преди всичко от неикономически характер. При възлагане на изпълнението на някои дейности на други изпълнители общините са длъжни да спазват стриктно процедурите на Закона за обществените поръчки.

Услугите, предоставяни в Центровете, ще са безплатни за всички ученици и младежи, т.е. ще бъдат общодостъпни за всички ползватели. Дейностите на Центровете не носят икономическа изгода на предприятия и се предоставят неизбирателно – безплатно на всички крайни ползватели (ученици и младежи).

Наличието на места за настаняване и/или за хранене е част от утвърдения на европейско ниво модел (Quality Label for Youth Centres: <https://rm.coe.int/quality-label-brochure-en-2015>), които се ползват след края на проектното финансиране за подпомагане самоиздръжката на Центровете. Приходите не се третираат като печалба, а се връщат в планираните бюджети на Центровете за ползване при изпълнението на дейностите им.

По отношение на разходите на българските партньори, свързани с изпълнението на дейности по проектното предложение, то те трябва да бъдат с неикономически характер, за да се считат за допустими по процедурата. В случай че партньорът има икономическа и неикономическа дейност, той следва да докаже, че води аналитично осчетоводяване и разходите от икономическата и неикономическата дейност са разделени, видими и проследими. Неправителствените организации, които участват като партньори по проектите, не следва да имат право да участват в строително-ремонтни дейности или в покупката на материали, оборудване/обзавеждане.

При подбор на партньори с оглед елиминиране на съмнения за наличие на държавна помощ в случаите, когато общините възлагат изпълнението на някои дейности на други изпълнители и/или институции, и/или действат в партньорство с такива, то те спазват стриктно процедурите на Закона за обществените поръчки.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

За оказване на трайно въздействие върху реформата в образованието проектите, включени в Плана за възстановяване и устойчивост ще се съчетават с предвидените в Програма „Образование 2021-2027 г.“ дейности за цифрова трансформация на образованието и насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование.

В по-широк план, проектите допълват целенасочените усилия по Програма „Образование 2021-2027 г.“ за ранно детско развитие и разширяване на обхвата на образователната система при осигуряване на равен достъп, модернизирани на учебните програми и съдържание, подпомагане на професионалното развитие на учителите. Усилията са насочени към повишаване на приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация като ще бъдат подкрепени и реформите в професионалното и висшето образование с цел засилване на връзките между тях, с науката и с динамичните нужди на пазара на труда и улесняване на прехода от образование към заетост.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Планираните интервенции ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Проектите, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната и нямат експлицитно трансгранично измерение.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Част от предвидените интервенции (най-вече инвестиция 2) ще имат за пряк ефект от реализацията им повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на учебните заведения. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията. Като включва 15.1% климатични разходи (вж. Таблица 2.А.1.1 по-долу), този компонент допринася за 37% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Хоризонтален елемент, застъпен в почти всички мерки в рамките на компонента, е изграждането на цифрови умения, необходими за посрещане предизвикателствата на цифровия преход. Това е особено належащо предвид сериозното изоставане на страната в сравнение с другите държави-членки на ЕС. Делът на лицата с поне основни умения в областта на цифровите технологии е около 29% от българското население на възраст 16-74 г., докато средно за ЕС този дял е 58%. Като включва 59.9% цифрови разходи (вж. Таблица 2.А.1.1 по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.А.1.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 1 Образование и умения	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Комплексна образователна реформа в предучилищното, училищното образование и учене през целия живот	0.0	0.0	0.0
Реформа във Висшето образование	0.0	0.0	0.0
Създаване на национална STEM среда за умения на утрешния ден	282.4	0.0	282.4

Модернизиране на образователните институции за по-привлекателна и качествена среда за учене и иновации	309.1	123.7	0.0
Обучения за цифрови умения и изграждане на национална онлайн платформа за обучение на възрастни	194.0	0.0	194.0
Изграждане на центрове за личностно развитие на ученици и младежи в подкрепа на устойчивото възстановяване на общините	30.7	0.0	12.3
общо Компонент 1	816.2	123.7	488.7
принос		15.1%	59.9%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.A.2. Научни изследвания и иновации

а) Описание на компонента

Резюме НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИ

Област на политиката: научни изследвания, иновации.

Цел: Основната цел е осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и процеси и развитие на иновативни предприятия, като необходима предпоставка за създаване на високотехнологична индустриална база, която да изведе икономиката на нова и по-висока траектория на растеж. Приоритет е засилването и стимулирането на научната дейност във висшите училища, както и

цялостно подобряване на научноизследователската инфраструктура и капацитет за развиване на критична маса и познания за справяне с двойния преход и подготовка на регионите за ускорено развитие.

Реформи и/или инвестиции:

- Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на ускорено икономическо и обществено развитие на страната;

- Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации;

- Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 363.2 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

Потенциалът на научните изследвания и иновациите в подкрепа на производителността остава недостатъчно използван. България трябва да отстрани значителната разлика в сравнение със средната стойност за ЕС по отношение на разходите за научно-изследователска и развойна дейност и способността да се запазят и привличат таланти. Публичното финансиране е недостатъчно, а частните инвестиции в научно-изследователска и развойна дейност са монопол на големи мултинационални дружества и са концентрирани в региона на столицата. Голямата разпокъсаност на системата за научни изследвания, развойна дейност и иновации и амортизираната инфраструктура и оборудване не позволяват на инвестициите в областта на научно-изследователската и развойна дейност да допринесат за производителността и растежа. Страната все още се класира в групата на „скромните иноватори“, като основен принос за слабия относителен резултат на България имат качеството на научните изследвания в страната, включително публикационната и патентната активност, взаимовръзките между частните и публичните изследвания, предлагането на високотехнологични и иновативни продукти от българския бизнес и – не на последно място – ниската

ефективност на координационните усилия между отделните структури на изпълнителната власт, ангажирани с разработване и прилагане на политики в отделните аспекти на проблема. Общото финансиране, което България е получила по Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“, се равнява едва на 0,26% от целия бюджет на Програмата, като резултатите показват скромно представяне на страната.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2019 г., както и СП 3 от 2020 г. Всички предвидени мерки са насочени към научните изследвания и иновациите и разгръщане на потенциала им за ускоряване на икономическия растеж. В този смисъл, макар и да не се асоциира с очаквания за съществена роля в процеса на икономическо възстановяване в краткосрочен и дори средносрочен план, компонентът има заряда да се превърне в двигател на икономическото развитие на страната в дългосрочен план, като повиши конкурентоспособността ѝ, а следователно – и икономическата устойчивост на шокове. При това, планираните интервенции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните мерки. Инвестиция 2 има нарочен фокус върху зеления преход и цифровите технологии, като по този начин ще допринесе за постигането на съответните национални цели.

Предвидените мерки в компонента ще окажат скромно въздействие в макроикономически план. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.04% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.2% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.03% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.1% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на ускорено икономическо и обществено развитие на страната**

Осъществяваната реформа е част от политиката за икономическа трансформация на България и отразява необходимостта от структурни промени в състава и взаимодействието между участниците в процеса по създаване и реализиране на трансфер на научни резултати и иновации.

В този контекст реформаторските усилия са насочени към развитие на пълноценна научноизследователска и иновационна екосистема, включително на регионално ниво и преминаване на страната в категорията на „умерените иноватори“ чрез:

- Постигане на баланс между публичното и частното финансиране (до 2030 г. 3% от БВП – 1.25% (публични) към 1.75% частни инвестиции в НИРД от БВП), както и между подкрепата за фундаментални и приложни научни изследвания;
- Ефективно и резултатно ориентирано публично финансиране;
- Създаване на благоприятни условия за развитие на националния научен и изследователски човешки потенциал с атрактивни условия за връщане на български учени от чужбина и привличане на чуждестранни таланти;
- Повишаване на качеството и продуктивността на научните организации и университетите с принос към икономическото развитие на страната.
- Скъсяване на пътя на научните изследвания до иновациите и новите продукти, услуги и технологии;
- Съгласуваност между търсенето и предлагането и ефективно взаимодействие с бизнеса/индустрията;
- Насърчаване на иновативното предприемачество и развитие на национална мрежа от стартиращи предприятия, индустриални стартиращи предприятия, спин офф и спин аут компании;

- Пълноценно участие в европейското и в международното научно, иновационно и технологично пространство.

Реформата се състои от шест компонента:

1. Създаване на Държавна агенция за научни изследвания и иновации (Q3/2021)

Институцията ще разработва и осъществява политиката в сферата на взаимодействие на научните изследвания, иновациите и технологиите и реформите, свързани с нея, осигурявайки необходимата координация и принос на останалите политики към постигане на заложените цели и приоритети.

В планирането и изпълнението на общата политика за развитие на научните изследвания и иновациите Държавната агенция има водеща роля. На ниво държавни публични институции в осъществяване на своите функции тя си взаимодейства и координира своите действия с останалите ключови институции в сферата – Министерство на образованието и науката, Министерство на икономиката, Министерство на финансите (по отношение на финансирането и различните видове данъчни и финансови стимули), Българска академия на науките, Селскостопанската академия и др. научни организации, иновационни инфраструктури и висши учебни заведения. Съветът за интелигентен растеж продължава да изпълнява своята роля на висш орган за вземане на решения по отношение, както на подготовката и изпълнението на Иновационната стратегия за интелигентна специализация, така и новата политика.

С цел осигуряване на оптимална ефективност на процеса на разработване и изпълнение на новата политика ще бъдат разработени различни механизми за взаимодействие и координация с основните участници в процеса – публични институции, частни субекти, научноизследователски организации. Устройственият правилник на Агенцията очертава основните зони на взаимодействие с основните публични участници и създаването на Консултативния съвет, като подпомагащ формат, съставен от представители на основните заинтересовани страни и участници в политическия процес.

Основният подход на тази реформа е екосистемният - изграждането на устойчива научноизследователска и иновационна екосистема, която позволява интензивно развитие и пълноценен принос на всички участници в нея. В тази връзка Агенцията съчетава политика, нормотворчество и ключови инструменти (проекти и финанси) като гаранция за адекватна публична подкрепа на екосистемата.

Агенцията има ключова роля по отношение на разработването, изпълнението и мониторинга на Иновативната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 заедно със синхронизацията с другите стратегически документи и политики, като Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017-2030, Националната пътна карта за научна инфраструктура, Индустрия 4.0 и т.н. В тази връзка, България има необходимост от по-ефективна и комплексна система за събиране на данни, оценка и мониторинг на научноизследователските резултати на участниците в цялата екосистема, включваща задължително припознаване на дейностите по технологичен трансфер и въздействие на научните резултати върху качеството на живот, конкурентоспособността на икономиката и социалните иновации;

2. Разработване и приемане на необходимата законодателна рамка (Q4/2022)

Проектът на нов Закон за научните изследвания и иновациите е в процес на разработване. Нормативният акт ще даде нормативните параметри на новата обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите.

Законопроектът стъпва върху действащия в момента закон за насърчаване на научните изследвания, като неговият обхват се разширява с включването на иновациите, които до този момент не са били обект на нормативна регулация. Законодателният акт има за цел да очертае нормативните параметри на националната политика за развитие и финансиране на научните изследвания, иновациите и технологиите, като регулира ролята на всяка една от заинтересованите институции в процеса на разработване, изпълнение, оценка и мониторинг на политиката; стимулите за развитие на научните изследвания и иновациите;

регулиране на дейностите по технологичен трансфер, дефиниране на ключовите понятия и т.н. Промените въведени чрез закона ще доведат до промяна и в другите свързани закони, като закона за БАН, ССА, висшето образование, МСП, развитие на академичния състав и др., както и редица подзаконови нормативни актове. Подготовката на тези текстове ще бъде част от цялостната подготовка на законопроекта.

При разработване на законопроекта ще бъде използвана експертната подкрепа на различни европейски и/или международни организации с опит и експертиза в нормотворчеството в тази сфера. Задачата е да бъдат изследвани различни модели на регламентиране и урегулиране на общата политика за развитие на научните изследвания и иновациите и да бъдат предоставяни препоръки, спрямо специфичния национален контекст, които да подпомогнат процеса на разработване на законодателството.

В началото на процеса ще бъдат проведени и необходимите консултации с различните публични институции, с евентуална роля в процесите на разработване и изпълнение на общата политика. Ще бъде направено и проучване за възможните данъчни стимули и специфичната фискална политика в сферата на тази политика;

3. Подобряване на участието на заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на политиката (Q3/2023)

Ще бъде създаден Консултативен борд в рамките на структурата на Държавната агенция за научни изследвания и иновации и ще бъдат засилени ролята, състава и функциите на Съвета за интелигентен растеж във връзка с целите и приоритетите на новата политика. Бордът ще подкрепя председателя на Агенцията основно в процеса на разработване на политиката и стратегическо планиране, като ще съветва, подпомага, предлага мерки и действия по въпроси свързани с изпълнението на ключови проекти и стратегически инвестиции в сферата на научните изследвания и иновациите. Членове на Борда ще бъдат обществено признати и значими учени, представители на научноизследователската,

иновационната и бизнес среда, от различни сфери в страната и чужбина.

В подкрепа на тази част от реформата ще бъде насърчено създаването на конкретни политики и правила за пълноценно взаимодействие на научните организации с бизнеса, включително на ниво отделни научноизследователски организации и университети. Приоритетността на това взаимодействие е поставено в основата на Иновационната стратегия за интелигентна специализация чрез предприемаческото откритие. Целта е от една страна това взаимодействие да бъде припознато, като приоритет и официализирано, и от друга да бъде създадена възможност за неговото улесняване и ефективност чрез премахване на административни и други пречки в неговото осъществяване. За да се постигне общата цел целият процес ще бъде координиран и съгласуван от страната на Държавната агенция при запазване на самостоятелността и правото на инициатива на всяка от организациите и университетите.

Като част от този компонент на реформата чрез проектът на БАН в Националния план за възстановяване и устойчивост Академията предлага създаването на нов модел на взаимодействие между науката и бизнеса. В изпълнение на Стратегическите препоръки на JRC за бъдещото развитие на центровете за върхови постижения и центровете за компетентност е предвидено укрепване и засилване на устойчивостта на Единният център за иновации (ЕИЦ), чиято роля е да бъде основен партньор на бизнеса от страна на Академията. В допълнение с цел повишаване на качеството на работата на ЕИЦ ще бъдат създадени тематични научно-иновационни съвети, които ще включват представители на бизнеса и ще определят политики, организират оценки и избират кандидати при конкурси;

4. Повишаване на капацитета на научноизследователските организации и висшите училища за разработване на приложни изследвания и иновации и изпълнение на съвместни проекти с индустрията (Q1/2026)

Постепенно повишаване на дела на проектното финансиране в бюджетната структура на публичните научни организации и висшите учебни заведения, което ще се превърне в устойчива

платформа за въвеждане на механизми за наблюдение и оценка на тяхната работата и продължение на резултатно ориентираното финансиране. В резултат на изпълнението на своя проект в НПВУ БАН очаква нарастване на резултатно ориентираното финансиране с 40 % в края на етап 1 и с 90 % в края на етап 2 от неговото изпълнение. В същото време ще се насърчава интернационализацията на научно-изследователските организации и висшите училища, тяхното сътрудничество с частния сектор и с чуждестранни организации, вкл. в рамките на Рамкова програма „Хоризонт Европа“;

5. Подобряване на ефективността и ефикасността на научните изследвания във висшите училища и научните организации (Q1/2026)

Създаване на национален модел за развитие на изследователски университети, който позволява на висшите училища да преминат на един следващ етап от своето развитие и да се превърнат в пълноценни участници в научноизследователската и иновационна екосистема чрез: развитие на своя научноизследователски капацитет и подготовката на високо квалифицирани специалисти, допринасяйки за развитието на икономика и общество, основани на знанието; пълноценно участие в научноизследователската и иновационна екосистема; засилване на връзката им с индустрията и търсенето на нови продукти, услуги и технологии, като се превърнат в научен хъб за бизнеса; и да развият и задълбочат своята специализация – създаване на тематични коалиции и мрежи по между си с тенденция към все по-голяма специализация.

Този компонент от реформата е свързан с промените в Закона за висшето образование с които се създава възможност за придобиването на статут на изследователско висше училище, като такъв могат да придобият тези институции, които имат принос за развитието на важни обществени области чрез върхови научни изследвания и имат високи резултати от научноизследователска дейност, оценени съгласно обективни показатели. Целта на структурната реформа е да се насърчи провеждането на качествени научни изследвания и внедряване на научноизследователския процес в учебните програми, като

се осигури по-висока ефективност на вложения от държавата ресурс и се подкрепи трансформацията на висшето образование с оглед повишаване конкурентоспособността на българската икономика. Дейностите предвидени в стълб 2 на Програмата за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации, свързани със създаването и развитието на изследователски университети ще бъдат осъществявани в ефективно взаимодействие за споделяне на инфраструктура с научноизследователските организации – БАН и ССА и други. Целта е да бъде изграден и осъществен работещ модел на взаимодействие, като се стъпи на вече изградените отношения и механизми на сътрудничество в рамките на консорциумите, управляващи националните научноизследователски инфраструктурни обекти и ЦВП и ЦК.

Ключова структурна реформа през 2020 година бе приемането на Постановление за условията и реда за създаване на търговски дружества от държавните висши училища за целите на стопанската реализация на резултатите от научни изследвания и обекти на интелектуалната собственост, което ще позволи стимулиране на технологичния трансфер във висшите училища и по-ефективна колаборация с индустрията. Създаването на тематични и интердисциплинарни партньорства с университетите и бизнеса ще дадат възможност за консолидиране на знанието и фокусиране на националните усилия в ключови за развитието на страната сфери. Взаимодействието висши учебни организации – научни организации ще бъде развито и чрез проекта на Академията чрез инвестициите насочени към зеленият и дигитален преход.

В същото време ще бъдат увеличени държавните субсидии на НИРД на изследователските университети в сравнение с тези на останалите висши училища, като размерът им следва да достигне до 40% спрямо държавните субсидии за образование и обучение. Това ще се постигне чрез промени в Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност с цел

насърчаването на повече висши училища да участват в споделени професионални мрежи и да специализират и увеличават качеството на научните изследвания, които развиват. Едновременно с тези процеси се извършва и модернизация на висшите училища със средства от националния бюджет и ЕСФ+. В бъдещите интервенции по Програмата за образование се планират мерки за въвеждане на форми на дуално образование в приложими специалности във висшето образование. Ще се утвърди компетентностния подход в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, чрез модернизация на учебните планове и програми, методите на преподаване и учебния процес, в съответствие с актуалните и перспективните потребности на пазара на труда и чрез въвеждане и развитие на Т-образни умения и развитие на творчески и универсални умения, интернационализация и участие в международни мрежи и споделяне на ресурси;

6. Повишаване на капацитета за трансфер на технологии (Q4/2025)

Създаване на нов модел за трансфер на технологии. Основната цел е да се подобри взаимодействието между научноизследователските организации и индустрията по посока стимулиране на трансформирането на научни изследвания в иновации и технологии чрез създаване на модел за насърчаване на трансфера на технологии и комерсиализация на резултатите. Новият модел позволява по-ефективно осъществяване на процеса чрез подобрения на всеки етап от неговото осъществяване. Отправна точка са препоръките на Световна банка, получени в рамките на Knowledge Tech Transfer Country Note for Bulgaria, както и препоръките на Съвместният изследователски център по отношение на 14 съфинансирани от ЕФРР центрове за върхови постижения и центрове за компетентност в България. Важна част от модела за технологичен трансфер е управлението на интелектуалната собственост и права, както и европейската и международна практика в тази сфера. Нормативното регулиране и насърчаване на развитието в сферата на трансфер на технологии ще бъде новият Закон за научни изследвания и иновации, като допълнително ще бъде актуализирана и

съществуващата нормативна уредба в областта на интелектуалната собственост с оглед ускоряване на процесите на трансфер на технологии.

БАН участва в това реформаторско усилие чрез проектните дейности, свързани с развитието на Единния център за иновации и на Центъра за обучение на БАН. Съгласно препоръките на JRC, подсиленият Единен център за иновации ще служи като координиращо звено за връзките на институтите на БАН (и посредством ЦВП и ЦК, на някои висши училища) с бизнеса. Предвижда се привличане на представители на бизнеса в органи на управление на Академията, въвеждането на нови курсове за докторанти и млади учени с предприемаческа насоченост, съвместни докторантури на БАН с бизнеса, въвеждане на приложно ориентирани следдипломни програми, засилено международно сътрудничество и междусекторен обмен на специалисти. Съществени са и предвидените мерки за поощряване на патентната дейност и управлението на интелектуалната собственост. Проектът ще подпомогне синхронизирането на Правилника за интелектуална собственост, както и разработването на План за комерсиализация на научните резултати в съответствие на новата законодателна рамка.

Целева група: научноизследователски организации, висши учебни заведения, МСП, публични институции

Съответствие с правилата за държавни помощи: До степеня, в която реформата и отделните ѝ компоненти са насочени към структурни, законодателни и политически промени и подобрения в условията и средата за развитие на научните изследвания и иновациите, няма основания за прилагане на държавна помощ при условие, че няма наличие на трансфер на публични ресурси в полза на определени икономически оператори.

- **Инвестиция 1: Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации**

Проектът⁸ предвижда създаване на механизъм за насърчаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации чрез координация на държавните усилия и политики за оптимизиране и засилване трансфера на изследователски резултати и технологии. Предвидените инвестиции са в два основни стълба: първият е насочен към ускоряване на интернационализацията на българската научноизследователска и иновационна система, а вторият акцентира върху създаването и развитието на модел на мрежа от изследователски висши училища в подкрепа на индустрията и обществото. В рамките на първия стълб са предвидени две операции за финансиране на: (i) проектни предложения на иновативни МСП, получили знака за качество „Печат за върхови постижения“ в конкурсите на Европейския съвет по иновациите и (ii) проектни предложения в направление „Разширяване на участието“ на РП „Хоризонт Европа“ с цел укрепване на научноизследователския и иновационен капацитет на българските държавни висши училища и научноизследователски организации.

Целта на втория стълб е да създаде и пробира национален модел за развитие на изследователските университети, който позволява на висшите училища да преминат на един следващ етап от своето развитие и да се превърнат в пълноценни участници в научноизследователската и иновационната екосистема. Планираните дейности в рамките на стълба ще бъдат опосредствани и от промените в Закона за висшето образование, приети през 2020 г., насочени към възможността висше училище, което дава значим принос за развитието на важни обществени области чрез върхови научни изследвания и има високи резултати от научноизследователска дейност да бъде определено за изследователско висше училище. Планира се в резултат на апробирането на този модел на финансиране да се направят промени във финансирането от бюджета на висшето образование, като изследователските висши училища ще получават субсидия за научна и иновационна дейност в размер на 40% от тази за обучение. Останалите висши училища ще получават до 10% за тази цел. Чрез увеличаване на

⁸ Вж. приложение № П5

средствата за научна и иновационна дейност на изследователските висши училища устойчивостта на програмата ще допринесе към общото по-голямо увеличение на публичните разходи за НИРД. Общият планиран ресурс за програмата в двата ѝ компонента е 315.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Не се разглежда като държавна помощ публично финансиране на организация по смисъла на Раздел 2.1. от Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (2014/С 198/01), при спазване на следните основни изисквания:

- Подкрепените научни организации трябва да отговарят на определението за научноизследователска организация или на това за научноизследователска инфраструктура;
 - Капацитетът на научните организации, отпускан всяка година за икономически дейности, не трябва да надвишава 20 % от съответния общ годишен капацитет на субекта, а икономическите дейности трябва да потребяват точно същите ресурси (като материали, оборудване, труд и постоянен капитал) като неикономическите дейности на научната организация.
- **Инвестиция 2: Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии**

Инвестицията⁹ е насочена към засилване на иновационния капацитет на Българската академия на науките (БАН) и активно участие в националната научноизследователска и иновационна екосистема за подпомагане и ускоряване на икономическата трансформация на страната при основен тематичен фокус в областите, свързани с двойния преход. Проектът предвижда създаване на инструменти за ефективна връзка между БАН и бизнеса с оглед ускорено прилагане на иновации в икономиката и трансформацията ѝ в икономика на знанието; разгръщане на изследователския потенциал на БАН посредством повишаване на уменията и квалификацията в областта на иновациите и утвърждаване на интердисциплинарен, междусекторен и интернационален

⁹ Вж. приложение № П6

подход; модернизиране на инфраструктурата, свързана с трансфер на зелени и цифрови технологии; създаване на иновационни продукти и решения от научни колективи на БАН в отговор на конкретни заявки от страна на бизнеса, свързани със зеления преход; създаване на устойчиви дългосрочни връзки с бизнеса в областта на зелените и цифрови технологии посредством съвместни докторантури; засилване на участието на страната в конкурси, свързани с НИРД, обявени от европейски и други институции; защита на интелектуалната собственост на БАН в областта на зелените и цифровите технологии с оглед улесняване на комерсиализацията на научните резултати и задълбочаване на интернационализацията на НИРД системата на БАН в областта на зелените технологии. Същевременно проектът е насочен и към консолидация на човешките ресурси и споделено използване на научната инфраструктура в БАН от страна на студенти и преподаватели от висшите училища. Общият планиран ресурс е 47.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Проектът не е свързан с изпълнение на стопански дейности и поради това не попада в режима на държавните помощи.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите ще допълват усилията за развитие на иновациите и научните изследвания като решаващ фактор за излизане от кризи, икономическо възстановяване и преход към кръгова и зелена икономика. Ще се търси преодоляване на фрагментацията в развитието на научните изследвания и иновациите чрез засилване на взаимодействието между двете сфери и намаляване на регионалните различия чрез изграждане и надграждане на национална научно-изследователска и иновационна екосистема, способстваща за възникването и развитието на пълноценни партньорства на научно-изследователските организации и университетите с индустрията и предприятията на територията на цялата страна. Ще се инвестира в изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси, подкрепа за създаване на стартиращи предприятия от интензивни на знание

сектори, насърчаване на интернационализацията на предприятията и на българската изследователска и иновационна екосистема.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Компонентът има потенциал да увеличи стратегическата автономност на страната като ефект от целеното интензифициране на научно-изследователската и иновационна дейност. Инвестициите, например, в разработването на зелени и цифрови технологии (възобновяема енергия, съхранение на енергия, високо ниво на киберсигурност), ще спомогнат за повишаване на енергийната независимост и конкурентоспособността на страната, а следователно и на Европейския Съюз.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента са предвидени за реализация само на територията на страната, но въпреки това имат трансгранично измерение предвид насърчаването на интернационализацията на предприятията и на българската изследователска и иновационна екосистема.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията. Като включва 47.8% цифрови и 13.1% климатични разходи (вж. Таблица 2.А.2.1 по-долу), този компонент допринася за 20% цел за цифровите измерения на Плана и 37% цел за зелените му измерения, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.А.2.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 2 Научни изследвания и иновации	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на по-доброто икономическо и обществено развитие на страната	0.0	0.0	0.0

Програма за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации	161.5	0.0	64.6
Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии	24.3	24.3	24.3
общо Компонент 2	185.8	24.3	88.9
принос		13.1%	47.8%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.А.3. Интелигентна индустрия

а) Описание на компонента

<p>Резюме ИНТЕЛИГЕНТНА ИНДУСТРИЯ</p> <p>Област на политиката: Индустрия 4.0.</p> <p>Цел: Компонентът цели подпомагане на индустриалния сектор в двойния преход и осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови инвестиции. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат нарастване на производителността на българските предприятия, което да рефлектира в по-висок темп на икономически растеж, по-висока заетост и доходи от труд.</p> <p>Реформи и/или инвестиции:</p>

- Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми;

- Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност;

- Програма за икономическа трансформация.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 2 565.0 млн. лв., от които 1 316.5 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 1 248.5 млн. лв. – национално (частно) съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Предприетите ограничителни мерки за овладяване на пандемията доведоха до свиване на икономическата дейност в повечето сектори на икономиката. През второто тримесечие на 2020 г., когато бяха в сила най-рестриктивните ограничителни мерки, инвестициите в икономиката отчетоха 28.3% срив спрямо година по-рано. БВП се сви с 8.5% на годишна база, като секторът на строителството отбеляза 7.4% спад, а промишлеността загуби 10.6% от добавената стойност спрямо година по-рано.

За адресиране на ликвидните трудности на бизнеса в условията на пандемията правителството увеличи капитала на държавната Българска банка за развитие със 700 млн. лв. с предвидени 500 млн. лв. за портфейлни гаранции на търговски банки за отпускане на корпоративни заеми и 200 млн. лв. за безлихвени заеми на служители в неплатен отпуск. Чрез препрограмиране на средства от европейските структурни и инвестиционни фондове бяха предоставени 350 млн. лв. за пряка безвъзмездна подкрепа на МСП, засегнати от кризата, както и над 1 млрд. лв. за допълнително кредитиране на бизнеса чрез Фонд мениджър на финансовите инструменти в България (Фонд на фондовете).

Развитието на пандемичната обстановка и голямата несигурност за последващи вълни на заразата налагат необходимост от продължаваща ликвидна подкрепа за бизнеса. Паралелно с това обаче в средносрочен план правителството следва да ориентира подкрепата си за възстановяване на икономиката към преодоляване на

съществуващите структурни предизвикателства пред малките и средните предприятия. Прилагането на законодателния акт за малкия бизнес (Small Business Act) показва изоставане на страната спрямо ЕС, особено в областите „предприемачество“ и „умения и иновации“. Българските предприятия се затрудняват да се възползват пълноценно от възможностите, предлагани от новите цифрови технологии — едва 6% от МСП продават онлайн (средната стойност за ЕС е 17%), 3% от МСП продават зад граница и едва 2% от техния оборот идва от търговията онлайн. Друг съществен проблем на българските предприятия е ниското ниво на производителността на ресурсите - през 2019 г. производителността на ресурсите в България възлиза на 0.3288 евро/кг., при 2.1 евро/кг. средно за ЕС. Същевременно, интензитетът на емисиите на парникови газове в икономиката е повече от 4 пъти по-висок от средното за ЕС ниво, при минимално скъсяване на изоставането в това отношение за последните десет и повече години. При декомпозиране на въглеродната интензивност по сектори на икономиката се вижда, че високи стойности се наблюдават в производството на електрическа енергия (повече от три пъти над средното за ЕС), транспорта (повече от три пъти над средното за ЕС) и преработващата промишленост (повече от 2.5 пъти над средното за ЕС).

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Всички предложени мерки са в посока стимулиране на частните инвестиции (СП 3/2020). Предложената програма за икономическа трансформация цели експлицитно оказване на подкрепа на МСП в двойния преход (СП 3/2020) и ще способства декарбонизацията на икономиката. Реформаторските намерения за изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми, както и съпътстващия ги инвестиционен проект за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност ще доведат до подобряване на бизнес средата, като отчитат и регионалните различия (СП 3/2019). Някои от елементите на програмата за икономическа трансформация имат пряко отношение към постигането на целите на Интегрирания национален план „Климат-енергетика“. Всички

предложени мерки ще способстват повишаването на икономическата устойчивост на шокове. При това, техният ефект няма да изчезне непосредствено след приключването на съответните проекти, т.е. мерките са с трайно въздействие. Планираният бърз старт на изпълнение на инвестиция 2 ще е от критична важност за хода на икономическо възстановяване от последствията на пандемията COVID-19.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.4% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.3% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.22% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.2% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми**

Реформата предвижда промени в нормативната рамка на страната, като в нарочен закон се регламентира възможната правителствена подкрепа за привличане на инвестиции и развитие на индустриални екосистеми:

1. Закон за индустриалните паркове (Q1/2021)

Целите в областта са няколко – въвеждане на институционални условия за по-бързо реализиране на инвестиции в промишлеността; по-благоприятни условия за развитие на индустриални екосистеми; повече възможности за партньорство на индустриалните инвеститори с местните власти, с образователни, научни, научно-изследователски и социални организации. Законът ще предвижда амбициозно съкращаване на необходимите процедури за индустриални инвестиции и дава минимални необходими стандарти на работа в индустриални екосистеми, за да се ползват те с

подкрепа от държавата. Доколкото този регулаторен инструмент не засяга пряко възможността за публична подкрепа на индустриални паркове и зони, страната ще се стреми да води политика на подкрепа там, където тя не би изтласкала вече развиваща се частна инициатива. Наред с това, държавата разглежда индустриалната си политика и през призмата на балансираното развитие на регионите. Интервенциите за подпомагане на индустрията в изоставящи региони ще бъдат част от инструментариума на държавата и общините за противодействие на икономическите дисбаланси по региони.

Държавна помощ: Доколкото този регулаторен инструмент не засяга пряко възможността за публична подкрепа за промишлени паркове и зони, тя не следва да представлява държавна помощ.

- **Инвестиция 1: Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност**

Инвестицията¹⁰ е допълваща реформаторското усилие, свързано с изграждането на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми. Ще бъдат създадени условия за насърчаване на инвестициите посредством изграждане на индустриални паркове. Програмата се състои от два компонента. Първият компонент „Изграждане на инфраструктура“ включва изграждане на довеждаща, специализирана и социална инфраструктура, като за целта са предвидени следните дейности: формулиране на критерии за определяне на индустриални паркове със стратегическо значение, за финансиране на дейности; идентифициране на ключови индустриални паркове, съгласно Закона за индустриалните паркове; остойностяване и финансиране на елементи на техническата инфраструктура. Програмата предвижда и финансиране на дейности по привличане и задържане в индустриалните паркове на стратегически инвеститори чрез обособен за целта втори компонент „Скъсяване на веригите за доставка и реиндустриализация“. Освен очакваните

¹⁰ Вж. приложение № П7

позитивни ефекти по отношение на инвестиционната активност в страната и модернизацията на индустриалния сектор, реализацията на проекта ще позволи и намаляване на регионалните различия. Общият планиран ресурс е 836.5 млн. лв. (416.5 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 420 млн. лв. частно съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: По първия компонент на програмата се предвижда изграждането на елементи на довеждаща техническата инфраструктура – публична държавна или публична общинска собственост до границите на всяка от индустриалните зони. Инфраструктурата ще бъде достъпна за всички съществуващи и потенциални ползватели. По тази причина финансирането следва да е в режим „непомощ“. По отношение на специализираната и социалната инфраструктура, ще бъде направено допълнително проучване за прилагане на режим „непомощ“, доколкото ще бъдат спазени изискванията за общодостъпно ползване и изграждане по реда на ЗОП. По отношение на втория компонент, се предвижда предоставяне на помощ на сертифицирани по Закона за насърчаване на инвестициите инвеститори по схема за държавна помощ за големи предприятия, която се разработва в момента и предстои да бъде нотифицирана пред ЕС.

- **Инвестиция 2: Програма за икономическа трансформация**
Програмата¹¹ предвижда предоставяне на целева подкрепа на българските малки и средни предприятия в основните проблемни области, които забавят трансформацията към цифрова, нисковъглеродна и ресурсно ефективна икономика. Освен инструмент за насърчаване на икономическата трансформация, своевременното изпълнение на програмата ще е и катализатор на икономическото възстановяване на българските предприятия от негативните последици от икономическата криза, породена от COVID-19 пандемията. Програмата се състои от три фонда: Фонд 1 – „Технологична модернизация“, Фонд 2 – „Зелен преход“ и Фонд 3 – „Подкрепа за дигитализация в предприятията“.

¹¹ Вж. приложение № П8

В рамките на Фонд 1 ще бъдат обявени 2 допълващи се процедури, ориентирани съответно към: (i) предоставяне на подкрепа на компаниите от национално определените приоритетни сектори от Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2021-2027 г. за въвеждане на нови технологии и технологично обновление на производственият процес с know-how, софтуер и машини от следващо поколение; (ii) въвеждане на нова технология/know how и/или иновация и закупуване на ново технологично оборудване за тази цел за компании с икономически дейности, идентифицирани и изведени в НСМСП като приоритетни съгласно специализацията на регионално ниво, за да придобият пазарно иновативно предимство, продуктова персонализация, гъвкавост, ефективност и оригиналност за диверсификация на своето производство. За целите на оперирането на Фонд 1 са планирани 400 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 570 млн. лв. частни инвестиции.

Фонд 2 също е структуриран в две направления, предвиждащи, от една страна, реализация на пилотна схема, подпомагаща малките и средни предприятия за едновременно изграждане на нови ВЕИ за собствени нужди и локални съоръжения за съхранение на електрическа енергия. Второто направление в рамките на този фонд предвижда предоставяне на подкрепа за оптимизация и внедряване на екологични решения и технологии на МСП от въглеродоинтензивните сектори на българската икономика¹². За целите на оперирането на Фонд 2 са планирани 250 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 237.5 млн. лв. частни инвестиции.

Третият фонд ще предоставя подкрепа за въвеждане на решения от началните два етапа на дигитализация (първо ниво

¹² Икономическите дейности с най-високи емисии на CO₂, по данни от Евростат за 2017 г., са: производство на електрическа енергия и газообразни горива, производство на продукти от други неметални минерални суровини; химични продукти, хартия, картон и изделия от хартия и картон; производство на основни метали, дървен материал, изделия от дървен материал и корк; производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия и лекарствени изделия.

„Компютъризация“ и второ ниво „Свързаност“), както и подкрепа за въвеждане на мерки за осигуряване на киберсигурност на предприятията. Обект на подпомагане ще бъдат МСП от всички сектори на икономиката, а подкрепата ще се реализира чрез ваучери. Компютъризацията и свързаността са основни изисквания за внедряване на Индустрия 4.0 и преминаване към по-високите на нива на цифрова трансформация. Началните два етапа на дигитализация, подкрепяни по настоящото направление, са последвани от четири допълнителни етапи, в които се развиват необходимите за Индустрия 4.0 технологии, за които ще бъде осигурено финансиране по линия на Програма конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027. Същевременно, Фонд 3 ще подпомага и създаването на дигитални иновационни хъбове, като допълва изграждането на Европейската мрежа от иновационни хъбове чрез изграждане на местна регионална мрежа. По инициативата ще бъдат подпомогнати проекти, попаднали в националната селекция за избор на европейски цифрови иновационни хъбове по програма Цифрова Европа 2021-2027 г. и получили печат за съвършенство от ЕК. Успешно преминалите процедурата по селекция, но не получили финансиране, ще могат да подадат заявление за подкрепа след адаптиране на проектните си предложения спрямо изискванията на схемата, обявена в рамките на настоящото направление. По този начин ще бъде увеличена подкрепата за въвеждане на иновации в МСП, проникването на цифрови технологии и конкурентоспособността и устойчивостта на местните икономики. За целите на оперирането на Фонд 3 са планирани 250 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост, които се очаква да катализират и 2.8 млн. лв. частни инвестиции.

Общият планиран ресурс по Програмата за икономическа трансформация е 1 710.3 млн. лв. (900 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Програмата е свързана с предоставяне на държавни помощи. Отделните предвидени интервенции по така структурираните направления могат да бъдат

изпълнявани при прилагане на различни режими на държавната помощ, в съответствие със законодателството на национално и европейско ниво (вж. подробната самооценка на държавната помощ, предоставена в Приложение П8).

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Интервенции в рамките на две програми през следващия програмен период също ще подкрепят изграждането и устойчивото развитие на индустриалните паркове, като част от усилията за изграждане на модерна индустриална инфраструктура в цялата страна с оглед преодоляване на териториалните дисбаланси в инвестиционната активност - подкрепа за партньорства между общини и инвеститори за изграждане и развитие на индустриални паркове (Програма „Развитие на регионите“) и мерки за подкрепа на предприятията в зоните (Програма за иновации и конкурентоспособност в предприятията).

Съществена подкрепа ще бъде насочена и към развитието на Индустрия 4.0 в България чрез въвеждане на цифрови технологии и решения, насърчаване въвеждането на технологии от Индустрия 4.0 в предприятията и изграждане на необходимия човешки, научен и институционален капацитет.

За постигане на устойчиво използване и управление на ресурсите като условие за трансформиране на икономиката от линейна в кръгова и намаляване на ресурсната и енергийна интензивност предприятията ще получат подкрепа за въвеждане на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии, насърчаване на ефективното използване на ресурсите по време на целия жизнен цикъл на продуктите, както и разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика съгласно Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Предвидените в компонента мерки допринасят за постигане на стратегическа автономност в рамките на страната, а потенциално и в ЕС, доколкото създаването на условия за развитие на индустрията и скъсяването на веригите на доставка предоставя възможности за европейските инвеститори да останат в ЕС и да се задълбочи процеса

на интегриране на българската икономика в европейската. Същевременно, някои от намеренията, включени в инвестиция 2, допринасят пряко за постигане на стратегическа автономност на ЕС по отношение на такъв ключов ресурс, какъвто е енергията. Осигурявайки на предприятията собствени мощности за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници за собствено потребление, в допълнение към създаването на условия за съхранение на тази енергия, прави предприятията по-енергийно независими като по този начин подпомага процесите за осигуряване на автономност по отношение на източниците на доставка на енергия на ниво ЕС.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Предвид спецификата на повечето направления за подкрепа по компонента и доколкото те не предполагат партньорски инициативи с други държави членки, не се предвижда изпълнението им на наднационално ниво. Планираното създаване на дигитални иновационни хъбове в рамките на инвестиция 2 обаче може да бъде разглеждано като продължение на европейска инициатива, доколкото е предвидено да бъдат подпомогнати проекти, попаднали в националната селекция за избор на европейски цифрови иновационни хъбове по програма Цифрова Европа 2021-2027 г., за които не е достигнало финансиране по процедурата. Доколкото една от основните цели на европейско ниво, свързана с изграждането на подобни хъбове, е да се подкрепи дигитализацията на европейската индустрия чрез свързването на такива иновационни хъбове в европейска мрежа, присъединяването и активното участие на тези хъбове в посочената мрежа е важна предпоставка за постигане на един от основните ефекти от тяхното създаване, насърчавайки сътрудничеството и създавайки условия местните компании да взаимодействат с подходящи партньори от други държави-членки на ЕС. Не на последно място, изграждането на подобни хъбове на регионален принцип, в допълнение към националните хъбове, подкрепени по линия на програма Цифрова Европа 2021-2027, би осигурило допълнителен синергичен ефект от подкрепата. Посоченото би допринесло не само за по-пълното и балансирано разпределение на подобни хъбове на територията на цялата страна, но и за по-пълното и всеобхватно реализиране на инициативата на европейско ниво, осигурявайки възможност всеки хъб да си сътрудничи и обменя опит с хъбове от други държави членки и по този

начин непрекъснато да се обогатява и разширява спектъра на предлаганите услуги и създадените партньорства.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Предизвикателствата пред индустриалния сектор в контекста на целите на двойния преход са значителни предвид незадоволителните изходни позиции (ниски нива на цифровизация и ресурсна производителност, много високи нива на въглеродоинтензивност). Значителна част от финансовия ресурс по компонента е посветен точно на тези направления, като направените разчети (вж. Таблица 2.А.3.1 по-долу) показват 43.8% цифрови разходи и 8.6% климатични разходи, демонстрирайки приноса на компонента за постигане на търсената от Регламента на Механизма за възстановяване и устойчивост тематична концентрация. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Табл. 2.А.3.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 3 Интелигентна индустрия	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Изграждане на механизъм за привличане на индустриални инвестиции и развитие на индустриални екосистеми	0.0	0.0	0.0
Програма за публична подкрепа за развитие на индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност	213.0	0.0	85.2
Програма за икономическа трансформация - Фонд 1 Технологична трансформация	204.5	0.0	81.8
Програма за икономическа трансформация - Фонд 2 Зелен преход, Направление 1 Декарбонизация	10.8	10.8	0.0
Програма за икономическа трансформация - Фонд 2 Зелен преход, Направление 2 Кръгова и ниско въглеродна икономика	117.1	46.8	0.0
Програма за икономическа трансформация - Фонд 3 Дигитализация, Направление 1 Подкрепа за дигитализация и киберсигурност	116.5	0.0	116.5
Програма за икономическа трансформация - Фонд 3 Дигитализация, Направление 2 Създаване на дигитални иновационни хъбове	11.3	0.0	11.3
общо Компонент 3	673.1	57.6	294.8
принос		8.6%	43.8%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Б ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
- Нисковъглеродна икономика - Биоразнообразие - Устойчиво селско стопанство	Създаване на Национален фонд за декарбонизация; Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност; Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия; Обслужване на едно гише; Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход; Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород; Либерализация на пазара на електрическа енергия; Изграждане на структура за управление на Националната екологична мрежа; Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор.

2.Б.1. Нисковъглеродна икономика

а) Описание на компонента

<p>Резюме НИСКОВЪГЛЕРОДНА ИКОНОМИКА</p> <p>Област на политиката: енергетика, енергийна ефективност, социална политика.</p> <p>Цел: Основната цел на този компонент е намаляването на въглеродния отпечатък и енергийната интензивност на икономиката</p>

и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, публичните и бизнес сгради, както и чрез насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници. От ключово значение ще е модернизирването на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната, както и завършването на осъществяваната реформа на пазара на електрическа енергия в посока пълна либерализация.

Реформи и/или инвестиции:

- Създаване на Национален фонд за декарбонизация;
- Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност;
- Енергийна ефективност в сграден фонд;
- Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи;
- Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление;
- Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия;
- Обслужване на едно гише;
- Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход;
- Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика;
- Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на

водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород;

- Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива за хранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в Р България;

- Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз;

- Либерализация на пазара на електрическа енергия.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 3 802.8 млн. лв., от които 3 586.5 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 216.3 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Българската икономика е една от най-ресурсоемките в ЕС, изоставайки от държавите членки на общността по отношение на прилагането на принципа на кръгова икономика и по внедряване на екоинновационни дейности. Икономиката изразходва средно 3.5 пъти повече енергийни ресурси за производство на единица БВП от средния енергиен разход в ЕС. В сектор индустрия не се наблюдава съществено подобряване на енергийна ефективност, като причините за това включват липсата на значими промени в индустриалната структура, както и на съществено подобрене по отношение на използваните технологии и производствени процеси. В резултат на това енергийната интензивност на българската промишленост остава най-висока в ЕС, при почти тройно по-високо ниво спрямо средното за ЕС. До голяма степен същото се отнася и за сектора на услугите, където обаче изоставането спрямо ЕС е по-малко (2.5 пъти).

Секторът на домакинствата също се характеризира с висока енергийна интензивност, като 93% от сградния жилищен фонд в страната не отговаря на изискванията за енергийна ефективност. При това, според извършения преглед на необновените жилищни сгради

по енергийни характеристики и потребление на енергия¹³, 90% от необновените сгради се характеризират с най-лоши енергийни характеристики – с класове на енергопотребление E, F и G. Необходимите инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и обновяването на сградния фонд съгласно Дългосрочната национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради само за периода 2021-2030 г. надхвърлят 4.6 млрд. лв.

Наред със значителните инвестиционни нужди, пречка пред по-интензивното разгръщане на дейности за повишаване на енергийната ефективност е административната тежест (както за домакинствата, така и за фирмите), съпровождаща процеса на обновяване при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност. Налице е необходимост от предприемане на действия за улесняване на процеса на обновяване и подпомагане на гражданите и бизнеса с информация, техническа помощ и съвети относно нормативни, технически и финансови въпроси, свързани с проектите им за повишаване на енергийната ефективност.

През последните дванадесет години се регистрира значително увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия, като през 2019 г. постигнатият дял (21.6%) е повече от два пъти в сравнение с 2008 г. (10.3%). По този показател страната продължава да се представя по-добре от ЕС (средно за ЕС постигната стойност през 2019 г. възлиза на 18.9%), като нивото на показателя остава значително над националната цел по стратегия „Европа 2020“ (16% през 2020 г.). Амбициозните цели на Зелената сделка за постепенна декарбонизация, както и тяхната проекция в националните стратегически документи (Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 и Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България предполагат значителни допълнителни усилия за повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия. Същевременно, все по-голямото развитие на възобновяеми източници и свързаното с тях непостоянство в производството на електрическа енергия, изискват повишаване

¹³ Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.

адаптивността на оперативното управление на електроенергийната система за осигуряване на необходимата гъвкавост, сигурност и бързо действие при управлението ѝ.

Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 9.1 тона CO₂-екв. през 2007 г. до 8.3 тона CO₂-екв. през 2018 г., като стойността за страната е по-ниска от средната стойност в ЕС (8.6 тона CO₂-екв.). Въпреки това България остава най-въглеродно интензивната държава-членка на ЕС, като интензитетът на емисиите на парникови газове в българската икономика е повече от 4 пъти по-висок от средното за ЕС ниво при формирана положителна, но скромна тенденция на скъсяване на изоставането в това отношение през последните години.

Сектор „Енергетика“ е най-големият източник на емисии на парникови газове в страната с над 70% от общите емисии в страната. Топлоелектрическите централи, произвеждащи електроенергия от въглища, формират почти половината от емисиите в сектора, но нямат достъп до подходяща инфраструктура, която да им позволи промяна на горивната база. Стремещът за декарбонизация на икономиката налага необходимост от широкомащабно реформиране на енергийния сектор в страната, което от своя страна, е свързано със значителни инвестиционни нужди за поэтапна замяна на горивната база в електроцентралите чрез използването на алтернативни екологосъобразни енергоносители като водорода.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Инвестиции 1 и 3 са директно насочени към повишаване на енергийната ефективност. Реформа 1 ще създаде устойчив механизъм за подкрепа на мерки за енергийна ефективност отвъд хоризонта на Плана за възстановяване и устойчивост. Реформа 2 ще предложи трайно решение на проблема, свързан с подкрепа на финансирането на проекти за повишаването на енергийна ефективност на енергийно уязвимите домакинства. Реформа 4 е насочена към намаляване на административната тежест за бизнеса и домакинствата, съпровождаща процеса на обновяването при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност. Реформа 3 ще разшири възможностите за

реализиране на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност. В тяхната цялост, тези инвестиции и реформи ще доведат до намаление на енергийното потребление на страната, както и до редуциране на емисиите на парникови газове, следователно инвестициите и реформите допринасят значително за целите на зеления преход и на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България. В допълнение, споменатите инвестиции и реформи пряко ще допринесат за постигане целите на общоевропейската знакова инициатива „Обновяване“. От друга страна, инвестиции 2, 4, 5 и 6, както и реформи 3, 5 и 6 ще способстват ефективното адресиране на структурните предизвикателства, идентифицирани в СП 3/2019 и СП 3/2020, препоръчващи инвестиции в енергийна инфраструктура и чисто производство на енергия. Така групирани тези реформаторски усилия и инвестиционни намерения ще допринесат пряко и за изпълнение на знаковата инициатива „Разрастване“. Всички предложени проекти и реформи имат своето важно място в процеса на декарбонизация на икономиката и намаляване на въглеродния ѝ отпечатък. Същевременно, пакетът от мерки ще способства икономическото възстановяване като генерира временна заетост в строителния сектор, но създавайки също така предпоставки за нова и трайна заетост във водородната икономика. При това, планираните интервенции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните мерки. Компонентът ще повиши и социалната устойчивост в много аспекти: адресирайки нискодоходните членове на обществото, подобрявайки условията на живот на домакинствата с обновени жилища, повишавайки качеството на живот на цялото население и бъдещите поколения във връзка с намалелите емисии на парникови газове и т.н.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.4% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 1% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на

0.2% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.6% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Създаване на Национален фонд за декарбонизация**

Създаването на Национален фонд за декарбонизация цели подпомагането на инвестициите в нисковъглеродно развитие чрез устойчиво и целенасочено финансиране на широка група бенефициенти – крайни потребители на енергия – с оглед максимално постигане на целите за декарбонизация на българската икономика. Структурирането на фонда ще бъде подпомогнато от текущо изпълняван проект за техническа помощ от ГД Реформи в ЕК с очаквано приключване в началото на 2022 г. Фондът ще се използва за предлагане на безвъзмездна финансова и техническа помощ, съчетана с финансови инструменти, включващи кредитни линии и гаранции и/или комбинация от тях. Към фонда се предвижда създаването на единна точка за техническата помощ на кандидатите чрез обслужване на едно гише или подобни механизми. Участието на местните банки/финансови институции в тази финансова схема ще е ключов елемент за успеха на Фонда, тъй като в ролята им на финансов посредник, тяхното участие ще допринесе не само към осигуряването на „лостов ефект“ от инвестициите под формата на съфинансиране, но би следвало и значително да опрости процеса на финансиране на проекти.

1. Предварителна фаза - Техническа подкрепа за консултации относно създаването на Фонда, ГД Реформи в ЕК (Q1/2022)

Ще бъде изготвен анализ на бариерите пред инвестициите в енергийна ефективност и направени съответни препоръки за промени в националната регулаторна рамка; ще бъде изготвено предложение за структуриране на фонда; ще бъде разработен проект на инвестиционна стратегия и модели на финансиране на фонда;

2. Изготвяне на предложения за регламенти, въвеждащи правилата за структуриране и функциониране на фонда (Q4/2022)

Нарочна работна група ще изготви предложения за регламенти относно функционирането на фонда, определящи точната структура, управлението и правилата на фонда. Те ще включват инвестиционна стратегия, договорености за изпълнение, финансови продукти, крайни получатели, комбинация от финансови инструменти и безвъзмездни средства, както и допустимите за финансиране проекти, насърчаване на енергийната ефективност, използването на възобновяеми източници и намаляване на замърсяването. Внасяне на предложенията за решение в Министерския съвет, а впоследствие – и в Народното събрание;

3. Институционализиране на фонда (Q1/2023)

В рамките на етапа ще бъде назначен управител на фонда, ще бъде създаден консултативен съвет, както и подфондове и ще бъде стартирана обществена поръчка за избор на управители на фондове на отделните подфондове – публичен сектор, корпоративни клиенти и жилищни сгради;

4. Провеждане на информационна кампания за популяризиране на фонда (Q2/2023)

Създаване на презентационни материали, които да бъдат публикувани на интернет страниците на всички участващи институции и участници. Създаване на съдържание в социалните медии, което може да се споделя чрез популярни канали. Създаване на интерес в медиите за създадения фонд.

Държавна помощ: Националният фонд за декарбонизация ще бъде структуриран по начин, определен в резултат на допълнителен анализ в рамките на проект, финансиран по Програмата за структурни реформи на ЕК. На този етап не могат да бъдат конкретно дефинирани всички получатели на средства от фонда, нито конкретните схеми за подпомагане, поради което не може да се определи приложим режим на държавна помощ. При структуриране и въвеждане в действие на фонда, за всяка от мерките за подпомагане ще бъде извършван отделен анализ относно приложимия режим на държавна помощ и при необходимост ще бъде уведомявана Комисията.

- **Реформа 2: Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна**

ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност

Целта на реформата е да отговори на препоръката на ЕК за нормативно регламентиране на феномена „енергийна бедност“, както и за използването на дефиницията за целите на приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност

1. Създаване на работна група за изготвяне на предложение за нормативни промени (Q3/2021)

Ще бъде създадена работна група с представители от Министерството на енергетиката, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Агенцията за устойчиво енергийно развитие, натоварена със задачата за изготвяне на съответните нормативни промени, регламентиращи „енергийната бедност“. Ще бъде обследвано развитието на определението за „енергийна бедност“ в Европа, включително информация и практики от СА EED, СА EPBD, инструмента за допълнителните ползи на Odyssee-Mure, Европейска енергийна мрежа, Обсерватория за енергийна бедност и др. Ще бъде анализиран българският контекст и социалните показатели, наблюдавани от Националния статистически институт. Ще бъде изготвено предложение за възможни показатели, които да бъдат включени в определението и критерии за определяне на целевата група на определението;

2. Консултации със заинтересованите страни (Q4/2021)

Ще бъдат организирани 3 кръгли маси за обсъждане предложенията на работната група с представители на заинтересованите страни, като ще бъде търсен компромисен вариант при наличие на различни мнения;

3. Изготвяне на проект на дефиниция на „енергийна бедност“ и проект на нормативни промени (Q1/2022)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на дефиниция на „енергийна бедност“ и ще изготви проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност. Законопроектът ще бъде предложен за одобрение от Министерския съвет;

4. Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност от Народното събрание (Q2/2022) Законопроектът ще бъде внесен за разглеждане и приемане от Народното събрание. След издаването на Указ от Президента на Република България ще бъде обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за енергийната ефективност, регламентиращи „енергийната бедност“ за целите на приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при реализацията на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност, в Държавен вестник.

Държавна помощ: Въвеждането на дефиниция в законодателството не представлява държавна помощ.

- **Инвестиция 1: Енергийна ефективност в сграден фонд**
Мярката¹⁴ предвижда изпълнението на три компонента за повишаване на енергийната ефективност. В рамките на първия компонент се предвижда да бъдат финансирани мерки за повишаване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд на страната. Обновяването на жилищните сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с целите на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират предвидените мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради с клас на енергопотребление E, F и G, целящи постигане на минимум клас B на енергопотребление. В допълнение, в обхвата на компонента са включени и еднофамилните жилищни сгради с клас на енергопотребление E, F и G, като отново се цели постигане на минимум клас B на енергопотребление. В рамките на компонента е предвидено изграждането на нарочна информационна система, която да осигури възможност за изграждане и поддържане на база данни за наблюдение и отчитане изпълнението на процеса на обновяване на жилищните сгради. Индикативен ресурс за Компонент 1: 1 427 млн. лв. В рамките на втория компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на държавни и общински сгради, в т.ч. сгради за

¹⁴ Вж. приложение № П9

административно обслужване, сгради за обществено обслужване в областта на културата и изкуството и сгради за спорт, както и сгради, собственост на Българска академия на науките. Индикативен ресурс за Компонент 2: 384.4 млн. лв. В рамките на третия компонент се предвижда финансиране на мерки за енергийно обновяване на сгради в сферата на производството, търговията и услугите¹⁵ с индикативен ресурс от 282.2 млн. лв. Задължително изискване е след изпълнение на мерките по втори и трети компонент е да се постигне 30% спестяване на първична енергия за всеки обект, като постигнатите енергийни параметри се оценяват на база изготвен доклад от обследване за енергийна ефективност.

В рамките на мярката ще бъдат допустими разходи за организация, управление, оценка, контрол и мониторинг на програмата и проектите.

Енергийната ефективност се разглежда като приоритет от първостепенно значение, предвид значението ѝ за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия, намаляване на разходите за енергия на бизнеса, домакинствата и администрацията, създаване на повече работни места, подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове и повишаване качеството на живот на гражданите. Подобряването на енергийната ефективност на сградния фонд ще окаже положително въздействие върху икономическия растеж и създаването на нови работни места, а спестяването на енергия ще доведе и до спестяване на финансови ресурси. Спестяването на енергия е един от най-бързите и разходно-ефективни начини за постигане на стратегическите цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната сигурност и постигане на устойчиво икономическо и социално развитие. Общият планиран ресурс е 2 195.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: При изпълнението на мярката – в зависимост от това дали съответните сгради се използват за

¹⁵ Съгласно Наредба № 1 от 30 юли 2003 г. за номенклатурата на видовете строежи на Министерство на регионалното развитие и благоустройството

икономическа дейност или не – са възможни различни режими на държавна помощ (непомощ, минимална помощ, а в някои случаи подкрепата ще представлява помощ, за която ще се използват чл. 38 и чл. 39 от Общия регламент за групово освобождаване (Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора).

- **Инвестиция 2: Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи**
Програмата¹⁶ цели да повиши използването на енергия от възобновяеми източници при крайното потребление в сектор домакинства чрез финансиране закупуването на нови слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване и фотоволтаични системи. Предвидено е финансирането на два вида мерки за възобновяема енергия за домакинствата:

- Изграждане на слънчеви системи за битово горещо водоснабдяване. Максималният размер на безвъзмездното финансиране на отделно домакинство се предвижда да е 50% от стойността на системата, но не повече от 1 265.50 лв., а за домакинство, което получава енергийни помощи – 100% от стойността на системата, но не повече от 2 531 лв.;
- Изграждане на фотоволтаични системи до 3 kW. Максималният размер на безвъзмездното финансиране на отделно домакинство се предвижда да е 50% от стойността на системата, но не повече от 3 955.50 лв., а за домакинство, което получава енергийни помощи – 100% от стойността на системата, но не повече от 7 911 лв.

Общият планиран ресурс е 32 млн. лв. (20 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 12 млн. лв. собствено финансиране от крайните ползватели на помощта) с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Крайни бенефициенти по дейностите от проекта са домакинства и не се прилага режим на държавна помощ.

¹⁶ Вж. приложение № Пюо

- **Инвестиция 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление**

Целта на проекта¹⁷ е повишаване на енергийната ефективност, намаляване на разходите на енергия за външно изкуствено осветление и подобряване условията на живот на населението в страната чрез технологично обновление и модернизиране на системите за външно изкуствено осветление. Проектът, с крайни получатели на помощта общините на Република България, е продължение на процедура „Рехабилитация и модернизация на общинската инфраструктура - системи за външно изкуствено осветление на общините“ по Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“, финансирана по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г., която приключи през 2020 г. Предвидените дейности по проекта включват демонтаж на съществуващи осветители, проводници и кабели; доставка и монтаж на нови осветители, проводници и кабели; доставка и монтаж на съоръжение/я за производство и съхранение на електрическа енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в системата за външно изкуствено осветление; извършване на строително монтажни работи, пряко свързани с реконструкцията на системата/ите за външно изкуствено осветление; демонтаж на съществуващи средства за управление, доставка и монтаж на нови средства за управление, измерване и контрол, с възможност за надграждане и разширение, в т.ч. въвеждане или свързване към съществуваща система за автоматизация и управление на системата за външно изкуствено осветление; изготвяне на технически/работен проект; строителен надзор; авторски надзор; управление на проекта и публичност. Предвидено е общият размер на помощта, предоставяна на крайните получатели, да възлиза на 50% от стойността на проекта, като останалите 50% ще бъдат предоставяни по проекта под формата на безлихвен заем, който трябва да бъде погасен в 5-годишен период на вноски в Националния фонд за декарбонизация, след неговото институционализиране.

¹⁷ Вж. приложение № Пш

Общият планиран ресурс е 352.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Публичното финансиране на инфраструктура, която не е предназначена за търговска експлоатация, по принцип е изключено от прилагането на правилата за държавна помощ. Безвъзмездната финансова помощ в рамките на проекта ще се предоставя на общините бенефициенти, в качеството им на органи на публичната власт и собственици на публична инфраструктура, които са длъжни да осигурят предоставянето на основни услуги за населението на тяхната територия и да осигурят поддържането на инфраструктурата.

- **Реформа 3: Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия**

Предвидената реформа цели да разшири възможностите за реализиране на мерки и проекти за повишаване на енергийната ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в условията на ограничени финансови ресурси. За целта ще бъдат проучени добри практики и ще бъдат изготвени съответни промени в нормативната уредба.

1. Създаване на работна група за изготвяне на предложение за нормативни промени (Q2/2021)

Ще бъде създадена работна група за разработване на механизма и изготвяне на съответните нормативни промени. Ще бъде проучен наличният опит на държавите-членки на ЕС, който да бъде адаптиран за прилагане в страната. На базата на адаптирания модел ще бъдат подготвени изискуемите промени в нормативната уредба;

2. Консултации със заинтересованите страни (Q3/2021)

Ще бъдат организирани 3 кръгли маси за обсъждане предложенията на работната група с представители на заинтересованите страни (организации на търговци с енергия, асоциации на крайни потребители, финансови посредници, банки и др.), като ще бъде търсен компромисен вариант при наличие на различни мнения;

3. Изготвяне на проект на механизъм и проект на нормативни промени (Q4/2021)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на механизъм и ще изготви проект на нормативни промени, които ще бъдат входирани в Министерския съвет за вземане на решение;

4. Приемане на предлаганите нормативни промени от Народното събрание (Q4/2022)

Обнародване на промените в нормативната уредба, регламентиращи механизма в Държавен вестник;

5. Провеждане на информационна кампания за запознаване на крайните потребители и търговците на енергия с възможностите на механизма (Q2/2023)

Създаване на презентационни материали, които да бъдат публикувани на интернет страниците на МЕ и АУЕР. Създаване на съдържание в социалните медии, което може да се споделя чрез популярни канали. Създаване на интерес в медиите за създадения механизъм.

Държавна помощ: Реформата не създава условия за облагодетелстване и преимущество на някои икономически оператори спрямо други. С нея се създава улеснена процедура за собственици на имоти да подобрят енергийната ефективност на имотите си като се избягва финансовата пречка – липсата на свободни средства, които да бъдат инвестирани накуп в тези дейности. Изпълнителите на мерките за енергийна ефективност ще бъдат свободно избирани от собствениците. Предвид, че механизмът предстои тепърва да се детайлизира, като не са посочени източниците на финансиране, не може да бъде направена цялостна оценка. На този етап считаме, че мярката не представлява държавна помощ. След изясняване на механизма и преди въвеждането му ще бъде извършена детайлна оценка на приложимия режим на държавна помощ и при необходимост ще бъде уведомена Комисията.

- **Реформа 4: Обслужване на едно гише**

Предвидената реформа цели да намали административната тежест (както за домакинствата, така и за фирмите), съпровождаща процеса на обновяването при предприемане на мерки за повишаване на енергийната ефективност, както и да подпомогне на гражданите и бизнеса с информация, техническа помощ и съвети относно нормативни, технически

и финансови въпроси, свързани с проектите им за повишаване на енергийната ефективност. За целта в 12-месечен хоризонт ще бъдат създадени пилотно 6 териториални звена, предоставящи услуги на принципа „обслужване на едно гише“, а в 24-месечен хоризонт дейността ще бъде разгърната, като бъдат покрити всички 28 области на територията на страната.

1. Създаване на работна група с представители на всички заинтересовани страни (Q4/2021)

Ще бъде създадена работна група с представители на всички заинтересовани страни (МЕ, МРРБ, АУЕР, МФ, НСОРБ, финансови институции, проектанти, консултанти, представители на бизнеса и др.), натоварена със следните задачи: изготвяне на конкретни препоръки за рационализиране и намаляване на административните бариери по време на целия цикъл на проектите; идентифициране на услугите, които ще се предлагат (дигитални/физически); определяне на необходимите ресурси за предоставяне на услугите; съгласуване и утвърждаване на структура за „Звено за обслужване на едно гише“; определяне на местата, където ще се структурират звената;

2. Създаване на пилотно „обслужване на едно гише“ (Q2/2022)

Шест пилотни звена „обслужване на едно гише“ ще бъдат създадени на регионален принцип в цялата страна, за да тестват изискванията, свързани с изграждането и функционирането на центровете/офисите. Целта е да се управляват пилотните структури в продължение на пробен период от време и след това да се анализират обстоятелствата (спомагащи/възпрепятстващи) при въвеждането на обслужване на едно гише. След извършения анализ ще се предложи създаване на идентични структури във всички региони на ниво NUTS-3 (или съответните функционални области). Финансирането за изграждането и функционирането на звената за обслужване на едно гише ще бъде осигурено от централния бюджет.

3. Разгръщане/създаване на „обслужване на едно гише“ във всички региони NUTS-3 (или съответната функционална област) (Q2/2023)

Във всички региони NUTS-3 (или съответната функционална област) ще бъдат създадени центрове за обслужване на едно гише. Финансирането за създаването и функционирането на звената за обслужване на едно гише ще бъде осигурено от централния бюджет;

4. Извършване на периодични оценки за дейността на звената за „обслужване на едно гише“ (Q2/2023)

Периодичността на проверките и органът за контрол ще бъдат уточнени допълнително. Констатациите от извършените проверки и дадените въз основа на тях препоръки ще бъдат публикувани. Ще бъдат заложили срокове за изпълнение на препоръките в т.ч. срокове за отстраняване на констатирани несъответствия.

Държавна помощ: Мярката не представлява държавна помощ, т.к. няма да наруши или да застраши свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на някои икономически оператори спрямо други.

- **Реформа 5: Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход**

Осъществяваната реформа цели стимулиране на разширяването на производството на енергия от възобновяеми източници, в контекста на амбициозните цели за декарбонизация на икономиката.

1. Премахване на вноската от 5% върху оборота във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (Q1/2021)

За насърчаване по-бързото развитие на производството на електрическа енергия от възобновяеми източници и постигане на националната цел от 27.09% дял на енергия от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. е премахната вноската от 5% върху оборота във Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ за нововъведени в експлоатация енергийни обекти, произвеждащи електрическа енергия от възобновяеми източници;

2. Присъединяване към Асоциацията на издаващите органи (Q1/2022)

За развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход, което ще стимулира производството на енергия от възобновяеми източници в България, ще бъдат предприети необходимите стъпки за присъединяване на Агенцията за устойчиво енергийно развитие в Асоциацията на издаващите органи (AIB), в т.ч.: получаване на административни одобрения и разрешения, подаване на заявление за кандидатстване заедно със специфична техническа и правна информация, изготвяне на пътна карта за присъединяване, изменение на правната рамка, интеграция на регистъра на АУЕР с междурегистровия център на AIB, и др.

Държавна помощ: Реформата се състои в присъединяване на АУЕР към Асоциацията на издаващите органи. Присъединяването към този европейски орган не дава преимущество на даден икономически оператор, а единствено ще улесни международната търговия с гаранции за произход за всички производители на енергия от ВЕИ. Мярката не представлява държавна помощ.

- **Инвестиция 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на ЕСО в условията на нисковъглеродна икономика**

Целта на проекта¹⁸ е цялостно модернизиране на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната чрез въвеждането на съвременни цифрови средства и методи, които да осигурят необходимата маневреност, сигурност, надеждност и бързо действие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство, все по-голямо проникване на възобновяеми източници и непостоянна генерация, повишаване гъвкавостта на оперативното управление и мониторинга на електроенергийната система. Проектът включва широкообхватна програма за цялостна дигитална трансформация на системите и процесите в Електроенергийния системен оператор и включва следните подпроекти: система за автоматизирано управление на подстанции, модернизация на SCADA в опорен пункт с

¹⁸ Вж. приложение № п12

въвеждане на възможност за далечно резервиране, разширение и модернизация на телекомуникационната мрежа с нови устройства за дистанционното управление на подстанции, цялостна система за киберсигурност, допълване на функционалности в резервен център за управление на електроенергийната система, дисплейни стени, изграждане на виртуална работна среда, модернизация на системата за администриране на пазара на електрическа енергия и балансиращия пазар, система за динамично наблюдение на преносните възможности. Общият планиран ресурс е 51.0 млн. лв. (467 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 44 млн. лв. собствено съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Финансирането на проекта със средства от Инструмента за възстановяване и устойчивост не представлява държавна помощ. Тази оценка е потвърдена от Европейската комисия (писмо COMP.B.3/ZT/LV/ajn*2021/035894 от 31/03/2021).

- **Реформа 6: Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород**

Предвидената реформа е ключова предпоставка за изпълнение на целите на Зелената сделка и декарбонизацията на икономиката, предвид потенциала на водорода да замени изкопаемите енергоизточници в икономиката на бъдещето. Предвидените стъпки за нейната реализация са:

1. Създаване на работна група (Q2/2021)

Ще бъде създадена работна група, натоварена със задачата за изготвянето на Националната пътна карта. В състава на работната група, освен представители на държавната администрация (МЕ, АУЕР, МИ, МРРБ и МОСВ), ще бъдат привлечени и представители на частния сектор и научните среди, идентифицирани въз основа на критерии, подкрепени от европейския и националния опит;

2. Изготвяне на доклад, оценяващ потенциала за развитие на водородни технологии (Q3/2021)

Въз основа на анализ на опита на други страни работната група ще изготви оценка на потенциала за развитие на водородни

технологии. Ще бъдат идентифицирани пречките пред развитието и внедряването на тези технологии, като се разработят и предложения за промени в нормативната рамка за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород;

3. Консултации със заинтересованите страни (Q4/2021)

Ще бъдат организирани дискуссионни форуми за обсъждане предложенията на работната група с целевите групи, които имат потенциален интерес от участие в водородната икономика;

4. Изготвяне на Национална пътна карта (Q4/2021)

На базата на обратната връзка от проведените консултации работната група ще предложи проект на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород, който ще бъде входен в Министерския съвет за вземане на решение;

5. Провеждане на информационна кампания (Q1/2022)

Изготвяне на материали, публикувани на страниците на МЕ и АУЕР. Създаване на положителни нагласи, разясняване на възможни бизнес модели, ангажиране на финансови инструменти, насърчаване на участието на частния сектор, привличане на международни инвестиции в сектора.

Държавна помощ: Предвидената реформа ще бъде осъществена от министъра на икономиката, в координация с министъра на енергетиката, министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, министъра на образованието и науката и председателя на Държавна агенция за научни изследвания и иновации. Съгласно т. 17 от Съобщение на Комисията *“Известие на Комисията за понятието за държавна помощ съгласно чл. 107 параграф 1 от ДФЕС”*, чл. 107, параграф 1 от ДФЕС не се прилага когато държавата действа при упражняване на „публични правомощия“ или когато публично - правни субекти действат в „качеството си на публични органи“. За предвидената реформа не е налице предоставяне на публични ресурси от страна на държавните органи, вкл. европейски или донорски ресурси, които се управляват от държавен орган.

- **Инвестиция 5: Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива за захранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в Р България**

Проектът¹⁹ цели създаване на възможност за постепенното преустановяване използването на въглища за производство на електроенергия и поетапна замяна на горивната база във въглищни региони на страната чрез използването на алтернативни екологосъобразни енергоносители като водорода. Това ще доведе до намаляване и в последствие елиминиране на емисиите на парникови газове, резултат от производството на електроенергия от твърдо гориво в тези региони. Чрез създаването на инфраструктура, подходяща за пренос на водород, реализацията на проекта ще създаде условия за широкомащабно реформиране на енергийния сектор в страната, изразяващо се в постепенна декарбонизация на енергетиката и икономиката. Проектът включва комплекс от дейности за осигуряване на нова довеждаща газопроводна инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива, за захранване, от една страна, на „ТЕЦ Марица Изток – 2“, „Контур Глобал Марица Изток 3“, „Ей и Ес - 3С Марица Изток 1“ и други потребители в източномаришкия въглищен басейн (газопроводи с обща дължина около 125 км), както и на „ТЕЦ Бобов дол“ и други потребители в региона (газопроводи с обща дължина около 50 км) – от друга. С цел осъществяване на прехода на икономически обоснована цена и гарантиране на сигурност, надеждност и непрекъсваемост на енергоснабдяването в страната и съответните региони се предвижда до наличието на достатъчно производствени мощности за водород газопроводната инфраструктура да се използва за пренос на нисковъглеродни газообразни горива (водород, биогаз, природен газ) и техните смеси в различни съотношения. В тази връзка, инфраструктурата ще бъде свързана със съществуващата газопреносна мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД, като газопроводът в източномаришкия въглищен басейн ще

¹⁹ Вж. приложение № П13

бъде свързан и с IGB (Интерконектор „Гърция-България“). Реализирането на проекта ще даде тласък в развитието и на газоразпределителната инфраструктура в тези региони, осигурявайки възможност за доставки на нисковъглеродни газообразни горива, в т.ч. водород, и за други потребители като по-малки промишлени и административни обекти и битови потребители (домакинства). По този начин проектът ще позволи внедряване на иновативни технологии и ще допринесе за намаляване, както на емисиите на парникови газове, така и за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух с фини прахови частици и вредни вещества в съответните региони. Проектът съответства на визията на Пътната карта за водород в Европа, според която за осъществяването на прехода към декарбонизирана енергийна система се изисква мащабно използване на водород. Според Пътната карта водородът ще има и системна роля за прехода към възобновяеми енергийни източници. В България е налице интерес към водородните технологии и около 10 организации и компании вече членуват в Европейския алианс за чист водород. Общият планиран ресурс е 477.2 млн. лв. (434.3 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 42.9 млн. лв. собствено съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Финансирането на проекта със средства от Инструмента за възстановяване и устойчивост не представлява държавна помощ. Тази оценка е потвърдена от Европейската комисия (писмо COMP.V.3/ZT/LV/ajn*2021/035864 от 31/03/2021).

- **Инвестиция 6: Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз**

Основната цел на мярката²⁰ е предоставяне на подкрепа за разработване на пилотни проекти, позволяващи въвеждането на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства, както и с цел бъдещото им използване в транспорта и за производство на електрическа и топлинна енергия. Отчитайки технологичното ниво, съществуващите практики и все още неразвитата комерсиализация на

²⁰ Вж. приложение П14

водородните технологични решения, усилията ще бъдат насочени към стартирането на проекти, които могат да бъдат реализирани при тясно сътрудничество между научни изследвания и индустрия. По същество това са едни по-развити демонстрационни проекти, имащи индустриална стойност, макар и в по-ограничен мащаб, но явяващи се надеждна основа за натрупване на експлоатационен опит и развитие на следващи мащабни проекти. Общият планиран ресурс е 234.7 млн. лв. (117.4 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: По схемата ще се предоставят инвестиционни помощи за нови електролизьори, произвеждащи водород от възобновяема енергия и нови инсталации за производство на биогаз спазвайки разпоредбите на Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора. Интензитетът на помощта ще варира от 45% до 65% в зависимост от вида на предприятието (микро, малко, средно или голямо), но няма да превишава 7.5 млн. евро за предприятие. За разходите за консултантски услуги от инженерно-технически характер ще се прилагат правилата за помощ „*de minimis*”.

- **Реформа 7: Либерализация на пазара на електрическа енергия**

Реформаторските усилия са насочени в посока продължаване на процеса на либерализиране на пазара на електрическа енергия, в т.ч. на сегментите на едро и дребно. Предвидените стъпки за нейната реализация са:

1. Либерализация на пазара на едро (Q4/2021)²¹

Стъпката предвижда прекратяването на двете съществуващи дългосрочни споразумения за изкупуване на електроенергия, които „изкривяват“ пазара. Изпълнението на този елемент от

²¹ Времевата рамка на планираната реформа зависи от напредъка на преговорите за прекратяването на дългосрочните договори за изкупуване на електроенергия, които текат в момента със съдействието на Европейската комисия (DG COMP).

реформата се разглежда като основа за либерализиране на пазара на едро на електроенергия. В ход са преговори с помощта на ЕК.

Същевременно, съгласно приложимото законодателство всички производители на електроенергия на пазара на електроенергия с инсталирана мощност над 1 MW са задължени да продават произведената от тях електроенергия на организиран пазар на електроенергия, с изключение на производствените единици, които: са сключили дългосрочни договори и електроцентрали, които имат квоти, определени от националния регулаторен орган за количествата електроенергия, които ще бъдат продавани на публичния доставчик, за да се гарантират нуждите на регулирания пазар. В процеса на либерализация на пазара България ще премахне (с промени в Закона за енергетиката) ролята на публичния доставчик и наличието на квоти;

2. Реформи на балансиращия пазар (Q4/2022)

В този сегмент от реформата са включени няколко отделни стъпки:

- считано от 1 юли 2021 г., поне 40 % от всички балансиращи мощности ще бъдат закупувани ежедневно. Чрез дерогация за останалата част е предвидено балансиращият капацитет да бъде закупуван най-много един месец преди неговото предоставяне, а периодът на договаряне да не надвишава един месец;

- прилагане на възможност за актуализиране на цената на доставчиците на балансираща енергия до два часа преди затварянето на пазара за сделки в рамките на деня;

- въвеждане на единична балансираща цена за периоди без активация на балансиращата енергия;

- въвеждане на 15-минутен период за разрешаване на дисбаланс;

- премахване на ценовите ограничения за активация на балансиращата енергия, както и тези при недостиг и излишък. След стартирането на платформите (проекти TERRE, MARI и PICASSO), ценовите ограничения за активиране на балансиращата енергия ще бъдат премахнати;

3. Интеграция на пазара на електроенергия (Q1/2022)

Намеренията включват връзка (market coupling) в рамките на пазара за ден напред на границата с Гърция и Румъния, както и на пазара в рамките на деня с Гърция;

4. Либерализация на пазара на дребно (Q4/2024)

В този сегмент от реформата са включени 2 отделни стъпки:

- с транспонирането на разпоредбите на Директива 2019/944 в националното законодателство България планира да определи критерии за идентифициране на домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители, вземайки предвид критериите в Директивата, като ниски доходи, високи енергийни разходи като дял от наличните доходи и ниска енергийна ефективност;

- постепенен и поетапен преход към либерализиран пазар на електроенергия до 31 декември 2024 г.

Държавна помощ: Мярката не представлява държавна помощ, т.к. няма да наруши или да застраши свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на някои икономически оператори спрямо други.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Проектите от Плана се допълват с интервенциите на Кохезионната политика за устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката при запазване на екологичната устойчивост. Ще се подкрепя въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии в предприятията, разработване и внедряване на иновации в областта на кръговата икономика, мерки за енергийна ефективност, използване на енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в предприятията.

Предвиждат се мерки за енергийна ефективност в жилищните и обществени сгради на територията на градски общини в страната в съответствие с Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. Тези мерки ще се съчетават с интервенции, приоритетно в енергийно ефективни сгради, за подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с екологосъобразни и енергийно ефективни уреди/системи като

фокусът ще бъде в общините с нарушено качество на атмосферния въздух. Ще се насърчава електромобилността и използването на екологосъобразни МПС както и ще се изграждат зарядни станции за електромобили. Тези мерки имат директен принос както за повишаване на енергийната ефективност на домакинствата, така и за намаляване на емисиите парникови газове.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Компонентът отговаря на виждането за стратегическа автономност и сигурност, като ще допринесе за намаляване на енергийната и ресурсната зависимост на икономиката. В тази посока ще се наблюдава принос както от мерките, насочени към повишаване на енергийната ефективност, така и от интервенциите, предвиждащи и/или опосредстващи инвестиции във възобновяеми енергийни източници.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната. Въпреки това следва да се отбележи, че отделни проекти и техни елементи имат определено трансгранично измерение. Реформа 5 предвижда присъединяване на Агенцията за устойчиво енергийно развитие към Асоциацията на издаващите органи, което ще улесни международната търговия с гаранции за произход за всички производители на енергия от ВЕИ. Инвестиция 4 и реформа 7 имат отношение към свързаността на националната електроенергийна система с европейския пазар. Инвестиция 5 предвижда бъдещият газопровод да бъде свързан и с IGB (Интерконектор „Гърция-България“), а самият проект се очаква да даде тласък в развитието на водородната икономика в страната и, потенциално, увеличаване на броя на местните организации и компании, членуващи в Европейския алианс за чист водород.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Енергийният сектор е най-значителният емитент на парникови газове в страната, формиращ над 70% от всички парникови газове на национално ниво. Предвидените интервенции в компонента ще доведат до редуцирането им, като по този начин компонентът ще има значителен принос за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за

възстановяване и устойчивост, като включва 75% климатични разходи (вж. Таблица 2.Б.1.1 по-долу). Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 5.2% цифрови разходи (вж. Таблица 2.Б.1.1 по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.Б.1.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 4 Нисковъглеродна икономика	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Създаване на Национален фонд за декарбонизация	0.0	0.0	0.0
Разработване на дефиниция на "енергийна бедност" за домакинствата в Закона за енергийна ефективност за целите на финансирането на проекти за енергийна ефективност	0.0	0.0	0.0
Енергийна ефективност в сграден фонд - компонент 1 Жилищни сгради	765.1	306.1	0.0
Енергийна ефективност в сграден фонд - компонент 2 Публични сгради	206.1	206.1	0.0
Енергийна ефективност в сграден фонд - компонент 3 Търговски и промишлени сгради	151.3	151.3	0.0
Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи	10.2	10.2	0.0
Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление	180.1	180.1	0.0
Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия	0.0	0.0	0.0
Обслужване на едно гише	0.0	0.0	0.0
Подпомагане на производителите на енергия от възобновяеми източници. Развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход	0.0	0.0	0.0
Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна икономика	238.8	238.8	95.5

Изготвяне и приемане на Национална пътна карта за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород	0.0	0.0	0.0
Проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура, подходяща за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива	222.0	222.0	0.0
Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз	60.0	60.0	0.0
Либерализация на пазара на електрическа енергия	0.0	0.0	0.0
общо Компонент 4	1833.7	1374.7	95.5
принос		75.0%	5.2%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Б.2. Биоразнообразие

а) Описание на компонента

<p>Резюме БИОРАЗНООБРАЗИЕ</p> <p>Област на политиката: околна среда.</p> <p>Цел: Целта на компонента е осигуряване на ефективно управление на Националната екологична мрежа и защита на природни</p>

местообитания и видове с европейско и национално значение за преустановяване загубата на биологично разнообразие.

Реформи и/или инвестиции:

- Изграждане на структура за управление на Националната екологична мрежа;

- Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения, базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 32.3 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

Основните рискове за биологичното разнообразие в България са свързани със загубата на местообитания в резултат на развитието на градовете и инфраструктурата, неустойчивото селско стопанство и експлоатацията на видовете от икономическо значение. България все още не е изпълнила задълженията си за класифициране на специални консервационни зони, за определяне на специфични за зоната цели на опазване, както и за определяне на необходимите мерки за опазване в тях с цел запазване/възстановяване на видове и местообитания, от интерес за Общността, до постигане на благоприятен природозащитен статус. В тази връзка, създаването на ефективна управленска структура за „Натура 2000“ и укрепването на капацитета на администрацията и другите органи, занимаващи се с тази мрежа, остава предизвикателство.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Подобряването на знанията за екосистемите и екосистемните услуги в „Натура 2000“ ще създаде условия за устойчиво и балансирано икономическо развитие, съвместно с опазването на биоразнообразието чрез прилагане на решения, базирани на

природата, които ще генерират нови работни места и поминък за местните общности. Реализацията на предвидените интервенции ще е от значение в контекста на зеления преход, т.к. преустановяването на загубата на биоразнообразие ще има пряк положителен ефект върху декарбонизацията на икономиката (сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“ има ролята на „поглътител“ на парникови газове за България чрез двете категории – „Гори“ и „Пасища“, които поглъщат CO₂. Те са обект на опазване и възстановяване в „Натура 2000“, като е доказана връзката с доброто им състояние за постигане на целите на декарбонизацията. Разрушаването и увреждането на тези територии би довело до освобождаване в атмосферата на въглеродните емисии.

Предвидените мерки в компонента ще окажат изключително скромно въздействие в макроикономически план, което произтича донякъде от предвидения размер на финансиране, но частично се дължи и на възможностите на използвания инструмент за оценка на очакваните ефекти. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.004% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.01% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда остават също толкова скромни, възлизайки съответно на 0.003% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.006% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Изграждане на структура за управление на Националната екологична мрежа**

Реформата цели изграждане на ефективни структури за управление на „Натура 2000“ с подходящ административен и финансов капацитет. Ще бъде следван подхода, разработен по ОП „Околна среда 2014-2020 г.“

1. Повишаване на капацитета на отговорната администрация в дългосрочен план за прилагане на

политиката за опазване на биологичното разнообразие (Q4/2021)

С промени в Закона за биоразнообразието ще бъдат създадени структури за управление на мрежата „Натура 2000“ на национално и регионално ниво. Национален орган за управление на мрежата ще бъде министърът на околната среда и водите, а органи за управление на мрежата на регионално ниво ще са директорите на регионалните инспекции по околната среда и водите. В допълнение ще се въведе задължението за разработване на териториални планове за управление на мрежата. По този начин всички защитени зони ще бъдат управлявани на база тези планови документи, което ще даде възможност да се определят специфични за зоните подробни цели и мерки на опазване.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“** Проектът²² предвижда разработване на специфични цели и мерки за 255 защитени зони, както и мерки за опазване за 86 защитени зони, с което ще завърши процеса по определяне на специфични за защитените зони цели и мерки. Същевременно ще бъде изготвена монетарна оценка на екосистемните услуги и ще бъде създадена база с данни за въвеждането ѝ в счетоводните стандарти на страната, както и специализирани бази данни за екосистемите, екосистемните услуги и зелената инфраструктура и тяхната визуализация в съществуваща информационна среда. Сред предвидените дейности се включва и демонстрационно прилагане на решения базирани на природата за възстановяване на екосистеми с принос към климата и осигуряване на свързаност на мрежата „Натура 2000“, както и мерки за осигуряване на подкрепата на обществеността чрез включването ѝ в процеса на взимане на решения за опазването на защитените зони от мрежата „Натура 2000“. Общият планиран ресурс е 32.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

²² Вж. приложение № п15

Държавна помощ: Проектът няма да представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Бенефициент е Министерство на околната среда и водите.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Планираните по компонента дейности допълват интервенциите от Националната рамка за приоритетни действия за „Натура 2000“ (2021-2027), за които е предвидена финансова подкрепа в рамките на Общата селскостопанска политика и Кохезионната политика. Необходимите мерки, чието изпълнение кумулативно ще доведе до запазване или възстановяване на естествените местообитания и популациите на диви животински и растителни видове, са свързани с установяване и последващо укрепване на органите за управление на Националната екологична мрежа; повишаване информираността и капацитета на заинтересованите страни; конзервационни и възстановителни мерки за подобряване и поддържане на природозащитното състояние и биологичното разнообразие.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Интервенцията ще се придържа към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Трансграничният характер на компонента включва укрепване на партньорства с всички идентифицирани заинтересовани страни, които са пряко ангажирани с процесите по управление на „Натура 2000“, опазване и възстановяване на екосистемите и биоразнообразието, изграждане на зелена инфраструктура и осигуряване на трансгранични „зелени“ коридори. Трансграничните специфики на мрежата „Натура 2000“ ще бъдат основно анализирани и включени в определянето на специфични цели и мерки за опазване на защитените зони от „Натура 2000“.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

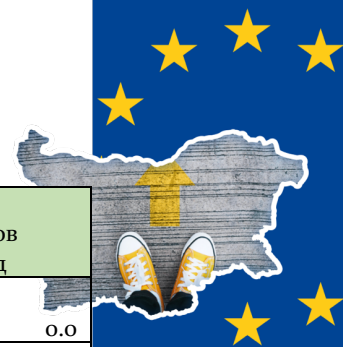
Оценката на състоянието на екосистемите и устойчивостта на материалните, поддържащите, регулиращите, културните и рекреационните услуги на екосистемите в „Натура 2000“ дава възможност за по-добро интегриране на климатичните цели, наред с природозащитните в управлението на мрежата в България. Устойчивостта им дава възможност за пресмятане на стойността на необходимите инвестиции, чрез които ще се приложат решения, базирани на природата в опазването на мрежата „Натура 2000“. Също така монетарно онагледява ползите и разходите, свързани със загубата на биоразнообразие, подпомагайки взимането на управленски решения. По този начин компонентът ще има принос за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост (устойчивост 40% климатични разходи – вж. табл. 2.Б.2.1 по-долу). Предложената в компонента мярка допринася за екологичния преход, като отчита шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушава принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Изпълнението на проекта ще допринесе и за Цифровата трансформация на България за периода 2020-2030 г., която по отношение на държавното управление е насочена основно към превръщането на обработваните и съхранявани данни в основен капитал на обществото. Чрез разработване на специализирани бази данни за екосистемите, техните услуги, зелената инфраструктура по групи икономически дейности, състоянието на мрежата „Натура 2000“ и включването на базите данни в съществуваща информационна среда, ще се подобри участието на заинтересованите страни в процеса на взимане на решения. В същото време ще се създадат възможности за извличане на знания от данни, анализ на данни, интегриран мониторинг и др., което ще гарантира по-устойчиво управление на биоразнообразието в страна и в частност мрежата „Натура 2000“. Така компонентът допринася косвено за цифровите измерения на Плана, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% цифрови разходи, т.е. няма пряк принос за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.Б.2.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 5 Биоразнообразие	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Изграждане на структура за управление на националната екологична мрежа	0.0	0.0	0.0
Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения базирани на природата в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000	16.5	6.6	0.0
общо Компонент 5	16.5	6.6	0.0
принос		40.0%	0.0%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Б.3. Устойчиво селско стопанство

а) Описание на компонента

Резюме УСТОЙЧИВО СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Област на политиката: управление на водите, цифровизация, селско стопанство.

Цел: Компонентът цели повишаване на устойчивото управление и използване на водите и на конкурентоспособността на аграрния сектор чрез мерки за подобряване на хидромелиоративната инфраструктура, подобрявайки устойчивостта на икономиката към

климатичните промени и играейки важна роля в съхранението на характеристики на околната среда.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор;
- Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени;
- Дигитализация на процесите от фермата до трапезата.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 871.7 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

По-интензивното развитие на селскостопанския сектор е възпрепятствано от ниската степен на навлизане на съвременни цифрови технологии за прецизно земеделие, неинформираността на земеделските стопани по отношение на същността и ползите от въвеждането им, липсата на цифрови умения и т.н. Друго съществено предизвикателство пред сектора е свързано с факта, че съществуващата в страната хидромелиоративна инфраструктура, включваща инженерни системи, свързани с напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите, остава в критично физическо състояние и влошена функционалност, което води до значителни загуби на поливна вода в линейната инфраструктура и съответно – до високата ѝ цена. Процентът на използваемост на съществуващите напоителни системи през последното десетилетие е изключително нисък, варирайки в диапазона от 4% до 8%. Тази статистика е показателна за неефективното използване на водния ресурс в сектор земеделие, което е съществена пречка пред интензивното развитие на отрасъла и пред устойчивото управление на водите в този отрасъл.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Инвестиция 1 цели и ще способства устойчивото управление на водите в страната, смекчаване на негативното въздействие върху климата и адаптиране към последиците от неговото изменение, адресирайки както препоръките на Съвета, така и предизвикателствата, свързани с осъществяването на зеления преход, особено що се отнася до ефективното управление на природните ресурси. Принос в това отношение ще има и изпълнението на реформа 1. Същевременно, инвестиция 2 се фокусира върху цифровите аспекти на икономическата трансформация, като освен целения принос в изпълнението на СП 3/2020 („...да съсредоточи инвестициите в ... цифровия преход“) ще има косвен ефект и по отношение на аспекти от СП 4/2020, свързани с „ефективността на публичната администрация и укрепване на електронното управление“ с оглед предвиденото електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани. Всички планирани мерки ще способстват повишаването на икономическата устойчивост на шокове във връзка с очакваната повишена конкурентоспособност на аграрния сектор. При това, техният ефект няма да изчезне непосредствено след приключването на съответните проекти, т.е. планираните интервенции са с трайно въздействие. Едновременно с това те имат потенциал да доведат до засилване на социалната устойчивост на шокове, както и до териториално сближаване, посредством намаляване на различията по оста градски-селски райони, отчитайки високата зависимост на населението в селските райони от селскостопанския отрасъл.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.2% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.3% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на

0.1% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.2% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на селското стопанство в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030²³, приета от Министерския съвет на 02 декември 2020 г., е обособен нарочен приоритет „Устойчиво селско стопанство“, целящ развитието на интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор на селското стопанство, който да гарантира продоволствената сигурност на населението. С документа за първи път се определя ясна стратегическа рамка с хоризонт до 2030 г. за селското стопанство, чрез поемане на конкретни и измерими ангажименти за устойчивото му развитие в средносрочен и дългосрочен план. Тя е израз на намеренията на правителството за значима промяна на политическия фокус за по-добро адресиране на предизвикателствата в селското стопанство, свързани с зеления и цифровия преход, и същевременно за повишаване на неговия потенциал за производството на достатъчно качествени и здравословни храни. Детайлизираната стратегия за развитието на аграрния сектор очертава приоритетни области, въздействието върху които се очаква трайно да допринесе както за постигане на амбициозните секторни и национални цели в областта на екологията и климата, така и за икономическото възстановяване и растежа. Ключови акценти са поставени върху ускореното внедряване на иновации и цифрови решения в земеделските стопанства и публичната администрация, ясното открояване на ролята и гарантиране на приноса на

²³ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

аграрния сектор за устойчивото управление на природните ресурси и опазването на околната среда, повишаването на квалификацията и знанията на земеделските производители, включително в областта на прилагането на екологични практики и придобиването на дигитални умения. За първи път в национална стратегическа рамка се приоритизира потребността от инвестиции за подобряване на функционалността и физическото състояние на съществуващата хидромелиоративна инфраструктура, която е от решаващо значение за повишаване на конкурентоспособността на сектора, адаптирането му към изменението на климата и опазването на природните ресурси.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени**

Предвиждат²⁴ се дейности по реконструкция, възстановяване и модернизация на хидромелиоративната инфраструктура (напоителни канали, напоителни полета, помпени станции, тръбопроводи и изравнители, водохващания и язовири, съоръжения за отводняване) в страната, без изграждане на нова такава. Реализацията на проекта ще доведе до значително намаляване на загубите на вода при едновременно създаване на предпоставки за нарастване на поливните площи, подобряване на ефективността на поливните процеси, опазване на земеделските земи от вредното въздействие на водите, предотвратяване на риска от бедствия и адаптиране на земеделието към климатичните промени. Съгласно извършена предварителна оценка на всички елементи от напоителната инфраструктура, предмет на инвестицията по мярката, се очаква потенциална икономия на вода в размер на 44.4%, като инвестициите гарантират ефективно намаление на потреблението на вода с 39.8%. Тези резултати позволяват да се направи оценка, че проектът е адекватна мярка за ефикасното използване и опазване на водните ресурси, като

²⁴ Вж. приложение № П16

подобрява и жизнения цикъл на водните тела. Проектът няма да окаже отрицателно въздействие върху местообитанията и видовете както в рамките на Натура 2000, така и извън нея, а напротив – инвестициите във възстановяване на стара хидромелиоративна инфраструктура ще подобрят водния баланс на почвите и ще намалят преуплътняването и ветровата ерозия при резки засушавания. След рехабилитацията на повърхностни водоизточници и системи ще се намали натискът върху използване на подземни водоизточници, извори, реки и др., което ще окаже благоприятен ефект за екосистемите. Очакваната повишена конкурентоспособност на сектора ще способства и намаляването на междурегионалните и вътрешнорегионалните различия по оста „градски-селски райони“. Общият планиран ресурс е 847.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС (вж. включена самооценка в Приложение П16)

- **Инвестиция 2: Дигитализация на процесите от фермата до трапезата**

Ще бъде изградена²⁵ цялостна електронна информационна система в земеделието, чрез която да се постигне: електронизиране на информационните потоци от и за осъществяване на административната дейност; електронизиране на услугите, предоставяни на земеделските стопани, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса в хода на изпълнение на задълженията и изискванията в зависимост от вида селскостопанска дейност; интегриране на информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства в Единна платформа, за автоматизиран обмен на данни между администрацията и земеделските стопани. Платформата ще осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи. Системата ще съдържа модули за: употребата на препарати за растителна защита и торове чрез дигитализация на

²⁵ Вж. приложение № П17

дневниците за тяхната употреба; контрол на употребата на антиминокробни ветеринарно медицински продукти чрез определяне на специфични референтни прагове на употреба за антиминокробни средства при различни категории и видове продуктивни животни; проследяване „от фермата до трапезата“ - от първичното производство до крайното потребление на принципа на уникален идентификационен код с цел информираност на потребителите и стимулиране производството на качествена и достъпна храна; онлайн обучение, вкл. съдържание на обучителните модули и консултации на земеделски стопани, едновременно с поддържането на информация, свързана със съвременни технологични и екологични решения за отглеждане на основни групи земеделски култури и селскостопански животни по конвенционален и биологичен начин в съответствие с изискванията за устойчиво използване на природните ресурси и адаптиране към климатичните промени. Общият планиран ресурс е 23.9 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС (вж. включена самооценка в Приложение П17)

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Общата селскостопанска политика

С Инвестиция 1 от Плана се предвижда възстановяване и реконструкция на хидромелиоративни съоръжения за напояване извън земеделските стопанства. Ще се извършват дейности за възстановяване на съществуващата основна линейна инфраструктура и съоръженията към нея, които са публична собственост и се оперират от държавата.

В Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони в периода 2023-2027 г. се предвижда интервенция „Инвестиции в земеделски стопанства“, в рамките на която ще е допустима подкрепа за инвестиции в напоителни системи и оборудване в земеделските стопанства. В допълнение, чрез Стратегическия план ще бъде подпомогнато възстановяването и реконструкцията на части от основната хидромелиоративна инфраструктура, предоставена за

стопанисване на Сдружения за напояване на земеделски производители.

Ефективното напояване на земеделските земи ще осигури завършеност и добра основа за развитието на земеделския сектор едновременно с адаптацията към промените в климата.

При изготвянето на Стратегическия план за прилагане на ОСП е направена ясна демаркация между интервенции в областта на цифровизацията, обученията и консултациите и Инвестиция 2 от компонент Устойчиво селско стопанство. По Плана за възстановяване и устойчивост се предвиждат инвестиции за изграждане на Единна информационна система в земеделието, която ще интегрира информационните системи на администрацията и софтуерите за управление на земеделските стопанства. Въвеждането на цифрови решения и технологии на ниво стопанство ще се насърчава чрез включване на интервенции в Стратегическия план чрез интервенции „Инвестиции в земеделски стопанства“ и „Цифровизация на земеделски стопанства“.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Планираните интервенции ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика. В допълнение, компонентът ще допринесе за намаляване на загубите на вода в икономиката и следователно ще способства намаляване на ресурсната ѝ интензивност.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната. Въпреки това е налице известно трансгранично измерение. Република България съвместно с другите държави осигурява координация за разработването на единните планове за управление на международните речни басейни, които попадат изцяло на територията на Европейския съюз и осигуряване постигането на добро състояние на водите в българската част от международните райони за басейново управление. Инвестиция 1 има отношение и е пряко свързана с превенцията от катастрофични

събития и опазването на ресурси на съседни държави, вкл. държави членки на ЕС. Технологичното възстановяване на хидротехническите съоръжения предмет на трансграничните речни басейни ще сведе до минимум възникване на аварии по тях, които в повечето случаи водят до катастрофален ефект от комбинирането им с поройни дъждове и топенето на снеговете. Проектът е относим и ще допринесе в положителна посока към създадената система от правила, за организация и съвместни действия между държавите, при възникнали климатични или други събития във връзка със защита на населението и инфраструктурата при наводнения в граничните територии.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Като предвижда инвестиции за подобряване устойчивото управление на водите, смекчаване на негативното въздействие върху климата и адаптиране към последиците от неговото изменение, компонентът ще допринесе за изпълнение целите на зеления преход. Инвестициите във възстановяване на стара хидромелиоративна инфраструктура ще подобрят водния баланс на почвите и ще намалят преуплътняването и ветровата ерозия при резки засушавания. След рехабилитацията на повърхностни водоизточници и системи ще се намали натискът върху използване на подземни водоизточници, извори, реки и др., което ще окаже благоприятен ефект за екосистемите. Като цяло, предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход (остойностени 38.9% климатични разходи – вж. табл. 2.Б.3.1 по-долу), като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 2.7% цифрови разходи (вж. Таблица 2.Б.3.1 по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост. Предвидените в компонента електронизиране на информационните потоци от и за осъществяване на административна дейност в контакта на администрацията със земеделските стопани, както и електронизирането на услугите, предоставяни на стопаните, тяхното централизиране и ползването им от бизнеса са примери за цифрови интервенции в компонента.

Табл. 2.Б.3.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 6 Устойчиво селско стопанство	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Актуализиране на стратегическата рамка на аграрния сектор	0.0	0.0	0.0
Реконструкция, възстановяване и модернизация на държавния хидромелиоративен фонд в Република България за устойчиво управление на водите и адаптиране към климатичните промени	433.5	173.4	0.0
Дигитализация на процесите от фермата до трапезата	12.2	0.0	12.2
общо Компонент 6	445.7	173.4	12.2
принос		38.9%	2.7%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.В СВЪРЗАНА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Цифрова свързаност- Транспортна свързаност- Местно развитие	Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка; Ефективно използване на радиочестотния спектър; Създаване на благоприятна инвестиционна среда; Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор; Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.; Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие; Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти.

2.В.1. Цифрова свързаност

а) Описание на компонента

<p>Резюме ЦИФРОВА СВЪРЗАНОСТ</p> <p>Област на политиката: цифровизация.</p> <p>Цел: Компонентът цели изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп.</p> <p>Реформи и/или инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none">- Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка;

- Ефективно използване на радиочестотния спектър;
- Създаване на благоприятна инвестиционна среда;
- Широкомащабно разгръщане на цифрова инфраструктура.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 005,1 млн. лв., от които 685,1 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 320 млн. лв. инвестиции от частните оператори.

б) Основни предизвикателства

Една от основните причини за забавянето на цифровизацията в България (наред с ниското ниво на цифрови умения и недостига на ИКТ специалисти) са недостатъчните инвестиции в цифровата инфраструктура. Индексът за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото DESI нарежда България на 26-то място сред държавите-членки на ЕС по показателя „Свързаност“. Едва 58% от домакинствата имат абонамент за широколентов достъп до интернет (при 78% средно за ЕС), а разпространението на фиксиран широколентов достъп до интернет със скорост поне 100 Mbps е само 11% (26% за ЕС). Ситуацията в селските райони е незадоволителна, като едва 1% от домакинствата се възползват от VHCN (Very High Capacity Network) технологията, което е много под средната стойност за ЕС от 20%. Използването на FTTP (Fiber to the Premises) мрежи е нараснало до 42%, но не и в селските райони, където се използва от едва от 1% от домакинствата при 18% за ниво ЕС. В допълнение, страната изостава по отношение на показателя за готовност за навлизане на 5G, като по данни на DESI 2020 е разпределила само 14% от спектъра за безжична широколентова връзка. Налице е необходимост от интензифициране на усилията по подобряване и ускоряване разгръщането на широколентовия достъп до интернет, предвид основополагащата роля на модерната широколентова инфраструктура за постигането на т.нар. цифров растеж.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко или косвено ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2, СП 3 и СП 4 от 2020 г.,

както и СП 3 и СП 4 от 2019 г. Предложените реформи и инвестиции имплицитно или експлицитно имат за цел да увеличат инвестициите в цифрова инфраструктура с голям капацитет, с оглед увеличаване на покритието и разпространението. По този начин ще се гарантира равен достъп до услуги, базирани на ширококолов достъп, което ще подобри възможността за обучение и работа от разстояние (СП 2/2020). Предвидените мерки ще създадат предпоставки за реализирането на цифровия преход в страната (СП 3/2020) с косвени очаквани позитивни ефекти по отношение на социалното приобщаване (СП 4/2019), електронното управление, ефективността на публичната администрация, а следователно и на административната тежест за предприятията (СП 4/2020) и като цяло – на бизнес средата (СП 3/2019). Включените в компонента реформи имат за цел да намалят бариерите пред инвестициите в свързаност, в т.ч. 5G свързаност, посредством предприемане на действия за освобождаване и ефективно използване на необходимия радиочестотен спектър. Наборът от предложените мерки ще допринесе за икономическото възстановяване на страната в средносрочен план, като същевременно създава предпоставки за повишаване на дългосрочния потенциал за растеж, създаване на работни места и засилване на икономическата и социална устойчивост. При това, планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните мерки.

Компонентът е от съществено значение и за реализацията на общоевропейската знакова инициатива „Свързване“. Чрез успешното и пълно изпълнение на предвидените в компонента мерки България ще надхвърли целите, поставени със знаковата инициатива.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.1% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.2% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.06% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.1% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка (приет от Министерския съвет актуализиран национален план за ширококолов достъп, както и утвърден от Министерския съвет рамков стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030“) и в нормативната уредба (изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения):

1. **Национален план за ширококолов достъп (Q3/2020)**

През август 2020 г. е приет актуализиран национален план за ширококолов инфраструктура за достъп от следващо поколение „Свързана България“, който очертава националните цели и приоритети и е обвързан с целите на европейското ниво до и след 2025. Цифровата свързаност е дефинирана като важен фактор не само за конкурентоспособността на предприятията, но и за подпомагане на социалното приобщаване и за развитието и използването на услугите на електронното управление. Предвидените в „Свързана България“ мерки в тази област ще са концентрирани в подобряване на достъпа до високоскоростен интернет в по-слабо населените региони и неговото активно използване от населението и бизнеса, както и в развитието на високоскоростния мобилен интернет в страната. От ключово значение за цифровизацията на българската икономика и обществените услуги ще бъдат инвестициите за въвеждане на 5G мобилни мрежи в страната.

2. **Стратегически подход за цифрова трансформация (Q3/2020)**

Адекватната цифрова свързаност е част от рамката „Цифрова трансформация на България за периода 2020 - 2030“, утвърдена през юли 2020 г. Цифровата трансформация е призната за необходим процес на технологично развитие, за да се създадат условия за иновации и растеж на бизнеса, да се повиши ефективността на работната сила, да се създаде конкурентна цифрова икономика и висок стандарт на гражданите. Разгръщането на мрежи с много голям капацитет, което да

гарантира, че никоя част от страната или група в обществото няма да остане без адекватна цифрова свързаност, е в основата на развитието на динамична и иновативна икономика и осигурява по-добър достъп на предприятията до разнообразни, висококачествени и иновативни цифрови услуги.

Цифровата свързаност допринася за осигуряването на достъп за всички основни движещи сили на социално-икономическото развитие, като училища, болници, транспортни центрове, основни доставчици на обществени услуги и др. Инфраструктурата, която интегрира физически и цифрови аспекти, е от решаващо значение за осигуряването на следващата вълна от иновации и икономически растеж.

3. Съвременна законодателна рамка в сектора (Q1/2021)

За да се насърчи свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет и конкуренцията, включително по отношение на инфраструктурата, както и да се подпомогне развитието на пазара и да се защитят интересите на гражданите, е разработена осъвременена законодателна рамка. Целта е насърчаване на инвестициите в мрежи с много голям капацитет поради изключителната им важност за постигане на устойчив икономически растеж в условията на цифровизация на икономиката, като същевременно не се засяга конкурентната среда и интересите на потребителите. С приетия Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения ще се постигне:

- осигуряване на по-ефективно, ефикасно и координирано използване на радиочестотния спектър;
- развитие на пазара на електронните съобщения;
- поддържане на условия за ефективна конкуренция;
- създаване на условия за изграждане и развитие на мрежи с много голям капацитет, включително 5G мрежи;
- подобряване на защитата на интересите на гражданите и правата на крайните ползватели, включително на хората с увреждания.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Реформа 2: Ефективно използване на радиочестотния спектър**

За адресиране на предизвикателствата, свързани със степента на готовност за навлизане на 5G, са предвидени и вече се полагат следните реформаторски усилия:

1. **Намаляване таксите за спектър (Q1/2021)**

За насърчаване на ускореното разполагане на 5G мрежи, Министерският съвет одобри изменения и от 1 януари 2021 г. влизат в сила промени в таксите, събирани от Комисията за регулиране на съобщенията по Закона за електронните съобщения. Това ще намали размера на еднократната такса с 50% и годишната такса за използване на спектъра с 35%. Оптимизирането на таксите за радиочестотен спектър е важно условие за повече инвестиции в сектора на мобилните комуникации, чрез което ще се даде възможност на предприятията да ползват по-широки честотни ленти и да изграждат мрежи с по-голям капацитет за предоставяне на високоскоростни широколентови услуги с по-добро качество за задоволяване на потребностите на потребителите.

2. **Ускорен процес по отдаване на спектър (Q1/2021-Q4/2024)**

С оглед гарантиране на ефективното и ефикасно използване на радиочестотния спектър, постигане на безжично широколентово покритие на територията на страната и населението с връзка с високо качество и скорост, покритие по основните транспортни трасета, както и насърчаване на конкуренцията и избягване на нарушенията ѝ, се предвижда удължаване на срока на разрешения за ползване на хармонизиран радиочестотен спектър, включително за безжични широколентови услуги – не по-кратък от 15 години с възможност за удължаване най-малко до 20 години.

700 MHz

До 30 май 2020 г. за 5G мрежи беше предоставен честотен ресурс от 2x20 MHz в обхвата 700 MHz.

През юли 2020 г. националният регулаторен орган стартира процедура за обществени консултации относно перспективите и условията за използване на наличния ресурс в радиочестотната лента 700 MHz. В хода на консултациите е изразен само общ интерес и няма конкретни намерения от оператори.

2.6 GHz

През декември 2020 г. националният регулаторен орган обяви обществена консултация за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 2.6 GHz. В резултат на консултацията, в края на февруари 2021 г. националният регулаторен орган предостави за ползване в обхват 2.6 GHz на всеки един от трите големи мобилни оператори 2x20 MHz. Радиочестотният спектър в този обхват дава възможност да се увеличи капацитета на мрежите в гъсто населените райони, където потреблението на услуги е по-голямо, с цел обслужване на нарастващия трафик на данни. Честотният ресурс в обхват 2.6 GHz може да се ползва за разширяване и модернизация на изградените до момента мрежи. Това ще стимулира развитието и внедряването на нови технологии, които изискват използването на по-голямо количество радиочестотен спектър.

3.6 GHz

През декември 2020 г. националният регулаторен орган обяви намерение да издаде разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър в обхват 3.6 GHz за осъществяване на електронни съобщения чрез наземна мрежа, позволяваща предоставянето на електронни съобщителни услуги, с национално покритие, при използване на 100 MHz в лента 3600 – 3700 MHz (режим на работа TDD). На 6 април 2021 г. ще се проведе търг с тайно наддаване.

26 GHz

България е определила 2 078 GHz в обхвата 26 GHz за хармонизирано използване за 5G. Спектърът е фрагментиран, но могат да бъдат осигурени блокове между 300 и 500 MHz непрекъснат спектър.

Националният регулаторен орган стартира процедура за обществена консултация относно използването на наличните ресурси в обхват 26 GHz на 17 декември 2020 г. Резултатите от консултациите са приети на 4 март 2021 г.

Предприятията заявяват принципен интерес към получаване на спектър в обхват 26 GHz за наземни мрежи, позволяващи предоставянето на електронни съобщителни услуги, включително 5G, като най-ранния срок за придобиване на права за ползване е посочено началото на 2022 г.

Според операторите минималното количество спектър, което е необходимо да бъде предоставено е непрекъснат блок от 200 MHz. Регулаторът смята, че може да се предложени механизъм за съвместно използване на обхват 26 GHz чрез честотно разделяне, което към момента осигурят 7 непрекъснати блока от по 200 MHz и 2 непрекъснати блока от по 400 MHz.

Операторите предвиждат основно използването на обхват 26 GHz за осигуряване на вътрешноградно покритие и изграждането на така наречените „горещи точки“ (hot spots). Реалното използване на обхват 26 GHz за 5G мрежи зависи от интереса на предприятията, след реалното стартиране на изграждането на този вид мрежи. Поради тази причина към настоящия момент операторите не могат да преценят практическата нужда от ползването на обхват 26 GHz.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Реформа 3: Създаване на благоприятна инвестиционна среда**

На 18 септември 2020 г. Комисията прие Препоръка, призоваваща държавите-членки да разработят и постигнат съгласие по общ набор от инструменти на Съюза за най-добри практики за насърчаване на свързаността (Connectivity Toolbox) и по-специално внедряването на VHCN, включително оптични и 5G. Следващите реформи обхващат ключовите препоръки от инструментариума за свързване:

1. Рационализиране на процедурите за издаване на разрешителни (Q3/2020)

С промени в Закона за устройство на територията е облекчен режимът за разполагане на базови станции, като вече не се изисква разрешение за строеж за поддръжка, оборудване и/или подобряване на елементи на радиопредавателните системи, както и тяхната подмяна или допълване чрез сглобяване или разглобяване на елементи от радиопредавателната система. Независимо от това, измерването на електромагнитните полета е задължително и Националният регулаторен орган води електронен регистър за модернизирани базови станции;

2. Разширяване на правото на достъп до съществуваща физическа инфраструктура, контролирана от органи от публичния сектор (Q4/2020)

С решение на правителството свободният капацитет на оптичните мрежи, контролирани от органите на публичния сектор, ще бъде предоставен за използване на търговски оператори, там където те нямат интерес от изграждането на такива мрежи или обмислят възможности за намаляване на инвестиционните си разходи. Със същото решение се установява, че по време на изпълнението на инфраструктурни проекти с публични средства, изискванията ще задължат бенефициентите, когато е възможно, да изготвят инвестиционни проекти, включващи изграждането на защитни тръби и кабелни шахти, положени в подземна инфраструктура, които могат да се използват от всички мрежи оператори;

3. Подобряване на прозрачността и засилване на възможностите на Единната информационна точка (Q4/2022)

Единната информационна точка консолидира и систематизира информация за процедурите и разпоредбите, уреждащи разполагането и поддръжката на инфраструктурата, включително органите, компетентни да издават актове и съответните им такси; осигурява достъп до всички налични образци на документи за разрешителни и други актове, свързани със строителната инфраструктура. Единната информационна точка гарантира, че цялата информация относно съществуващата физическа инфраструктура, както и планираните строителни работи, се предоставя редовно от всички съответни (публични/частни) субекти и, доколкото е възможно, се интегрира в единен портал за данни, управляван от Единната информационна точка, за ускоряване на внедряване на електронни съобщителни мрежи на по-ниска цена.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Широкомасабно разгръщане на цифрова инфраструктура**

Основна цел на проекта²⁶ е изграждане на симетрични гигабитови мрежи за достъп в цялата страна. Устойчивата оптична мрежа, комбинирана с универсално достъпна мобилна мрежа, ще позволи на всеки гражданин, всеки бизнес и всяка публична институция да използва възможностите за цифровизация при равни условия в цялата страна. Основната пътна мрежа ще бъде обхваната от сигурна широколентова мобилна свързаност, която да гарантира високоскоростно покритие за основните пътища, включени в мрежата TEN-T – магистрала Тракия, Хемус, Струма, както и връзката с Румъния и Турция. Ще се преодолее в максимална степен цифровото разделение чрез предоставяне на ваучери за населението, изключено в момента от цифровата икономика. Ще се създадат предпоставки за подобряване на процесите по цифровизация и разширяване на достъпността до административното, здравното и социалното обслужване в страната. Предвидените дейности включват осигуряване на високоскоростна мобилна свързаност по ключови транспортни коридори; подобряване на покритието в населените места с фокус към периферни, слабо населени и селски райони; развитие на държавната опорна мрежа чрез увеличаване на преносния ѝ капацитет; „зелена“ свързаност и стимулиране на потреблението. Общият планиран ресурс е 1 005.1 млн. лв. (685.1 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: За по-голямата част от включените в проекта дейности се предвижда прилагането на държавна помощ/ОРГО (вж. подробната самооценка на държавната помощ, предоставена отделно).

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по този компонент на Плана ще позволят осъществяването на цифровизацията като хоризонтален приоритет, допринасящ не само за конкурентоспособността на предприятията и висшите училища, но и за подпомагане на социалното приобщаване и

²⁶ Вж. приложение № П18

за развитието и използването на услугите на електронното управление. Подобрената среда за пренос на данни, както и цифрова свързаност и висока защита на публичните институции, администрации и потребители, ще позволят адекватно осъществяване на предвидените по Кохезионната политика мерки за повишаване темповете на дигитализация на публичния сектор и обезпечаване на високо ниво на киберсигурност.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Интервенцията ще се придържа към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика. Условието за сключване на договор за доставка и монтаж на активно оборудване следва да предвиждат изисквания за осигуряване на диверсификация на доставчиците, използващи различни технологии и бизнес практики, които имат капацитет да се справят с конкурентните изкривявания и да допринасят за устойчивото развитие, зелената и цифровата трансформация на българската икономика. Технологиите и съответно устройствата в тази инвестиция трябва да съответстват на всички мерки и политики за сигурност на етапа на проектиране като неразделна част от инфраструктурата и съответното активно оборудване от гледна точка на подхода, основан на риска.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Проектът, включен в компонента не е трансграничен, но предвидените за изграждане на национално ниво 5G коридори ще създадат необходимите условия за свързване с тези в съседните държави като се използва административна подкрепа и договорености, като напр. сключеното споразумение между Гърция – България – Сърбия за свързаност по коридора София – Тесалоники – Белград. Предвидените интервенции отчитат тези инициативи и осигуряват възможност за съответна свързаност със съседни държави, включително Румъния и Турция, въпреки че трансграничните участъци от 5G коридора като цяло предизвикват по-малък пазарен интерес, но паралелното използване на финансиране от Механизма за възстановяване и устойчивост и Механизма за свързване на Европа 2

(МСЕ2), би преодолело тези пречки и ще създаде условия за изграждане на ефективна гигабитова свързаност в района, което от своя страна ще стимулира разработването и предлагането на трансгранични цифрови услуги. В тази връзка се предвижда насърчаване на българското участие в трансграничните проекти, финансирани по МСЕ2, за да се осигури безпроблемната връзка на 5-те коридора със съседните държави.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Чрез увеличаване на покритието и използване на цифрова инфраструктура с много голям капацитет мерките, предложени в този компонент, ще направят възможно развитието на решения, базирани на цифровите технологии, като по този начин пряко ще подпомогнат цифровия преход, а същевременно косвено ще подпомагат и декарбонизацията на всички сектори на икономиката и ще намаляват техния въглероден отпечатък. Така компонентът допринася косвено за климатичните измерения на Плана, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% климатични разходи, т.е. не допринася пряко за 37% цел за зелените измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 100% цифрови разходи (вж. Таблица 2.В.1.1 по-долу), този компонент допринася значително за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.В.1.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 7 Цифрова свързаност	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Разработване и прилагане на ефективна политическа и регулаторна рамка	0.0	0.0	0.0
Ефективно използване на радиочестотния спектър	0.0	0.0	0.0
Създаване на благоприятна инвестиционна среда	0.0	0.0	0.0

Широкомашабно разгръщане на цифрова инфраструктура	350.3	0.0	350.3
общо Компонент 7	350.3	0.0	350.3
принос		0.0%	100.0%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията (вж. включени самооценки за спазването на принципа в Приложение П18).

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.В.2.Транспортна свързаност

а) Описание на компонента

Резюме ТРАНСПОРТНА СВЪРЗАНОСТ

Област на политиката: транспорт

Цел: Основната цел на компонента е намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор чрез инвестиции в модернизацията и цифровизацията на железопътния сегмент. Очакваните ефекти от интервенциите предвиждат принос към зеления и цифров преход, повишаване на безопасността, както и към териториалната балансираност на растежа.

Реформи и/или инвестиции:

- Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор;

- Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по ж.п. направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа;

- Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица;

- Модернизация на тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA;

- Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани и рехабилитирани ж.п. участъци за 160км/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ж.п. състав;

- Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.;

- Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност;

- Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие;

- Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София;

- Подкрепа за устойчива градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 1 807.8 млн. лв., от които 1 307.8 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 500 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Въглеродната интензивност на транспортния сектор в страната е 3.5 пъти по-висока от средната стойност в ЕС, достигайки 2.8 кг парникови газове (ПГ) за 1 евро брутна добавена стойност през 2019 г. Секторът е един от основните емитенти на ПГ и се свързва с 14% от общото количество ПГ в страната. В контекста на усилията за декарбонизация на икономиката е налице необходимост от интензифициране на инвестициите в устойчив транспорт за намаляване на въглеродния отпечатък на сектора.

Изградеността и електрификацията на железопътната инфраструктура в страната е на добро ниво (въпреки известна териториална небалансираност), но състоянието ѝ продължава да е проблематично, което – заедно с високата степен на амортизираност на подвижния състав – рефлектира в отлив на ползватели на предлаганата услуга в пътническият сегмент. Либерализирането на железопътния пазар за товарни превози води до навлизане на частни железопътни компании и ръст на относителния дял на железопътния сектор в сегмента при изземване на пазарен дял от автомобилния товарен транспорт, който обаче все още запазва доминираща позиция. В регионален план интервенциите следва да бъдат фокусирани върху по-слабо инфраструктурно развитата Северна България, което освен очакваните позитивни ефекти за околната среда и зеления преход ще създаде предпоставки и за намаляване на междурегионалните различия в страната.

През 2019 г. по българските пътища от пътнотранспортни произшествия са загинали 628 души, а 1 937 са тежко ранени. България отбелязва относително ниски нива на безопасност на движението по пътищата спрямо средните за ЕС.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Предложените реформи и инвестиции имплицитно или експлицитно имат за цел да увеличат устойчивостта на транспортния сектор чрез намаляване на въглеродния му отпечатък. Реализацията на предвидените интервенции ще е ключова в контекста на зеления

преход, предвид значителния понастоящем дял на транспортния сектор в емисиите на парникови газове. Същевременно, концентрацията на част от инвестициите в Северна България, която се характеризира с относително по-ниско ниво на развитие на инфраструктурата, ще способства смекчаването на регионалните дисбаланси. Интервенциите в областта на пътната безопасност също ще съдействат за повишаване устойчивостта на транспорта, тъй като адресират неговата безопасност, привлекателност и функционалност – аспекти, които пряко обуславят нивото на развитие на сектора. В резултат се подобрява общата мобилност на населението, като се подпомага промишлеността и търговията, защото транспортът играе ролята на свързващо звено между производителите, от една страна, и суровините, трудовия пазар и потребителите, от друга. Устойчивостта се измерва и с това, че с нарастването на броя на пътуващите и увеличаването на транспортирането на стоки и услуги икономическият растеж и стимулираната икономическа активност ще се извършват в условията на по-високо ниво на безопасност, като присъщите рискове на всяка икономическа дейност са смекчавани от по-подготвена да ги посрещне среда.

Предвидените интервенции ще съдействат и пряко за икономическото възстановяване посредством реализацията на инвестиционните проекти и създадената заради тях временна заетост. В допълнение, планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните проекти.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.1% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.4% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.1% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.2% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на транспортния сектор в контекста на ангажиментите за страната, произтичащи от Целите за устойчиво развитие на ООН и Зелената сделка.

1. Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (Q4/2020)

В детайлизираната стратегия на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030²⁷, приета от Министерския съвет на 02 декември 2020 г., в рамките на нарочен приоритет „Транспортна свързаност“ за повишаване на устойчивостта и намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор се поставят конкретни цели за приоритетно развитие на железопътния сегмент с нарастване на дела на превозените пътници и товари от железопътния транспорт, както и повишаване изградеността на основната конвенционална TEN-T ж.п. мрежа. Наред с това се поставят конкретни цели за повишаване дела на възобновяемата енергия в потреблението на горива от транспорта, повишаване качеството на пристанищната инфраструктура, ефективността на услугите във въздушния транспорт и др.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широко обхватната TEN-T мрежа**

Мярката²⁸ цели подобряване качеството на услугите на железопътния транспорт чрез контрол на експлоатационните параметри и повишаване на сигурността, надеждността и безопасността на транспортните операции. Ще бъде внедрена Система за мониторинг и контрол на параметри на подвижния железопътен състав в движение, ще се изградят фотоволтаични централи за добив на електроенергия в района

²⁷ <https://www.minfin.bg/upload/46210/bulgaria+2030.pdf>

²⁸ Вж. приложение № п19

на железопътните гари за нуждите на Национална компания Железопътна инфраструктура, ще се инсталира енергоспестяващо LED осветление в района на 120 броя жп гари и спирки, ще се изгради оптична кабелна мрежа и цифрова телекомуникационна апаратура в участъка София – Карлово – Филипово. Ще се осигури система от решения в областта на киберсигурността, допринасящи за достигането на кибер безопасна и сигурна инфраструктура. Ще бъде проектиран и изграден автоматизиран единен хъб за управление на информацията в Национална компания Железопътна инфраструктура. За повишаване на административния капацитет на бенефициента са предвидени нарочни мерки. Общият планиран ресурс е 266.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Националната компания Железопътна инфраструктура няма да получи икономически предимства от изпълнението на проекта, т.к. държавата, а не компанията ще притежава новоизградената железопътна инфраструктура. В допълнение, НКЖИ има законов монопол, което изключва възможности за въздействие върху конкуренцията. Проектът не съдържа държавна помощ, която да е несъвместима с правилата на Съюза.

- **Инвестиция 2: Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица**

Проектът²⁹ предвижда изграждане, преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси (Мездра и Червен Бряг), разположени по основната TEN-T мрежа, както и изграждане на модерен интермодален железопътен терминал в най-големия железопътен възел в Северна България – Горна Оряховица. Реализацията на проекта ще подобри качеството на железопътната инфраструктура в страната и ще позволи нарастване на дела на железопътния транспорт в структурата на превозените товари и пътници за сметка на автомобилния транспорт с очаквани позитивни ефекти по отношение на компонентите и факторите на околната среда. Същевременно, проектът ще укрепи потенциала за растеж на районите, в който

²⁹ Вж. приложение № П20

са разположени включените в него отделни обекти. Това са гарови комплекси в по-слабо инфраструктурно развитата Северна България. По този начин ще бъдат създадени предпоставки за намаляване на междурегионалните различия в страната. Общият планиран ресурс е 78.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: НКЖИ упражнява своята дейност в условията на законов монопол, като обектите на железопътната инфраструктура и земята, върху която са изградени или която е предназначена за изграждането им, са публична държавна собственост, а НКЖИ е единствен и изключителен управител на железопътната инфраструктура в Република България. В този контекст, по отношение на изграждането на железопътната инфраструктура, компанията няма да получи никакви икономически предимства от тази своя дейност, проектът не съдържа държавна помощ, която да е несъвместима с правилата на Съюза.

- **Инвестиция 3: Модернизация на тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широко обхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA**

Предвидена³⁰ е пълна модернизация на 20 броя тягови подстанции, модернизация на 18 броя секционни постове, както и изграждане на система, обединяваща системите за телеуправление и телесигнализация SCADA. Ще бъде подоброено качеството на инфраструктурата от гледна точка на нейната безопасност, сигурност, ефикасност, устойчивост на климатични условия, както и качеството на услугите и непрекъснатостта на транспортните потоци. Въвеждането и разгръщането на телематичните приложения, както и насърчаване разработването на иновативни технологии ще имат пряко въздействие върху устойчивото икономическо развитие, като допринесат едновременно за зеления и цифровия преход. Изпълнението на проекта ще укрепи потенциала за растеж на по-изостаналите райони в Северна България, където са разположени повечето обекти, включени

³⁰ Вж. приложение № п21

в обхвата на проекта. Общият планиран ресурс е 273.2 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: НКЖИ упражнява своята дейност в условията на законов монопол, като обектите на железопътната инфраструктура и земята, върху която са изградени или която е предназначена за изграждането им, са публична държавна собственост, а НКЖИ е единствен и изключителен управител на железопътната инфраструктура в Република България. В този контекст, по отношение на изграждането на железопътната инфраструктура, компанията няма да получи никакви икономически предимства от тази своя дейност, проектът не съдържа държавна помощ, която да е несъвместима с правилата на Съюза.

- **Инвестиция 4: Осигуряване на устойчива транспортна свързаност и услуга чрез закупуване на енергийно ефективен и комфортен подвижен ж.п. състав**

Ще бъдат закупени³¹ 20 новопроизведени електромотрисни влака за средни и дълги разстояния за подобряване на конкурентоспособността на железопътния транспорт в сравнение с другите видове транспорт и създаване на предпоставки за прехвърляне на пътници от автомобилния към железопътния транспорт, което би довело до по-ниски емисии на парникови газове, т.е. до намаляване на общото отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда. Предвидено е 30% национално съфинансиране, което ще бъде осигурено със заемни средства от проектоносителя – БДЖ Пътнически превози ЕООД. Общият планиран ресурс е 312.1 млн. лв. (217.6 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: БДЖ Пътнически превози ЕООД изпълнява социална функция чрез Договора за извършване на обществени превозни услуги с железопътен транспорт за периода 2010-2025 г. В периода 2023 – 2024 г. ще се организира и проведе процедура за избор на превозвач за извършване на обществени превозни услуги, при спазване на изискванията на европейското, респ. националното законодателство и с

³¹ Вж. приложение № П22

отчитане на резултатите от изготвените анализи на действащия договор и предложения за възлагането на нов договор. Изпълнението на новия договор ще започне от 01.01.2025 г. Предвид дългия полезен живот на подвижния железопътен състав, правителството, респ. Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, ще предприеме необходимите действия, с които да гарантира, че при закупуване на подвижен състав със средства от Инструмента за възстановяване и устойчивост, същият ще бъде предоставен на разположение на следващия оператор по договора за обществени услуги (след 2025 г.), при спазване на европейското и националното законодателство и правилата за държавна помощ.

- **Реформа 2: Концептуално ново управление на БДП в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.**

За адресиране на предизвикателствата, свързани с пътнотранспортния травматизъм, правителството полага (и планира) следните реформаторски усилия:

1. Разработване, консултиране и приемане на Национална стратегия за БДП в Република България за периода 2021-2030 г. и План за действие към нея(Q4/2020)

Със свое Решение №775/26.10.2020 г. Министерският съвет прие стратегическия документ и плана за действие към него. Процесът на разработване, консултиране и приемане на Стратегията и Плана беше продължителен и многоаспектен. В него взеха участие голям брой институции на централно, областно и общинско ниво, както и представители на неправителствения сектор, научните и академичните среди, което в голяма степен допринесе за консенсусния характер на стратегическата и планова рамка, подготвена в условията на конструктивен партньорски дебат и широк обществен консенсус;

2. Въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/1936 (Q1/2021)

Проектът на Зид на Закона за пътищата е подготвен съвместно между Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“, като с него се транспонира

изискванията на европейска Директива (ЕС) 2019/1936. Със законопроекта се въвеждат нови и детайлизират съществуващите процедури по пътна безопасност, като те ще бъдат пет вида: оценка на въздействието върху пътната безопасност, одит за пътна безопасност, цялостна оценка на безопасността на пътната мрежа, целенасочени и периодични инспекции за безопасност. На база на тези промени Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ се определя като отговорна институция да извърши първата цялостна оценка на безопасността на пътната мрежа на Република България, включена в обхвата на Директива (ЕС) 2019/1936. Предвижда се да бъде създадена и единна електронна платформа, в която всички ползватели на пътната инфраструктура (в това число граждани и юридически лица) да подават сигнали, които директно ще постъпват към институцията стопанисваща пътя. По този начин се цели да се подобри оперативността и набирането на информация за проблеми на инфраструктурата, които могат да повлияят на безопасността на движението. Администрациите, управляващи пътя, ще бъдат длъжни да публикуват в платформата информация за предприетите от тях мерки, във връзка с получените сигнали.

Държавна помощ: Планираните дейности не се явяват държавна помощ, тъй като реформата засяга нормативно определени изисквания към управлението на пътната инфраструктура и безопасността на движение по пътищата.

- **Инвестиция 5: Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност**

Специфичната цел на проекта³² е ограничаване риска от настъпване на пътнотранспортни произшествия и намаляване на травматизма чрез целенасочено въздействие върху ключови процеси от управлението на пътната безопасност. Ще бъдат предприети мерки за оптимизиране на дейностите по управление на безопасността на републиканските и общинските пътища, в т.ч. разработване и интегриране на

³² Вж. приложение № П23

софтуерни приложения за управление и приоритизация на дейностите по пътищата за осигуряване на пътната безопасност, както и за изграждане на национална електронна система за подаване и обработване сигнали, свързани с безопасността на пътната инфраструктура, а също и за набавяне на оборудване, обезпечавашо нуждите по текущ ремонт и поддържане на републиканските пътища. Ще бъде осигурено специализирано оборудване за оценка на състоянието на пътната безопасност при обследване на пътища, включително близки до пътя обекти с оглед установяване на конкретни проектни характеристики, експлоатационни показатели на пътната повърхност и тяхното функционално състояние. Предвидено е и подобряване на условията на движение в районите на ГКПП посредством въвеждане на система за управление на преминаването на трансграничния тежкотоварен трафик чрез специализирано мобилно приложение, предназначено за ползвателите на пътя. Общият планиран ресурс е 12 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Планираните дейности не се явяват държавна помощ (вж. включена самооценка в Приложение П23).

- **Реформа 3: Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране и инвестиционния процес в областта на регионалното и пространственото развитие**

1. Въвеждане на нови стратегически документи за пространствено и регионално планиране (Q3/2020)

Иницираните през 2020 г. изменения на ЗРР и Правилника за прилагането му (ППЗРР) са необходимо условие за реформата на устойчивата градска мобилност, тъй като те въвеждат изискванията към системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Очаква се градските общини да включат всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност съгласно Концепцията за плановете за устойчива градска мобилност (Приложение към Съобщение на Комисията СОМ (2013) 913) в своите Планове за интегрирано развитие на общините (ПИРО) за новия период и изпълнението на това условие е необходима

предпоставка за получаване на подкрепа за устойчива градска мобилност със средства от ЕС. Въведените със ЗРР документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие на ниво регион (Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2 - ИТС) и ниво община (Планове за интегрирано развитие на общините - ПИРО) по същество представляват интегрирани териториални стратегии съгласно член 23 от проекта на регламента с общите разпоредби за ЕСИФ и ще формират основата за прилагането на интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), подкрепени от политиката за сближаване в периода 2021-2027 г. Изготвянето на стратегиите се осъществява на базата на Методически указания, издадени от министъра на регионалното развитие и благоустройството. В допълнение към публикуваните Методически указания, на градските общини са изпратени допълнителни указания с изискване за включване на всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност съгласно Концепцията за плановете за устойчива градска мобилност (Приложението към Съобщение на Комисията СОМ(2013) 913) в техните ПИРО за новия период, като изпълнението на това условие е необходима предпоставка за получаване на подкрепа за устойчива градска мобилност със средства от ЕС. По този начин се осигурява: съгласуваност на инвестициите в градска мобилност с останалите мерки на конкретните територии и между секторна координация на мерките на местно ниво; намиране на устойчиви и интегрирани дългосрочни решения за подобряване на мобилността на населението и качеството на околната среда; засилване на функционалните връзки между градовете и околните населени места за развитие на по-интелигентни и по-зелени градове;

2. Разработване на Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 с включени елементи за устойчива градска мобилност (Q1/2021)

ИТС на районите за планиране от ниво NUTS 2 определят целите и приоритетите за развитие на всеки от шестте региона в страната, както и мерките, необходими за тяхното изпълнение. Те са предпоставка за осъществяването на интегрирани териториални инвестиции, подкрепяни от ЕСИФ.

ИТС също така дефинират пространствените модели за развитие и групиране на териториите според определени принципи, включително териториите със специфични характеристики, като ПИРО трябва да бъдат съобразени с тях. Те трябва да включват елементи за планиране на устойчивата градска мобилност на регионално ниво.

3. Разработване на Планове за интегрирано развитие на градските общини с инкорпорирани в тях планове за устойчива градска мобилност (Q1/2021)

ПИРО определят целите и приоритетите за развитие на съответната общинска територия, както и приоритетните мерки и инвестиции за изпълнение. Те са предпоставка за осъществяването на интегрирани териториални инвестиции, подкрепяни от ЕСИФ. Плановите за устойчива градска мобилност на общините трябва да са включени в тях, което е необходимо условие за подпомагане на мерки за устойчива градска мобилност на съответната община със средства от ЕС.

4. Разработване на Методически указания за подготовка/актуализация на генерални планове за организация на движението (Q2/2021)

Генералните планове за организация на движението (ГПОД) се разработват съгласно Наредба № 1 от 17 януари 2001 г. за организиране на движението по пътищата, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството. ГПОД се разработват при реализиране на етапите на утвърдената комуникационно-транспортна система на населеното място или самостоятелно, когато населеното място няма утвърдена комуникационно-транспортна система. Актуализация на ГПОД се извършва при: промяна в пътнотранспортната обстановка в резултат на променена с повече от 30 на сто интензивност на транспортните и пешеходните потоци; нарастване на пътнотранспортната аварийност; увеличаване въздействието на автомобилния транспорт върху околната среда над допустимите норми за шум, вибрации, газове и други вредни емисии; несъответствие на съществуващата организация на движението с изискванията на действащата нормативна уредба. С цел определяне на унифицирани процедури за възлагане,

изработване, оценка, одобряване и прилагане на ГПОД следва да се разработят методически указания.

Държавна помощ: планираните дейности не се явяват държавна помощ.

- **Инвестиция 6: Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София**

Проектът³³ предвижда изграждане на последните два участъка от Линия 3 на метрото в гр. София: участък „МС „Хаджи Димитър” - ж.к. „Левски”“ (дължина 3 км. и предвидени 3 метростанции) и участък „ул. „Шипка“ - кв. „Гео Милев“ - ж.к. „Слатина“ - Зала „Арена Армеец“/Тех парк София - бул. „Цариградско шосе”“. При високи екологични стандарти предвидените участъци от проекта с обща дължина 9 км. ще осигуряват бързо и ефективно обслужване на голям брой пътници с интермодални връзки с националната ж.п. мрежа, с летището, а чрез буферни метростанции с паркинги на основните входно-изходни артерии на града – с основния автомобилен трафик към столицата. С участъците от двата лота на предлагания проект ще се превозват над 26 милиона пътника годишно, ще се намалят вредните газове – парникови, фини прахови частици, оловни аерозоли и др. в града и региона с над 7 хиляди тона годишно, ще се намали броят на автомобилите в движение в града с над 17 хиляди автомобила дневно, ще се увеличи средната скорост на придвижване с градския транспорт с над 2 пъти поради значителната скорост на придвижване и жителите на града ще икономисват допълнително над 40 хиляди часа дневно. Общият планиран ресурс е 762.9 млн. лв. (360 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Финансирането на изграждането на инфраструктурата по проекта не води до нарушаване на конкуренцията и въздействие върху търговията, не предоставя икономическо предимство за Метрополитен ЕАД и в тази връзка не включва предоставяне на държавна помощ, поради това, че има наличие на естествен монопол при изграждането

³³ Вж. приложение № П24

на метро инфраструктурата и законов монопол при оперирането и изграждането ѝ. Метро инфраструктурата е публична общинска собственост, като изграждането и експлоатацията ѝ са възложени на Метрополитен ЕАД (100% общинска собственост) чрез договор за обществена услуга, който е в съответствие с Регламент (ЕО) № 1370/2007.

- **Инвестиция 7: Подкрепа за устойчива градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи**

Схемата³⁴ цели подпомагане на изпълнението на реформата на градската мобилност (реформа 3) и разгръщането на рамковите политики, които да улеснят растежа на градовете и да гарантират тяхната устойчивост, чрез изпълнение на мерки за устойчива градска мобилност в условията на рамкова схема за подкрепа за различни бенефициенти. Допустимите дейности включват интегриране на нискоемисионни или нулевоемисионни превозни средства на градския транспорт в транспортната система на градовете, изграждане на електрически зарядни станции за превозни средства на градския транспорт, изпълнение на инфраструктурни мерки за безопасна градска мобилност, насочени към уязвимите участници в движението – пешеходци и велосипедисти, както и разработване/актуализиране на генерални планове за организация на движението. Реализацията на мярката ще допринесе за свързаност и връзки между градските и селските райони и развитието на функционални зони, като същевременно ще има принос за изпълнение на националните цели за декарбонизация и енергийна ефективност. Общият планиран ресурс е 100 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: Чистите превозни средства и инфраструктурата за зареждане попадат в обхвата на Общия регламент за групово освобождаване (ОРГО) и могат да бъдат подпомагани без предварително уведомление, ако са изпълнени приложимите изисквания на ОРГО. Друга

³⁴ Вж. приложение № П25

възможност е възлагането от отговорните общини на задължение за обществена услуга на съответните транспортни оператори в съответствие с Регламент (ЕС) № 1370/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2007 г. относно услугите за обществен пътнически транспорт по железопътен и автомобилен транспорт и за отмяна на Регламенти (ЕС) № 1191/69 и 1107/70 на Съвета, изменени с Регламент (ЕС) 2016/2338 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. В случай на действащ договор за обществена услуга, който трябва да бъде изменен в резултат на проекта, общините също ще вземат предвид горния регламент.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

За подобряване на железопътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа и за развитие на връзките със съседните страни по програма „Транспортна свързаност“ 2021-2027 г. се предвижда завършване на модернизацията на жп отсечката Елин Пелин – Костенец и модернизацията на отсечката София – Перник – Радомир, както и изграждането на ж.п. връзка между България и Република Северна Македония. Изпълнението на проектите ще допринесе за развитието на коридор „Ориент/Източно-Средиземноморски“, преминаващ през Република България, като ще се подобри транспортната свързаност и осигури оперативна съвместимост. За подобряване свързаността между железопътния и въздушния транспорт и повишаване на ефективността им ще бъдат изградени ж.п. връзки към летище Пловдив и летище Бургас. Предвижда се да бъдат завършени съоръженията и системите по ж.п. линия Карнобат – Синдел на „разширената“ Трансевропейска транспортна мрежа с оглед осигуряване на по-голяма безопасност на превозите. Ще бъдат развити ж.п. възел Горна Оряховица, ж.п. възел Русе и ж.п. възел Варна, ще продължи изграждането и модернизацията на ж.п. гари, както и внедряването на ERTMS.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Интервенциите по компонента ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за

постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика. Същевременно, някои от намеренията, включени в компонента, допринасят пряко за постигане на стратегическа автономност на ЕС по отношение на такъв ключов ресурс, какъвто е енергията.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната. Въпреки това е налице известно трансгранично измерение. Част от инвестициите в железопътния сектор имат отношение към отсечки и направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа и създават предпоставки за нарастване на дела на железопътния транспорт (за сметка на пътния транспорт) не само в страната, но и извън нея. Елементи от реформа 2 и инвестиция 5 касаят трансграничния автомобилен и тежкотоварен трафик.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Транспортният сектор е един от най-значителните емитенти на парникови газове в страната, като през 2019 г. 14% от всички парникови газове на национално ниво са генерирани от сектора на транспорта. Предвидените интервенции в компонента ще доведат до редуцирането им, като по този начин компонентът ще има значителен принос (остойностени 69.8% климатични разходи – вж. табл. 2.В.2.1 по-долу) за постигането на 37% цел за климатичните измерения на Плана, посочена в Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход и като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 42.4% цифрови разходи (вж. Таблица 2.В.2.1 по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.В.2.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 8 Транспортна свързаност	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
------------------------------------	-------------------------------	--------------	---------------

Актуализиране на стратегическата рамка на транспортния сектор	0.0	0.0	0.0
Цифровизация в железопътния транспорт чрез модернизация на системите за безопасност и енергийната ефективност по жп направления от основната и широкообхватната TEN-T мрежа	136.2	54.5	136.2
Преустройство и рехабилитация на ключови гарови комплекси и изграждане на интермодален терминал – Горна Оряховица	40.2	16.1	0.0
Модернизация за тягови подстанции и секционни постове по протежение на основната и широкообхватната TEN-T мрежа, с изграждане на система за телеуправление и телесигнализация SCADA	139.7	55.9	139.7
Осигуряване на устойчива и транспортна свързаност и услуга по електрифицирани и рехабилитирани ЖП участъци за 160км/ч, чрез закупуване на енергийно-ефективен и комфортен подвижен ЖП състав	11.3	11.3	0.0
Концептуално ново управление на безопасността на движението по пътищата в единна интегрирана стратегическа рамка за периода 2021-2030 г.	0.0	0.0	0.0
Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	1.3	0.0	1.3
Подобряване на безопасността на движение по пътищата в Република България чрез създаване на условия за устойчиво управление на пътната безопасност	4.9	0.0	0.0
Интегриране на устойчивата градска мобилност в стратегическото планиране на регионалното и пространственото развитие	0.0	0.0	0.0
Осигуряване на устойчива транспортна свързаност чрез изграждане на участъци от Линия 3 на метрото в гр. София	184.0	184.0	0.0
Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“	45.0	45.0	0.0
Пилотна схема за помощ за обновяване на подвижен състав за градски и междуградски транспорт „Зелена мобилност“	6.1	0.0	6.1
общо Компонент 8	668.6	466.7	283.3
принос		69.8%	42.4%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни

вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.В.3. Местно развитие

а) Описание на компонента

Резюме МЕСТНО РАЗВИТИЕ

Област на политиката: регионална политика.

Цел: Основната цел на компонента е осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаването на местното развитие.

Реформи и/или инвестиции:

- Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти;

- Продължаване на реформата във водния сектор

- Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.;

- Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите;

- Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 891.2 млн. лв., от които 770.4 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 120.8 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

В годините след присъединяването на страната към ЕС регионалните диспропорции в развитието нарастват. Доминиращият Югозападен район успява значително да навакса изоставането си спрямо районите в ЕС, докато напредъкът на останалите райони е муден. Северозападен район задълбочава изостаналостта си спрямо останалите райони в страната в почти всички наблюдавани области на социално-икономическото развитие. Продължават да се наблюдават и значими вътрешно регионални различия, както и такива по оста градски-селски райони.

Инструментите на Кохезионната политика на ЕС са мощно средство за повишаване на икономическата и социална устойчивост на регионите, но наблюдаваните резултати след два програмни периода, в които страната имаше достъп до тях, подсказват необходимост от пренастройване на регионалната политика, с фокус върху повишаването на ефективността ѝ.

Делът на населението, свързано с обществена канализация и осигурено пречистване на отпадъчните води, нараства през последните години, но към 2020 г. България все още не е постигнала съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО. Във връзка с климатичните промени и настъпването на периоди на засушавания е идентифицирана необходимост от приемане на мерки и по отношение на недостига на вода с питейни качества, чрез осигуряване на нови и/или резервни водоизточници за населението. От друга страна, голяма част от населението е с относително ниски доходи, което изисква цената на услугите във ВиК сектора да запази социална поносимост и в тази връзка, необходимият финансов ресурс за изпълнение на нужните мерки не е възможно да бъде осигурен чрез увеличаване на цената на услугите. Недостатъчните финансови средства ограничават и обновяването и развитието на ВиК

инфраструктурата, което се отразява и на напредъка по отношение на съответствието с Директива 91/271/ЕИО и Директива 98/83/ЕО.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 3 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Предложената реформа за въвеждане на нов регионален подход цели повишаване на ефективността на регионалната политика и следователно адресира пряко препоръката за отчитане на регионалните различия (СП3/2020), като същевременно ще има косвено влияние върху ефективността на публичната администрация като цяло (СП 4/2020). Изграждането на цифровата ТЕТРА система като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване има косвено влияние върху изпълнението на СП3/2020. Предвидените инвестиции във водния сектор са в пряко изпълнение на предписанията на СП 3/2019 (*„Да насочи икономическата политика, свързана с инвестициите, към ... водите ... като отчита регионалните различия“*). Реализацията на предвидените интервенции ще е ключова в контекста на екологичния преход, предвид отношението, което имат, към опазването на водните ресурси. Както изграждането на цифровата ТЕТРА система като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване, така и проектите във водния сектор ще доведат до повишаване на социалната устойчивост.

Предвидените интервенции ще съдействат и пряко за икономическото възстановяване посредством реализацията на инвестиционните проекти и създадената заради тях временна заетост. В допълнение, планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните проекти.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.1% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026

г.) достига 0.3% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.05% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.15% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти**

Осъществяваната реформа предвижда промени в нормативната и стратегическата рамка на регионалната политика и прякото въвличане на местните общности в районите на страната в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, което увеличава усещането им за собственост на реализираните проекти, като същевременно се ползва от предимството на априорно по-висока ефективност на политиката, предвид адресирането на конкретни, установени на местно ниво – при по-високо ниво на информираност – нужди и потенциали. Подходът поставя акцент върху разгръщането на интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) в търсене на синергийни ефекти от осъществяването на отделните им секторни компоненти.

1. Промяна в нормативната уредба в областта на регионалното развитие (Q3/2020)

За реализация на реформаторските намерения е актуализирана регулаторната рамка с приемането през м. март 2020 г. от Народното събрание на Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и съответно през м. август 2020 г. на Правилника за прилагане на ЗРР. Промените, които налага новата нормативна рамка, са в две посоки: оптимизиране на броя и качеството на системата от стратегически документи за регионално и пространствено развитие и засилено включване на регионалното ниво в изпълнението на политиките за развитие, вкл. пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти, като са определени правилата за подготовката, подбора и изпълнението на концепции за ИТИ.

2. Промяна в нормативната уредба по отношение на средствата от ЕС (Q1/2021)

Предвидено е надграждане на относимата към областта нормативна уредба, по-специално, Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ). Необходимо е да се регламентират освен основните отношения, свързани с подбора и изпълнението на концепциите за ИТИ, и такива, допълващи положителното въздействие на подхода. В хода на проведените междуведомствени срещи и сформирана работна група е оформен проект на документ, който да изпълнява ролята на подзаконов нормативен акт към ЗУСЕСИФ.

3. Прилагане на нормативните промени по отношение на териториалните стратегии за развитие (Q1/2021)

Възприетият подход и времеви график предполага да бъдат изготвени интегрирани териториални стратегии за развитие (ИТСР) на всеки от 6-те региона за планиране от ниво 2, които ще играят ролята на териториални стратегии за прилагане на инструмента ИТИ.

4. Прилагане на нормативните промени, свързани с териториалните органи за провеждане на регионалната политика (Q1/2021)

Стъпката предполага институционализирането на регионалните съвети за развитие (РСР) в шестте региона за планиране от ниво 2, вкл. техните експертни състави. Преструктурираните РСР ще функционират като териториални органи, отговорни за прилагането на стратегическите документи на ниво региони за планиране и за предварителния подбор на проекти, които да бъдат финансирани на местно ниво.

5. Изпълнение на интегрирани териториални инвестиции (Q2/2021)

Стъпката предполага заделяне на ресурс за осъществяване на интегриран подход за териториално развитие от програмите, имащи принос в него; отделен индикативен бюджетен пакет от европейско финансиране за всеки регион за планиране; установен механизъм за съвместяване на подходите „отгоре-надолу“ и „отдолу-нагоре“; одобрена Програма за развитие на регионите 2021 -2027.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Реформа 2: Продължаване на реформата във водния сектор**

1. Приемане на Закон за водоснабдяване и канализация (Q4/2022)

През 2020 г. беше изработен проект на Закон за ВиК, който обуславя изпълнението на стратегическите цели за отрасъл ВиК като от една страна утвърждава направените реформи, свързани със собственост, договорни взаимоотношения между собственик и оператор и регионалното планиране и развитие на ВиК инфраструктурата, а от друга дава законова регламентация на предизвикателствата пред отрасъла за устойчиво и ефективно развитие. Със закона ще се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелно звено; нова структура на цените на ВиК услугите, базирана на гарантиране на минималните разходи за ползване на системите и потребените услуги; ще се регламентира стратегическата роля на Български ВиК холдинг; ще се прецизират ролите и функциите на заинтересованите страни; ще се създадат предпоставки за консолидация при предоставянето на ВиК услуги. С текстовете на закона ще се въведат единни условия за качество на услугата и критерии за ефективност, на които трябва да отговарят всички ВиК оператори и прилагането им спрямо всички оператори на територията на страната, което на практика ще регламентира предпоставки за консолидацията на дружествата, за да могат отговорят на изискванията. С приемането на закон за ВиК ще бъдат извършени последните основополагащи стъпки на реформата във ВиК отрасъла.

2. Подобряване на регулаторната среда, вкл. чрез създаване на отделен воден регулатор (Q4/2023)

Неефективността от текущия модел на регулиране чрез смесен енергиен и воден регулатор е ясно изразена от факта, че има ВиК дружества изправени пред угрозата от фалит, поради големите си задължения към доставчиците на електроенергия. На практика, в текущия си състав Комисията по енергийно и водно регулиране се явява един администратор на изготвени от самата комисия наредби, които поставят в

неудобно положение комисарите да вземат решения лишени от всякаква икономическа логика. Дори и при наличието на двама водни комисари, които нямат възможност да защитят позициите на сектора пред целия състав на комисията, така вземаните решения поставят под риск както съществуването на отделни ВиК дружества, респективно качеството ВиК услугите в цели региони, така и ефективното изпълнение и осигуряването на устойчивост на инвестициите, вкл. тези с европейски средства.

Осигурява се обективно и секторно-специфично, гъвкаво, икономическо регулиране. Осигурява се по-голяма стабилност на операторите. Адаптивност при промени в социално-икономическите условия в конкретния регулиран отрасъл. Промените в регулаторната уредба и отделянето на регулирането на ВиК услугите е заложено в текстовете на Закон за ВиК.

Държавна помощ: Предвидените продължаващи действия по осъществяване на реформата в отрасъл ВиК не предвиждат промяна в условията на функциониране на отрасъла по отношение на собственост, договорни взаимоотношения и финансиране на инфраструктурата. С разпоредбите, предвидени в отрасловия Закон за ВиК се внасят допълнителни уточнения на функциите на заинтересованите страни в посока избягване на двусмислие и интерпретации на техните отговорности и задълженията за планиране, стопанисване, поддържане и експлоатация на ВиК системите и съоръженията, предоставянето и регулирането на ВиК услуги, както и финансирането на инвестиции за изграждане, реконструкция, разширяване и обновяване на ВиК инфраструктурата. В заключение мерките по осъществяване на реформата в отрасъл ВиК не предполагат промени във вече установената рамка и национална позиция за отсъствието на държавна помощ за отрасъла.

- **Инвестиция 1: Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.**

Проектът³⁵ предвижда дейности за изграждане, реконструкция и модернизация на канализационни и водоснабдителни системи, пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води в 17 агломерации и включените в тях населени места, с големина между 5 000 и 10 000 е.ж. В съответствие с реформата във ВиК сектора, в обхвата на проекта са включени само агломерации, които са на територията на консолидиран ВиК оператор и за които има вече изготвени регионални прединвестиционни проучвания. Допълнителни критерии при селекцията на агломерациите са: нужда от изграждане на селищна ПСОВ, състояние на водното тяло и евентуална пряка връзка на водоприемника с водоизточник, който се предвижда да бъде използван като питеен водоизточник. На базата на тези критерии в обхвата на проекта попадат следните агломерации на територията на области Бургас, Варна, Добрич, Кърджали, Пловдив, Силистра, Сливен, Стара Загора, Ямбол, Смолян и Столична община: Девня, Генерал Тошево, Павел баня, Дулово, Ахтопол, Крумовград, Девин, Гълъбово, Стралджа, Долни чифлик, Съединение, Котел, Ботунец, Кремиковци-Сеславци, Панчарево-Кокаляне, Волуяк и Рогош – Скуtare. Общият планиран ресурс е 605.8 млн. лв. (485 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: ВиК услугите имат характера на естествен монопол. Предвид спецификата на ползването на водата за питейно-битови нужди, липсва алтернатива за нейната доставка без извършването на съществени допълнителни инвестиции, а изграждането и паралелното съществуване на отделни водоснабдителни и канализационни системи на дадена територия би било икономически нецелесъобразно. Финансирането на предвидените дейности не се явява държавна помощ (вж. подробна включена самооценка в Приложение П26).

- **Инвестиция 2: Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите**

³⁵ Вж. приложение № П26

Мярката³⁶ цели подобряване на управлението на количеството на водите чрез цифровизация на процеса и подобряване на контрола на използването на водите, за осигуряване на минимално допустимия отток и подобряване на информацията за водните ресурси чрез автоматизиране на измерванията. За постигането на тази цел е предвидено изграждане на интегрирана система за управление на количеството на водите, която ще консолидира данни от съществуващите и такива в процес на разработка информационни системи на партньорите по проекта – Изпълнителната агенция по околната среда и водите, Министерството на околната среда и водите, „Български ВиК Холдинг“ ЕАД, „Напоителни системи“ ЕАД, „Национална електрическа компания“ ЕАД и Националния институт по хидрология и метеорология. Системата ще събира данни в реално време и от допълнителна инфраструктура (измервателни уреди и системи), планирани за изграждане от дружествата партньори в проекта - за следене и мониторинг на нивата на водите, разход на вода, притоци, екологични отоци. Системата ще бъде реализирана като разпределена модулна информационна система, реализирана със стандартни технологии и ще поддържа общоприети комуникационни стандарти, които ще гарантират съвместимост с бъдещи разработки и нови функционалности. Взаимодействията между отделните модули в информационната система и интеграциите с външни информационни системи ще се реализират под формата на уеб-услуги (Web Services). За всеки от отделните модули/функционалности на информационната система ще се реализират приложни програмни интерфейси – Application Programming Interfaces (API). В допълнение е предвидена дейност за популяризиране на добри практики за използване на технологии за спестяване на вода и повторното ѝ използване във всички сектори и намаляване на загубите на вода с цел подобряване на адаптацията към климатичните промени. Общият планиран ресурс е 134.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Всички събрани чрез реализацията на системата данни (освен тези, които са определени и като класифицирана

³⁶ Вж. приложение № П27

информация) ще бъдат публично достъпни. Ползването на данни от системата няма да е свързано със заплащане на такси и други плащания. В този смисъл партньорите по проекта, които извършват и стопанска дейност няма да бъдат облагодетелствани и да имат пазарно предимство пред други участници на пазара. Финансирането на предвидените дейности не се явява държавна помощ (вж. подробна включена самооценка в Приложение П27).

- **Инвестиция 3: Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа**

Предвижда³⁷ се изграждане на ТЕТРА системата на МВР като единна радиокомуникационна система за осигуряване на комуникационна среда за управление, взаимодействие и координация на държавните структури, в т.ч. всички елементи на Единната спасителна система, на всички нива при опазване на обществения ред, противодействие на престъпността, оповестяване и защита на населението при бедствия и аварии, свързани със Закона за защита при бедствия и аварии; използването ѝ като комуникационна среда за управление на елементите на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване и разгръщане на потенциала на системата, с въвеждане на организационно-технически решения. Реализацията на проекта ще позволи ефективно оперативно взаимодействие на национално и регионално ниво при възникване на кризи и обстоятелства, с оглед консолидиране на ресурсите и оптимизиране на финансовите средства за изграждане и поддържане на радио комуникации за нуждите на отговорните национални институции. Общият планиран ресурс е 150.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: С подпомагането на бенефициента по проекта не е налице нарушаване на конкуренцията и подобряване на конкурентната му позиция в сравнение с други предприятия, с които се конкурира, по смисъла на чл. 107, пар. 1 от ДФЕС. Дейностите, които се извършват от него, в качеството му на орган, упражняващ публични правомощия са вменени с разпоредби на националното законодателство и не

³⁷ Вж. приложение № П28

могат да бъдат разглеждани като либерализиран пазар. В този смисъл инвестирането на безвъзмездни средства не би могло да се разглежда като държавна помощ по смисъла на чл. 107, пар. 1 от ДФЕС.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Мерките от Плана ще се допълват с прилаганите в рамките на Кохезионната политика инструменти за интегриран териториален подход, като ще бъдат финансирани мерки на територията на всички градски общини в страната. Мерките, които ще бъдат подкрепени, от една страна, са свързани с изпълнението на националните секторни приоритети, базирани на картиране на нуждите, изготвено от съответните отговорни за политиките институции на национално ниво. От друга страна, ще бъдат финансирани мерки, идентифицирани на базата на подход „отдолу-нагоре“, т.е. проектни идеи и инициативи на местни заинтересовани страни в изпълнение на приоритети и цели от регионалните и общински териториални стратегии за развитие.

В рамките на Програмата за развитие на регионите ще се подкрепя изпълнението на инфраструктурни мерки, насочени към подобряване и развитие на здравните и социалните услуги, образованието, професионалното обучение, културата, спорта, туризма, устойчивата градска мобилност, цифровата и безопасна транспортна свързаност, кръговата икономика, енергийната ефективност, достъпът до адекватни жилищни условия, достъпът до качествени публични услуги, мерки за подобряване на качеството на околната среда (включително зелена инфраструктура), мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в техническа инфраструктура за развитие на индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подпомагане на иновациите и развитието на МСП).

Програма Околна среда ще подкрепя инвестиции във ВиК инфраструктура въз основа на разработени регионални пред-инвестиционни проучвания за обособени територии, обслужвани от консолидиран ВиК оператор, като фокусът е върху агломерациите с над 10 000 е. ж. При наличие на остатъчен ресурс, финансиране може да бъде насочено и към агломерации между 2 000 и 10 000 е. ж. при стриктна демаркация и в допълняемост към инвестициите, осигурени

от планираните по настоящия компонент дейности по изграждане/доизграждане/реконструкция на ВиК системи и пречиствателни станции за отпадни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е. ж. Ще се финансират и интервенции насочени към въздействието от измененията на климата върху водните ресурси, за проучвания и разработване на система за оценка на риска от засушаване като се цели надграждането на вече планираните интервенции чрез прилагане на интелигентни технологии и въвеждане на цифровизация за ефективно използване на водите.

Фокус на интервенциите по Кохезионната политика е и управлението на риска от бедствия, като една от основните области е предварително прогнозиране, моделиране и предупреждения с цел подобряване превенцията на риска от екстремни явления. В тази връзка ще се разширява обхватът на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на населението на областно ниво за територията на страната. Националната система ще използва ресурса на ТЕТРА системата, като по този начин ще се гарантира нейната оперативна обезпеченост, което ще гарантира синергичност на изпълняваните инвестиции.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Интервенциите ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика. При изготвянето на мерките в компонента е изготвен анализ за сигурността и рисковете, като са съобразени съществуващите стратегически документи, законови и подзаконови норми.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната. Следва да се отбележи обаче, че инвестиция 1 има известно трансгранично измерение. Осигуряването на събиране и пречистване на отпадъчните води от населените места ще подобри състоянието на повърхностните и подземните води и ще окаже положително въздействие върху опазването на трансграничните водни басейни, вкл. Дунавския

водосборен басейн и Черноморския водосборен басейн и това ще допринесе и към целите на Международната комисия за опазване на река Дунав и Комисията за опазване на Черно море.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

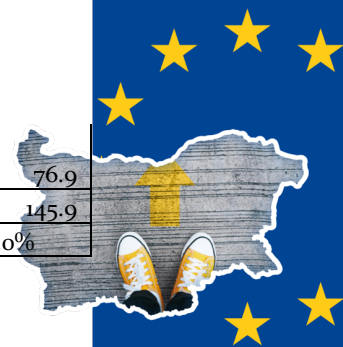
Реализацията на предвидените интервенции във водния сектор ще е важна в контекста на екологичния преход, предвид отношението, което имат към опазването на водните ресурси, въпреки че според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва само 11.9% климатични разходи, т.е. приносът за изпълнението на 37% цел за зелените измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост, е скромнен. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 37% цифрови разходи (вж. Таблица 2.В.3.1 по-долу), този компонент допринася за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.В.3.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 9 Местно развитие	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Нов регионален подход с пряко въвличане на местните общности в управлението на средствата от европейските фондове и инструменти	0.0	0.0	0.0
Продължаване на реформата във водния сектор	0.0	0.0	0.0
Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.	48.5	19.4	0.0
Програма за изграждане/доизграждане/реконструкция на водоснабдителни и канализационни системи, вкл. и пречиствателни станции за отпадъчни води за агломерациите между 2 000 и 10 000 е.ж.	199.5	0.0	0.0
Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите	68.9	27.6	68.9

Изграждане, развитие и оптимизация на цифровата ТЕТРА система и радиорелейна мрежа	76.9	0.0	76.9
общо Компонент 9	393.9	47.0	145.9
принос		11.9%	37.0%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Г СПРАВЕДЛИВА БЪЛГАРИЯ

В рамките на този стълб са групирани намеренията на правителството в следните ключови области:

Области на политика	Реформи
<ul style="list-style-type: none">- Бизнес среда- Социално включване- Здравеопазване	<p>Реформа на правната рамка на електронното правосъдие; Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления; Разширяване на използването на алтернативни методи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела; Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация; Цифрова реформа на българския строителен сектор; Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата; Подобряване на рамката за управление на държавните предприятия; Подобряване на рамката за борба с изпирането на пари; Реформи в публичната администрация; Обществени поръчки; Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба; Продължаване на реформата в областта на социалните услуги; Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване; Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система; Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната</p>

2.Г.1. Бизнес среда

а) Описание на компонента

Резюме БИЗНЕС СРЕДА

Област на политиката: бизнес среда, електронно управление.

Цел: Основната цел на този компонент е ефективното укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаването на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата и разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряването ѝ.

Реформи и/или инвестиции:

- Реформа на правната рамка на електронното правосъдие;
- Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата;
- Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие;
- Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване;
- Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления;
- Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена;
- Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията;
- Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела;

- Въвеждане на способности за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация;

- Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация;

- Цифрова реформа на българския строителен сектор;

- Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България;

- Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството;

- Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи;

- Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата;

- Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистрови данни и е-удостоверяване от регистри;

- Подобряване на рамката за управление на държавните предприятия;

- Подобряване на рамката за борба с изпирането на пари;

- Реформи в публичната администрация;

- Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението;

- Обществени поръчки.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 537.9 млн. лв., от които 466.6 млн. лв. за сметка на Механизма за

възстановяване и устойчивост и 71.2 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

В периода след присъединяването на страната към ЕС усилията на правителството за подобряване на бизнес средата изостават спрямо тези в сравнимите икономики, в резултат на което България губи позиции в глобален план. Налице е необходимост от продължаване на усилията за повишаване на ефективността на съдебната система, като последователните усилия в тази посока имат потенциала да повишат международната конкурентоспособност на икономиката и да интензифицират дългосрочните инвестиционни ангажименти от страна на фирмите. В контекста на икономическите сътресения, произтичащи от COVID-19 пандемията, реформата на рамката на несъстоятелността става още по-належаща. Бизнесът, който се сблъсква с проблеми с платежоспособността, няма възможност да реструктурира финансовите си задължения с кредитори извън тромавия формален процес на процедурата по несъстоятелност. По-ефективна уредба би помогнала на нежизнеспособни фирми с финансови затруднения да преустановят своята дейност, като по този начин се избегне задържането на ресурси и влошаването на банковите активи от тях.

Принудителното физическо дистанциране в резултат от разпространението на COVID-19 подчерта важността от изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които цифровите технологии предоставят, като изведе на преден план нуждата от ускорение и финализиране на цифровизацията на публичните услуги. Същевременно, ефективното оползотворяване на предимствата на електронното управление и възползването на населението от цифровите административни услуги изисква ускорено въвеждане на национална схема за електронна идентификация.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 4 от 2020 г., както и СП 3 от 2019 г. Всички планирани интервенции – както инвестиционни, така и реформаторски, са насочени пряко или косвено към подобряване на

бизнес средата, като успешната им и своевременна реализация ще способства повишаването на конкурентоспособността на икономиката и, следователно, икономическата устойчивост на шокове. Продължаването на усилията за повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност, както тези за въвеждане на съдебна медиация имат значителен потенциален позитивен ефект върху подобряването на инвестиционния климат в страната, позволявайки намаляване на административната тежест при навлизане в процедура по несъстоятелност, и съответно редуциране на несигурността, времето и финансовите ресурси за бизнеса в рамките на тези процеси. По този начин се създават предпоставки за интензифициране на частните инвестиции в средносрочен и дългосрочен плен, което ще способства преодоляването на последиците от кризата, свързана с пандемията COVID-19.

Мерките в областта на електронното правосъдие (реформа 1, инвестиции 1, 2, и 3), електронното управление (реформа 6, инвестиции 9 и 10) и цифровизацията на строителния сектор (реформа 5, инвестиции 7 и 8), както и инвестиции 4 и 11 имат много сериозно застъпени цифрови измерения и ще способстват преодоляването на предизвикателствата, свързани с цифровия преход. Проектът за изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи е в пряка връзка с поставените на общоевропейско ниво цели в рамките на знаковата инициатива „Модернизиране“, а съществен принос в това отношение ще имат и мерките в областта на електронното управление и електронното правосъдие, както и реформи 9 и 10 и инвестиция 11.

Направената оценка на въздействието (вж. част 4: Оценка на въздействието) от предвидените в компонента мерки показва скромно въздействие в макроикономически план в краткосрочен период. Донякъде този резултат произтича от предвидения размер на финансиране, но частично се дължи и на възможностите на използвания инструмент за оценка на очакваните ефекти. Оценката показва, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.04% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.14% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на

пазара на труда възлизат съответно на 0.03% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.08% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Реформа на правната рамка на електронното правосъдие**

1. Разработване и приемане на промени в Гражданско процесуалния кодекс и Наказателно процесуалния кодекс (Q4/2020)

Въведени правила за връчване на съобщения и призовки на електронен адрес, възможност за заплащане на такси и други задължения към съда по електронен път, като при подаване на документи по електронен път таксата да бъде намалена с 15%, което ще улесни достъпа до правосъдие и от страна на гражданите, и на бизнеса. Предвидена възможност съдебните актове да се изготвят като електронен документ в Единната информационна система на съдилищата и да се подписват с квалифициран електронен подпис, упражняване на процесуални права и извършване на процесуални действия в електронна форма от страните, както и правила за провеждане на видеоконферентни съдебни заседания при вземане на мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство и др. Промените са приети от Народното събрание през м. декември 2020 г.

2. Създаване на законова рамка за постигане на по-бързо, ефективно и достъпно правораздаване по административни дела (Q1/2022)

Въведени правила за връчване на съобщения и призовки на електронен адрес, възможността за заплащане на такси и други задължения към съда по електронен път, като при подаване на документи по електронен път таксата да бъде намалена с 15 %, което ще улесни достъпа до правосъдие и от страна на гражданите, и на бизнеса. Предвидена възможност съдебните актове да се изготвят като електронен документ в Единната информационна система на съдилищата и да се подписват с квалифициран електронен подпис, упражняване на процесуални права и извършване на процесуални действия в електронна форма от страните, както и правила за провеждане

на видеоконферентни съдебни заседания при вземане на мярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство и др.

3. Създаване на работна група за изработване на предложения за законодателни промени за допълване на условията, въз основа на които се допуска правна помощ, като към кръга на лицата, за които се допуска правна помощ, се добавят и лица с увреждания, получаващи месечни добавки по реда и при условията на Закона за интеграция на хора с увреждания, както и лица, за които се иска поставянето им под запрещение. Приети законодателни промени (Q2/2022)

Достъпът до правна помощ е основно право, залегнало в Хартата на основните права. То позволява достъп до правосъдие за лицата, които не биха могли да поемат или предплатят разходите за водене на съдебни спорове. С промени в законодателството ще бъдат допълнени условията, въз основа на които се допуска правна помощ, като се разшири кръгът на лицата на които се допуска правна помощ. В тази група следва да се добавят и лица с увреждания, получаващи месечни добавки по реда и при условията на Закона за интеграция на хората с увреждания, както и лица, за които се иска поставянето им под запрещение.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Тя е насочена към укрепване на върховенството на закона в България чрез повишаване на прозрачността и ефективността на съдебните процедури. Това няма да бъде директна подкрепа към гражданите и компаниите и няма да наруши конкуренцията. Реформата няма да бъде финансирана чрез съществуващите схеми за държавни помощи.

- **Инвестиция 1: Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата**
Проектът³⁸ цели разширяване на функционалностите на Единната информационна система на съдилищата (ЕИСС), която е ключов инструмент за реализацията на реформаторските усилия за въвеждане на електронно правосъдие. Системата обединява всички електронни дела и

³⁸ Вж. приложение № п29

осигурява тяхното управление, включително разпределението на делата на случаен принцип, отчитане натовареността на съдилищата и събиране и обработване на статистическа информация за дейността на съдилищата. Проектът предвижда създаване на модул в ЕИСС за централизирано разпределение и електронна обработка на заповедните дела, както и на модул за администриране на провежданите медиации по делата (вж. инвестиция 6 и реформа 3); надграждане на съществуващите функционалности и създаване на нови с оглед развитието на нормативната база; изменения във вътрешната административно-управленска структура на съдилищата, интеграция с нови системи, нови електронни услуги и др.; осигуряване на необходимата компютърна техника; надграждане на центровете за данни във ВСС. Чрез създаването на модул за заповедните дела в ЕИСС ще се постигне цялостна реформа в заповедното производство и ще бъдат създадени предпоставки за адресиране на неравномерната натовареност на районните съдилища в страната, с преки ефекти и върху ефективността на съдебната система. Общият планиран ресурс е 27.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

Държавна помощ: Режимът на държавна помощ е неприложим. Проектът се занимава с изпълнението на функции на държавни органи, които не са свързани с извършването на стопанска дейност.

- **Инвестиция 2: Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие**

Целта на проекта³⁹ е да бъде доразвит Единния портал за електронно правосъдие с оглед усъвършенстване на основни дейности: извършване на удостоверителни изявления в електронна форма, извършване на процесуални действия в електронна форма, връчване на съобщения и призовки. Порталът, имащ за задачи осигуряване достъпа на участниците в съдебните дела до електронните папки на делата, електронното призоваване и участие в онлайн съдебни заседания, е един от двата стълба на електронното правосъдие.

³⁹ Вж. приложение № п30

Надграждането му практически ще предостави на всички лица, страни по делата, възможността да упражняват процесуалните си права по електронен път. Общият планиран ресурс е 1.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

Държавна помощ: Режимът на държавна помощ е неприложим. Проектът се занимава с изпълнението на функции на държавни органи, които не са свързани с извършването на стопанска дейност.

- **Инвестиция 3: Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване**

Основни предвидени по проекта⁴⁰ дейности: изработване и внедряване на информационна система за цифровизация на преписките по административните дела и обмяна на информация между отделните административни съдилища, както и между тях и ВАС, с модули за осъществяване на електронно призоваване на страните по административните дела, за провеждане на дистанционни закрити съдебни заседания на съдебните състави, за провеждане на дистанционни открити съдебни заседания. Реализацията на проекта ще позволи по-бързо и прозрачно правораздаване. Общият планиран ресурс е 8.6 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Режимът на държавна помощ е неприложим. Проектът се занимава с изпълнението на функции на държавни органи, които не са свързани с извършването на стопанска дейност.

- **Реформа 2: Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления**

1. Приемане на Национална стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021 - 2027 г.) и на Пътна карта за изпълнението ѝ (Q2/2021)

Изпълнението на Стратегията ще гарантира укрепване на капацитета и повишаване на прозрачността в работата на антикорупционните органи и звена; противодействие на корупционните престъпления; укрепване на капацитета и подобряване на работата на органите, натоварени с контролни

⁴⁰ Вж. приложение № пз1

и санкционни правомощия в администрацията; повишаване прозрачността и отчетността на местната власт; освобождаване на гражданите от „дребната“ корупция; създаване на среда за обществена нетърпимост към корупцията; своевременен отговор на необходимостта от актуализация на националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията, включително в отговор на препоръки, отправени от международните институции;

2. Сформиране на Обществен съвет към председателя на КПКОНПИ (Q4/2021)

Създаден Общественият съвет, който да подпомогне дейността на Комисията при съгласуване на законопроекти относно наличието на корупционен риск, извършване на последващ анализ на въздействието на закона; разработване на мерки с антикорупционна насоченост и предложения за изменения в законодателството с антикорупционна насоченост. Идентифицираните от Комисията слаби места на корупция в законопроектите, спорните моменти, разработените анализи и конкретни антикорупционни мерки ще бъдат обсъждани в рамките на Обществения съвет с оглед споделяне на мнения, препоръки и добри практики, усъвършенстване на разпоредбите и осигуряване на представителност;

3. Създаване на специализирано звено Информационен център на КПКОНПИ в дирекция „Превенция на корупцията“ (Q2/2021)

Създаване на звено, дейността на което да осигури провеждането на активна комуникация със заинтересованите лица и обществото. Предоставянето на информация по постъпващи запитвания ще популяризира дейността на Комисията, ще съдейства за затвърждаването на мястото и ролята на антикорупционните институции в общата рамка на осъществяваната политиката по превенция и противодействие на корупцията и ще повиши публичността и доверието в КПКОНПИ. КПКОНПИ разработи и подаде индикативен проектен фиш с наименование „Изграждане на Информационен център на КПКОНПИ“ за допълнително финансиране по Програма „Вътрешни работи“ по Норвежки финансов механизъм 2014 - 2021 г. Проектното предложение предвижда изграждането на Информационен център на

КПКОНПИ чрез създаване на електронна платформа, достъпна през официалната интернет страница на Комисията, която ще предоставя възможност за подаване на онлайн сигнали за корупция и/или конфликт на интереси, както и сигнали за нарушения, осигурявайки гаранции за защита на лицата, подаващи сигнали, „виртуална приемна за граждани“ с възможност за онлайн изпращане на въпроси/отговори, дистанционни консултации, обща информация за защита на сигналостроителите, възможности за подаване на сигнали и др. Като част от изграждането на Информационния център е предвидено обособяването на приемна за граждани в сградата на КПКОНПИ. За обезпечаване работата на Информационния център е планирано закупуването на оборудване;

4. Изготвяне на концепция за регулация на лобизма (Q2/2023)

Проучване на добрите европейски практики, разработване, обсъждане и приемане на законодателни мерки за уреждане на лобистките дейности в Република България в контекста на общественото вземане на решения.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Тя е насочена към укрепване на върховенството на правото в България чрез повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления. Това няма да бъде директна подкрепа към гражданите и компаниите и няма да наруши конкуренцията. Реформата няма да бъде финансирана чрез съществуващите схеми за държавни помощи.

- **Инвестиция 4: Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена**

Мярката⁴¹ предвижда надграждане на информационната и комуникационна инфраструктура на Прокуратурата на Република България за адресиране по адекватен начин на специфичните ѝ нужди в контекста на COVID-19 пандемията и

⁴¹ Вж. приложение № пз2

предизвикателствата, свързани с киберсигурността. Специфичните цели на проекта са за постигане на висока отказоустойчивост, защита и резервираност на вътрешния електронен обмен на документи между звената в Прокуратурата, техническо осъществяване на политиките за защитата на лични и чувствителни данни в електронните й масиви и електронна идентификация на потребителите на електронните системи в Прокуратурата и нивото на пряка комуникация с оперативни органи и инспектори в министерствата. Проектът ще опосредства автоматичен електронен обмен на информация между Прокуратурата и другите антикорупционни органи в страната, като данните от съответните бази данни ще бъдат достъпни и предоставени автоматизирано по сигурни електронни канали, без опасност от изтичане на информацията и компрометиране на системите. Общият планиран ресурс е 36 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: Изпълнението на проекта не представлява държавна помощ, съгласно чл. 107, т.1 от ДФЕС. Този извод се налага от факта, че реализацията на проекта, не нарушава конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, както и не засяга търговията между държавите-членки и не е несъвместима с вътрешния пазар. Още повече Прокуратурата на Република България е публичен орган и изпълнява властнически правомощия, които не са свързани с дейността на предприятия или производство на стоки.

- **Инвестиция 5: Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията**

Проектът⁴² цели подобряване на бизнес средата чрез създаване на предпоставки за повишаване на обществената сигурност и противодействие на корупцията. Предвидени са дейности за изграждане на Национална интелигентна система за сигурност с цел превенция и анализ на информация в сферата на обществената безопасност и надграждане на системата за превенция и противодействие на корупцията сред

⁴² Вж. приложение № пзз

служителите на МВР и повишаване на прозрачността при обслужване на гражданите. Общият планиран ресурс е 128.8 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: При изпълнение на проекта бенефициентът, водещите структури и партньорите не се явяват предприятия, извършващи икономическа дейност. Същите действат при упражняване на публични правомощия. Инвестирането на безвъзмездни средства не би могло да се разглежда като държавна помощ по смисъла на чл. 107, пар. 1 от ДФЕС.

- **Реформа 3: Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела**

1. Изготвяне на необходимите законодателни промени в Гражданско процесуалния кодекс, Административно процесуалния кодекс, Закона за медиацията и Правилника за администрация в съдилищата, както и разработване на Наредба за устройството на центровете за медиация към съдилищата (Q1/2022)

Към момента законодателството в България (Закон за медиацията от 2004 г. и Граждански процесуален кодекс от 2008 г.) предвижда възможност само за доброволна медиация, която няма пряка връзка със съдебната процедура. Липсва уредба на съдебната медиация, както и на устройството на съдебните центрове по медиация. Съществуващите такива центрове към някои съдилища функционират на доброволчески принцип по различни правила, а някои дори без особена организация. Предвижданите законодателни промени ще доведат до задължение за страните по някои граждански и търговски дела да участват в първа среща за провеждане на медиация между тях. Предвижданите промени в Гражданския процесуален кодекс и в Закона за медиацията ще регламентират задължителната съдебна медиация. Тази медиация ще се провежда в съдебни центрове по медиация към съдилищата. Поради това с промените ще се уреди устройството и дейността на тези центрове и статута на служителите в тях, за да работят те по еднакъв начин. Също и начинът, по който ще се подбират медиатори към центровете, за да се осигурява качеството на провежданите медиации. Ще

се предвиди допълнително обучение за тези медиатори. За целта ще бъдат разработени промени в Закона за съдебната власт, Правилника за администрацията на съдилищата, създаване на Наредба за устройството на центровете за медиация към съдилищата и Наредба за подбор и контрол върху дейността на медиаторите в центровете за медиация към съдилищата, промени в Класификатора на длъжностите в администрацията на съдилищата.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Тя е насочена към укрепване на върховенството на правото в България чрез разширяване на използването на алтернативни способности за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела. Това няма да бъде директна подкрепа към гражданите и компаниите и няма да наруши конкуренцията. Реформата няма да бъде финансирана чрез съществуващите схеми за държавни помощи.

- **Инвестиция 6: Въвеждане на способности за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация**
Основната цел на мярката⁴³ е въвеждане на задължителна съдебна медиация в производствата по граждански и търговски дела като средство за насърчаване на използването на алтернативни способности за разрешаване на спорове, намаляване на товареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване. Реализацията на проекта е предвидена в две фази: (i) Въвеждане на задължителна съдебна медиация в пилотни съдилища, в които вече има функциониращи центрове за съдебна медиация (в градовете София, Варна, Пазарджик и Перник) и (ii) Създаване на 15 нови центъра по медиация към окръжните съдилища, в които няма такива, и разширяване на вече съществуващите 9 центъра, извън пилотните съдилища. Въвеждане на задължителната медиация във всички окръжни съдебни райони в България. Общият планиран ресурс е 1.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

⁴³ Вж. приложение № ПЗ4

Държавна помощ: Подкрепата за инвестицията няма да представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Реформа 4: Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация**

За да се повиши международната конкурентоспособност на фирмите, както и за реформиране на дългите и тромави процеси в процедурата по несъстоятелност ще бъдат реализирани усилия за повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация в страната.

1. Повишаване на ефективността на процедурите по несъстоятелност и реструктуриране чрез прилагане на законодателни изменения за реформиране на организацията на съдебните процедури, за засилване на регулирането на професията на синдиците и позволяване използването на електронни средства по време на процедурите (Q3/2022)

Изготвени и одобрени законодателни изменения на Търговския закон и други съответни първични и вторични законодателства в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2019/1023, предвиждаща: инструменти за ранно предупреждение; улесняване на откриването на производство по несъстоятелност; въвеждане на всеобхватна рамка за задълженията на директорите, когато съществува вероятност от неплатежоспособност; съкращаване на процедурните срокове в рамките на процедурите за реструктуриране и несъстоятелност; въвеждане на нова рамка за въведената рехабилитационна процедура; допълнителни предпазни мерки срещу измамни действия в рамките на процедури, свързани с реструктуриране, несъстоятелност и освобождаване от дълг; подобро регулиране на професията на синдиците.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Тя е насочена към укрепване на върховенството на правото в България чрез повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация в България. Това няма да бъде директна подкрепа към гражданите и компаниите и няма да наруши конкуренцията. Реформата няма да бъде финансирана чрез съществуващите схеми за държавни помощи.

- **Реформа 5: Цифрова реформа на българския строителен сектор**

Цифровизацията на строителния сектор представлява мащабна реформа, която обхваща нормативната уредба, централната и регионалните администрации, сферата на образованието, предприемачите и строителния бизнес, ИТ сектора. Реформирането на строителния сектор не би могло да се осъществи без формулиране, разработване и прилагане на национални стратегически документи и политики, залегнали в правителствените програми, които определят приоритети, системни стъпки и начинът за тяхното финансиране с оглед реформиране на строителния сектор, подготовка на участниците в строителния бранш и тяхното въвличане в провеждането на реформата.

1. Разработване на проект на Дългосрочна стратегия за въвеждане на строително информационното моделиране при проектирането, изпълнението и поддържането на строежите, като основа на цифровата трансформация на строителния сектор и Пътна карта за изпълнението на дългосрочната стратегия (Q3/2022)

Проектите на стратегически документи ще бъдат изготвени с подкрепата на проект REFORM/SC2020/089 „Подготовка и стартиране на цифрова реформа на българския строителен сектор“, финансиран по Програмата за подкрепа на структурната реформа 2017-2020 г. Изготвените проекти на стратегически документи ще бъдат предложени за обсъждане с всички заинтересовани страни в рамките на широки публични консултации. След отразяване на обратната връзка от консултациите стратегията и пътната карта за нейното изпълнение ще бъдат входирани в Министерския съвет за одобрение.

Държавна помощ: Реформата не представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС.

- **Инвестиция 7: Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране (СИМ/ВІМ) в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България**

Мярката⁴⁴ е подкрепяща реформа 5 и всъщност следва да се разглежда като етап от предложената реформа. В рамките на проекта ще бъде изграден капацитет на СИМ общността в страната за осигуряване на знания и опит, свързани с прилагането на СИМ и ще бъде изградена национална цифрова платформа за строителството. Предвидените дейности включват провеждане на специализирани обучения, техническо обезпечаване за експерти от общинската, областна и държавна администрация, както и предоставяне на логистична подкрепа на МСП за прилагане на СИМ. В допълнение ще бъдат разработени проекти на нормативни и методически документи, необходими за провеждане на цифровата реформа в строителния сектор, както и 2 бр. учебни програми, свързани със СИМ, които ще бъдат предложени за включване в университетските програми. Общият планиран ресурс е 9.6 млн. лв. (от които 7.9 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост, а останалите 1.6 млн. лв. – национално съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Държавна помощ: Някои от предвидените дейности по проекта, напр. предвидените разходи за обучения на лица/служители на предприятия (без значение частни или публични), които извършват икономически дейности на даден пазар (например инвестиционно проектиране, одобряване, контрол и изпълнение на проекти в строителството), както и предоставянето на такива лица на комбиниран софтуер с платен лиценз за 1 година, би могло да представлява държавна/минимална помощ. Това е така, защото обученията и софтуера се предоставят на избрани лица, опериращи на пазар отворен за конкуренция на ниво ЕС, посредством държавен ресурс и предоставяйки им предимство, което не биха получили на пазарен принцип, без предоставената от администратора помощ. Като „непомощ“ биха могли да се финансират подобни разходи единствено за нуждите на администрациите (общински, областни, държавни) и на техните служители, които не извършват икономически дейности. В тази връзка по отношение на някои дейности от проекта е предвидено

⁴⁴ Вж. приложение № п35

прилагане на режим на минимална помощ по Регламент (ЕС) 1407/2013.

- **Инвестиция 8: Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството**

Целта на проекта⁴⁵ е създаване на единна информационна система като платформа за предоставяне на електронни административни услуги по устройство на територията и разрешаване на строителството. Предвидени са и дейности за подготовка на необходимите нормативни промени, които да позволят ефективното функциониране на системата. Проектът ще облекчи административната тежест върху гражданите и бизнеса, като значително ще съкрати технологичното време за извършване на услугите в сектора на устройственото планиране, инвестиционното проектиране и въвеждането в експлоатация на завършените строежи, като ще се създадат възможности за извършване на комплексни електронни административни услуги. Общият планиран ресурс е 3.5 млн. лв. (от които 3.4 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост, а останалите 0.1 млн. лв. – национално съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: При реализацията на проекта ще бъдат съблюдавани правилата на ЕС за държавните помощи с цел да се гарантира, че държавни ресурси няма да се използват за нарушаване на конкуренцията или създаване на несправедливо предимство на европейския единен пазар. Няма да бъдат предоставяни субсидии, лихвени или данъчни облекчения или закупуване на стоки и услуги при преференциални условия.

- **Инвестиция 9: Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи**

Предвижда⁴⁶ се изграждане на система за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи, чрез изграждане на логически съвместими и работоспособни Централизирана система за електронна идентификация и Централизирана система за персонализация

⁴⁵ Вж. приложение № пзб

⁴⁶ Вж. приложение № Пз7

на български лични документи. По този начин ще се създаде възможност физическите лица да получат модерни документи за самоличност, които ги идентифицират надеждно във физическия и в електронния свят. Изпълнението на проекта ще позволи на населението ефективно възползване от предлаганите от администрацията електронни публични услуги. Общият планиран ресурс е 192 млн. лв. (122.5 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 69.5 млн. лв. – национално съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: При изпълнение на проекта бенефициентът, водещите структури и партньорите не се явяват предприятия, извършващи икономическа дейност. Същите действат при упражняване на публични правомощия съобразно пар. 17 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, пар. 1 от ДФЕС. В този смисъл инвестирането на безвъзмездни средства не би могло да се разглежда като държавна помощ по смисъла на чл. 107, пар. 1 от ДФЕС.

- **Реформа 6: Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата**

Предвидената реформа цели оптимизиране на организацията на регистрите в държавната администрация, така че да се гарантира: поддръжката им с възможно най-малко разходи; служебният обмен на информация и данни за предоставяне на качествени услуги; възможността за предоставяне на услуги, базирани на регистрите, водени от други административни органи; и качеството, пълнотата и сигурността на данните. Дигитализацията на хартиените масиви ще позволи преминаването към управление, основано на данни, и предоставянето на гражданите и бизнеса на сигурни, удобни, интегрирани електронни услуги „от край до край“.

1. Разработване, обсъждане и приемане на актуализиран стратегически документ за регистровата реформа (Q3/2021)
Ще бъде изготвена актуализация на стратегическия документ за регистровата реформа, в които: (i) ще се разпишат конкретни стъпки и срокове за прилагане на принципа „digital by default“; (ii) ще се посочат цели, стъпки и срокове за

дигитализация на данните в ключови регистри; (iii) в общата логика на регистровата реформа и регистрова инфраструктура ще се интегрира Информационната система за централизирано изграждане и поддържане на регистри. Проектът на стратегически документ ще бъде консултиран с всички засегнати страни и предложен за решение на Министерския съвет;

2. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за електронното управление (Q2/2022)

Ще бъдат изготвени промени в нормативната уредба, които да: (i) въведат задължението регистрите, свързани с осъществяване на правомощията на органите на изпълнителната и съдебната власт да се съхраняват, поддържат и актуализират в електронна форма в структуриран вид; (ii) въведат правила за създаване на регистри на административните органи и за изискванията към тях; (iii) въведат определения за "регистър", "информационна система" и "централен администратор на данни". Проектът на нормативен акт ще бъде консултиран с всички засегнати страни и входиран в Народното събрание;

3. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за кадастъра и имотния регистър (Q1/2022)

Ще бъде изготвен проект на промени в нормативния акт, с които: (i) се разписва съдържанието на имотните партии и процесът по създаването им; (ii) се посочват отговорностите на съдиите по вписванията и на Агенцията по вписванията в процеса по създаване на регистъра. Проектът на нормативен акт ще бъде консултиран с всички засегнати страни и входиран в Народното събрание.

4. Разработване, обсъждане и приемане на промени в Закона за гражданската регистрация и в специални закони (Q1/2023)

Ще бъдат изготвени проекти на промени в Закона за гражданската регистрация и специалните закони, с които: (i) се създава задължително удостоверяване на обстоятелствата, свързани с раждане, брак и смърт, единствено по служебен път чрез Националния електронен регистър на актовете за гражданско състояние; (ii) се забранява на административните органи да изискват от гражданите данни или документи,

свързани с гражданското състояние (относно раждане, брак и смърт). Проектите на нормативни актове ще бъдат консултирани с всички засегнати страни и входирани в Народното събрание.

Държавна помощ: Реформата е фокусирана върху съхраняването, поддържането и актуализирането на регистри в електронна форма в структуриран вид от държавните органи. Заложените нормативни промени по своя характер са насочени единствено към подобряване на изпълнението на публичните функции на държавни органи. Обхватът на тази реформа не включва приемане на нормативни изменения, които водят или могат да доведат до нарушаване на свободната конкуренция на пазара. Това обуславя липсата на държавна помощ в този случай.

- **Инвестиция 10: Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри**

Мярката⁴⁷ цели създаване на предпоставки за широкото предоставяне на електронни и вътрешни електронни административни услуги, както и на комплексни административни услуги, проактивни услуги и услуги тип „епизоди от живота“. Това ще бъде постигнато като голяма част от процесите по удостоверяване бъдат стандартизирани и автоматизирани. Удостоверяването ще е възможно при наличие на дигитализирани информационни масиви. Проектът предвижда дигитализация на информационни масиви, съдържащи регистри данни на ключови администрации – Агенцията по вписванията и Агенцията по геодезия, картография и кадастър, както и дигитализация на актовете за гражданско състояние, съхранявани от общинските администрации. За изпълнение целите на проекта, както и за бъдещи сходни инициативи на дигитализиране на по-малко значими регистри, ще бъде внедрена платформа за автоматизиране на процесите по дигитализация и последваща обработка, съхранение и управление на дигитализирана информация. Реализацията на проекта е ключова за

⁴⁷ Вж. приложение № ПЗ8

осъществяваната регистрова реформа. Общият планиран ресурс е 127.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Фактът, че проектът ще подпомогне органи на публичната администрация при упражняване на публичните им функции обуславя липсата на държавна помощ в този случай.

- **Реформа 7: Подобряване на рамката за управление на държавните предприятия**

Съгласно Плана за действие за изпълнение на последващите ангажименти на България след приемането на страната във Валутен механизъм II, за да се подобри управлението на държавните предприятия ще бъде осигурено навременно и ефективно прилагане на Закона за публичните предприятия и укрепване на капацитета на Агенцията за публично предприятие и контрол. Изпълнява се проект по Програмата за подкрепа на структурни реформи към ЕК (ППСР) с помощта на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за разработване на политика за държавното участие. Предвижда се разработване и приемане от Министерския съвет на политически документ, установяващ държавната политика на собственост за следващите четири години, както и подготовка на анализ на дейността на държавните предприятия, създадени със специални закони с цел да се изясни естеството на извършваните от публичните предприятия дейности - предимно търговски или публични функции с оглед подпомагане превръщането им в акционерни дружества или агенции. Предвижда се изготвяне и приемане на годишен обобщен отчет за резултатите от дейността на държавните публични предприятия и с разработването на методология за обобщена годишна отчетност.

Ще бъде осигурено и съответствие между състава на управителните съвети и процедурите за подбор, определени в закона и ще се въведе механизъм за наблюдение на номинациите на борда.

Държавна помощ: Предложената реформа не представлява държавна помощ по значението на чл. 107 от ДФЕС, тъй като не заплашва да наруши конкуренцията в страната и е съвместима с правилата на вътрешния пазар.

- **Реформа 8: Рамка за борба с изпирането на пари**

Целите на реформата са свързани с укрепването на рамката за борба с изпирането на пари съгласно Плана за действие с мерки за адресиране на последващите ангажименти на Република България след присъединяването във Валутния механизъм II.

Предвижда се повишаване на капацитета и аналитичните възможности на институциите с цел да изпълняват задачи, свързани с надзора на борбата с изпирането на пари / борбата с финансирането на тероризма, включително по отношение на прегледа на вътрешните процедури за надзор, разработване на надзорни стратегии, разработване и прилагане на политика за намаляване на риска от изпиране на пари, на които са изложени местните институции, вкл. и риска по отношение на „видни политически личности“;

Предвижда се ревизиране на наръчника за надзорни процедури, включително процедури за водене на досиета, на преписките и документите, разгледани по време на проверки на място и последващи действия (например коригиращи), както и въвеждане на адекватни процедури за проверка на служителите ангажирани в предоставянето на услуги по дружествено управление (напр. счетоводители, данъчни съветници и др.).

С цел повишаване на осведомеността на задължените субекти относно техните задължения съгласно законодателството за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма ще бъде въведена Moodle-базирана онлайн платформа за обучение, насочена към задължените субекти и служителите на КФН.

Повишаване на капацитета и аналитичните възможности на звеното за финансово разузнаване за по-добро използване на докладванията за съмнителни сделки и увеличено използване на финансово-разузнавателна информация от компетентните органи чрез увеличаване на персонала на Звеното за финансово разузнаване чрез наемане на повече и специализиран персонал, ангажиран с обработката на доклади за съмнителни транзакции и изготвяне на финансова информация въз основа на тези доклади, както и разработване или придобиване на ИТ инструменти за обработка и анализ на докладите за съмнителни транзакции, които получава ЗФР.

С изпълнението на проект, финансиран от Службата за подкрепа на структурни реформи към ЕК (СПСР), ще бъде подготвен и приет план за действие насочен към повишаване на капацитета на компетентните български институции за ефективно намаляване на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма, както и за преразглеждане и актуализиране на националната оценка на риска, включително чрез анализ на рисковете, свързани с виртуални активи и общи рискове, произтичащи от схемите за гражданство. На тази база ще бъде повишен капацитета на българските институции за ефективно намаляване на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма.

Държавна помощ: Предложената реформа не представлява държавна помощ по значението на чл. 107 от ДФЕС, тъй като не заплашва да наруши конкуренцията в страната и е съвместима с правилата на вътрешния пазар.

- **Реформа 9: Реформи в публичната администрация**

Ще продължат усилията за повишаване на качеството на публичната администрация, което е необходимо условие и за повишаване на ефективността от изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост, при очаквано хоризонтално въздействие върху всички области на политиката:

1. Подобро законодателно уреждане на процесите, включени в управленския цикъл, с фокус върху стратегическото планиране и управлението на изпълнението (Q1/2022)

Ще бъдат изготвени нормативни промени (изменения на Закона за администрацията/приемане на Закон за стратегическото планиране), предвиждащи правила за планиране, централизирана координация, наблюдение на изпълнението и оценка на политиките;

2. Определяне на институция/звено с отговорности по качеството на стратегическата рамка, както и за наблюдението на изпълнението на стратегическите документи (Q3/2021)

С нормативен акт ще се определят институция/специално звено, натоварено с: предоставяне на становища и методологически консултации по проектите на стратегически документи и показатели; стандартизация и интеграция между

стратегииите; съответствие на Целите за устойчиво развитие; мониторинг и контрол върху изпълнението и др.;

3. Подобряване на процедурата по набиране на персонал в публичната администрация, осигуряваща аналитични и основани на данни компетентности (Q2/2021)

Нормативният акт ще осигури възможност за използване на иновативен инструмент за набиране на персонал – централизирано тестване на компетенции чрез цифрова платформа. Сред целите на тестовете е да се оцени капацитетът за анализ на данни. За по-високи нива в йерархията на държавната служба ще се тества стратегическата компетентност.

Държавна помощ: В обхвата на реформата не се включват промени, които да доведат до нарушаване на свободната конкуренция на пазара. Това определя липсата на държавна помощ по отношение на тази реформа.

- **Инвестиция 11: Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението** Мярката⁴⁸ цели създаване на предпоставки за подобряване на процеса на стратегическо планиране в страната и ще допълва реализацията на реформаторските намерения (реформа 9). За целта ще бъде надградена информационната система "Мониторстат" на Националния статистически институт в инструмент за стратегическо планиране, както и за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически документи на централното правителство. Освен че ще обхване всички действащи стратегически документи, инструментът ще проследява и обвързката им с Целите за устойчиво развитие на ООН. Общият планиран ресурс е 1 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2025 г.

Държавна помощ: Фактът, че проектът ще подпомогне органи на публичната администрация при упражняване на публичните им функции обуславя липсата на държавна помощ в този случай.

- **Реформа 10: Обществени поръчки**

⁴⁸ Вж. приложение № П49

В областта на обществените поръчки ще бъдат предприети действия, надграждащи постигнатото през последните години с осъществяваната реформа:

1. Засилване на превенцията и подпомагане на възложителите на обществени поръчки (Q4/2021)

Ще бъдат изготвени промени в методологията за подбор на процедури, проверявани на случаен принцип в рамките на предварителния контрол от Агенцията за обществени поръчки, като бъде увеличен делът на проверяваните обществени поръчки, финансирани от ЕС (в т.ч. по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост). Ще бъде подобрен достъпът до резултатите от осъществявания контрол от Агенцията за обществени поръчки, като на Портала за обществени поръчки се публикува информация, структурираща основни и/или специфични грешки, по отношение на които е необходимо да се обърне специално внимание на възложителите;

2. Въвеждане на нови електронни формуляри в националната система за електронни обществени поръчки (Q4/2022)

Предвижда се да се разработят и внедрят в системата за електронни обществени поръчки новите европейски стандартни формуляри, приложими за поръчки с прогнозна стойност над праговете за публикуване в Официален вестник на ЕС (Commission Implementing Regulation (EU) 2019/1780 от 23 септември 2019 г.), както и национални стандартни формуляри (по подобие на европейските), които да се прилагат за поръчки с прогнозна стойност под праговете за публикуване в Официален вестник на ЕС. Предоставяната от АОП услуга „Електронен подател“ ще бъде развита във връзка с новите стандартни европейски формуляри в областта на обществените поръчки.

Държавни помощи: Предложената мярка не представлява държавна помощ по смисъла на чл. 107 от ДФЕС.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Инвестициите по Кохезионната политика ще подкрепят прехода към управление, основано на потенциала на данните. Основен акцент е разширяването на обема на отворените данни, генерирани и обработвани от държавните институции и бизнеса и улесняването на споделянето им. За постигане на максимален ефект се залага на интегрираност и синергия на тези мерки с инвестиции в осигуряване на свързаност чрез мрежи с висок капацитет, финансирани в рамките на Плана.

За извличане на максимални ползи за обществото от цифровата трансформация на публичния сектор ще се подкрепя осигуряването на надеждна, функционална и достъпна споделена инфраструктура и облачни услуги, както и за централизирани и хоризонтални решения за е-управление. Задълбочаващата се цифровизация на публичния сектор извежда на преден план необходимостта от обезпечаване на високо ниво на киберсигурност. Ще се подкрепя развиването и подобряването на централизирани механизми и инструменти за сигурна защита на данните и публичните услуги при прилагане на най-високи стандарти за киберсигурност.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Мерките в компонента се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, фокусирани върху прозрачността, отвореността на пазара и лоялната търговия, като по този начин процедурите за обществени поръчки зачитат принципа на отворена стратегическа автономия. Техническите задания ще предвиждат изисквания за осигуряване на диверсификация на доставчиците, използващи технологии и бизнес практики, способни да се справят с нарушаването на конкуренцията и да допринесат за устойчиво развитие, зелена и цифрова трансформация на българската икономика. Технологиите и съответно системите в компонента трябва да съответстват на всички мерки и политики за сигурност на етапа на проектиране.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Мерките, включени в обхвата на компонента са предвидени за реализация само на територията на страната, но някои техни елементи

имат трансгранично измерение. Така например, предвидената дейност за изграждане на национална интелигентна система за сигурност в рамките на инвестиция 5 е с потенциал да допринесе за координирани действия с други държави членки и техните полицейски служби по отношение на опазването на външните граници на ЕС и предупреждение за евентуални заплахи. Също така инвестиция 9 има пряка добавена стойност и трансграничен ефект по отношение развитието на Единния цифров пазар.

е) Зелени и цифрови измерения на компонента

Мерките в областта на електронното правосъдие (реформа 1, инвестиции 1, 2, и 3), електронното управление (реформа 6, инвестиции 9 и 10) и цифровизацията на строителния сектор (реформа 5, инвестиции 7 и 8), както и инвестиции 4 и 11 имат много сериозно застъпени цифрови измерения и следователно ще допринесат значително за постигането на 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост (остойностени 100% цифрови разходи – вж. табл. 2.Г.1.1 по-долу). Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията, но според използваната методология на ЕК за пресмятането на приносите към двойния преход компонентът включва 0% климатични разходи.

Табл. 2.Г.1.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 10 Бизнес среда	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Реформа на правната рамка на електронното правосъдие	0.0	0.0	0.0
Укрепване, доразвитие и надграждане на Единната информационна система на съдилищата	14.0	0.0	14.0
Доразвитие на информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и юридически лица до е-услуги и е-правосъдие	0.7	0.0	0.7
Цифровизация на ключови съдопроизводствени процеси в системата на административното правораздаване	3.7	0.0	3.7
Повишаване на ефективността на разследванията на корупционните престъпления	0.0	0.0	0.0

Трансформация на съществуващата в Прокуратурата на Република България информационна и комуникационна инфраструктура в нов тип - отказоустойчива, резервирана, производителна и защитена	18.4	0.0	18.4
Подобряване на качеството и устойчивостта на политиките в сферата на сигурността и противодействието на корупцията	65.9	0.0	65.9
Разширяване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове и въвеждане на медиация, задължителна по някои видове дела	0.0	0.0	0.0
Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация	0.8	0.0	0.8
Повишаване на ефективността на рамката за несъстоятелност и стабилизация	0.0	0.0	0.0
Цифрова реформа на българския строителен сектор	0.0	0.0	0.0
Подкрепа на пилотна фаза за въвеждане на строително информационното моделиране в инвестиционното проектиране и строителството като основа за цифрова реформа на строителния сектор в България	4.1	0.0	4.1
Единна информационна система по устройство на територията, инвестиционно проектиране и разрешаване на строителството	1.8	0.0	1.8
Изграждане на национална схема за електронна идентификация и персонализацията ѝ в българските лични документи	62.6	0.0	62.6
Регистрова реформа за разгръщане потенциала на електронното управление за подобряване на бизнес средата	0.0	0.0	0.0
Дигитализиране на информационни масиви в администрацията, съдържащи регистри данни и е-удостоверяване от регистри	65.2	0.0	65.2
Подобряване на рамката за управление на държавните предприятия	0.0	0.0	0.0
Подобряване на рамката за борба с изпирането на пари	0.0	0.0	0.0
Публична администрация	0.0	0.0	0.0
Инструмент за по-добро стратегическо планиране и стратегическо управление на изпълнението	0.9	0.0	0.9
Обществени поръчки	0.0	0.0	0.0
общо Компонент 10	237.9	0.0	237.9
принос		0.0%	100.0%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Г.2. Социално включване

а) Описание на компонента

Резюме СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ

Област на политиката: социално включване.

Цел: Компонентът цели насърчаване на социалното включване на уязвимите групи (хора с увреждания, възрастни хора и деца, лица и семейства в неравностойно положение и др.) и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги.

Реформи и/или инвестиции:

- Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба;
- Продължаване на реформата в областта на социалните услуги;

- Продължаваша подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания;

- Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания;

- Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения;

- Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема;

- Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 963.8 млн. лв., от които 944.3 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 19.6 млн. лв. национално съфинансиране.

б) Основни предизвикателства

Основен акцент в отговора на правителството на социално-икономическите последствия от разразилата се пандемия заемаше запазването на работните места. Една от ключовите мерки бе покритието на 60% от разходите за труд (заплати и осигурителни вноски) в засегнатите от кризата сектори (т.нар. „мярка 60/40“). Правителството също така въведе субсидии за заплати при наемане на безработни, както и за запазване на работни места в секторите на туризма и транспорта и осигури подкрепа за самостоятелно заети лица (като тези на свободна практика, работещи в сектора на културата). Мерките в подкрепа на най-уязвимите групи включваха продължаване и разширяване на инициативата „топъл обяд“, подкрепа на семействата с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от къщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, изплащане на допълнителни месечни надбавки към пенсиите и др.

Пандемията от COVID-19 показва, че степента на устойчивост на шокове на отделни системи в страната не е достатъчна, за да може да

се гарантира в пълна степен адекватна и своевременна подкрепа и помощ за отделни групи от обществото, особено за уязвимите групи.

Структурните предизвикателства в областта на социалното включване са значителни. Бедността и социалното изключване са сериозни предизвикателства, а неравенството в доходите е високо. Реализираният икономически растеж не е достатъчно приобщаващ, за да способства намаляването на социалните неравенства. Социалните трансфери имат много ограничено въздействие върху намаляването на бедността и неравенството. Относителният дял на лицата, изложени на риск от бедност, е сред най-високите в ЕС. Значително по-голям е рискът от бедност при някои от най-уязвимите групи от населението, например, при възрастните хора. Почти $\frac{1}{2}$ от населението в надтрудоспособна възраст е в риск от бедност или социално изключване през 2019 г., а малко под $\frac{1}{3}$ от това население изпитва тежки материални лишения. Въпреки че и двата показателя отбелязват чувствително подобрение през последните десет и повече години, изоставането в рамките на общността остава значително. Същевременно, голяма част от възрастните хора живеят в селските райони, от което произтичат някои ограничения в достъпа им до социални услуги.

Хората с увреждания са друга основна група, която обхваща значителен дял от населението в страната и която е подложена на сериозен риск от бедност и социално изключване. Почти $\frac{1}{3}$ (29.7% през 2019 г.) от хората в трудоспособна възраст с ограничения живеят в материални лишения, което е почти 3 пъти по-висок дял спрямо средните стойности в ЕС (10.6%). Проблемите относно осигуряване на качествени и достъпни социални услуги за хората с увреждания са подобни на тези, които съществуват в предоставянето на услуги за възрастните хора. Фрагментираност и ниска достъпност са сред основните предизвикателства.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 2 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Планираната реформа за усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез кодифицирането ѝ цели да преодолее структурното предизвикателство, свързано с ниската ефективност на

социалната политика по отношение на целите ѝ за намаляване на бедността и неравенствата. Реформаторските усилия в областта на социалното включване намират израз в реформа 2, за чиято реализация е ключово успешното изпълнение на инвестиция 1. Реализацията на планираните в компонента интервенции и реформаторски намерения ще е ключова за повишаване на социалната устойчивост на шокове. Инвестиции 4 и 5 имат потенциала да са мощни двигатели в процеса на преодоляване на социалните последици на кризата, породена от пандемията COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите. Инвестиции 2 и 3, освен безспорния си ефект по отношение на укрепване на социалната устойчивост, ще имат своя принос и за икономическото възстановяване, предвид създаваните възможности за представители на някои уязвими групи да се включат на пазара на труда. Преобладаващо, планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните проекти. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, например, повишаване на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020), като по този начин допринася и за изпълнение на целите на зеления преход.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.1% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.3% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.1% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.2% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба**

Реформата цели по-висока ефективност на системата за социална подкрепа при въвеждане на комплексен подход за предоставяне на социална подкрепа на лица и семейства от уязвимите групи, въвеждане на „обслужване на едно гише“, действащо на база на опростени и унифицирани процедури, правила, критерии за достъп до мерките за социална подкрепа, както и повишаване ефективността на администрацията, работеща в тази сфера, и минимизиране на разходите за управление на регулираните социални процеси.

1. Анализ на системата за социално подпомагане и представяне на анализа в Народното събрание (Q4/2020)

Изследователски екип на Българската академия на науките изготви „Последваща оценка на въздействието на действащото законодателство в областта на социалното подпомагане и социалните услуги“. Последващата оценка е представена в Народното събрание на 30.10.2020 г. с писмо на министъра на труда и социалната политика;

2. Изготвяне и представяне в Народното събрание на проект на Кодекс за социална подкрепа и необходимите документи (Q4/2020)

Създадена междуведомствена работна група с участието на представители от отговорните институции с професионална експертиза и компетенции в социалната сфера, със задача в срок до 29.12.2020 г. да разработи проект за кодифициране на материята, който да регулира обществените отношения в системата за социална закрила. По време на работата по проекта на нормативен акт са привлечени заинтересованите страни. Осъществени са предварителни консултации със социалните партньори, организациите на и за хората с увреждания с призната национална представителност, неправителствени организации, родителски организации и Националното сдружение на общините на Република България.

Кодексът ще урежда обществените отношения, свързани с гарантирането на правото на социална подкрепа на гражданите в Република България, които самостоятелно не могат да задоволяват свои основни потребности поради здравни, възрастови, социални и други независещи от тях причини. Социалната подкрепа ще включва комплекс от

мерки, свързани с оказване на финансово и/или натурално подпомагане и/или лична помощ.

Кодексът е внесен с писмо на министъра на труда и социалната политика до Народното събрание, заедно с доклад по чл. 22, ал.2 от Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието, както и резюме на цялостна предварителна оценка на въздействието;

3. Обсъждане на проекта на кодекс с оглед предприемане на бъдещи действия, съобразно волята на законодателя (Q1/2021)
В рамките на стартиралия законодателен процес ще бъдат осъществени дискусии/обсъждания с парламентарно представените политически партии;

4. Приемане на Кодекс за социална подкрепа (Q4/2021)
Времевият график на досието предвижда проектът да бъде приет от законодателя през Q4/2021 г.;

5. Разработване и приемане на подзаконова нормативна уредба (Q2/2022)

Приемането на Кодекс за социална подкрепа предполага разработване и приемане на подзаконовата нормативна уредба по неговото прилагане: Наредба за условията и реда за отпускането, предоставянето, изплащането, изменянето, спирането, възстановяването, възобновяването и прекратяването на финансовото подпомагане и извършването на преценката; Наредба за условията и реда за извършване на социални услуги; Наредба за планирането на социалните услуги; Наредба за качеството на социалните услуги; Наредба за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет; Наредба за условията и редът за определяне на размера, отпускането, изплащането, изменянето, възобновяването и прекратяването на финансовото подпомагане за покриване разходите за отопление през отоплителния сезон, както и възстановяване на неправомерно изплатените средства; Наредба за условията и редът за предоставяне на лична помощ; Тарифа за таксите за издаване и подновяване на лиценз за предоставяне на социални услуги; Етичен кодекс на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги;

6. Преобразуване на Агенцията за социално подпомагане в Агенция за социална подкрепа. Изготвяне и приемане на устройствен правилник на Агенцията за социална подкрепа (Q4/2023)

Агенцията за социално подпомагане ще бъде преобразувана в Агенция за социална подкрепа. Целта на промяната е да се оптимизира административната и функционална структура на системата и на междуинституционалната координация и взаимодействие като важно условие за ефективното ѝ финансово управление. Агенцията за социална подкрепа ще бъде правоприменник на активите, пасивите, архива, правата и задълженията на Агенцията за социално подпомагане. Дейността, структурата и числеността на персонала на Агенцията за социална подкрепа, броят и териториалният обхват на нейните поделения ще се определят с устройствения правилник, приет от Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика, в едномесечен срок от влизането в сила на кодекса.

Държавна помощ: Реформата в сферата касае кодифициране на помощи, които се изплащат на физически лица. В тази връзка настоящата реформа не нарушава и не заплашва да наруши конкуренцията в рамките на ЕИП и не следва бъде разглеждана като държавна помощ съгласно чл. 107 и 108 от ДФЕС.

- **Реформа 2: Продължаване на реформата в областта на социалните услуги**

Реформаторските усилия са насочени към завършване на реформата в областта на социалните услуги, започнала с приемането на Закона за социалните услуги. Законът, имащ за цел да подобри механизмите за планиране, финансиране, контрол и наблюдение на услугите, както и да подобри тяхното качество, ефективност и устойчивост, влезе в сила на 01.07.2020 г.:

1. Изготвяне и приемане на Национална карта на социалните услуги (Q4/2023)

Националната карта на социалните услуги ще определи максималния брой потребители на всички социални услуги, за които се осигурява финансиране от държавния бюджет. Критериите за определяне на услугите и максималният брой потребители в Националната карта на социалните услуги ще

бъдат определени според броя и демографския профил на населението. Националната карта на социалните услуги ще бъде разработена въз основа на анализ на общините по отношение на потребностите от социални услуги на общинско и областно ниво;

2. Разработване и приемане на Наредба за качеството на социалните услуги (Q4/2021)

Регламентът за качеството на социалните услуги е ключов за прилагането на реформата в областта на социалните услуги и постигането на целите на Закона за социалните услуги. Той ще определи стандартите за организация и управление на услугата; квалификация и професионално развитие на служителите, които извършват дейността по предоставяне на услугата; ефективността на услугата по отношение на резултатите, постигнати за нейните потребители в отговор на техните нужди, включително интегрирани междусекторни услуги и съответните критерии. Процедурата за контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги от общините, доставчиците на социални услуги и Агенцията за качество на социалните услуги също ще бъдат обхванати. Ще бъдат определени минималните изисквания, необходими за модернизирването на системата за броя и квалификацията на служителите, които извършват дейността по предоставяне на различните видове социални услуги.

Държавна помощ: Реформата не нарушава и не заплашва да наруши конкуренцията в рамките на ЕИП и не следва бъде разглеждана като държавна помощ съгласно чл. 107 и 108 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания**

Проектът⁴⁹ подкрепя продължаването на реформата на системата на социалните услуги, в т.ч. за дългосрочна грижа. Предвидено е изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални

⁴⁹ Вж. приложение № П39

услуги за лица с увреждания, както и реформиране на съществуващите домове за стари хора. Проектът има обособен компонент за повишаване на енергийната ефективност на социалната инфраструктура. Чрез развитието, изграждането и оборудването на нови, гъвкави и ориентирани към потребностите на конкретните целеви групи и отговарящи на съвременните изисквания социални и интегрирани здравно-социални услуги ще се допринесе пряко за подкрепа и насърчаване на социалното включване на лица с увреждания и възрастни хора, зависими от грижа. Освен преките ефекти, свързани с подобряване на физическата среда, новото оборудване и обзавеждане е свързано и с повишаване на качеството на услугите и тяхната ефективност с оглед на постигнатите резултати за лицата, които ги ползват, в отговор на потребностите им. С реализацията на проекта ще бъдат подкрепени 430 обекта от социалната инфраструктура в процеса на деинституционализация на услугите за дългосрочна грижа за възрастните хора и хората с увреждания, както и 1 200 социални услуги. Общият планиран ресурс е 753 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2025 г.

Държавна помощ: Финансирането по проекта не представлява държавна помощ. Всички услуги, които ще се финансират в рамките на проекта са делегирана от държавата дейност. Социална услуга, делегирана от държавата дейност, може да бъде открита като такава, само ако тя бъде предложена от общината и за това бъде взето решение от Общинския съвет. Отговорността за социалните услуги, делегирани от държавата дейности, е изцяло на общините. Частните доставчици не могат да откриват социални услуги, които да се финансират от държавния бюджет. Общините нямат търговски или икономически интерес от предоставянето на въпросните социални услуги. Като доставчици на социални услуги, които са делегирани от държавата дейности, общините не осъществяват икономическа дейност, а изпълняват регламентираните им законови задължения към населението. Следва да се подчертае изразения публичен характер на системата, липсата на потенциална ценова конкуренция, задължението на общините да осигурят достатъчно места в услугите, фактът, че събираните такси не покриват реалните

разходи, както и елементът на солидарност, който е характерен за системата на социалните услуги.

- **Инвестиция 2: Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания**

Целта на пилотния проект⁵⁰ е да насърчи дейностите по осигуряване на лична мобилност и достъпност за хора с трайни увреждания за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности. Предвидено е предоставяне на висококачествени и високотехнологични помощни технически средства, в т.ч. специализирани софтуерни програми, електронни технически средства за компенсация на сетивен дефицит, адаптирани моторни превозни средства, технически и медицински устройства и други подобни средства и приспособления, съобразно специфичните нужди на хората с трайни увреждания, както и за създаване на достъпна среда, свързана с мобилността и свободното им придвижване. Осигуряване на обучение на ползвателите за ползване на помощните технически средства и/или специализирани програми. Общият планиран ресурс е 24 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2023 г.

Държавна помощ: Разходите по настоящия проект не представляват държавна помощ по смисъла на чл. 107 и 108 от ДФЕС доколкото помощните технически средства ще бъдат предоставяни на физически лица на база на техните лични потребности.

- **Инвестиция 3: Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения**

Мярката⁵¹ предвижда разширяване и модернизиране на възможностите за подкрепа на субектите на социалната и солидарна икономика чрез реформиране на политиката и прилагане на индивидуализиран подход спрямо потребностите на всеки отделен субект на социалната и солидарна икономика чрез създаване на фокус-точки с териториално покритие в шестте региона на страната. Акцент

⁵⁰ Вж. приложение № П40

⁵¹ Вж. приложение № П41

на оказваната подкрепа ще бъде трансформацията на субектите на социалната и солидарна икономика в контекста на двойния (зелен и цифров) преход. Проектът предвижда обследване на поне 200 социални предприятия за възможност за дигитализиране на работните им процеси и подпомагане на осъществяването на изведените препоръки в поне 100 от тях, както и провеждане на обучения за работниците в тях във връзка с въведените цифрови решения. Същевременно, проектът предвижда и насърчаване създаването на мрежи и провеждане на обучения, инициативи и партньорства за приобщаване на социалните предприемачи към социалния и граждански диалог с държавните институции, местната власт и местните общности. Устойчивостта на резултатите от проекта ще се осигури посредством предвидената след приключването му трансформация на фокус точките в местни инкубатори, реализирани под формата на публично-частно партньорство, основаващо се на запазване тяхното функциониране и чрез апортиране на наличните активи. Общият планиран ресурс е 23.3 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

Държавна помощ: По отношение на някои дейности от проекта е предвидено прилагане на режим на минимална помощ по Регламент (ЕС) 1407/2013 за съответните предприятия от сферата на социалната и солидарна икономика.

- **Инвестиция 4: Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема**

Проектът⁵² цели мобилизиране на пълния потенциал на сектора на културата за преодоляване на социалните последици на кризата от COVID-19, за борба с изолацията и процеса на дезинтеграция на общностите. За целта проектът предлага реформиране на публичните разходи за култура, както и обособяване на 3 разходни програми „Подкрепа за европейско културно сътрудничество“, „Подкрепа за развитие и достъп на публиката“ и „Ново поколение местни политики за култура“, финансиращи на конкурентен принцип културен продукт и съдържание. Предвидена е нарочна дейност за

⁵² Вж. приложение № П42

повишаване на административния капацитет в служителите на администрацията и повишаване на уменията и компетенциите в контекста на цифровия преход – за представителите на културата и творческите индустрии. Общият планиран ресурс е 96.8 млн. лв. (77.2 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост) с период на изпълнение 2021 – 2024 г.

Държавна помощ: По отношение на някои дейности от проекта е предвидено прилагане на режим на минимална помощ по Регламент (ЕС) 1407/2013. За бенефициентите, които са бюджетни организации, при които изпълняваните в рамките на финансирането икономически дейности и упражняването на публична власт са „неделими по своя характер“, т.е. когато икономическата дейност е необходима за упражняването на публичната власт, дейностите като цяло няма да се считат за икономически по своя характер и съответно тяхното финансиране няма да представлява държавна помощ.

- **Инвестиция 5: Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове**

Основна цел на проекта⁵³ е да се проведе цялостно реформиране на политиките на държавата по дигитализиране, опазване и съхранение на културното наследство и да се осигури свободен достъп на всички заинтересовани страни до културното богатство на страната, на равни начала и без ограничение. Ще се въведат единни стандарти за дигитализиране на фондовете на музеите, библиотеките, Българската национална филмотека (БНФ), Българската национална телевизия (БНТ), Българското национално радио (БНР) и Българската телеграфна агенция (БТА); ще се създаде единна методология за осъществяване на процеса по дигитализация на национално ниво, с която да се въведе единен координиран подход с централизиран контрол. Ще бъде цифровизирана част от фондовете, съхранявани в музейната и библиотечна мрежа в страната, както и в БНФ, БНТ, БНР и БТА, които са едни от най-съществените културни институции, съхраняващи, опазващи и представящи културно-историческото, литературно и аудиовизуално наследство на

⁵³ Вж. приложение № П43

страната. За да се осигури единен достъп на национално и европейско ниво до дигитализираното съдържание, се предвижда да се изгради и единна електронна платформа, която да предоставя онлайн достъп до крайните продукти от процеса по дигитализация за гражданите, бизнеса, научните и образователните среди, която ще бъде конфигурирана така, че да може да се подава допълнително съдържание към Europeana чрез националния агрегатор. Общият планиран ресурс е 66.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021 – 2026 г.

Държавна помощ: Финансирането в рамките на проекта не представлява държавна помощ. С проекта се осигурява универсален достъп до културното наследство, както и неговото опазване и защита. В съответствие с разпоредбите на Известието на Комисията относно понятието държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от ДФЕС, ЕК не счита за държавна помощ публично финансиране на културни дейности или за защита на културното наследство, които са достъпни за обществеността безплатно, преследват чисто социална и културна цел, чийто характер е с нестопанска цел. Публичното финансиране на дейностите в областта на културата или за опазване на културното наследство, които са достъпни за обществеността безвъзмездно, преследват чисто социална и културна цел, чието естество е нестопанско, не представлява помощ. В този смисъл, фактът, че от посетителите на културна институция или от участниците в културна дейност или дейност за опазване на културното или историческото наследство, се изисква да плащат някаква сума, която покрива само една малка част от реалните разходи, не променя нестопанското естество на тази дейност, тъй като платената сума не може да се счита за истинско възнаграждение за предоставената услуга.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

През следващия програмен период интервенциите по ЕСФ+ ще бъдат насочени към формиране и повишаване качеството на човешкия капитал като основен фактор на производството чрез заетост и социално включване. Ще се подпомага реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално

включване чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, квалификация и преквалификация, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги, посреднически услуги за намиране на работа и интегрирани услуги. Усилията ще са насочени и към повишаване ефективността и устойчивостта на политиката в областта на социалното включване като способ за намаляването на социалните неравенства. Ще се подкрепя равен достъп до специализирана здравна и дългосрочна грижа, повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги. Започналата през 2014 г. реформа в системата на социалните услуги за дългосрочна грижа ще навлезе в основната си фаза, като се предвижда да се закрийт приблизително 60% от останалите специализирани институции за лица с увреждания, а всички съществуващи домове за стари хора да се реформират в съответствие с новите критерии за качество. В рамките на изпълнението на заложените дейности в Плана за възстановяване и устойчивост се планира да се реализират основните строителни дейности и инвестиции в оборудване и обзавеждане, необходими за условно наречения „втори етап“ от реформата на системата на социалните услуги за дългосрочна грижа. От друга страна чрез финансиране на дейности за енергийна ефективност и обновяване на оборудване и обзавеждане в съществуващи социални услуги в общността, делегирани от държавата дейности, както и изпълнение на противоепидемични мерки се цели повишаване на качеството на предоставяните социални услуги на потребителите. Тези основни инвестиции ще бъдат паралелно допълнени с дейности по Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г., а „меките мерки“ ще се финансират от Програмата за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Планираните интервенции ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Проектите, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната и нямат експлицитно трансгранично измерение с изключение донякъде на интервенциите в областта на културата и културното наследство (инвестиции 4 и 5).

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

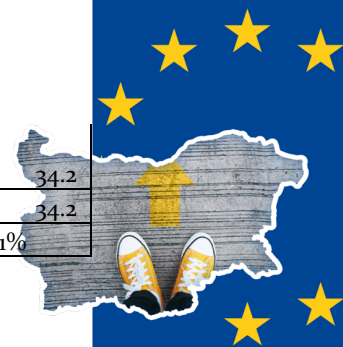
Инвестиция 1 ще има за пряк ефект от реализацията си повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на социалната инфраструктура. Предложените в компонента мерки (остойностени 31.9% климатични разходи – вж. табл. 2.Г.2.1 по-долу) допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Като включва 7.1% цифрови разходи (вж. Таблица 2.Г.2.1 по-долу), този компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.Г.2.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент и Социално включване	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Усъвършенстване на цялостната система за социална подкрепа чрез приемане на Кодекс за социална подкрепа и подзаконова нормативна уредба	0.0	0.0	0.0
Продължаване на реформата в областта на социалните услуги	0.0	0.0	0.0
Продължаваща подкрепа за деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания	385.0	154.0	0.0
Лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания	12.3	0.0	0.0
Развитие на регионален административен капацитет за модернизация на предприятията на социалната и солидарна икономика и въвеждане на индивидуализирани решения	11.8	0.0	0.0
Култура и творчески индустрии в България: изграждане на приобщаваща, международно конкурентна и устойчива екосистема	39.5	0.0	0.0

Дигитализация на музейни, библиотечни и аудиовизуални фондове	34.2	0.0	34.2
общо Компонент II	482.7	154.0	34.2
принос		31.9%	7.1%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

2.Г.3. Здравеопазване

а) Описание на компонента

<p>Резюме ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ</p> <p>Област на политиката: здравеопазване</p> <p>Цел: Основната цел на компонента е повишаване устойчивостта на здравната система на шокове при повишаване на достъпа на населението до качествена и навременна здравна грижа.</p> <p>Реформи и/или инвестиции:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване; - Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система;

- Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната;

- Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения;

- Развитие на интервенционалната неврорентгенология;

- Модернизация и развитие на психиатричната помощ;

- Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания;

- Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112.

Оценка на разходите: Индикативните разчети за разходите, необходими за реализация на целите на компонента, възлизат на общо 674.9 млн. лв., изцяло за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост.

б) Основни предизвикателства

COVID-19 пандемията доведе до безпрецедентни промени в глобален мащаб, поставяйки на сериозно изпитание публичните системи. В страната, както навсякъде по света, най-непосредствено бе засегната системата на здравеопазването, в която трябваше да бъдат предприети спешни действия за осигуряване на лечението на засегнатите и ограничаване на разпространението на заразата. Предвид степента на обществена опасност, правителството предостави безплатен достъп до първична медицинска грижа, свързана с тестване за и лечение на COVID-19, на всички граждани на страната, независимо от социално-осигурителния им статус. Бяха определени болници за лечение и наблюдение на пациенти с COVID-19, като към всяка болница бяха определени структури за прием на пациенти, в т.ч. инфекциозни отделения, отделения по вътрешни болести, педиатрия, пневмология и фтизиатрия, кардиология и т.н. Това обаче постави пред сериозно изпитание здравната система и по отношение на болнично лечение на пациенти с други заразни и незаразни заболявания, които не са инфектирани с коронавирус.

Паралелно с определянето на местата за лечение и наблюдение на носителите на заразата бяха осигурени медицински консумативи и болнично оборудване, в т.ч. жизненоважните лични предпазни средства за медицинския персонал. Бе укрепен капацитетът на лабораторната мрежа в страната за откриване и доказване на COVID-19, при увеличаване на възможностите за ежедневна диагностика и съкращаване на времето за получаване на резултатите от изследвания, въпреки че системата все още не позволява на страната достигане на средноевропейските нива на изследвания на населението на 1 млн. граждани.

В допълнение към предприетите действия за осигуряване на своевременно диагностициране и лечение на засегнатите от пандемията подкрепата за здравната система включваше мерки за повишаване на мотивацията на служителите, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, както и мерки за осигуряване на капацитет на лечебните заведения със структури по инфекциозни болести, за реакция при разпространение на заразни болести.

Пандемията откри и изостри някои структурни предизвикателства пред здравната система на страната, свързани с устойчивостта, достъпността и капацитета ѝ. Необходими са действия за подновяване на остарялата материално-техническа база, справяне с недостига на здравни специалисти от определени специалности и неравномерното им географско разпределение, както и със затрудненията по предоставяне на своевременно и качествени здравни услуги във всяка точка от територията на страната.

в) Цели

Компонентът е в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета за страната за 2019 г. и 2020 г., като пряко ще допринесе за изпълнението на аспекти от СП 1 от 2020 г., както и СП 4 от 2019 г. Всички планирани инвестиции са директно насочени към укрепване на достъпността и капацитета на здравната система за предоставяне на качествени здравни услуги. В допълнение планираната реформа з цели адресирането на структурните предизвикателства, свързани с недостига и географско разпределение на здравните работници. Планираните инвестиции са с трайно въздействие, т.е. техният ефект няма да изчезне след приключването на съответните проекти.

Съществена част от правителствените решения за адресиране на проблемите в сектора попадат извън обхвата на планираните в Плана за възстановяване и устойчивост мерки, така например, укрепване и разширяване капацитета на доболничната помощ чрез разширяване обхвата на дейностите, свързани с профилактика и превенция, електронното здравеопазване и др., като финансирането на осъществяваните мерки е предвидено с национални средства или с инструментите на Кохезионната политика на ЕС. Компонентът ще има косвен принос и по изпълнените на други Специфични препоръки на Съвета за страната, например, повишаване на енергийната ефективност (СП 3/2019, СП 4/2020). Реализацията на планираните в компонента интервенции и реформаторски намерения ще е ключова за повишаване на социалната устойчивост на шокове.

Предвидените мерки в компонента ще окажат въздействие в макроикономически план още в краткосрочен период. Направената оценка (вж. част 4: Оценка на въздействието) прогнозира, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 0.2% по-високо спрямо базисен сценарий (в който планираните в компонента интервенции не са реализирани) към 2023 г., като ефектът в средносрочен план (към 2026 г.) достига 0.1% допълнително нарастване на БВП спрямо базисния сценарий. Очакваните ефекти от реализацията на намеренията в този компонент по отношение на пазара на труда възлизат съответно на 0.1% (в краткосрочен план – към 2023 г.) и 0.09% (в средносрочен план – към 2026 г.) допълнителен ръст в броя на заетите.

г) Планирани реформи и инвестиции

- **Реформа 1: Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване**

Осъществяваната реформа предвижда промени в стратегическата рамка на сектор Здравеопазване за повишаване на устойчивостта на здравната система на шокове.

1. Разработване на Национална здравна стратегия 2021-2030 г. и план за действие по изпълнението ѝ (Q4/2021)

Представяне на дългосрочна визия за развитие на сектора на здравеопазването, стратегическите му цели и приоритети, както и конкретни политики за адресиране на съществуващите структурни предизвикателства в системата на здравеопазването за бъдещите действия и реалният шанс за

постигане на икономически растеж и социално благополучие чрез оптимални инвестиции за по-добро здраве. Приемането на дългосрочна стратегия за десетгодишен период ще гарантира по-голяма устойчивост на провежданите политики предвид инертния характер на процесите в здравеопазването.

2. Разработване на Национална стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 – 2030 г. (Q1/2021)

За адресиране на основните проблеми пред системата на психиатричната помощ в страната (остаряла материално-техническа база, не съобразена със специфичните нужди на пациентите; липса на възможности за комплексна диагностика и лечение на пациенти с психични разстройства, усложнени със соматични проблеми; липса на достатъчно кадри в сектора; липса на единна информационна система в здравеопазването и условия за интегрирани грижи; фрагментираност на системата на психиатрична помощ) е изготвена изцяло нова Национална стратегия за психично здраве на гражданите на република България 2020 – 2030, в която като основни приоритети са изведени следните цели: намаляване на заболяемостта, болестността и смъртността от психични разстройства; интегриране на психиатричните услуги в общото медицинско обслужване (деинституционализация); създаване на мрежа от услуги за комплексно обслужване на хората с тежка психична болест в близост до местоживеенето, центрове за лечение на разстройства, свързани с начина на хранене; намаляване на употребата на алкохол и наркотични вещества, и редукция на проявите на агресия и автоагресия; развиване на детско-юношеската психиатрия, психиатрията в напреднала възраст и съдебната психиатрия; разработване на конкретни мерки и стимули за привличане и задържане на специалисти по детско-юношеска психиатрия, съдебна психиатрия и психиатрия на напредналата възраст; възстановяване на баланса между отделните професионалисти – психиатри, социални работници психолози, медицински сестри и санитарни с разработва-не на съответни стимули за привличане на дефицитните специалисти; спазване на човешките права и борба със стигмата и дискриминацията;

3. Разработване на Национална карта за дългосрочната нужда от здравни услуги в България (Q4/2021)

Изготвяне на подробен документ, съдържащ задълбочени анализи, заключения и препоръки за индивидуалното състояние на здравната система в различните райони на страната. Анализите ще включват всички субекти от здравната система - болничната и извънболничната медицинска помощ, осигуреност с персонал, апаратурна обезпеченост, демографски и географски специфики, заболяемост и други. Документът ще даде ясна представа за конкретните силни и слаби страни в здравната мрежа на всеки район от страната, потенциала му за развитие и рисковете, пред които е поставен. *Държавна помощ:* Реформата не нарушава и не заплашва да наруши конкуренцията в рамките на ЕИП и не следва бъде разглеждана като държавна помощ съгласно чл. 107 и 108 от ДФЕС.

- **Реформа 2: Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система**

Развитието и внедряването на Националната здравно информационна система (НЗИС) е ключов момент от модернизирването на цялата здравна системата в страната. Това ще изведе до ново ниво предлаганите здравни услуги на населението, както и ще позволи въвеждането на нови такива, за които е от основно значение наличието и функционирането на модерна здравна информационна система. НЗИС ще бъде гръбнакът на информационните системи в сектор здравеопазване, който ще бъде основата за интеграцията с всички системи, обслужващи здравните и административните процеси, като ще бъде осигурена възможност за постигане на прозрачност в управлението на финансовите разходи, както и дейностите по организация, контрол, планиране и прогнозиране в системата на здравеопазването, възможност за оценка на качеството и безопасността на медицинското обслужване. С реализирането на дейностите и изграждането на НЗИС ще се осигури наличие на единна среда за обмен на медицински информация, ще се изгради система за Електронно медицинско досие, Електронна медицинска рецепта, Електронно медицинско направление и др., ще се

създадат условия за финансово управление и мониторинг на разходите.

1. Актуализиране на подзаконовата нормативната уредба в страната по отношение на електронното здравеопазване (Q1/2021)

Предвидените промени в нормативната уредба ще способстват разгръщането на електронното здравеопазване. През 2020 г. са изготвени и приети промени в Наредба № 4 за условията и реда за предписване и отпускане на лекарствени продукти, Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ и Наредба на министъра на здравеопазването, относно създаването и поддържането на електронните здравни записи на гражданите и условията и редът за водене на регистрите. Предстои до месец май 2021 г. да се разработи Наредба за националната здравна информационна система, с която ще се регламентират работните процеси в НЗИС.

2. Въведена в експлоатация Национална здравно информационна система (Q4/2022)

През 2020 г. на национално ниво са изградени и пуснати в действие отделни модули на НЗИС, в т.ч. за електронна рецепта и електронно направление, като електронната рецепта е ограничена до лекарствени препарати, заплащани от НЗОК, а електронното направление е приложимо за медико-диагностични изследвания и резултати от проведените изследвания. Като основа за тяхното стартиране са въведени номенклатури и стандарти, чрез които се осигурява възможността за попълване на цялата необходима специализирана информация. Реализирани са и базовите дейности по отношение на изграждането на ядрото на НЗИС, с което се предоставят условията за осигуряване на интеграционна среда за работа на внедрените модули. Налична е и възможност за създаване и управление на потребители, роли и групи. Създаден е и електронен портал за достъп до НЗИС след вход на външни потребители през модула Е-Автентикация, поддържан от Държавна агенция "Електронно управление". Успешно са изминати първите етапи в създаването на електронно медицинско досие на всеки гражданин на Република България, като са изградени отделните раздели в него и е въведена част от медицинската

информация. До края на 2022 г. се очаква да бъде цялостно приключено разработването и тестването и от началото на 2023 г. НЗИС да функционира в пълен обем, което ще издигне на ново ниво болничната и извънболничната здравна система, както и ще осигури интеграция между всички участници на пазара на здравни услуги и гражданите на страната. За постигане на очакваните резултати по отношение повишаване на нивото на контрол и отчетност от страна на лечебните заведения, ще бъде разработена специализирана подсистема за събиране на информация от болници, както и система за мониторинг и контрол в здравеопазването.

Държавна помощ: Реформата не нарушава и не заплашва да наруши конкуренцията в рамките на ЕИП и не следва бъде разглеждана като държавна помощ съгласно чл. 107 и 108 от ДФЕС.

- **Реформа 3: Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната**

Реформата е насочена към преодоляване на недостига на медицински специалисти.

1. Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването (Q2/2020)

Предприемане мерки за справяне с регионалните диспропорции при медицинските специалисти чрез създаване на задължение за специализантите по клинични специалности, обучавани на места, финансирани от държавата, да работят за срок от 3 години в райони с установен недостиг на специалисти, като в същото време това задължение е приемливо за кандидатите за специализация и не ги отблъсква от заемането на места, финансирани от държавата. В допълнение е създадена нормативна възможност общините също да могат да участват във финансирането на обучението на необходимите за общината специалисти;

2. Закон за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (Q2/2020)

Създаване възможност медицинските сестри (както и акушерките и лекарските асистенти) да могат да разкриват

собствено лечебно заведение, с което се създава възможност за пълноценна реализация на професионалния потенциал на тези медицински специалисти и за самостоятелното им включване в медицинското обслужване, което от своя страна, би повишило привлекателността на тези професии;

3. Наредба за условията и реда за осигуряване на заплащането на разходите за обучение на студенти със сключени договори с работодател (Q1/2021)

Създаване възможност за обезпечаване нуждите на работодателите от служители със съответната професионална квалификация и за дългосрочно обвързване на завършилите студенти с работодатели, които изпитват недостиг на такива кадри.

Държавна помощ: Реформата не нарушава и не заплашва да наруши конкуренцията в рамките на ЕИП и не следва бъде разглеждана като държавна помощ съгласно чл. 107 и 108 от ДФЕС.

- **Инвестиция 1: Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения**

Проектът⁵⁴ е насочен към укрепване капацитета на лечебните заведения за болнична помощ, които са ключови за здравната система в страната. С предвидените мерки за модернизация и обновяване на материално-техническата база ще се постигнат и значителни икономии на средства от повишената енергийна ефективност, намалените разходи за поддръжка на съоръженията и апаратурата. Това ще доведе до оптимизиране на разходите в държавните лечебни заведения и ще подобри нивото на здравните услуги, които се предоставят на пациентите в тях. Освен че ще позволи предоставянето на високоспециализирани медицински услуги за населението на територията на цялата страна, осигуряването на най-съвременна медицинска апаратура за диагностика и лечение ще допринесе за удовлетвореността на медицинския персонал от работата му, което е ключов фактор за намаляване на процесите по напускането на лекарите и медицинските сестри

⁵⁴ Вж. приложение № П44

от страната. Въпреки че проектът е насочен към болничната помощ се очакват косвени позитивни ефекти и по отношение на качеството на първичната помощ, поради спецификите на последната в страната, предвид характерното помещаване на кабинетите на лични лекари, медицински центрове и диагностично-консултативни центрове на територията на болниците, което позволява затваряне на цикъла по пътя на пациента – от посещението при личния лекар, назначаване на съответните изследвания, консултация със специалист и при необходимост – хоспитализация. По този начин с реализирането на мерките за подобряване на материалната база на болниците и оборудването им с нова, съвременна медицинска апаратура ще се осигури по-качествено и достъпно обслужване и от страна на структурите от извънболничната помощ. Това ще доведе до намаление на хоспитализациите, тъй като осигуряването на навременна и точна диагностика от страна на личните лекари и специалистите от извънболничната помощ ще позволи провеждането на навременно амбулаторно лечение и намаляване на случаите, изискващи хоспитализация. Общият планиран ресурс е 579.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Проектът не е свързан с предоставяне на държавна помощ, тъй като дейностите по извършване на СМР и мерки за енергийна ефективност – обновяване и модернизиране на хоризонталните основните инсталации в сградите, не води до подобрене на пазарните позиции на структурите, не води до разширяване на дейността и не се постига конкурентно предимство пред останалите субекти на пазара на здравни услуги. По отношение на иновативното оборудване, същото е насочено към развитие на нови здравни услуги, високоспециализирани, по отношение на социално значими заболявания, с което се изпълнява и задължението на държавата да осигури всички необходими условия за гарантиране здравето и живота на населението. В тази връзка осигуряването на иновативно оборудване за опорните лечебни заведения ще осигури възможност за въвеждане на нови за пазара на здравни услуги в съответните области и общини медицински практики и дейности, които не се предлагат от други лечебни заведения, което фактически отменя

възможността за нерегламентирано облагодетелстване на обектите на интервенция, включени в настоящия проект. Тоест, липсва конкуренция на предлаганите услуги, които ще се въведат след изпълнението на проекта. С оглед на това и поради липсата на този компонент при оценката за наличие или липса на държавна помощ, може да се посочи, че проектът не отговаря на изискванията за наличие на държавна помощ.

- **Инвестиция 2: Развитие на интервенционалната невrorентгенология**

Мярката⁵⁵ предвижда развитие на интервенционалната невrorентгенология в страната чрез оборудване на обучителен център в Университетска многопрофилна болница за активно лечение (УМБАЛ) Св. Иван Рилски ЕАД и провеждане на пилотни обучения за медицинските специалисти в страната. Центърът ще са използва за обучение за осъществяване на ендovasкуларната терапия на всички мозъчно съдови заболявания – третиране на мозъчни аневризми, мозъчни артерио-венозни малформации, артерио-венозни фистули, както и терапията при остър мозъчен инсулт. След приключване на проекта обучителния център ще продължи да функционира, като необходимите присъщи разходи ще са за сметка на УМБАЛ Св. Иван Рилски ЕАД. В центъра ще може да се обучават студенти, специализанти по рентгенология, както и лекари със специалност (рентгенология, неврология и неврохирургия) за извършване на ендovasкуларна терапия при острия мозъчен инфаркт, който по статистика в страната е сред най-тежките социални заболявания – 2-ра причина за смъртност на населението и 1-ва причина за инвалидизация. В центъра ще се обучават и специализанти по рентгенология за извършване на терапия на съдовата патология в периферията, както лечение на злокачествени заболявания на черния дроб, бъбреците, матката, простатата и други. Мярката цели укрепване на капацитета на лечебните заведения за болнична помощ чрез повишаване на знанията и уменията на медицинските специалисти. По-високата квалификация на персонала ще повиши качеството на предоставяните медицински услуги за гражданите от цялата страна. Това ще

⁵⁵ Вж. приложение № П45

доведе до намаляване на смъртността и трайната нетрудоспособност на населението. Общият планиран ресурс е 6.4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: Проектът не подлежи на режим на държавна помощ, тъй като дейностите по създаване на център за лечение и обучение, не води до подобрене на пазарните позиции на лечебното заведение, не води до разширяване на дейността и не се постига конкурентно предимство пред останалите субекти на пазара на здравни услуги. По отношение на иновативното оборудване, същото е насочено към развитие на човешки ресурс и надграждане на здравни услуги, по отношение на социално значими заболявания, с което се изпълнява и задължението на държавата да осигури всички необходими условия за гарантиране здравето и живота на населението. В тази връзка, осигуряването на иновативно оборудване ще осигури възможност за обучение на лекари с цел въвеждане на нови за пазара на здравни услуги в съответните области от които са обучаващите се специалисти. Това фактически отменя възможността за нерегламентирано облагодетелстване на лечебното заведение цел на интервенцията, включено в настоящия проект. Тоест, липсва конкуренция на предлаганите услуги, които ще се въведат след изпълнението на проекта. С оглед на това и поради липсата на този компонент при оценката за наличие или липса на държавна помощ, може да се посочи, че проектът не отговаря на изискванията за наличие на държавна помощ.

- **Инвестиция 3: Модернизация и развитие на психиатричната помощ**

Проектът⁵⁶ е насочен към подобряване на материално-техническата база в структурите от системата на психиатричната помощ за предоставяне на качествена здравна услуга, осигуряване на съвременни възможности за лечение и рехабилитация на пациентите, както и за развитие на възможностите за приобщаването им към обществото. Ще бъдат обхванати съществуващите в страната 11 държавни психиатрични болници, 12 центъра за психично здраве и 22 психиатрични клиники и отделения към многопрофилни

⁵⁶ Вж. приложение № П46

болници, които имат обща леглова база от около 4 000 легла. Мярката е ключова за постигане целите на Националната стратегия за психично здраве на гражданите на Република България 2021 – 2030 г. (вж. реформа 1 от този компонент). Общият планиран ресурс е 28.5 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Проектът не подлежи на режим на държавна помощ, тъй като дейностите по осигуряване на лечение на психични заболявания се осъществява единствено в държавни или общински структури, като всички те са включени в настоящото проектно предложение. Тоест, няма истински пазар на тези услуги по отношение на болнично, стационарно лечение. С оглед на това и поради липсата на този компонент при оценката за наличие или липса на държавна помощ, може да се посочи, че проектът не отговаря на изискванията за наличие на държавна помощ.

- **Инвестиция 4: Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания**

Мярката⁵⁷ цели създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания, анализ и превенция на рисковите фактори и включване на България към общеевропейски център за борба с рака. Онкологичните заболявания са втората по значимост причина за смърт в България, формиращи 16% от общия брой смъртни случаи (2019 г.). Създаването на регистъра ще позволи проследяване на здравния статус на всички граждани, по отношение на онкологичните заболявания и ще подпомогне в огромна степен здравните власти в страната за подготовка и прилагане на правилните политики за ранно откриване на болестта, осигуряване на качествено лечение и грижа за болните и техните семейства. Регистърът ще бъде интегриран към Националната здравно информационна система, като ще се осъществява двупосочен обмен на информация. Създаденият регистър ще включва данни от пациентското досие на всички граждани на страната, свързани с онкологичните заболявания, по отношение на провеждани

⁵⁷ Вж. приложение № П47

профилактични прегледи, получени резултати от тях, участие в скринингови програми. При диагностициране на онкологично заболяване информацията ще включва проведено лечение, резултат, прилагани медикаменти и др. Наред с това, в регистъра ще се анализира и статистическа информация по отношение на възраст, пол, фамилна обремененост към онкологични заболявания и др. Общият планиран ресурс е 4 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2024 г.

Държавна помощ: Проектът не подлежи на режим на държавна помощ, тъй като дейностите по създаване на национални регистри са изцяло от компетентността на държавата, като съобразно тематиката в случая - конкретно на Министерството на здравеопазването. В тази връзка и поради липса на пазар на такъв тип услуги, по отношение на настоящото проектно предложение изобщо не може да се говори за наличие на държавна помощ.

- **Инвестиция 5: Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112**

Проектът⁵⁸ цели осигуряване на качествена европейска услуга за оказване съдействие на гражданите при необходимост от помощ и повишаване обхвата на предоставяната услуга в съответствие с напредъка и развитието на технологиите, чрез създаване на развиваща се единна комуникационно-информационна платформа, гарант за сигурност и доверие на гражданите към единния европейски номер 112. Ще бъдат изградени центрове за комуникации от следващо поколение (Next Generation 112), свързани в електронна съобщителна мрежа с пакетна комутиция (Packet Switching PS), осигуряване на широколентов обмен на информация в мрежата на Националната система 112 (видео, данни, глас и текст в реално време) и надграждане на системите с нови и съвременни услуги. Общият планиран ресурс е 56.7 млн. лв. с период на изпълнение 2021-2023 г.

Държавна помощ: При изпълнение на проекта бенефициентите, водещите структури и партньорите не се явяват предприятие, извършващо икономическа дейност. Същите действат при упражняване на публични правомощия.

⁵⁸ Вж. приложение № П48

Процедурите за избор на изпълнители ще бъдат извършвани по реда на ЗОП и ППЗОП по открит, прозрачен, в достатъчна степен публичен, недискриминационен и безусловен начин. В този смисъл, на ниво изпълнители, подпомагането също не следва да се счита за държавна помощ. С подпомагането на бенефициентите, водещите структури и партньорите не е налице нарушаване на конкуренцията и подобряване на конкурентните им позиции в сравнение с други предприятия, с които се конкурират, по смисъла на чл. 107, пар.1 от ДФЕС. Дейностите, които се извършват от тях, в качеството им на органи, упражняващи публични правомощия, които са вменени с разпоредби на националното законодателство и не могат да бъдат разглеждани като либерализиран пазар. В този смисъл, инвестирането на безвъзмездни средства не би могло да се разглежда като държавна помощ по смисъла на чл. 107, пар.1 от ДФЕС.

д) Допълняемост и демаркация с инструментите на Кохезионната политика

Усилията за продължаващото провеждане на политиката за реформа в сектор здравеопазване ще бъдат подкрепени в рамките на Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г. чрез инвестиции в извънболничната и болничната сфера, свързани със създаване на равни възможности за населението в отделните региони за достъп както до профилактика и превенция, така и до навременно и качествено болнично лечение чрез мерки за инфраструктура, оборудване, мобилни активи, цифровизация и услуги и приложения за електронно здравеопазване. Интервенциите ще се основават на картографиране на здравните потребности, което да прогнозира направленията на необходимите промени за задоволяване на здравните нужди на обществото. С мерки, финансирани от ЕСФ+, ще продължат усилията за подобряване на здравните характеристики на населението и на работната сила, в частност, с фокус върху здравната промоция и превенция. Ще продължи подкрепата за персонала в здравния сектор, като целенасочени интервенции се предвиждат за повишаването и уменията на високоспециализиран персонал в ключови области на здравната система, както и за персонала, полагащ лекарски и здравни грижи в извънболничната помощ и дългосрочните грижи.

е) Стратегическа автономност и сигурност

Планираните интервенции ще се придържат към най-добрите европейски практики за инвестиции, насочени към прозрачност и справедлива търговия, като по този начин процедурите за възлагане на обществени поръчки ще зачитат принципа за постигане на стратегическа автономност, като същевременно се запази отворената икономика.

ж) Трансгранични и многонационални проекти

Проектите, включени в обхвата на компонента, са предвидени за реализация само на територията на страната, донякъде с изключение на инвестиция 5, която е предвидено да бъде реализирана в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г., където в чл. 109 е заложено изискването тази мрежа да позволява маршрутизирането на спешните комуникации до най-подходящия PSAP въз основа на различни фактори (например местоположение, говореният от повикващия език или неговото увреждане, претоварване на PSAP и др.). Това прави системата отворена, което ще позволи интегриране в една бъдеща оперативно съвместима общо европейска мрежа и ще даде възможност за участие в бъдещи трансгранични и многонационални проекти.

з) Зелени и цифрови измерения на компонента

Част от предвидените интервенции (инвестиция 1, инвестиция 3) ще имат за пряк ефект от реализацията им повишаване на енергийната ефективност, свързан с обновяването на сградния фонд на болничните заведения. Допълнителен позитивен ефект по отношение на климатичните цели на Плана ще се наблюдава и във връзка с подмяната на енергийните източници в лечебните заведения с такива, характеризирани с по-нисък въглероден отпечатък. Остойностени са 47.3% климатични разходи по компонента – вж. табл. 2.Г.3.1 по-долу. Предложените в компонента мерки допринасят за екологичния преход, като отчитат шестте климатични и екологични цели, определени в Регламента за таксономията, и не нарушават принципа „да не се нанася значителна вреда“, както е определен в Регламента за таксономията.

Инвестиции 4 и 5 имат ясно изразен цифров елемент. Като включва 9% цифрови разходи (вж. Таблица 2.Г.3.1 по-долу), този

компонент допринася и за 20% цел за цифровите измерения на Плана, посочена в Регламента за Механизма за възстановяване и устойчивост.

Табл. 2.Г.3.1: Зелено и цифрово въздействие

Компонент 12 Здравеопазване	Финансиране от МВУ, млн. евро	Зелен преход	Цифров преход
Актуализиране на стратегическата рамка на сектор Здравеопазване	0.0	0.0	0.0
Цялостно внедряване на Национална здравно информационна система	0.0	0.0	0.0
Създаване на механизми за привличане и задържане на кадри в системата на здравеопазването и професионалната им реализация в определени райони на страната	0.0	0.0	0.0
Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения	163.8	163.8	0.0
Модернизация на материалната база и въвеждане на иновативни технологии за лечение на населението на опорни държавни и общински лечебни заведения	133.5	0.0	0.0
Създаване на център за обучение и развитие на Център по Интервенционална неврорентгенология	3.3	0.0	0.0
Модернизация и развитие на психиатричната помощ	14.6	0.0	0.0
Създаване на национален регистър (база данни) за превенция и проследяване на онкологични заболявания	2.0	0.0	2.0
Развитие на националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112	29.0	0.0	29.0
общо Компонент 12	346.2	163.8	31.0
принос		47.3%	9.0%

и) Принцип „Да не се нанася значителна вреда“

Всички включени в обхвата на компонента мерки – инвестиции и реформи – съответстват на принципа „за ненанасяне на значителни вреди“ по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852. В приложение DNSH са дадени самооценки за спазването на принципа на ниво отделна мярка.

й) Ключови етапи, цели и времеви план

В приложение Milestones and Targets са представени ключовите етапи и цели, свързани с изпълнението на компонента.

к) Финансиране и разходи

В приложение Costing са представени индикативните разчети на финансовите ресурси, необходими за изпълнението на компонента.

ЧАСТ 3: ДОПЪЛНЯЕМОСТ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА

1. Предварително финансиране

България ще се възползва от предоставената възможност за получаване на префинансиране в размер на 13% с цел подпомагане на навременното стартиране на предвидените в плана реформи и инвестиции и изпълнението им в срок.

2. Съгласуваност с други инициативи

Кризата, породена от COVID-19, засегна много сфери от икономическия и социален живот на държавите членки. Част от предвидените в Плана за възстановяване и устойчивост интервенции ще имат пряко отражение върху секторите, включени в Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г. (ИНПЕК), като чрез реализирането им на практика ще се подпомогнат заложените в него цели и очаквани резултати.

С цел осигуряване на консистентност и допълняемост с ИНПЕК и ускоряване на някои от специфичните инвестиции, политики и мерки, заложен в него, НПВУ предвижда следното по отделните измерения на ИНПЕК:

По отношение на *измерение „Декарбонизация“*, в допълнение към заложената в ИНПЕК цел за увеличаване дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) в брутното крайно потребление на енергия на 27.09% до 2030 г., в общите цели на НПВУ България си поставя цел да достигне 24% дял на енергията от ВИ в брутното крайно потребление на енергия през 2024 г., 10% кумулативно намаление на енергийната интензивност и 10% на въглеродната интензивност на икономиката за периода 2021-2024 г.

Предвидени са реформи, улесняващи навлизането на нови източници на ВИ, като подпомагане на производителите на енергия от ВИ, развитие, улесняване и ускоряване на международната търговия с гаранции за произход, създаване на Национален фонд за декарбонизация, механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия (on-bill financing). В тази посока е и включеният проект за увеличаване капацитета за присъединяване на нови възобновяеми мощности към ЕЕС с поне 4000 MW и увеличаване на междусистемния капацитет за пренос на електроенергия чрез по-добро използване на съществуващите активи с поне 1000 MW (ЕСО).

Схемата за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз ще даде възможност на възобновяемите енергийни източници да дадат още по-голям принос за постигане на целите за декарбонизация.

Реализацията на проекта за изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива във въглищни региони в България ще позволи замяна на въглищата, използвани като гориво от потребителите, с нисковъглеродни газообразни горива и техните смеси в различни съотношения (водород, биогаз, природен газ), а в последствие – с водород. Ще улесни прехода към нисковъглеродна енергетика на икономически обоснована цена при запазване на сигурността, надеждността и непрекъсваемостта на енергоснабдяването в страната и региона.

Предвидени са мерки за насърчаване въвеждането на ВИ както за бизнеса, така и за домакинствата. За бизнеса са предвидени инвестиции за насърчаване комбинирането на нови ВИ с локални съоръжения за съхранение на електрическа енергия в зависимост от подходящото технологично решение за съответните проекти и възможности за внедряване на екологични решения в посока кръгова икономика и намаляване на емисиите от CO₂ (Програма за икономическа трансформация). Програмата за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници в еднофамилни сгради и многофамилни сгради, които не са свързани към топлопреносни и газопреносни мрежи, ще насърчи въвеждането на ВИ.

Проектът Интегриране на екосистемния подход и прилагане на решения, базирани на природата, в опазването на защитените зони от мрежата Натура 2000 има като ефект намаляване влиянието на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство в и извън мрежата Натура 2000, опазвайки и подобрявайки състоянието на пасищните и горски екосистеми, които са основни „поглътители“ на емисии, с цел принос към декарбонизацията.

Предложената Подкрепа за устойчива градска мобилност чрез мерки за развитие на екологични, безопасни, функционални и енергийно ефективни транспортни системи ще допринесе за намаляването емисии от парникови газове в транспортния сектор: насърчаване производството и търсенето на електрически и нови екологични превозни средства, ускорено развитие на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни превозни средства и организиране на кампании за повишаване на

информираността и създаване на капацитет от заинтересовани страни по отношение на развитието на устойчива мобилност.

Програмата за енергийна ефективност има пряка връзка с измерението „Енергийна ефективност“ от ИНПЕК и ще допринесе пряко за постигането на Националната кумулативна цел за енергийна ефективност, определена съгласно изискванията на чл. 7 от Директива 2012/27/ЕС (изменена с Директива (ЕС) 2018/2002), както и изпълнението на Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г. Приоритет ще се дава на енергийната ефективност в съчетание с използването на възобновяеми енергийни източници в сградния сектор.

Проектът относно енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление (ВИО) ще допринесе за повишаването на енергийната ефективност на системите за ВИО и намаляването на потреблението на енергия, както и за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия.

По линия на измерението „Енергийна сигурност“ НВПУ предвижда възможности за диверсификация и оптимизация на потреблението и съхранението на ел. енергия. В тази посока е проектът за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на инфраструктура за пренос на водород и нисковъглеродни газообразни горива за захранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в България.

Схемата за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз ще допринесе за постигане на целите, които си поставя България по отношение на енергийната сигурност, свързани с предприемане на мерки относно ограничени или прекъснати доставки от даден енергиен източник с цел подобряване на устойчивостта на регионалните и националните енергийни системи.

Възможностите за бизнеса по Програмата за икономическа трансформация за комбиниране на нови ВИ с локални съоръжения за съхранение на електрическа енергия ще допринесе за увеличаване на гъвкавостта на националната енергийна система посредством развитие на нови съоръжения за съхранение.

Проектът за ЕСО ще допринесе за повишаване гъвкавостта на националната енергийна система; предприемане на мерки относно ограничени или прекъснати доставки от даден енергиен източник с

цел подобряване на устойчивостта на регионалните и националните енергийни системи; повишаване на мрежовата и информационна сигурност (киберсигурност).

Повишаването на енергийната ефективност на системите за ВИО и намаляването на потреблението на енергия като цяло ще допринесат за постигане на целта на ИНПЕК за подобряване на енергийната сигурност на страната чрез намаляване на зависимостта от внос на енергия.

По измерението *„Вътрешния енергиен пазар“* България ще развива конкурентен пазар чрез пълната му либерализация и интеграцията му в регионалния и общоевропейския пазар, както е посочено и в измерението *„Енергийна сигурност“*. Основен елемент в процеса по пълна либерализация е защитата на уязвимите потребители. В съответствие с препоръката на ЕК за развитие на конкурентоспособни пазари на едро и дребно, чрез насърчаване на конкуренцията в страната и преминаване към изцяло пазарни условия, България поетапно ще премахва регулираните цени на електрическа енергия до края на 2024 г.

Други политики и мерки, насочени към развитието на вътрешния енергиен пазар в съответствие с целите на Енергийния съюз, и включени в НПВУ, включват оптимизация на потреблението, стимулиране създаването на енергийни общности за производство и потребление на възобновяема енергия и стимулиране по-активната роля на потребителите.

Проектът за ЕСО ще допринесе конкретно за постигане на мерките за повишаване на гъвкавостта на енергийната система по отношение на производството на възобновяема енергия, в частност предвидените мерки за разработване на *интелигентни мрежи, групиране, оптимизация на потреблението, съхранение, разпределено производство, механизми за разпределение, преразпределение и съкращаване, ценови сигнали в реално време, включително свързване на пазарите в рамките на деня и трансграничните балансиращи пазари.*

По отношение измерение *„Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“* проектът за ЕСО цели мерки за изграждане на интелигентни електрически мрежи (Smart grid) за автоматизиран контрол на системите за електрическата енергия, с цел осигуряване на най-качественото електрозахранване на потребителите и оползотворяване в максимална степен на енергията от възобновяеми източници, като крайната цел е модернизиране и автоматизиране на съществуващите електрически мрежи.

Основната цел на проекта Схема за подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз за изпълнението на пилотни проекти за производство на зелен водород ще допринесе за увеличаване броя на иновативните фирми (въвеждане и развитие на иновации) във високотехнологични и интензивни сектори, подкрепа за сътрудничество между научните изследвания и бизнеса, трансфер на технологии и прилагане на резултатите от научните изследвания, насърчаване на бизнес-инвестиции в научни изследвания и във внедряването на иновациите в промишлеността и др. По-конкретно проектът ще допринесе за предвиденото разработване на пилотен проект за водород с обща инсталирана мощност от 20 MW, като основа за по-нататъшното развитие на водородните мощности след 2030 г.

Споразумение за партньорство

Чрез Споразумението за партньорство (СП) за програмния период 2021 – 2027 г. се определят стратегията на страната и нейните приоритети за изпълнение на Кохезионната политика на ЕС (и Общата политика в областта на рибарството). Въз основа на анализа на социално-икономическото развитие на България в периода 2007 - 2017 г. в СП са определени основните направления на инвестиции с европейско съфинансиране. С цел осигуряване на съгласуваност с програмите, съфинансирани от Европейските структурни фондове, в СП е предвидена допълняемост с интервенциите по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) за всяка една от петте Цели на политиките [съгласно приложената таблица](#).

През 2021 г. България продължава да прилага принципите на Гаранцията за младежта като ще изпълнява новата Препоръка на Съвета от 30 октомври 2020 г. относно „Мост към работни места – укрепване на гаранцията за младежта“, с която се заменя Препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта. Основен приоритет през 2021 г. и следващите години ще бъде работата с младежите от групата NEETs, идентифициране на база обмен на информация между институциите, достигане до тях по местоживеене, както и отправянето на качествено и устойчиво предложение за обучение, работа или за връщане в образователната система, съобразно профила на всеки младеж и търсенето на пазара на труда.

От 2021 година продължава работата в контекста на новата Препоръка, като мерките и действията за осигуряване на заетост и обучение на младежите във връзка с прилагането на Гаранцията за младежта се съдържат в ежегодния **Национален план за действие по заетостта**. Използвайки придобития опит от прилагането на

Гаранцията за младежта от 2013 г. и взимайки предвид променящите се реалности на пазара на труда, в т. ч. цифровите и зелени преходи, ще се продължи с ангажимента за отправяне на предложение за работа, образование/обучение, чиракуване или стажуване в рамките на четири месеца.

Особено амбициозни ще бъдат действията в контекста на **цифровите умения и валидирането**, където Препоръката поставя като акцент оценката на цифровите умения на всички регистрирани се по Гаранцията за младежта NEETs и обучение за подобряване на цифровите умения, съобразно потребностите, както и валидиране и признаване на неформалните и информалните умения.

С изпълнението на проекта PRO-DI-GI по Плана за възстановяване и устойчивост се предвижда най-малко 500 хил. лица да бъдат включени в обученията за придобиване на базови и средни дигитални умения съгласно рамката DigComp 2.1. Над 100 хил. лица ще имат възможност да валидират неформално придобити умения. Новата платформа за електронни обучения ще бъде важен инструмент на активната политика на пазара на труда, включително по посока изпълнение на Препоръка на Съвета от 30 октомври 2020 г. относно „Мост към работни места – укрепване на гаранцията за младежта“.

Част от предвидените курсове за повишаване на квалификацията или за придобиване на компетентности ще се реализират именно посредством електронната платформа за обучения, която ще се реализира по линия на Националния план за възстановяване и устойчивост на България. По този начин ще бъде постигната допълняемост между националните мерки и тези по ПВУ и ЕСФ+. Младежи, преминали през обученията в базови дигитални компетентности, са част от целевата група на ПВУ и не са допустими за обучени по същите ключови компетентности по ЕСФ+ или по национални мерки. Видът на преминати обученията е част от информацията, която съществува националната база данни за всяко регистрирано в Бюрата по труда лице.

България ще работи по предложените етапи за прилагане на засилената Гаранция, а именно:

- Набелязване – определяне на целевата група, наличните услуги и потребностите от умения и осигуряване възможности за превенция чрез системи за проследяване и ранно предупреждение, както и предотвратяване на преждевременното напускане на образователната система;

- Информационни дейности – повишаване на осведомеността, целенасочена комуникация и по-добро достигане до младежите, особено от уязвимите групи;

- Подготовка - използване на инструменти за профилиране с цел изработване на индивидуализирани планове за действие, съветване, насочване и наставничество, повишаване на уменията в областта на цифровите технологии, оценяване, подобряване и валидиране на други умения.

- Предложение – ефикасност на стимулите за заетост и за започване на стопанска дейност (особено по време на икономическата рецесия), привеждане на отправяните предложения в съответствие със съществуващите стандарти, за да се гарантира качество и равнопоставеност, осигуряване на подкрепа и след започване на работа и получаване на обратна информация. В икономически благоприятна среда, в условията на недостатъчно предлагане на кадри, с безработните младежи ще се работи с приоритет за бързо насочване към подходящи за тях работни места или към обучение, търсено от бизнеса. С оглед максимално бързото и качествено отговаряне на търсенето на пазара на труда, както и за минимизиране на неангажирания престой на младежите, образованите/квалифицираните ще бъдат насочвани по „бърза писта“ – приоритетно обслужване и насочване към подходящи работни места. По отношение на неактивните, ниско образованите и продължително безработните младежи качествено предложение рядко може да бъде отправено в рамките на 4 месеца, предвид необходимостта от по-големи усилия за работа с тези младежи, повече време и ресурси – ще се поставя по-голям фокус върху индивидуалната работа с цел постигане на успешен и устойчив резултат.

3. Допълняемост на финансирането

Съгласно чл. 11, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет заместник министър-председателят подпомага министър-председателя, като отговаря за цялостната организация и ръководство на системата за координация при управлението на средствата от Европейския съюз, като при осъществяване на тези функции се подпомага от дирекция "Централно координационно звено" в Министерския съвет.

Допълняемостта и координацията по отношение на интервенциите, заложи в ПВУ, и тези в останалите програми, съфинансирани от ЕС, се осъществява и по линия на създадената през м. юли 2020 г. със заповед на министър-председателя Междуправителствена работна група под председателството на заместник министър-председателя, включваща представители на Министерството на финансите и ресорните министерства, която текущо координира изготвянето, изпълнението и наблюдението на ПВУ.

В тази връзка още на етап подбор на области за интервенция е извършен анализ за липса на двойно финансиране за предвидените инвестиции, като във връзка с чувствителните области, които попадат в обхвата на финансиране на програми от програмен период 2021-2027 г. и ПВУ, е направена демаркация в СП.

В допълнение на национално равнище е създаден механизъм за подготовка на инвестициите и проектите, чрез които ще се изпълняват с финансиране чрез МВУ, включително образец на апликационна форма, съдържаща информация за всички източници на финансиране на дейностите. Посочва се допълващото финансиране с програми и инструменти на ЕС и с национални средства. Апликационните форми са съгласувани както по отношение на тяхното съдържание, така и за потвърждаване на адекватна демаркация на източниците на финансиране. В приложение е представена обобщена информация за демаркацията на инвестициите, включени за финансиране от МВУ, и останалите европейски и национални инструменти.

С цел пълнота на проверките за двойно финансиране, България ще се възползва от достъп до бази данни на ЕК, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми и инструменти. В хода на изпълнението на инвестициите, финансирани от МВУ, е предвидена и задължителна проверка за липса на двойно финансиране на изпълнените дейности чрез проверка в достъпните национални информационни системи и чрез вътрешноведомствен и междуправителствен обмен на данни.

Остойностяването на инвестициите в плана е извършено от съответните ведомства. Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ към министъра на финансите е извършила преглед на планираното финансиране и остойностяването на разходите, като детайлна информация е представена в приложение към Плана.

4. Прилагане

4.1. Ефективно изпълнение

Предвидените в ПВУ инвестиции и реформи ангажират структури, които имат значителен опит при изпълнение на проекти, съфинансирани с европейски средства или са водещи администрации при изпълнението на съответните реформи като част от конкретните политики на национално равнище. Ведомствата, изпълняващи инвестиции, са били обект на одити, което дава увереност за наличието на достатъчен административен капацитет за изпълнение на възложените им задачи във връзка с изпълнение на интервенциите от ПВУ. Този опит, съчетан с наличието на задълбочени познания в съответните сфери на интервенция, ще гарантира ефективното изпълнение на интервенциите от ПВУ. В случаите, в които реализацията на инвестицията ще се извършва чрез подбор на проекти на конкурентен принцип, повечето от структурите имат натрупан опит по отношение на подбора, договарянето и контрола на изпълнението, а новите структури ще бъдат подпомагани чрез обучения и методическа подкрепа. Чрез извършваната оценка на административния капацитет на крайните получатели и Структурите за наблюдение и докладване се определят областите, които се нуждаят от допълнителни действия.

В допълнение през 2020 г. Република България подаде искания за получаване на подкрепа по Програмата на Европейския съюз за подкрепа на структурни реформи, като бяха одобрени и ще се изпълняват следните проекти през 2021 г.: *„Усъвършенстване на системата за проверка на почтеността на служителите на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“*, *„Подкрепа за създаването на Национален фонд за декарбонизация“*, *„Повишаване на ефективността на публичните инвестиции“*, *„Разработване и прилагане на методология за оценка на корупционния риск в Националната агенция за приходите на Република България“* и др. Изпълнението на тези проекти ще допринесе и за реализирането на планираните в ПВУ реформи.

Като част от ефективно изпълнение се определя и спазването на правилата за обществени поръчки, както и контрола и проверката за измами, корупция и конфликт на интереси, които и към момента поради негативния ефект, който могат да породят, са съществена част от осъществявания контрол при усвояване на средствата от Европейския съюз. Обстоятелството, че структурите, които са ангажирани с управлението и контрола на ПВУ, имат сериозен опит и

изграден административен капацитет в сферата на управлението и контрола на средствата от ЕС, гарантира ефективни и работещи мерки, правила, процедури и по отношение на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, чрез осъществяване на административни проверки, проверки на процедурите за избор на изпълнител, проверки на място и др. Всички ведомства, които ще реализират инвестициите и реформите, част от ПВУ, ще бъдат текущо подпомагани в изпълнението на дейностите, свързани с превенция за недопускане на пропуски.

Ефективното изпълнение на проектите, финансирани от МВУ на национално равнище, се подпомага и чрез регулацията, която задава Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор и произтичащите от него наредби и указания, чийто разпоредби се прилагат както за публичните разходи, финансирани от държавния бюджет, така и за средствата от ЕС. Финансовото управление и контрол се осъществяват чрез системи за финансово управление и контрол, включващи политики и процедури, въведени от ръководството на организациите, с цел да се осигури разумна увереност, че целите на организациите са постигнати чрез:

1. съответствие с приложимото европейско и национално законодателството, вътрешните актове и договори;
2. надеждност и всеобхватност на финансовата и оперативната информация;
3. икономичност, ефективност и ефикасност на дейностите;
4. опазване на активите и информацията.

Изпълнението на конкретните инвестиции/проекти по МВУ се осъществява от **крайните получатели (КП)**, които отговарят за:

- Прилагането и процедури с цел да се осигури разумна увереност, че финансовите интереси на ЕС и българската държава са защитени и че целите на инвестициите/проектите ще бъдат постигнати;
- **Предотвратяване и разкриване на измами и нередности, корупция, конфликт на интереси и двойно финансиране**, както и предприемане на последващи действия;
- Управление на рисковете за постигане на горните цели чрез **адекватно разделение на отговорностите по изпълнение на проекта и подходящи превантивни, разкриващи и/или коригиращи контролни дейности**, които включват най-малко:

1. система за двоен подпис, която не разрешава поемането на финансово задължение или извършването на плащане без подписите на ръководителя на организацията и на лицето, отговорно за счетоводните записвания;
2. правила за достъп до активите и информацията;
3. политики и процедури за предварителен контрол за законосъобразност;
4. политики и процедури за текущ контрол върху изпълнението на поети финансови ангажименти и сключени договори;
5. политики и процедури за последващи оценки на изпълнението;
6. политики и процедури за обективно, точно, пълно, достоверно и навременно осчетоводяване на всички стопански операции;
7. политики и процедури за управление на човешките ресурси;
8. политики и процедури за спазване на лична почтеност и професионална етика.

В рамките на горепосочените контролни дейности КП:

- Създават организация за изпълнение на всички изисквания на споразумението с Министерството на финансите и на одобрената системата за управление и контрол (СУК);
- Създават/определят екип за изпълнение на проекта в рамките на създадени звена, които изпълняват/ са изпълнявали проекти, като е извършена оценка дали тези звена имат достатъчно капацитет, предвид новите дейности;
- Осъществяват контрол върху изпълнителите с оглед качествено и в срок изпълнение съгласно сключените договори. Тази дейност се документира и се осигурява одитна следа;
- Представят отчет по образец (финансово-технически отчет), включващ декларативна част, която потвърждава изпълнението на всички ангажименти в споразумението; идентифицирани рискове и предприети действия за преодоляването им; дейности за отстраняване на пропуски и недостатъци, идентифицирани в рамките на проверки на място или от одитни и контролни органи. В случай на забава при изпълнението на одобрения план-

график за изпълнение на етапите и целите на инвестицията задължително се представя информация за причините, потенциалните рискове, както и възможностите за преодоляване на закъснението при изпълнението;

- Регулярно попълват информация в Информационната система за МВУ (ИС за МВУ) относно: сключени договори с изпълнители, разходооправдателни и платежни документи, документи, доказващи изпълнение – сертификати, актове и др. в зависимост от спецификата на интервенцията, и прогноза за плащане;
- Осигуряват аналитична счетоводна отчетност за всички разходи и извършени плащания по проекта, за произтичащите от тях вземания и задължения, както и съпоставимост с финансовата информация, която се посочва във финансово-техническия отчет. Аналитична отчетност се прилага и при финансиране на дейности, извършвани в изпълнение на проекта със собствени средства или от друг източник.
- Осигуряват достъп до документи и на мястото на изпълнение на инвестицията на национални и европейски контролни и одитни органи.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- Членовете на екипа за изпълнение на проекта подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни са задължени да декларират пред прекия си ръководител тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с инвестицията. В допълнение, съгласно националното законодателство при заемането на длъжност, ежегодно, както и при освобождаването от длъжност и след изтичането на една година от това обстоятелство, лицата, заемащи висши публични длъжности, попълват и подписват декларация за имущество и интереси пред органа по избора или назначаването. Такива декларации също подписват при назначаването си и ежегодно всички държавни служители. При промяна в декларираните обстоятелства се подписва нова декларация. КПКОНПИ, инспектората при органа по назначаване и определени съгласно закона лица извършват проверка на декларираните данни;
- КП възлагат обществени поръчки. В случай, че КП попадат в обхвата на ЗОП се прилагат неговите разпоредби, като при

подготовката и възлагането отчитат елементите за проверка на обществени поръчки, включени в КЛ, приложени към СУК. Обществените поръчки подлежат на предварителен контрол от Агенцията за обществени поръчки в съответствие с чл. 229, ал.1, букви г), д) и е) от Закона за обществените поръчки (ЗОП). В случай, че КП не са възложители по ЗОП и възлагат строителство, доставки и услуги над праговете по директивите за обществени поръчки, те следват приложимия специфичен за МВУ нормативен ред;

- С представянето на доклад КП декларира, че за отчетения период няма установени от компетентни органи случаи на съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция или предоставя информация за броя и вида на установените случаи, включително издадените становища от съответните органи;
- При получена информация, водеща до съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция, свързани с изпълнението на конкретния проект по МВУ, КП я въвежда своевременно в ИС-МВУ, включително и за планираните/извършени последващи действия.

Специфични дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

- Във всеки финансово-технически отчет, който КП подава по проекта, се представя актуална информация за свързани проекти или инвестиции, които изпълнява с финансиране от други програми/инициативи на ЕС с оглед недопускане на двойно финансиране на дейностите, които са част от проекта, финансиран от МВУ. В случай на сходство в изпълнявани от КП дейности, КП прави ясна демаркация.

4.2. Несигурности

Националният ПВУ на България е изготвен при отчитане в максимална степен на всички известни към момента рискове и обстоятелства, които биха могли да повлияят върху интервенциите, предвидени в него. Усилията на структурите, ангажирани в подготовката на плана, са насочени към предварително определяне на ясни и измерими цели в конкретните области на политика, които са приоритет на национално равнище и са предвидени да бъдат подпомогнати чрез ПВУ, както и към максимално реалистични разходи, които ще бъдат необходими за постигането им за целия период на действието му.

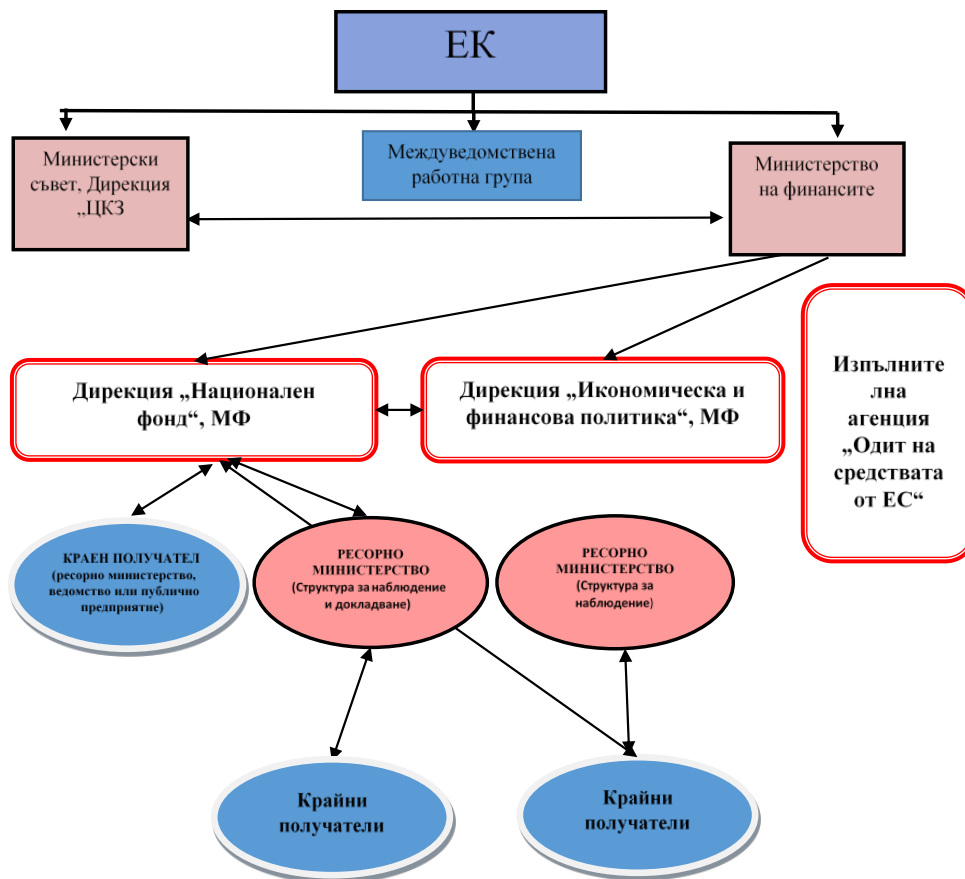
Като задължителен елемент в структурата на ПВУ е извършената оценка на въздействието на планираните реформи и инвестиции, в това число и прогнозно разпределение на финансовия ресурс по години, които потвърждават реалистичността на предложенията. Осъщественият процес на обществени консултации, представен в т. 5 по-долу, способства за ангажиране на всички заинтересовани страни, включително социално-икономическите партньори, при изпълнението на Плана и постигането на заложените цели.

При изготвянето на Плана са анализирани заложените етапи и цели с оглед гарантиране, че всички крайни етапи и цели ще бъдат изпълнени. При възникване на извънредни обстоятелства и установяване на необходимост от отпадане на предвидена/и в ПВУ инвестиция или реформа, ще бъдат предприети действия за изменение на Плана в съответствие с предвидените в Регламента за създаване на МВУ процедури. За целите на изменението ще бъде извършена отново оценка на въздействието, включваща и потвърждение, че измененият План допринася за постигането на целите на МВУ.

4.3. Административни механизми

Детайлна информация за отговорностите и координацията между отговорните институции при изпълнението и контрола на ПВУ:

С акт на Министерския съвет е възложена координацията по въпросите, свързани с участието на Република България в МВУ на Европейския съюз, да се осъществява съвместно от заместник министър-председателя и министъра на финансите.

Дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите е определена за координиращо звено за изпълнението и контрола на ПВУ. Дирекцията отговаря за подготовка на системата за управление и контрол на Механизма, както и за подаване на заявление за плащане и управленска декларация към ЕК. Контролните и одитни дейности, които способстват за потвърждаване на обстоятелствата по чл. 22 на Регламент 2021/ 241 от 12.02.2021 г. за създаване на МВУ, са представени в т. 6 по-долу.

Екипът на дирекция „Национален фонд“ включва 60 висококвалифицирани, обучени в европейски и национални учебни организации и с доказан опит служители, участвали в разработване и прилагане на ефективни и ефикасни системи за

управление и контрол на европейски фондове, които ще гарантират предотвратяването на конфликт на интереси, корупция, измами и двойно финансиране на всеки етап от изпълнението на Националния план за възстановяване и устойчивост. Повече от една трета (35%) от служителите притежават одиторски сертификати, като национален одиторски сертификат притежават 14 служители, международни сертификати притежават 7 служители (5 - Certified Government Auditing Professional и 2 - Certified Internal Auditor). Дирекцията разполага с 6 юристи и 2 експерти с икономическо и юридическо образование, 4 експерти по ликвидността, 9 счетоводители и 40 финансови контрольори. Липсата на експерти с инженерен профил ще бъде компенсирана чрез провеждането на съвместни проверки с представители на ресорните министерства, които ще допринасят със специализирана експертиза в съответната област. В допълнение, в дирекцията има изграден капацитет за обобщаване и анализиране на одитни доклади, като специално звено е ангажирано с отчитането и проследяването на изпълнението на отправени препоръки от одитните органи по оперативните програми от програмен период 2014-2020, както и с преглед на съдебни решения и коректното отразяване на определените финансови корекции в заявления за плащане към ЕК.

Дирекцията има повече от 20 годишен опит в управлението на европейските фондове, включително:

- подготовката на Република България и изграждането на акредитирана система за разширена децентрализация при прехода от предприєдинителни към структурни фондове, включително разработване на процедурни наръчници на участниците в системата (в качеството ѝ на екип на Националния ръководител по предприєдинителните програми на ЕС, както и на Разплащателен орган по Кохезионен фонд, съгласно Регламент № 164/94);
- изготвяне на регулаторната рамка за изпълнението на първия за България програмен период 2007-2013, а именно: указания на министъра на финансите относно 1) процедура по установяване и докладване на нередности за оперативните програми и програмите за двуструнно сътрудничество по външни граници за програмен период 2007-2013 г.; 2) докладване на нередности/финансови корекции по сертифицирани разходи след приключване на програмен период 2007-2013 г. по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз; 3) третиране на ДДС

като допустим разход при изпълнение на проекти по ОП 4) определяне на правилата за плащания; 5) верификация и сертификация на разходите; 6) възстановяване и отписване на неправомерни разходи; 7) осчетоводяване; 8) приключване на оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз през програмен период 2007-2013 г., включително предоставяне на методическа подкрепа по прилагането им (в качеството ѝ на Сертифициращ орган за СКФ и орган, отговорен за получаване на плащанията от ЕК);

- издаването на Инструкции: във връзка с възникнали казуси относно отчитане на нередности, наложени финансови корекции и верифицирани разходи по ОП; за извършване на ангажименти за договорни процедури във връзка с проекти, финансирани по СКФ на ниво бенефициент; за проекти генериращи приходи и прилагането на чл.55 от Регламент №1083/2006, както и за обмена на информация между УО/МЗ и бенефициентите в процеса на заявяване на средства и отчитане на проектите, съфинансирани от СКФ на ЕС;
- издаването на Наредба за определяне на правилата за плащания, за верификация и сертификация на разходите, за възстановяване и отписване на неправомерни разходи и за осчетоводяване, както и сроковете и правилата за приключване на счетоводната година по оперативните програми и програмите за европейско териториално сътрудничество за програмен период 2014-2020 г., включително предоставяне на обучения и методическа подкрепа по прилагането ѝ (в качеството ѝ на Сертифициращ орган по ЕФРР, КФ и ЕСФ и орган, отговорен за получаване на плащанията от ЕК), както и указания и методически насоки относно изготвяне на прогнози за плащанията по програмите и счетоводната отчетност.

Текущото на персонала на дирекция „Национален фонд“ е несъществено, като от самото начало е създадена и функционира процедура за съхранение на институционалната памет.

В допълнение, Министерството на финансите е изготвило въпросник за самооценка на административния капацитет на крайните получатели (КП) и ресорните министерства, които изпълняват функции на структури за наблюдение и докладване (СНД). За целта е използван документ на ЕК (СОСОФ 09/0005/00) за самооценка на управляващите органи за Европейските структурни и инвестиционни фондове. В случай на необходимост се предприемат

действия за укрепване на капацитета на съответния КП/СНД преди подписването на споразумение, което гарантира успешното изпълнение на инвестициите. Дирекция „Национален фонд“ извършва преглед на делегираните дейности при проверката на регулярните финансово-технически отчети, като при необходимост извършва допълнителни проверки, включително на място.

В допълнение, дирекцията е отговорна структура за планирането и бюджетирането на средствата, които ще бъдат получени и разплатени по инвестициите, финансирани от МВУ, за финансово-счетоводната отчетност и контрола, който изпълнява с оглед защита както на националните финансови интереси, така и на финансовите интереси на ЕС, включително чрез извършването на проверки на място. В тази връзка участва активно с предложения при разработването на договорите за финансиране, програмните документи, приложимата нормативна уредба и ще оказва методическа подкрепа за всички дейности в областта на своята компетентност.

Дирекция „Централно координационно звено“ в администрацията на Министерския съвет отговаря за разработването на ПВУ, програмните документи, включително разпределението на средствата по Механизма, изработване на нормативната база и приложими правила, и съответно в изменението им. Дирекцията е координатор на изпълнението на всички програми и инструменти от ЕС и има устойчив капацитет от 60 служители, изграден в периода от предприєдинителните програми, програмни периоди 2007-2013, и 2014-2020, включително и подготовката на програмен период 2021-2027. Дирекцията отговаря и за администрирането, поддръжката и надграждането на информационната система за програмите на ЕС със споделено управление.

Дирекция „Икономическа и финансова политика“ в Министерството на финансите участва в процеса по разработване и изменение на програмните документи, споразумението за финансиране, договорите за финансиране, отчитане на напредъка и приключването на Механизма. Дирекцията отговаря за подготовката и изпълнението на стратегическите и планови документи на България в процеса на икономическо управление на ЕС, в т.ч. специфичните препоръки по линия на Европейския семестър, както и за преговорите по бюджета на ЕС и многогодишната финансова рамка. Дирекцията координира и подпомага експертно разработването и наблюдението на изпълнението на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. Дирекцията също е правоприменик на Агенцията за икономически анализи и прогнози и включва 41 служители. Тези

дейности се допълват с част от основните функции, които изпълнява, като контактна структура за докладване на Европейския семестър, както и във връзка с преговорите по многогодишната финансова рамка.

Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ към министъра на финансите е структурата, която ще извършва одитната дейност по Механизма с цел осигуряване на увереност относно надеждността на данните за изпълнение на индикаторите и на начина на тяхното събиране, както и увереност, че при изпълнението е гарантирано недопускането на двойно финансиране, на измами, корупция и на конфликт на интереси и е спазен принципа за добро финансово управление.

Ресорните министерства и ведомства (Министерство на икономиката, Министерство на енергетиката, Министерство на околната среда и водите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерство на вътрешните работи, Министерство на земеделието, храните и горите, Министерство на правосъдието, Министерство на здравеопазването, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на образованието и науката, Министерство на културата, Държавна агенция „Електронно управление“, Държавна агенция за научни изследвания и иновации (ДАНИИ) и Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“) участват в етапа на изпълнение на МВУ съгласно описаните хипотези в т. 6. В зависимост от това дали изпълняват проектите самостоятелно, извършват подбор на крайни получатели или са ангажирани с изпълнение на реформите в съответната област като първостепенен разпоредител с бюджет на краен получател, те са ангажирани с изпълнение/контрол/проследяване на изпълнението на проектите, финансирани по МВУ. В рамките на всички ресорни министерства и ведомства има изграден капацитет за управление на средства и фондове от ЕС. ДАНИИ е единствената нова структура, която предстои да управлява Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027, но в екипът ѝ се привличат експерти от управляващите органи на оперативни програми от програмен период 2014-2020 г.

Ресорните министерства с отговорност за подбор на проекти и контролни дейности по отношение на крайни получатели са структури, които изпълняват функциите на управляващ орган на оперативна програма за програмен период 2014-2020 г., или са

конкретен бенефициент на оперативна програма и имат изградени системи за управление и надежден капацитет.

Описание на институционалната структура с всички крайни получатели на помощта е налично в Системите за управление и контрол, разработени от Министерството на финансите.

В процеса по изготвяне, изпълнение и мониторинг на ПВУ е осигурена функционална независимост на структурите, с което се гарантира прозрачност и избягване на конфликт на интереси.

5. Процес на консултации

Началото на разработването на Националния план за възстановяване и устойчивост беше поставено със Заповед на министър-председателя на Република България от 21 юли 2020 г. за сформирание на междуведомствена работна група, състояща се, като правило⁵⁹, от ресорни заместник-министри, председателя на Държавната агенция за електронно управление, Председателя на Управителния съвет на Фонд мениджъра на финансови инструменти в България, директорите на дирекции „Централно координационно звено“ и „Модернизация на администрацията“ в Администрацията на Министерския съвет.

Председател на работната група е заместник министър-председателят, отговарящ за координацията на европейските фондове. Заместник-министърът на финансите е заместник-председател на групата.

С Решение на Министерския съвет от 23 октомври 2020 г., **изменено и допълнено с ...**, е установен механизъм за организация и координация на участието на България в Механизма за възстановяване и устойчивост като съвместна отговорност между заместник министър-председателя и министъра на финансите.

Концептуалната рамка на предложенията за плана е разработена от междуведомствената работна група, за да съответства на приоритетите на МВУ и Стратегията България 2030. Подготвен е набор от критерии под формата на чек-лист съгласно проекта (тогава) на Регламент относно МВУ, както и проект на апликационна форма със съответните реквизити за аргументация. На министерствата, представени в работната група, е даден срок за представяне на предложения.

⁵⁹ Някои от министерствата са представени на ниво министър, съветник на министър или директор на дирекция в администрацията.

Събраните предложения бяха 107. Работната група под формата на секторни срещи започна работа по тях и оценка на допустимостта им съгласно рамката от критерии по МВУ.

Междуведомствената работна група към заместник министър-председателя е провела общо 9 съвместни заседания и повече от 20 секторни такива в два кръга на политическо ниво в началото на процеса по подготовка на проектните предложения за предоставяне на насоки по тях.

Проведени са 83 междуведомствени срещи на хоризонтални теми на политическо и експертно ниво, в зависимост от случая, в т.ч. координационни такива във връзка с дигитални аспекти на предложенията.

Излъчените експерти, отговарящи за проектните предложения, са провели 8 съвместни заседания в пълен състав.

Проведени са 5 срещи със социалните партньори и Национално сдружение на общините в Република България за представяне на различни етапи от подготовката на плана (от 25 август, още преди създаването на работната група, до края на януари).

На ресорните министерства е възложено да проведат публични консултации в съответната област на компетенции и са проведени повече от 35 секторни консултации.

Първият драфт на Националния план за възстановяване и устойчивост беше качен и достъпен за широката общественост на 30 октомври 2020 г. на специално създадена интернет платформа: www.nextgeneration.bg, както и отворен за обществено обсъждане съгласно Закона за нормативните актове на Портала за обществени консултации при подготовката на национално законодателство: www.strategy.bg. Периодът на консултации е 30 дни, също в съответствие със законовите изисквания, приложими за проекти на нормативни актове, 30 октомври – 29 ноември 2020 г. Получени са над 90 отговора на консултациите, в и извън определения за това срок. Тъй като консултациите са отворени, становища по първия драфт бяха получени от широк кръг организации: работодателски, бизнес, синдикати, неправителствени организации в различни сфери, околна среда, енергетика и др., изследователски организации и др.

Направени са 5 интерактивни презентации, достъпни на специално създаден за целта YouTube канал, наречен “Next Generation”:

<https://www.youtube.com/channel/UCkuN11GCwbnPOJGkqwcDAEg>.

Първата интерактивна презентация (30 октомври 2020 г.) представя плана в неговата цялост, както и мястото му спрямо МФР.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ba4i3EFZOр4>

Последвана е от още 4 такива, посветени на четирите стълба на плана. Проведени са под формата на презентация, дискусия и възможност от сесия „въпроси и отговори“.

- ✓ **Иновативна България** – излъчена на 13 ноември 2020
https://www.youtube.com/watch?v=72JTkEN_Aq4;
- ✓ **Свързана България** – излъчена на 20 ноември 2020
<https://www.youtube.com/watch?v=HhScsgNKBeM;>
- ✓ **Справедлива България** – излъчена на 27 ноември 2020
https://www.youtube.com/watch?v=AlWN39_BXs4;
- ✓ **Зелена България** – излъчена на 4 ноември 2020
<https://www.youtube.com/watch?v=nOioYoNMq40.>

Втори драфт на плана е изпратен на ЕК на 1 февруари 2021 г. и публикуван на портала www.nextgeneration.bg. Той надгражда първата версия въз основа на дискусиите по време на техническите срещи с ЕК и проведените публични консултации. Основните промени във втория драфт включват засилена подкрепа за бизнеса, в частност, МСП, посилен фокус върху нисковъглеродната икономика и енергийния сектор, устойчива мобилност, дигитални умения, здравеопазване и др.

Провокирани от обществените консултации са следните промени:

- Засилена е частта на Плана, предвиждаща предоставяне на подкрепа за развитието на МСП – промяната е мотивирана от множество получени коментари от представители на работодателските организации, сдружения на бизнеса, както и от изследователските организации.
- Включен е нарочен елемент в Плана, насочен към изграждане на основни цифрови умения в работната сила. Промяната адресира получени коментари от представители на неправителствения сектор, изследователските организации, сдруженията на работниците и др.
- Преструктурирана е частта на Плана, предвиждаща предоставяне на подкрепа за преход към нисковъглеродна икономика. Промяната е в отговор на редица получени предложения от представители на неправителствения

сектор, ангажиран с въпросите на околната среда, браншови организации на производителите и търговците на енергия, изследователските организации и др.

- В допълнение към предвидените инвестиции за декарбонизация на икономиката, значително са засилени реформаторските намерения в тази област. Промяната е мотивирана от получени предложения от представители на неправителствения сектор, ангажиран с въпросите на околната среда, браншови организации на производителите и търговците на енергия и др.
- Включена е темата „устойчива градска мобилност“. Промяната адресира получени становища от представители на местната власт, браншови сдружения на превозвачите, както и на неправителствения сектор, ангажиран с въпросите на околната среда.
- Разширен е обхватът на предвидените интервенции в областта на здравеопазването. Промените са провокирани от получени коментари и предложения от представители на неправителствения сектор и др.

Третата версия на плана...

След окончателното му изготвяне планът за възстановяване и развитие ще бъде одобрен с акт на МС и изпратен официално на ЕК.

6. Контрол и одит

Създадената контролната среда за инвестициите и реформите, финансирани от МВУ, отчита натрупания опит и научените уроци при управление на европейските фондове до момента, като отчита специфичните разпоредби на Регламент 2021/241 за създаване на МВУ и издадените насоки на Европейската комисия.

С оглед създаване на предвидима, сигурна, но едновременно с това и гъвкава среда, осигуряваща единен стандарт за качество от всички участници, е изготвено общо описание на системата за управление и контрол на национално равнище, включително контролни листове за ключовите процеси, които ще се реализират на всички равнища на изпълнение на проектите и контрол на информацията до изпращане на искане за плащане към ЕК.

Функциите и отговорностите на отделните участници в процеса по контрол и одит на ПВУ са следните:

I. Ресорни министерства (РМ)

В зависимост от ролята на РМ съществуват 3 хипотези:

- изпълняват проектите самостоятелно – краен получател;
- извършват подбор на крайни получатели и са ангажирани с изпълнението, наблюдението, докладването и контрола на инвестициите и реформите в съответните области – Структура за наблюдение и докладване (СНД);
- са ангажирани с изпълнение на реформите в съответната област като първостепенен разпоредител с бюджет на краен получател – Структура за наблюдение (СН).

Изброените хипотези не допускат възможност едно и също ресорно министерство да изпълнява функция на краен получател и на структура за наблюдение и докладване за една и съща инвестиция.

Подробен списък на крайните получатели, структурите за наблюдение и докладване и структурите за наблюдение за всяка от инвестициите е включен като приложение в Системите за управление и контрол.

1. РМ изпълнява интервенция/проект, финансиран от МВУ.

В този случай е КП и отговорностите му са описани в т. 4 по-горе. В тази хипотеза се подписва двустранно споразумение с МФ, като отговорностите на участниците са обобщени по-долу:

Дейност	Краен получател	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“
Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X		
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията		X	
Проверка за двойно финансиране	X	X	
Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X	
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X	

Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи			X
--	--	--	---

2. *РМ изпълнява функции на Структура, отговорна за наблюдението и докладването*, която отговаря за подбора на крайните получатели, обобщаване на финансовата и техническа информацията и осъществява контрол върху изпълнението на проектите. Отговорностите могат да се обобщят, както следва:
- Подписва споразумение с МФ след извършен анализ и потвърден капацитет за изпълнение на делегираните дейности;
 - Създава организация за изпълнение на изискванията на споразумението и на СУК (използват КЛ за проверка на обществени поръчки, проверка на финансов и на технически напредък и за проверка на място);
 - Извършва подбор на крайните получатели в ИС-МВУ при спазване на установени правила и процедури, определени в СУК или посочени в споразумението с Министерството на финансите и при прилагане на нормативно установен ред;
 - Получава финансово-технически отчети от крайните получатели, които проверява, като прилага КЛ за проверка на отчетите и КЛ за проверка на проведени обществени поръчки, контролира финансовия и техническия напредък, включително чрез прилагане на контроли за проверка за двойно финансиране и на индикатори за измама, корупция и конфликт на интереси. При необходимост извършва и проверка на място, като прилага съответния КЛ;
 - Представя обобщен отчет към МФ по образец, включващ декларативна част, която потвърждава изпълнението на всички ангажименти в споразумението, идентифицираните рискове и предприетите действия за преодоляването им, включително дейности за отстраняване на пропуски и недостатъци, идентифицирани в рамките на проверки на място или от одитни и контролни органи. В случай на забава при изпълнението на одобрения план-график задължително представя информация за причините, рисковете и възможностите за преодоляване на закъснението при изпълнението;
 - Извършва проверки преди извършване на плащанията към крайните получатели;

- Текущо въвежда информация в ИС за МВУ за сключените договори с крайните получатели, документите, свързани с изпълнението на договорите, както и контролира регулярното въвеждане на информация в ИС за МВУ от крайните получатели;
- Потвърждава наличието на информация съгласно чл. 22, т. 2, б. г) от Регламент 2021/ 241;
- При получена/установена при проверка информация, водеща до съмнение за измама, конфликт на интереси или корупция, свързани с изпълнението на конкретен договор, финансиран от МВУ, въвежда информация своевременно в ИС за МВУ, включително за планираните/извършените последващи действия;
- Осигурява финансово-счетоводна отчетност за всички процеси, произтичащи от финансовото управление и контрол, които изпълнява;
- Извършва проверка за осигурена аналитична счетоводна отчетност от крайните получатели за всички разходи и извършени плащания по проекта/инвестицията, за произтичащите от тях вземания и задължения, както и за съпоставимостта на финансовата информация, която се включва във финансово-техническия отчет. Аналитична отчетност се прилага и при финансиране на дейности, извършвани в изпълнение на проекта/инвестицията със собствени средства или от друг източник;
- Осигурява достъп до документи и на мястото на изпълнение на инвестициите на национални и европейски контролни и одитни органи, включително ЕК, ЕСП, ОЛАФ и Европейската прокуратура.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- Служителите подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни те са задължени да декларират пред ръководителят си тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с проекта. В допълнение, съгласно националното законодателство при заемането на длъжност, ежегодно, както и при освобождаването от длъжност и след

изтичането на една година от това обстоятелство, лицата, заемащи висши публични длъжности, попълват и подписват декларация за имущество и интереси пред органа по избора или назначаването. Такива декларации също подписват при назначаването си и ежегодно всички държавни служители. При промяна в декларираните обстоятелства се подписва нова декларация. КПКОНПИ, инспектората при органа по назначаване и определени съгласно закона лица извършват проверка на декларираните данни;

- Определят служител, към който се подава информация във връзка със съмнения за измама, конфликт на интереси и корупция и който е отговорен за административната проверка на тази информация и по-нататъшното ѝ процедиране;
- В КЛ за проверка на обществени поръчки, финансово-технически отчет, както и за проверки на място са включени индикатори за измама и конфликт на интереси и проверки в системата ARACHNE/национална лицензирана информационна система (Дакси, Сиела, Апис Регистър). Следи се за наличието на индикатори за измама, като се ползват така наречените „червени флагове“, приложими за ЕСИФ и посочени в следните подробни ръководства: Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия – практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF), Информационна бележка относно индикаторите за измама за ЕФРР, ЕСФ и КФ (COCOF 09/0003/00-EN) и Насоки на ЕК относно оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите;
- Получените сигнали за измама, корупция, конфликт на интереси и други нарушения на националното и европейско законодателство се въвеждат в ИС за МВУ;
- Извършва се административна проверка с оглед формиране на аргументирано заключение и при наличие на обосновано предположение за извършена сериозна нередност се подава сигнал към съответния компетентен орган. Информацията по случая се въвежда в ИС за МВУ. Дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите я проследява и взема предвид при подаване на искане към ЕК;
- При съмнение за конфликт на интереси или корупция, ако информацията отговаря на условията на чл. 48 от ЗПКОНПИ,

сигналът се предава за разглеждане от КПКОНПИ. Ако е налице съмнение за измама или корупция, сигналът се предава на Прокуратурата на Република България и на Европейската прокуратура. При липса на информация, поради което сигналът не може да бъде процедиран, се извършват действия за нейното събиране и окомплектоване;

- В специален модул в ИС за МВУ се въвежда, актуализира и съхранява цялата информация и се прикачат документите, касаещи образувани преписки по проверки на сигнали. Въвеждат се предприетите действия и корективни мерки. При установяване на измама, конфликт на интереси или корупция в ИС за МВУ се качват актовете на компетентните органи;
- С подаването на доклад към дирекция „Национален фонд“ СНД декларира липсата или предоставя информация за броя и вида на установените случаи на сериозни нередности и засегнатите проекти и разходи за възстановяване.

Дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

- Отговаря за осигуряването на адекватна одитна следа от крайните получатели чрез текущо въвеждане в ИС за МВУ на всички разходооправдателни и платежни документи, както и на документите, доказващи изпълнението – сертификати, актове и др. в зависимост от спецификата на интервенцията. Специално внимание се обръща на проверката за двойно финансиране, като се използват информационната система ИСУН, както и други източници, относими към проверката;
- С цел пълнота на проверките за двойно финансиране, България ще се възползва от достъп до база данни на ЕК, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми и инструменти;
- Извършва проверка на информацията в техническия отчет на проектите, отнасяща се до свързани проекти, финансирани от източници извън МВУ, с оглед недопускане на двойно финансиране на дейности;
- Поддържа в ИС за МВУ информация за извършения контрол.

Отговорностите на участниците в тази хипотеза са обобщени по-долу:

Дейност	Краен получател	Ресорно министерство	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“
Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X			
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията		X	X	
Проверка за двойно финансиране	X	X	X	
Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X	X	
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X		
Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи		X		X

3. **РМ е първостепенен разпоредител на КП, изпълнява функция на Структура за наблюдение** и има отговорности за реализацията на съответната политика и свързаната с нея реформа. Отговорностите могат да се обобщят, както следва:
- Следи за изпълнението на етапите и целите и за съответствието на отчетения напредък в съответната област на политика и свързаната с нея реформа;
 - Участва в проверки на място при КП или на мястото на реализация на интервенцията/проекта при искане от страна на Министерството на финансите, като осигурява експерт/и с необходимата специфична квалификация, които прилагат правилата за извършване на проверка на място от СУК.

Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:

- При получаване на сигнал за сериозна нередност или установяване на индикатори за такава подава информацията чрез ИС за МВУ на дирекция „Национален фонд“ и участва в проверка на обстоятелствата.

Отговорностите на участниците в тази хипотеза са обобщени по-долу:

Дейност	Краен получател	Ресорно министерство	Дирекция „Национален фонд“	Дирекция „Икономическа и финансова политика“
Изпълнение на инвестицията, включително договаряне	X			
Проверка на документите, свързани с изпълнението на инвестицията			X	
Проверка за двойно финансиране	X		X	
Проверка за измами, конфликт на интереси и корупция	X	X	X	
Проверка на място на инвестицията, вкл. изпълнение на количествените индикатори		X*	X	
Проверка на изпълнение на качествените индикатори/ реформи		X		X

* При необходимост от допълнителна експертиза предвид спецификата на инвестицията.

II. Въз основа на получените доклади от РМ дирекция „Национален фонд“ извършва следните проверки:

- За финансово-технически отчети от КП, които изпълняват инвестиции, финансирани от МВУ (т. I.1 и I.3 по-горе), проверява отчетения финансов и физически напредък, като прилага КЛ от СУК, включително тези за проверка на обществени поръчки и проверка на място (в зависимост от спецификата на инвестицията и при наличие на индикация за проблеми при изпълнението). За проверките на място НФ

може да поиска от РМ да осигури експерт/и при необходимост от специфична експертиза;

- За проектите, за които РМ се явява СНД (т. I.2 по-горе), извършва административна проверка на представените отчети с обобщени данни, на делегираните дейности, както и на извършения подбор на проекти;
 - Поддържа в ИС за МВУ информация за извършения контрол.
- Специфични дейности, свързани с предотвратяване на измама, конфликт на интереси и корупция:*

- Служителите подписват декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл. 61, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) № 2018/1046, като при всяка настъпила промяна в декларираните данни са задължени да декларират пред ръководителя си тези обстоятелства и да прекратят всички дейности, свързани с проекта/инвестицията. В допълнение, съгласно националното законодателство при заемането на длъжност, ежегодно, както и при освобождаването от длъжност и след изтичането на една година от това обстоятелство, лицата, заемщи висши публични длъжности, попълват и подписват декларация за имущество и интереси пред органа по избора или назначаването. Такива декларации също подписват при назначаването си и ежегодно всички държавни служители. При промяна в декларираните обстоятелства се подписва нова декларация. КПКОНПИ, инспектората при органа по назначаване и определени съгласно закона лица извършват проверка на декларираните данни;
- Извършват обучения за нередности, в това число и със съдействието на Одитния орган, АФКОС, Школата по публични финанси, Института за публична администрация;
- Определят служител, към който се подава информация във връзка със съмнения за измама, конфликт на интереси и корупция, който е отговорен за административната проверка на тази информация и по-нататъшното ѝ процедиране към съответния орган в зависимост от вида на нарушението – АФКОС, Прокуратура и т.н.;
- В КЛ за проверка на обществени поръчки, финансово-технически отчет, както и за проверки на място са включени индикатори за измама и конфликт на интереси и проверки в системата ARACHNE/национална лицензирана информационна

система (Дакси, Сиела, Апис Регистър). Следи за наличието на индикатори за измама, като се ползват така наречените „червени знамена“, приложими за ЕСИФ и посочени в следните подробни ръководства: Установяване на конфликт на интереси в процедури за обществени поръчки за структурни действия – практическото ръководство на ЕК, Европейска служба за борба с измамите (OLAF), Информационна бележка относно индикаторите за измама за ЕФРР, ЕСФ и КФ (COCOF 09/0003/00-EN) и Насоки на ЕК относно оценка на риска от измами и ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите. За целите на проверката ще бъде взета предвид и информацията, получена чрез бутона за сигнали на страницата на МФ и въведената информация от РМ в ИС за МВУ;

- Разработва процедура за предотвратяване, разкриване и докладване на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, включваща последователни, логически обвързани действия;
- Получените сигнали за измама, корупция, конфликт на интереси и други нарушения на националното и европейско законодателство се въвеждат в ИС за МВУ;
- Извършва административна проверка с оглед формиране на аргументирано заключение и при наличие на обосновано предположение за извършена сериозна нередност, на основание на което се подава сигнал към съответния компетентен орган;
- При съмнение за конфликт на интереси или корупция, ако информацията отговаря на условията на чл. 48 от ЗПКОНПИ, сигналът се предава за разглеждане от КПКОНПИ. Ако е налице съмнение за измама, сигналът се предава на Прокуратурата на Република България. При липса на информация, поради което сигналът не може да бъде процедиран, се извършват действия за нейното събиране и окомплектоване;
- В специален модул в ИС за МВУ се въвежда, обновява и съхранява цялата информация и се прикачат документите, касаещи образувани преписки по проверки на сигнали. Въвеждат се предприетите действия и корективни мерки. При установяване на измама, конфликт на интереси или корупция в ИС за МВУ се качват актовете на компетентните органи.

Дейности, свързани с проверка за двойно финансиране:

- Специално внимание се обръща на проверката за двойно финансиране при проверката на докладите от КП, като се използват информационната система ИСУН, както и други източници, относими към проверката;
- С цел пълнота на проверките за двойно финансиране България ще се възползва от достъп до база данни на ЕК, съдържаща информация за получени средства от бенефициенти по директно финансирани от ЕК програми и инструменти;
- Извършва проверка на информацията във финансово-техническите отчети на КП/СНД, отнасяща се до свързани проекти, финансирани от източници извън МВУ, с оглед недопускане на двойно финансиране на дейности. При необходимост извършва консултации с компетентни структури – дирекция „Централно координационно звено“ в Министерския съвет, дирекция „Държавни разходи“, дирекция „Финанси на общините“ и дирекция „Държавни помощи и реален сектор“ в Министерството на финансите и компетентно ресорно министерство.

След тази проверка дирекция „Национален фонд“ може да потвърди или да коригира количествената информация за напредъка по съответния проект.

В случай, че по проекта/инвестицията се отчита напредък по изпълнение на реформа, качественият преглед на данните, свързани с реформата, се извършва от отговорното звено в РМ, към което е КП, ако реформата е в областта на политика, делегирана на РМ, или от СН. Представеният отчет се преглежда и приема от дирекция „Икономическа и финансова политика“ в Министерството на финансите. Данните се използват както за целите на докладване в рамките на цикъла на Европейския семестър, така и при оценка на изпълнението на етапите и целите на съответната реформа. При необходимост дирекция „Икономическа и финансова политика“ изисква допълнителна информация и/или изисква предприемането на коригиращи действия с цел потвърждаване на финалната отчетна информация. Резултатите от прегледа се представят на дирекция „Национален фонд“, за да бъдат отразени/приложени при подготовката на заявлението за плащане към ЕК.

III. Дейности, свързани с наблюдението и контрола на постигането на етапите и целите

Информацията за постигането на етапите и целите е част от периодично представяните от КП/СНД финансово-технически отчети и е налична в ИС за МВУ. Отчетите се представят на тримесечие и подлежат на проверка и одобрение. Изпълнението на етапите и целите се проверява и потвърждава от дирекция „Национален фонд“ съгласно заложените в контролния лист за проверка на ФТО контроли. За инвестициите в хипотеза I.2 по-горе СНД извършва проверка на представените от КП ФТО, включително изпълнението на етапи и цели на конкретните проекти, като прилага контролен лист, идентичен с този, който прилага дирекция „Национален фонд“. Етапите подлежат на проверка и от дирекция „Икономическа и финансова политика“ в Министерството на финансите. След подписване на споразуменията с МФ в ИС за МВУ ще бъде качван график с етапите и целите по всеки инвестиционен проект от МВУ, като информацията се актуализира регулярно в хода на изпълнението.

Етапите и целите подлежат и на одит (виж т.IV1) от настоящия документ).

IV. Одит

Изпълнителна агенция *„Одит на средствата от ЕС“* извършва одитната дейност по МВУ в съответствие с изискванията на Европейската комисия съгласно решение на Министерския съвет на Република България за организация и координация на участието на Република България в Механизма за възстановяване и устойчивост на Европейския съюз.

Одитната агенция е създадена с Постановление № 305 на Министерския съвет от 11.12.2008 г. и е второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на финансите. Агенцията осъществява специфични одитни дейности съгласно Глава пета от Закона за вътрешния одит в публичния сектор (обн., ДВ, бр. 27 от 31.03.2006 г.) и Наредба № Н-2 от 30.06.2016 г. за реда и начина за осъществяване, координация и хармонизация на специфичните одитни дейности по фондове и програми на Европейския съюз (издадена от министъра на финансите, обн., ДВ, бр. 52 от 8.07.2016 г.). Функциите и правомощията на ИА ОСЕС са регламентирани в Устройствен правилник, приет с Постановление № 346 на Министерския съвет от 30.12.2008 г., последно изменение и допълнение от 31.08.2018 г.

Дейността на ИАОСЕС се осъществява в съответствие с международно признатите одитни стандарти, при спазване на приложимите регламенти на ЕС, националното законодателство и международните споразумения, подписани от Република България.

Структура и административен капацитет на Одитния орган

Съгласно Устройствения правилник на ИАОСЕС, числеността на персонала в Агенцията е 72 щатни бройки, разпределени в една дирекция „Обща администрация“ и четири дирекции „Специализирана администрация“. Агенцията се ръководи от изпълнителен директор и от главен секретар по административните въпроси.

Одитният орган разполага с необходимия административен капацитет за изпълнение на одитните ангажименти на Агенцията. Одиторите от ИАОСЕС са държавни служители и се назначават в съответствие с чл. 45, ал. 1 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор. Съгласно чл. 45, ал. 2 от закона, ръководителите на одиторските екипи трябва да притежават най-малко две години стаж в областта на одита на средства от ЕС.

Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ разполага с необходимия капацитет и методология за планиране, извършване и докладване на одитната дейност съгласно международно признатите одиторски стандарти и е признат партньор на Европейската сметна палата и на Европейската комисия в качеството си на Одитен орган за ЕФРР, ЕСФ, КФ, ФЕПНЛ, Еразъм+, ReactEU, ФСП. Всички 63 одитори и одитни мениджъри притежават национален одиторски сертификат, от тях допълнително международни сертификати притежават: 15 – Certified Government Auditing Professional, 4 – Certified Internal Auditor, 3 – Certified Fraud Examiner, 2 – Certified Information Systems Auditor. В допълнение 11 от одиторите са юристи и 5 са инженери, вкл. 3 строителни инженери.

Усъвършенстването, непрекъснатото повишаване на квалификацията и професионалния опит на служителите на Одитния орган е сред основните цели на ИА ОСЕС. В Агенцията се поддържа регистър с информация за преминалите обучения и придобитите сертификати от всеки одитор. Въз основа на информацията от регистъра и извършен годишен анализ на потребностите от обучения изпълнителният директор одобрява програма за обучение на

служителите, с цел поддържане на високо ниво на компетентности и умения.

При необходимост от привличане на външни лица със специфична експертиза, знания и умения за изпълнение на конкретни задачи, свързани с одитната дейност, Одитният орган определя подходящи конкретни изисквания за тяхната квалификация и опит. При необходимост от допълнителен одиторски ресурс, в одитните ангажименти могат да бъдат привлечени лица извън Одитния орган, отговарящи на изискванията на чл. 19, ал. 2 на Закона за вътрешния одит в публичния сектор. Тези лица се включват в одиторски екип за изпълнение на конкретни проверки и определени одиторски процедури. Резултатите от тези проверки се ползват за целите на конкретния одитен ангажимент. Отговорността за одитната дейност и контролът на качеството върху работата на привлечените външни лица/одитори е на ИА ОСЕС в съответствие с приложимите стандарти и методологията за контрол на качеството.

Независимост на Одитния орган

Одитният орган притежава необходимата независимост за ефективно изпълнение на функциите си както при вземане на решения, така и при планиране (включително при определяне обхвата на одитите), извършване на проверките и представяне на резултатите чрез определените линии на докладване.

ИА ОСЕС е функционално и организационно обособена и независима, като не участва в координацията, управлението и изпълнението на ПВУ. Независимостта на ИА ОСЕС е изрично регламентирана в Закона за вътрешния одит в публичния сектор, Устройствения правилник на агенцията и Наредба № Н-2 от 30.06.2016 г. за реда и начина за осъществяване, координация и хармонизация на специфичните одитни дейности по фондове и програми на Европейския съюз.

Линиите на вземане на решения и докладване са независими от органите, определени да координират, управляват и изпълняват Националния план по МВУ. Функциите и отговорностите на ИА ОСЕС, начинът на тяхното изпълнение и разпределението на работата между дирекциите са ясно и изрично регламентираны в съответните нормативни актове и Наръчника за одитната дейност на Агенцията. Решенията за одитната дейност са изключително правомощие на

ръководителя на Одитния орган – изпълнителния директор. Въведените актове и процедури не допускат намеса в работата на одиторите от ИА ОСЕС при изпълнението на техните задължения в рамките на одитния процес (планиране, изпълнение, докладване и проследяване на препоръките). Дейностите, извършени на всяка стъпка от одитния процес и одитните документи (планове, работни документи, доклади и пр.) подлежат на контрол за качеството от страна на ръководителите на одиторски екипи, съответните директори на дирекции от специализираната администрация и изпълнителния директор. Одитните доклади се подписват и представят на висшето ръководство на одитираната организация/орган от изпълнителния директор, който носи и крайната отговорност за одобряването и подписването на годишните одитни доклади и становища.

С цел да се осигури независимостта и обективността, всеки служител при постъпването си в Агенцията подписва декларации за:

- запознаване и спазване на етичните правила;
- честно, безпристрастно и обективно изпълнение на задълженията си;
- обявяване на конфликт на интереси;
- запознаване с определението за измама и нередност.

Според етичните правила на служителите на Агенцията, одиторите се стремят не само да бъдат независими от одитираните организации и други заинтересовани групи, но и да бъдат обективни и безпристрастни в своята дейност и при справянето с проблемите и въпросите, предмет на проверка. Независимостта на одиторите не трябва да се нарушава от лични или външни интереси по всички въпроси, свързани с одитната дейност. Допълнителна гаранция за независимост, обективност и безпристрастност се осигурява чрез подписване от страна на ръководителя и членовете на одиторските екипи (вкл. и лицата, осъществяващи контрол на качеството на одитните ангажименти) на декларация за липса на конфликт на интереси, поверителност и безпристрастност във връзка с всеки конкретен одитен ангажимент. Външните лица, на които се възлага да извършват специфични одитни дейности (ако е приложимо), също подписват декларация за липса на конфликт на интереси, поверителност и безпристрастност.

В допълнение към организационната независимост на ИА ОСЕС се осигурява и професионална независимост чрез разширяване на знанията на одиторите и чрез професионално обучение и повишаване на уменията им.

ИА ОСЕС прилага стриктна система за контрол на качеството, която гарантира, че одитната дейност се извършва в съответствие с международно признатите одитни стандарти. Агенцията разполага с одитна методология, която е потвърдена от ЕК и ЕСП, за планиране, извадки, проверки на performance framework (milestones, targets, indicators), проверки за съответствие с приложимите правила, включително спазването на принципа за добро финансово управление (избягване на двойно финансиране и конфликт на интереси и предотвратяване на измами и корупция), докладване и проследяване на резултатите.

Голяма част от участниците в изпълнението на ПВУ, които осъществяват функции по координация, мониторинг и докладване и изпълняват инвестиции и реформи в областите на цифровизацията, зелената икономика, енергийната ефективност, транспортната свързаност, създаването на работни места и борбата срещу безработица, подпомагането на МСП, образованието, иновациите и пр., са също органи и бенефициенти от ЕСИФ, ReactEU и Фонда за справедлив преход, по които ИА ОСЕС е Одитен орган. Това обстоятелство ще оптимизира одитната работа по ПВУ.

Одитна дейност

Одитната дейност по ПВУ ще бъде систематично планирана и обвързана с изпълнението на одобрените реформи и инвестиции. Одиторският подход ще обхване следните два основни стълба:

Първият стълб се фокусира върху законосъобразност и редовност с цел да предостави увереност на ЕК, че отчетени етапни цели и крайни резултати са постигнати, верифицирани и коректно докладвани и за това има подходяща одитна пътека (свързаните данни и доказателства са пълни, точни и надеждни);

Вторият стълб на одитния подход обхваща принципа на добро финансово управление чрез одити на системите за управление и контрол по ПВУ.

Целта на системните одити е да се предостави увереност, че системите за управление и контрол функционират при спазване на принципа за добро финансово управление. По време на системните одити ще се прави оценка относно адекватно разделяне на отговорностите, подходящ избор на крайни получатели, адекватни процедури за верификация, наличието на подходяща одитна следа по отношение на документите и доказателствата, свързани с отчетените етапни цели и крайни резултати, наличието на цялостна (информационна) система за събиране, обобщаване и отчитане на определените етапи/цели/индикатори за целите на мониторинга, верификацията и одита, както и прилагането на ефективни пропорционални мерки за борба с измамите. По отношение на информационната система ще бъдат извършвани проверки за съответствие с международните стандарти за ИТ сигурност, интегритет и защита на личните данни.

При системните одити ще бъде обърнато специално внимание на ефективното прилагане на правила за избягване на двойно финансиране, предотвратяване на измами и корупция и избягване на конфликт на интереси (между кандидатите и служителите, участващи в процедурите за подбор на крайни получатели, както и между крайните получатели и изпълнителите/подизпълнителите по договори за доставки, услуги или строителство). За проверката за избягване на конфликт на интереси и двойно финансиране, включително по отношение на индикаторите за измама, ще бъде използван единният инструмент за извличане на данни и измерване на риска, предоставен от ЕК.

Системните одити ще обхващат всички участници в СУК - Централното координационно звено (ИС-МВУ), Министерството на финансите, както и ресорните министерства и агенции, а крайните получатели ще бъдат обект на проверки за правилност и законосъобразност в контекста на отчетените етапни цели и крайни резултати. Конкретният обхват на всеки одит ще се планира въз основа на оценка на риска, като се вземе предвид спецификата на одобрените реформи/инвестиции в НПВУ и напредъка по тяхното изпълнение.

Одитна стратегия

Одитната стратегия за МВУ (както и за всяка оперативна програма от обхвата на Агенцията) отразява дългосрочните и

краткосрочните цели, плановете и приоритетите на Одитния орган, както и резултатите от анализа на риска. Стратегията обхваща одитната методология; информация за извадковите методи за одитните ангажименти и индикативно планиране на одитите, с цел да се гарантира, че основните органи ще бъдат одитирани и че подходящи одитни ангажименти ще бъдат извършвани през целия период на изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост.

След финалното одобряване на системата за управление и контрол и определяне на всички ключови участници в системата Одитният орган ще одобри стратегия за одит на МВУ и там ще детайлизира честотата и вида на одитите, които ще обхванат както установените системи, така и съответните действия (т.е. предоставената на крайните получатели подкрепа). При разработване на одитната стратегия Одитният орган ще вземе предвид всички изисквания за одитната дейност по МВУ, дадени от ЕК.

На базата на информацията към момента и предварителното проучване на системата за управление и контрол, Агенцията планира първият системен одит да бъде извършен след одобрението на плана и ще обхване Централното координационно звено (включително степента на изграждане на информационната система за събиране, обобщаване и отчитане на данните по НПВУ) и структурите в МФ, както и други участници в СУК въз основа на риск анализ. Обект на проверка ще бъдат основните контролни дейности, предвидени в описанието на СУК.

Одиторските дейности относно етапните цели и крайни резултати ще обхващат най-малко 15 % от отчетените етапни цели/резултати през съответния полугодишен период. Изборът на извадка ще бъде правен въз основа на оценка на риска, като при 5 и по-малко отчетени индикатори, всички ще бъдат одитирани. Тези проверки ще имат за цел да се потвърди, че докладваните етапи/цели от крайните получатели са изпълнени и свързаните с тях данни са пълни, точни, надеждни, правилно обобщени, базирани на доказателства, регистрирани в националната информационна система и са обект на ефективни контролни механизми. Данните от одитната пътека ще подлежат на оценка както отгоре надолу, така и отдолу нагоре.

В случай на установени слабости, съответните препоръки за коригиращи действия ще бъдат адресирани до одитираните структури и до Министерството на финансите. Изпълнението им ще бъде надлежно проследено и докладвано, като за целта Одитният орган ще поддържа регистър на извършените одитни ангажименти.

V. Подаване на заявление за плащане към ЕК

Преди стартиране на процеса по подготовка на заявление за плащане към Европейската комисия дирекция „Национален фонд“ анализира следната информация:

- Информацията за изпълнени етапи и цели, представена от крайните получатели/СНД в техните регулярни финансово-технически отчети;
- Резултатите от извършените проверки на СНД в случаите, описани в т. I.2, които включват одобрените финансово-технически отчети на крайните получатели и резултатите, отнасящи се до изпълнението на етапите и целите;
- Резултатите от проверката на дирекция „Икономическа и финансова политика“ във връзка с постигането на етапите и целите;
- Проверките на дирекция „Национален фонд“, включително проверки на място, отнасящи се до изпълнението им;
- Резултатите от извършените одити на ИА „ОСЕС“, отнасящи се до изпълнението на етапите и целите;
- Информация за постъпили сигнали в резултат на контролни и одитни проверки, както и становища на компетентни национални органи по отношение на конфликт на интереси, измами, корупция;
- Резултати от извършен контрол/одит/проверки, свързани с изпълнението на инвестициите, извършени от националните контролни или одитни органи (Сметна палата, вътрешен одит, Агенция за държавна финансова инспекция, Агенция за обществени поръчки, АФКОС, Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество).

Информацията, описана по-горе, ще е налична в ИС за МВУ, включително обобщените данни за напредъка и изпълнението на етапите и целите по утвърден план-график на ПВУ.

Информация за стартирала процедура на контрол/одит/проверка от националните контролни или одитни

органи ще бъде получавана от КП при подаване на финансово-технически отчет.

Дирекция „Национален фонд“ извършва преглед на наличната информация съгласно чл. 22, ал. 2, т. г) от Регламент 2021/ 241 за създаване на МВУ в ИС за МВУ. В случай, че бъдат установени непълни данни, се изисква от конкретния КП допълване на липсващата информация преди подаване на заявлението за плащане.

VI. Измами, корупция, конфликт на интереси

Ролята на участниците в процеса по изпълнение и контрол на МВУ (КП, РМ – СНД/СН, дирекция „Национален фонд“, ИА ОСЕС) в превенцията, откриването, коригирането и разследването на измамите, корупцията и конфликта на интереси е обобщена на следната графика:

Участниците в процеса по изпълнение и контрол на МВУ прилагат контроли за спазване на националното и европейското законодателство, включително за предотвратяване, разкриване и докладване на измами, конфликт на интереси, корупция и двойно финансиране, тяхното коригиране и разследване. Информацията по случаите на сериозни нередности се въвежда, обновява и съхранява в специален модул в ИС за МВУ.

Конкретните мерки, които ще се прилагат от участниците във връзка с елементите на антикорупционния цикъл, а именно превенция, установяване и коригиране, са описани в т. 4 и т. 6 по-горе.

Всеки участник в процеса по изпълнение и контрол, при констатиране на индикатор за сериозна нередност или получен сигнал за такъв от външен източник, подава сигнала към компетентните органи. Същевременно информацията се предава и към по-горната контролна структура в СУК (ДНФ/СНД в зависимост от приложимата за инвестицията хипотеза). В случай, че сигналът засяга ръководителя или друг оправомощен от него служител на структурата, в чиито отговорности е да процедира сигнала, той се подава към следващия в йерархичната система контролен орган по МВУ, който следва да го подаде към компетентните органи. В случаите на констатирани отклонения извън измамите, корупцията и конфликта на интереси, структурата предприема действия за тяхното отстраняване с цел същите да не се отразят върху законосъобразното и правилното изпълнение на инвестицията. Всички посочени структури въвеждат информацията за сигнали и нередности в регистър в ИС за МВУ, като прилагат всички документи, които се отнасят до случая. Посредством това се осигурява проследимост и одитна следа. Дирекция „Национален фонд“ извършва проверка и контрол на изпълнението на този процес и има право да изисква допълнителна информация и документи по случаите във връзка с подаването на заявление за плащане към ЕК.

В зависимост от естеството на нередността (измама, корупция или конфликт на интереси) случаят се подава към следните компетентни органи:

- при съмнение за измама – Прокуратурата на Република България/Европейската прокуратура;
- при съмнение за конфликт на интереси или корупция – инспектората при съответния първостепенен разпоредител или КПКОНПИ.

Компетентността на АДФИ да извършва финансови инспекции с цел защита на публичните финансови интереси може да бъде ангажирана при възлагане от органите на Прокуратурата при данни за престъпления или за незаконосъобразни актове и действия, както и при подадени от държавни органи, физически и юридически лица сигнали за нарушения на бюджетната, финансово-стопанската или отчетната дейност на организациите.

Дирекция „Национален фонд“ и всяка СНД извършва оценка на риска от измами с цел определянето на ефективни и пропорционални мерки за борба с измамите в рамките на наблюдаваната от нея област на инвестиции и подлежащи на изпълнение проекти. За целта се

ползва инструмента за самооценка на риска от измами, който е приложен към Насоките на Европейската комисия за държавите членки и органите, които отговарят за програмите, с № EGESIF_14-00-21-00/16.об.2014 (Насоките), и който е преработен за прилагане по МВУ. Целта е след прилагането на инструмента за самооценка на риска от измами и с оглед свързаните контролни мерки, въведени на системно равнище, да се установят конкретни ситуации, които могат да възникнат при изпълнението на инвестициите, които могат да се характеризират като специфични индикатори за измами („червени флагове“). Инструментът ще включва рискове и ограничителни контролни мерки в трите ключови области – подбор на проектни предложения, изпълнение на инвестициите и обществените поръчки.

Ефективно прилаганите стабилни системи за контрол ще намалят риска от възникване на измами или от тяхното неразкриване.

VII. Извършване на плащанията към крайните получатели

За целите на получаването на средствата от ЕК в БНБ ще бъде открита една легова сметка с автоматичен арбитраж и една лимитна сметка с титуляр Национален фонд (НФ).

За извършване на плащанията ще бъде обособена самостоятелна система от кодове в СЕБРА (НФ – МВУ), чиято йерархична структура е следната:

- Първостепенна система с титуляр НФ;
- Второстепенна (неоторизирана), система която ще включва крайни получатели/СНД по МВУ. Те ще са дефинирани като подчинени в рамките на второстепенната система.

В рамките на описаната структура по-горе се извършват финансови трансакции единствено по проекти, финансирани от МВУ. Дирекция „Национален фонд“ организира аналитична счетоводна отчетност за всички финансови трансакции по МВУ чрез обособяване на самостоятелен код, с което гарантира проследимост както за разплащанията с крайните получатели, така и на всички финансови събития, произтичащи от взаимоотношенията й с ЕК за получени/дължим средства, описани и в т. VII.

Плащанията към крайните получатели ще се извършват от дирекция „Национален фонд“ за разходи, обосновани от крайния получател с разходооправдателни документи или други документи с еквивалентна стойност по проекта/инвестицията, както следва:

- Плащанията се изпълняват от десетразрядния код на крайния получател на основание постъпило платежно нареждане в СЕБРА за дължими разходи по проекта от крайния получател, или за възстановяване на вече извършени разходи от крайния получател по проекта със собствени средства. За всеки платежен

документ КП трябва да е осигурил законосъобразен разходооправдателен документ в ИС за МВУ, чието наличие може да бъде проверено от ДНФ. В случаите на СНД плащанията се извършват към крайните получатели на основание разходооправдателен документ по сключените договори с крайни получатели, за които КП трябва да е осигурил разходооправдателен документ в ИС за МВУ, чието наличие се гарантира от СНД;

- Окончателното плащане е последното плащане по проекта, обосновано от крайния получател с разходооправдателни документи или други документи с еквивалентна стойност по проекта, с което се приключват плащанията по проекта без да се надхвърля последния актуален бюджет (размер на финансирането) по сключеното споразумение с Министерството на финансите или по договор с КП, сключен от СНД. В случай, че при формалната проверка се установи, че бюджетът е надхвърлен, окончателното плащане се изпълнява частично или се отказва на това основание;
- Предпоставка за извършване на плащане е наличие на информация в ИС за МВУ, включваща разходооправдателни документи или други документи с еквивалентна стойност по проекта/инвестицията и тяхната връзка за изпълнение на конкретен договор/дейност по същия проект/инвестиция;
- Постъпилите платежни нареждания от крайните получатели/СНД ще се обработват и изпълняват 2 пъти седмично. При установяване на технически грешки в хода на проверката на платежните нареждания, КП/СНД незабавно се информира за уточняване на несъответствието и извършване/отменяне на плащането. В случай на обоснована необходимост постъпилите платежни могат да се изпълняват и в по-кратък срок;
- Крайният получател включва информация за всички извършени плащания по проекта/инвестицията, които изпълнява, в рамките на съответното тримесечие, както и за напредъка на изпълнение на дейностите по проекта/инвестицията, включително етапите и целите във финансово-техническия отчет. Сроковете и редът за предоставяне на финансово-техническия отчет се определят в споразумението, сключено между МФ и КП или между МФ и СНД;
- В случай на възстановени суми (нереализирани преводи) поради технически грешки, корекционни операции ще се

извършват през следващия месец, освен в случаите на спешна необходимост;

- Крайните получатели осигуряват пълна одитна следа за извършените разходи по проектите, като осигуряват всички разходооправдателни документи и документи, доказващи изпълнението, в ИС за МВУ своевременно;
- С оглед ефективно планиране и бюджетиране на средствата, необходими за разплащане по проектите, крайните получатели въвеждат в ИС прогноза за предстоящите през текущия месец и следващите 2 месеца плащания, която се актуализира до 10-то число на месеца.

VIII. Информационните системи, с които ще се осъществява финансова-счетоводна отчетност по МВУ, са:

1. Интегрираната система SAP:

- администрира се от Министерството на финансите, като се осигурява оторизиран достъп на служители, изпълняващи функции по осчетоводяване или контрол на счетоводната отчетност;
- системата е одитирана във връзка с изпълнението на оперативните програми, финансирани от ЕС за програмни периоди 2007-2013 и 2014-2020;
- в системата ще се изпълнява цялостния счетоводен процес, включващ: съставяне на надеждни и точни данни за получения аванс и за заявените суми с искания за плащане, изпратени към ЕК; вземанията и задълженията на КП/СНД, произтичащи от финансовите споразумения, и изпълняваните плащания (междинни и окончателни) съгласно условията в споразуменията; установени вземания, подлежащи на възстановяване от крайните получатели;
- ще се използват функционалностите за бюджетиране на инвестициите и управление на проекти, които ще се изпълняват в рамките на Механизма по области и конкретни финансови споразумения/договори с КП/СНД за създаване на допълнителна аналитична информация за всеки един проект и контрол върху разходите, които се извършват;
- в системата ще се осигури изпълнението на всички изисквания, произтичащи от националната методология за счетоводна отчетност на средствата от ЕС.

2. Информационна система за МВУ:

- администрира се от ЦКЗ към АМС, като се осигурява оторизиран достъп на всички КП, структури и звена, ангажирани с управлението, контрола и одита на ПВУ съгласно ясно определени правила за работа с информацията. Достъп може да се осигури и на други лица с оглед контрол или наблюдение при необходимост, включително ЕК, ЕСП, ОЛАФ и Европейската прокуратура.
- структурата на ИС за МВУ обхваща следните основни елементи: списък от специфичните препоръки, списък от компонентите от ПВУ, както и подробни данни за реформите и инвестициите, споразуменията и договорите за предоставяне на финансиране;
- отразява финансово-отчетния процес към елементите: данни за финансовия и технически напредък по проектите; график и напредък, формиран на база измерими данни/документи за етапите и целите, определени в ПВУ и отговорните институции;
- поддържа информация за процеса на подбор, оценка и договаряне;
- поддържа информация за извършените разходи и всички разходооправдателни документи, свързани с изпълнението на проектите, финансирани от МВУ и допълващо финансиране (ако е приложимо);
- осигурява данни и информация за контролния процес и одитна следа за целите на одитните и контролни ангажименти;
- съдържа данни за основанието и начина на коригиране на финансиране от МВУ в резултат на пропуски, установени от контролни и одитни проверки;
- съдържа данни за сериозни нередности и резултатите от установени от националните компетентни органи пропуски;
- съдържа данни за изпълнители, подизпълнители и физически лица, получатели на финансиране от МВУ.

Между ИС за МВУ и SAP ще бъде осигурен интерфейс, с което ще се улеснят процесите по отчетност и докладване и ще се

минимизира риска от допускане на технически грешки, както и при необходимост ще се създадат активни/пасивни връзки с данни в други информационни системи, имащи отношение към МВУ.

Предвижда се интегриране между инструментите за управление на риска и съхранение на данни, които предстои да бъдат представени от ЕК, и ИС за МВУ.

7. Комуникация

Съгласно изискванията на частта „Информация, комуникация и публичност“ от Регламент 2021/ 241 инвестициите, получили финансиране по Механизма в периода 2021 – 2026 и включени в ПВУ, е необходимо да бъдат популяризирани. Целта е да се постигне информираност на широката общественост относно процеса на изпълнение на всяка реформа и инвестиция, заложена в ПВУ.

1. Общи цели:

1.1. Популяризиране на ролята на Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ) като механизъм за икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията.

1.2. Популяризиране на Плана като основополагащ документ за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на целите на Зелената сделка

1.3. Осигуряване на максимална прозрачност в процеса на изпълнение и управление на набора от мерки и реформи за растеж на икономиката и конвергенция на икономиката и доходите като дългосрочна стратегическа цел.

1.3. Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на Плана за възстановяване и устойчивост;

2. Специфични цели:

2.1. Популяризиране на четирите стълба на ПВУ - Иновативна България; Зелена България; Свързана България и Справедлива България;

2.2. Осигуряване на максимална публичност и прозрачност на процеса на управление и изпълнение на ПВУ;

2.3. Информирание на потенциалните бенефициенти и крайни получатели за възможностите за финансиране, предоставяни от ПВУ;

2.4. Насърчаване на активното участие на всички секторни ведомства (проектоносители) в процеса на изпълнение на ПВУ.

ИЗПЪЛНЕНИЕ. ПОДХОД И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

- ясно дефиниране на целевите групи (централна администрация, местни власти, крайни получатели, заинтересовани страни, медии, широка общественост и др.), съобразени с географския и тематичен обхват на Плана;
- отговорности на национално равнище относно прилагане на принципите за информираност и публичност;
- принципите, които следва да се спазват (равнопоставеност, прозрачност, партньорство и др.);
- комуникационни средства (интернет портала на Министерския съвет <https://www.nextgeneration.bg>, в който е отделена специална секция на ПВУ, електронни, печатни и онлайн медии, Мрежата от 27 Областни информационни центрове за разпространение на информационни бюлетини, брошури и листовки и други комуникационни дейности);
- комуникационни дейности (рекламни и ПР кампании, разпространение на информационни бюлетини, събития, включващи, конференции, информационни дни, кръгли маси, обществени дискусии, специализирани обучения);
- използване на социалните мрежи;
- осигуряване на единна визуална идентичност, а именно използване на емблемата на ЕС и слогана: „Финансиран от Европейския съюз – Следващо поколение ЕС“;
- прозрачност и информираност относно постигнатите цели и резултати.
- отделни ключови проекти от изпълнението на ПВУ ще бъдат популяризирани след координирана комуникация с Европейската комисия.
- организиране на голямо публично информационно събитие/действие при одобрението на Плана, насочено към широката общественост; последващи информационни дейности за отчитане напредъка в изпълнението му и постигнатите резултати.

В тази връзка в споразуменията между Министерството на финансите и крайните получатели/СНД ще бъдат описани задълженията на крайните получатели, свързани с осигуряване на публичност и информация относно получената безвъзмездна помощ в процеса на изпълнение на реформите и интервенциите, заложи в Плана.

Комуникацията по време на изпълнението на проектите ще се осъществява основно чрез ИС-МВУ.

Информация за изпълнение на инвестициите и реформите, включени в Плана за възстановяване и устойчивост, ще бъде публикувана регулярно и достъпна на:

- Интернет страницата на Министерството на финансите <https://www.minfin.bg/>. На страницата ще има и бутон за подаване на сигнали за корупция, измама, конфликт на интереси и двойно финансиране.
- Публичния модул на ИС-МВУ.
- Интернет портала на Министерския съвет <https://www.nextgeneration.bg/>, в който е отделена специална секция на ПВУ.

Ще бъде извършан регулярен мониторинг и оценка на изпълнението на дейностите по комуникация на ПВУ.

ЧАСТ 4: ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Укрепване на икономическата и социална устойчивост

Макроикономически перспективи

През 2020 г. икономиката както на света, така и на България бе засегната от кризата, породена от пандемията от COVID-19 и наложените мерки за ограничение на разпространението на вируса. Реалният БВП на страната се понижи с 4.2%. Спадът бе движен основно от намаление на износа на стоки и услуги и инвестициите. Заетостта намалня с 2.3%, като най-засегнати бяха секторите търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство. Динамиката на доходите в страната също беше повлияна в низходяща посока, но остана положителна. Инфлационните процеси се забавиха, поради спад в цените на енергийните стоки.

Според пролетната макроикономическа прогноза на Министерство на финансите БВП през 2021 г. ще нарасне с 2.7%. Ограничителните мерки срещу разпространението на COVID-19 ще окажат негативен ефект върху потреблението на домакинствата през първото тримесечие на годината, след което то ще нараства подкрепено от увеличението на заетостта. Спадът на инвестициите ще продължи и през 2021 г., но с по-бавен темп. Очаква се да започне възстановяване на външната търговия, но предкризисните нива при търговията със стоки ще бъдат достигнати през 2022 г., докато възстановяването на услугите ще е по-бавно. Очаква се от средата на годината да започне възстановяване на заетостта и тя да нарасне с 0.5%, а коефициентът на безработица да е 5%. Нарастването на икономическата активност и търсенето на труд ще допринесат за ускоряване на номиналния растеж на компенсацията на един нает до 6.4%. Инфлационните процеси през 2021 г. ще се определят от очакваното нарастване на международните цени на петрола, както и на услугите предвид растежа на вътрешното търсене. Средногодишната инфлация през 2021 г. се прогнозира да бъде 1.8%.

Растежът на БВП ще достигне 3.6% през 2022 г. Ускорението ще е движено от потреблението на домакинствата и инвестициите. Общият растеж на износа също ще се ускори като основен принос ще

имат услугите. През 2023 и 2024 г. растежът на икономиката ще се забави, съответно до 3.4 и 2.7%. Износът ще има по-нисък принос и през двете години, поради забавянето във външното търсене. През 2023 г. фактор с еднократен характер ще повиши по-съществено както публичните инвестиции, така и вноса. Публичните инвестиции ще бъдат подкрепени и от усвояване на повече европейски средства, поради достигане на края на програмния период 2014-2020 г. През 2024 г. се очаква спад на публичните инвестиции поради ефект на високата база от предходната година.

Завръщането на икономиката към траекторията на сравнително висок икономически растеж през периода 2022-2023 г. ще доведе до ръст на заетите от над 1% и намаление на безработицата до 4.4%. В съответствие с възходящата динамика на наетите, компенсацията на един нает ще расте с около 7%. През 2024 г. икономическият растеж ще продължи да определя по-високото търсене на труд в страната, но по-нататъшното увеличение на броя на заетите ще започне да изпитва ограничаващото въздействие на демографските фактори. Очаква се и забавяне на темпа на нарастване на доходите.

Средногодишната инфлация за периода 2022-2024 г. се очаква да е в рамките на 2-2.1%.

В тези прогнози не са включени ефектите от инвестициите и реформите, заложи в Плана за възстановяване и устойчивост. Основен негативен риск е развитието на епидемичната обстановка. Ако не се постигне дългосрочно справяне с пандемията от COVID-19 и/или ограничителните мерки в отделни страни бъдат удължени, може да се наблюдава по-слабо възстановяване на износа и отлагане на инвестиционни планове. Според алтернативен сценарий с по-бавно възстановяване на външната среда, представен в пролетната прогноза, е възможно растежът на БВП през 2021-2022 г. да е с около 1.5-1.7 пр.п. по-нисък.

Табл.: Есенна макроикономическа прогноза 2020 г.

Основни макроикономически показатели	ОТЧЕТНИ ДАННИ*		ПРОГНОЗА			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА						

Световна икономика (реален растеж, %)	2.8	-3.4	5.5	4.2	3.9	3.6
Европейска икономика - ЕС (%)	1.6	-6.2	3.9	3.9	3.1	2.3
Валутен курс щ.д./евро	1.12	1.14	1.20	1.19	1.19	1.19
Цена на петрол "Брент" (щ.д./барел)	64.0	42.3	59.3	55.7	53.7	52.6
Цена на неенергийни суровини (в щ.д., %)	-4.2	3.0	14.8	-1.6	-1.4	-1.4
EURIBOR 3м. [%]	-0.4	-0.4	-0.5	-0.5	-0.3	-0.1
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ						
БВП (млн. лв.)	119 772	118 605	124 480	131 354	138 448	144 880
БВП (реален растеж %)	3.7	-4.2	2.7	3.6	3.4	2.7
Потребление	4.7	1.8	2.6	2.8	3.4	2.9
Брутообразуване на основен капитал	4.5	-5.1	-3.4	3.0	7.2	0.4
Износ на стоки и услуги	3.9	-11.3	5.8	6.8	4.8	3.5
Внос на стоки и услуги	5.2	-6.6	3.7	5.7	6.0	3.2
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ						
Заетост (СНС) (%)	0.3	-2.3	0.5	1.3	1.0	0.5
Коефициент на безработица (НРС) (%)	4.2	5.1	5.0	4.7	4.4	4.4
Компенсации на един нает (%)	6.9	5.9	6.4	7.1	7.0	6.5
Дефлатор на БВП (%)	5.3	3.3	2.2	1.9	1.9	1.9
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) (%)	2.5	1.2	1.8	2.0	2.0	2.1
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС						
Текуща сметка (% от БВП)	1.8	-0.7	0.8	1.9	1.5	0.9
Търговски баланс (% от БВП)	-4.7	-3.1	-2.5	-2.7	-3.8	-3.8
Преки чуждестранни инвестиции (% от БВП)	3.0	3.6	3.5	3.5	3.5	3.5
ПАРИЧЕН СЕКТОР						
М3 (%)	9.9	10.9	11.7	11.2	10.7	10.5
Вземания от предприятия (%)	9.9	3.3	2.8	3.9	4.7	5.6
Вземания от домакинства (%)	9.5	6.6	4.3	4.9	5.8	6.4

* При изготвяне на прогнозата са използвани статистически данни, публикувани до 23.03.2021

Макроикономически ефекти

За оценка на ефектите върху икономиката от Плана за възстановяване и устойчивост е използван Симулационен макроикономически модел⁶⁰. Моделът е макроиконометричен и представлява система от уравнения, калибрирани с подходящ инструментариум, която реалистично описва структурата на българската икономика. Моделът е актуализиран с отчетни годишни данни публикувани към март 2021 г., и с допускания за външната среда от МВФ от октомври 2020 г. Моделът позволява да се оценят ефектите върху икономиката от шокове както върху екзогенни променливи, така и върху ендогенни като инвестиции и правителствено потребление. В настоящия анализ е направена оценка на ефектите по линия на търсенето в три направления – правителствено потребление, правителствени инвестиции и частни инвестиции. Средствата, предвидени по Плана за възстановяване и устойчивост, са зададени като шок в положителна посока върху съответните индикатори. Допускането е, че тези инвестиции ще бъдат финансирани с грантове по Механизма за възстановяване и устойчивост и съответна сума е добавена към бюджетните приходи.

Направено е допускане за разпределението на разходите в размер на 12.6⁶¹ млрд. лв. по компоненти на търсенето и по години. Основна част ще бъдат усвоени под формата на публични инвестиции, а 13.7% са разпределени за публично потребление. Част от средствата са разпределени и като частни инвестиции. По отношение на разпределението по години е заложено усвояването постепенно да нараства, като в периода 2021-2024 г. се предвижда да бъдат усвоени почти 50%. Най-висок дял от разходите се очаква да бъдат реализирани през 2025 г. (около 32%), а за 2026 г. се очаква дялът да остане висок, но да се забави до 22%. Резултатите от симулацията показват, че нивото на БВП по постоянни цени ще бъде с 3.8% по-високо спрямо базовия сценарий, в края на периода през 2026 г. Увеличението на нивото на БВП през целия прогнозен период ще

⁶⁰ https://www.minfin.bg/upload/46186/doc_minfin_sim_ed.pdf

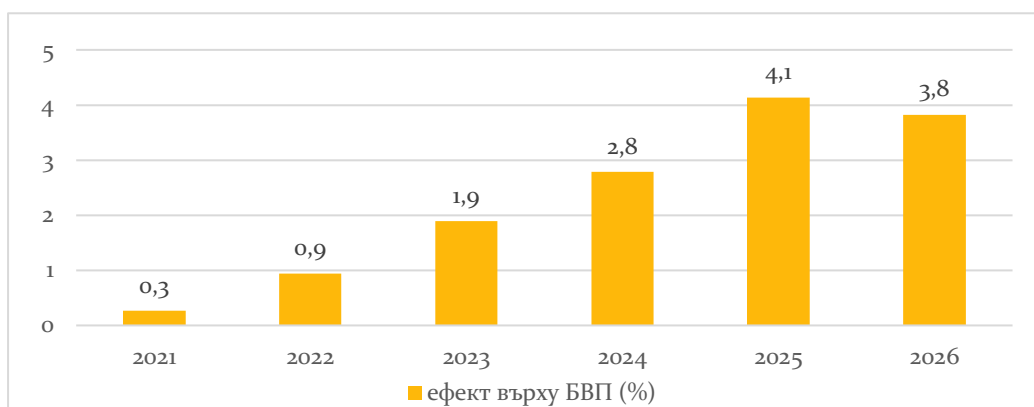
⁶¹ Информацията за средствата се базира на проекти, които са заявени до края на март 2021 г. В контекста на разработване на Средносрочната бюджетна прогноза на МФ, както и при евентуална следваща актуализация на Плана за възстановяване и устойчивост, са възможни промени в изчислените макроикономическите ефекти.

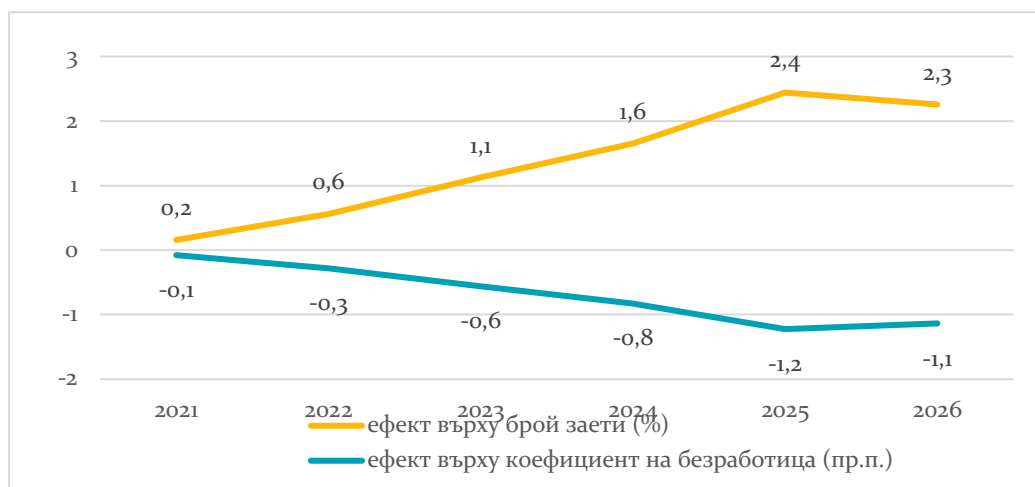
отразява на първо място по-високите инвестиции в икономиката. Те от своя страна ще генерират повече работни места, като се очаква допълнителен ръст в броя на заетите в края на периода от 2.3%, което кореспондира на близо 80 хил. нови работни места. Нивото на безработица към 2026 г. се очаква да е с 1.1 пр.п. по-ниско в сравнение със сценария без инвестициите по плана. Ефектът от по-високите инвестиции ще се прояви и по линия на реалната производителност на труда, която се очаква да е с 1.5% по-висока в края на периода. Това ще подкрепи и нарастването на средната работна заплата, като оцененият акумулиран положителен ефект към края на 2026 г. е 2.5% в номинално изражение. По-високата заетост и доходи, в сравнение с базисния вариант, ще стимулира частното потребление. Повишеното вътрешно търсене ще доведе до увеличение на вноса на стоки и услуги в страната, като водеща роля ще има вносът на стоки. Нивото на общия износ на стоки и услуги ще бъде положително повлияно от подобренията икономическа конюнктура в страната. По-високото равнище на БВП не се очаква да бъде съпътствано от съществено ускоряване на инфлацията, като ефектът върху средногодишната инфлация е увеличение с 0.1-0.2 пр.п. и е най-вече във връзка с очакваното намаление на безработицата.

Граф.: Ниво на БВП по постоянни цени, разлика с базов сценарий

Граф.: Брой заети и коефициент на безработица, разлика с базов сценарий

По-високите инвестиции в икономиката ще повишат физическия капитал. Очакват се положителни ефекти и по линия на фактора труд. В резултат е оценено, че потенциалният растеж ще бъде средно с около 0.7 пр.п. по-висок спрямо сценарий без ресурсите по Плана за възстановяване и устойчивост. Допълнително биха могли да се очакват и по-дългосрочни положителни ефекти от повишение на технологичния и човешкия капитал по линия на инвестициите и реформите, предвидени по отношение на научно-изследователска и развойна дейност, информационните и комуникационните технологии и обучението.

Изпълнението на плана ще доведе до допълнително разширяване на данъчната база и по-високи данъчни постъпления спрямо основния сценарий. Най-съществено ще бъдат повлияни приходите от корпоративен данък и ДДС. В същото време предвид благоприятната икономическа конюнктура би могло да се очаква увеличение и на някои текущи разходи. В резултат изпълнението на плана ще има почти неутрален ефект върху бюджетния баланс като % от БВП. Държавният дълг в отношение спрямо БВП ще бъде по-нисък с между 0.1-1.2 пр.п. в периода 2021-2026 г., което ще се дължи на по-високия номинален БВП.

Представеният сценарий е зависим от степента на усвояване на средствата от Плана за възстановяване и устойчивост. При по-ниска

усвояемост, очакваните положителни ефекти върху българската икономика ще са по-малки. Също така ефектите през отделните години зависят от разпределението на средствата. Като риск в положителна посока, който сценарият не взема предвид е, че изпълнението на плана в другите страни от ЕС ще стимулира тяхното търсене на стоки и услуги и съответно би могло да се очаква допълнителен положителен ефект по отношение на българския износ.

Табл.: Оценка на ефектите от Плана за възстановяване и устойчивост (разлика със сценарий без средствата по плана)

Основни макроикономически показатели	2021	2022	2023	2024	2025	2026
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ						
БВП ниво по постоянни цени [%]	0.3	0.9	1.9	2.8	4.1	3.8
Потребление [%]	0.2	0.7	1.6	2.9	4.4	5.3
Брутообразуване на основен капитал [%]	1.1	4.1	8.5	12.7	19.0	18.1
Износ на стоки и услуги [%]	0.0	0.0	0.2	0.6	1.0	1.5
Внос на стоки и услуги [%]	0.1	0.7	1.8	3.5	5.6	7.4
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ						
Заетост [брой, отклонение в %]	0.2	0.6	1.1	1.6	2.4	2.3
Коефициент на безработица (НРС) [пр.п.]	-0.1	-0.3	-0.6	-0.8	-1.2	-1.1
Средна работна заплата [ниво, %]	0.1	0.2	0.6	1.1	1.9	2.5
Дефлатор на БВП [пр.п.]	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [пр.п.]	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС						
Текуща сметка % от БВП [пр.п.]	-0.1	-0.5	-1.1	-1.9	-2.9	-3.4
БЮДЖЕТЕН СЕКТОР						
Бюджетен баланс % от БВП [пр.п.]	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1
Държавен дълг % от БВП [пр.п.]	-0.1	-0.2	-0.4	-0.7	-1.2	-1.2
ПОТЕНЦИАЛЕН БВП						
Потенциален БВП ниво по постоянни цени [%]	0.6	1.1	1.8	2.6	3.4	4.3
Потенциален БВП [растеж, пр.п.]	0.4	0.5	0.7	0.8	0.8	0.8

Значителният шок, генериран от пандемията на коронавирус няма да отклони България от тенденцията ѝ за сближаване с по-развитите икономики от Европейския съюз. Допълнителните средства от Плана ще ускорят този процес. Следва да се има предвид, че в

есенната си прогноза от 2020 г.⁶² Европейската комисия представи оценки за ефекта от средствата предвидени по инструмента Next Generation EU върху икономиката на ЕС. Според оценките на Комисията, при равномерно разпределение на средствата в период от шест години в групата страни с БВП на глава от населението под средното за ЕС и нисък дълг, към които принадлежи България, ще може да се очаква увеличение на нивото на БВП към 2026 г. с 3.5%. В същото време нивото на БВП по постоянни цени за ЕС 27 към 2026 г. ще бъде с около 2% по-високо спрямо сценарий без средствата. Както според ЕК, така и според представените тук оценки се очаква по-висок положителен ефект за България спрямо средния за ЕС.

Изпълнението на плана ще подпомогне процеса на реална конвергенция на България и доближаването до средните за ЕС нива на БВП на глава от населението. Значителните инвестиции ще увеличат разполагаемия капитал на един зает, което ще подпомогне нарастването на производителността в икономиката и респективно на доходите. Увеличените средства и съпътстващите ги структурни реформи в областта на образованието и дигитализацията се очаква да имат допълнителен ефект върху квалификацията на работната сила и повишаването на технологичната интензивност на производството. По този начин ще се гарантира желаната структурна трансформация на икономиката и сближаване на жизнения стандарт на населението със средните нива в Съюза, като същевременно бъде поставена стабилна основа за продължаване на конвергенцията на страната в дългосрочен период.

2. Сравнение с инвестиционния базов сценарий

Направено е разпределение на публичните разходи по функции и по години общо и на първи знак според класификацията SOFOG. Средната стойност за годините 2017-2018 е референтното ниво, по което ще се сравнява общата сума на тези разходи в периода 2021-

⁶² European economic forecast Autumn 2020,

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf

Първоначална оценка на ефектите върху БВП, заетост, дълг от страна на ЕК, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/assessment_of_economic_and_investment_needs.pdf

2026 г., при изключване на разходите, които са подкрепа по Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ).

Прогнозната стойност на разходите за периода 2020-2023 г. се основава на Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2021-2023 г., като разпределението по SOFOG е експертна оценка. В тази прогноза са планирани разходи по Механизма за възстановяване и устойчивост, които са представени като обща сума по години за периода 2021-2023 г. Останалата сума от разходите, които ще бъдат финансирани по този механизъм и които съставляват значителната част от тази подкрепа, се очаква да бъдат усвоени в последните три години от прогнозния период.

Прогнозната стойност за общите разходи по SOFOG, в периода 2024-2026 г., които са повлияни от МВУ, се основава на данни за публичните разходи в периода 2017-2023 г., техния дял в БВП, прогнозната стойност на БВП в текущи цени за периода 2024-2026 г. по базовия сценарий (без средства по ПВУ) и очакваните разходи, които ще бъдат финансирани чрез МВУ.

Средната стойност на планираните публични разходи за периода 2021-2026 г. като процент от БВП, при изключване на разходите финансирани от МВУ, е 38% спрямо референтното ниво от 36% за периода 2017-2018 г.

